

Luka

Enena jurra Luka-langwa ngarraku-makinama ni-yama-mulangwa Jesus Christ akwa ngarningka amurndakakina ayakwa nenu-wilyakajuwa-mulangwa nakina ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa.

Nakine-ka Luka ngarrenu-makinama Neningikarrawara-langwa Amawurrina engbuda alyengma akina. Akwa ngarrenu-makinama Jesus nenu-wilyakajuwa-mulangwa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa ayakwa kajungwa ka-buriyamini-yada wurrakina Neningikarrawaru-wa. Akwa ngarningka ngarrenu-makinama Luka nenumini-yakuwabijuwa-mulangwa Jesus warnumamalya-manja, akwa nu-marngkirradinu-mulangwa nakina wurridarringka-manja. Numarngkirradinuma nakina wurrakina-manja, umba aburraja arrkala wurrababurna wurridarringka nenu-mamurikajuwama wurrakina aburramba-langwa enuwa-manja.

Eningadinuba-wiya ayakwa

¹ Ngayuwe-ka ningena Luka ningenimikirra. Ning-arrikarrenama ngayuwa enena-manja jurra aduwaba kajungwa ki-larrkaji-yada ena nungkuwa-wa Diyabulaja. Ningkeningme-ka ningkakina wurrababurna warnumamalya narr-arrikarrangu-mulangwa arakba ayakwa akwala-manja jurra. Narr-arrikarranguma

wurrakina ni-yama-mulangwa Jesus n-ambilyu-wiya yirruwa-manja nakina enena-manja angalya. ² Akena nara keni-rringka wurrakina Jesus aburra-langwa-murra menba. Umba aburraja wurrababurna warnumamalya neni-rringkama Jesus n-aburradadangu-mulangwa nakina ena-langwa warka yanda-langwa ni-jerrukwama ebina warka nenu-kwamura Neningikarrawara. Neni-rringkama wurrakina biya narr-eningmikama wurrumurdakibina warnumamalya kajungwa warnik-arrikarri-yada jurra-manja amurdakibina-langwiya ayakwa nuw-engkirrikenu-mulangwiya wurrakina. Akwa wurrumurdakibina-murrada narri-rringka-murrada warnumamalya yirrabu-makama ababurna-langwa yirruwa-manja yirrajukwaba-da.

³ Kwuja, Bungkawa, njanja ning-akakirumakajungwunuma arakba ningena amurdakibina ni-yama-mulangwa Jesus n-aburradadangu-mulangwa ebina warka ena-langwa yanda-langwa ni-lawurradinuma nakina Nungwenikba-wa. Angwurra ning-akakirumakajungwunuma ngayuwa nari-yada e-yakuwabijuma. Kembirra ningi-lyanguwerribikajungwunuma arakba ngayuwa, ningenic-arrikarri-yada nganjukwaba amurdakenena akwala ayakwa, kajungwa kilarrkaji-yada ngayuwa nganyangwa ayakwa nungkuwa-wa. Yirra-ngayindename-ka ngayuwa yiba-makinama nungkuwa-manja ababurna-langwa eningadinuba-wiya-langwa yanda-langwa angerriba eningarija-langwu-wa,

⁴ kajungwa nari-yada a-kwiyerbuma nungkuwa, umba warenja-bawiya ku-miringkini-yada amurndakibina ne-yama-mulangwa ningkakina. Akwa ngarningka yiba-makinama ngayuwa kajungwa k-eningmidini-yada ningkakina ebina-murrada ayakwa wurrukwala warnumamalya b-akakirumakama arakba wurrakina nungkuwa-manja alyangmandukwuna-wiya akina-bina ayakwa-da.

Keburiyela ni-yengbinu-mulangwa ayakwa Jekarayu-wa

⁵ Arakba-wiya n-ambilyu-wiya nubungkawa Yerida Judiya-manja nakina, nuw-ambilyumurra wurrababurne-ka warnungkwarba Wurru-Minida. Ne-yengbijajungwunuma wurrakina warnimikirra warningarakburakba-kiya-langwa warnungkwarba WurruMinida. Umba wurrukwala ne-yengbijajungwunuma WarningAbija warnumamalya wurrakina. Enejukwaba nuwilyaba nenumamalya nenimikirra Jekaraya ni-yengbijajungwunuma nakina Abija-langwiya ekirra. Ngalaja dadingiyenikba ena-langwa Lijibida dakina, umba ngala-langwa nungwadikba enejukwaba NuMinida nenungkwarba nakina.

⁶ Wuneningabe-ka wunalakina-kiya Jekaraya akwa Lijibida wunenumamalya-kiya, akwa nenumini-yarrkuwarakama ababurna-langwa ayakwa Nubungkawa-langwa Neningikarrawara-langwa. Kem-birra eneja Neningikarraware-ka nakina nenilirraki-rringkama wuneningaba-kiya

ngawa. Neni-yaminjamamurra wunalakina, nenumini-yarrkiyarrkuwarakama ayakwa Neningikarrawara-langwa ngawu...wa. ⁷ Biya nen-eniyuwangkwudinuma arakba wunalakina. Biya narra-ngayindanguma warijira akena nara ngawa-da. Wuneningarijira-ma nen-ambilyuma, mena duburubura-baba Lijibida dakina-da.

⁸⁻⁹ Biya kembirra arngkawura nakina Jekaraya nu-war•danguma warka Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja. Abur-
 raja wurrababurna-langwa WurruMinida war-
 nungkwarba na-war•danguma wurrakina warka
 yakwujina, akena na-warruwarrukweyinema
 wurrakina. Adinuba-wiya wurrukwala na-
 war•danguma warka yakwujina, kembirra
 aburramba-langwa wurrukwala-langwa. Biya
 kembirra arakba WarningAbija warnungkwarba
 na-war•danguma warka aburramba-langwa
 yakwujina Neningikarrawara-langwa-manja
 alikira wurrakina. Eminiminingke-ka warka
 na-war•dangumurra. Umba mababurna-langwa
 mamawura nuwilyaba NuMinida nenungkwarba
 ni-dakamurra nakina amukwarnjirrema
 wuburra, kajungwa ngala-langwa angwarra kuw-
 angkarrkarjeyi-yada. Eningabe-ka ne-ngbajama
 akina. Ni-dakama akina mena arakburakba-
 kiya-wiya Neningikarrawara nenu-makamurra
 wurrakina WurruMinida warnungkwarba
 warniki-yaminjami-yada akina ena-langwi-
 yada. Umba na-wekbalyinu-manja wurrakina
 wurribina warnungkwarba akina-langwa
 warka, adinuba-wiya narr-arrikarranguma
 wurrababurna-langwa warnimikirra jurra-

manja. Erribirra narr-arrikarranguma. Kembirra na-warruwarrukweyinema narri-dakama akina amukwarnjirrema ebinalangwiya jurra. Kembirra arakba Jekaraya nidakama akina enamba-langwa nakina ebina-manja alikira WurruMinida warnungkwarba wulkwa nuw-awiyebeyinu-murrumanja wurrakina, umba nara-murrumanja wurrukwala warnumamalya.

¹⁰ Ni-daka-manja Jekaraya akina, nakwukawura n-ambilyuma nakina alikira-manja arrawa. Umba aburraja warnumamalya wurribina nalikenu-murrumurra Neningikarrawara-langwu-wa angalya errekba-manja-wiya nuw-arjeyuma wurrakina akwa naburiyaminuma Neningikarrawaru-wa yakwujina.

¹¹ Akena n-ambilyu-manja nakina nakwukawura arrawa-manja, eneja nuwilyaba nenikumamurikaja Nubungkawa Neningikarrawara-langwa nijadinga nabilyerrikajungwunuma enuwa-manja nakina. Eneja Jekaraya neni-rringkama nakina narjeyuma ebina-manja bada emikirra alda nidakamurrumanja nakina ebina amukwarnjirrema. Ekbuda-langwa-langwa alda narjeyuma nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa.

¹² Eneja narndirndade-ka Jekaraya akwa nakbar•da angwurra nakina-da.

¹³ Eneja kembirra nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ni-yama enuwa-wa, “Nara akbar•duma, Jekaraya,” ni-yama. “Ningkuburiyaminuma ningkakina Neningikarrawaru-

wa akwa eneja n-engkirrikenuma nakina ayakwa nungkwa-langwa. Kembirra ambaka-murra ngalaja dadingiyena kangumin-arrangbinama nangariya nungkwa-langwa. Nungkwaja kembirra kini-yengbijinama niyukwujiya ningkakina nenimikirra Janjana. ¹⁴ Biya ki-yekirrerridinama angwurra ningkakina nginukwa-mulangwa Neningikarrawara nenikuwena-da. Aburraja wurrababurna warnumamalya ke-yekirrerridinama aburrajukwaba kini-rukwularrina-mulangwa nakina niyukwujiya nungkwa-langwa-da,” ni-yama nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa Jekarayu-wa.

¹⁵ Biya ni-yama ngarningka, “Nenikuwene-ka naruma nenungkwarba numikbiyiya kin-ambilyama nakina. Amandangwa eneja Nubungkawa Neningikarrawara kini-yaminama, ‘Narume-ka nakina.’ Umba kin-arumidina-manja nakina, nara e-bekuma amalyirra akwurena-langwa. Nara e-bekuma ngalajukwaba akubibeka engbuda, ebina karraku-bungwurrukwunama warnumamalya. Umba ngalaja Amawurrina akwurdukwurda Neningikarrawara-langwa kenaki-lyangburruk wajinama nakina akwa kenaku-war•dikinama nakina-manja. Kenaku-war•dikinama kinu-rukwularrina-manja nakina, akwa enuwa-manja ngawa kuw-ambilyama eningangkawura akina-da.

¹⁶ “Nakina-bina nenungkwarba kenu-wilyuwilyakajinama warnumamalya-manja Neningikarrawara-langwa-langwa. Akini-yada

aburraja wurrababurne-ka WarningiYijireyila warnumamalya karri-larrngkuwurrenama awurruwurrariya akwa ke-yaminama eningaba kuw-engkirrikaja-mulangwa ena-langwa ayakwa. Kenumini-yarrkuwarakiname-ka ayakwa Nubungkawa-langwa aburra-langwa-langwa Neningikarrawara, wuburra laka arakburakba-kiya-wiya ne-yaminjamama wur-rumirumirarrngwa aburra-langwa wurrakina-da,” ni-yama nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa.

¹⁷ “Yawe-ka,” ni-yama ngarningka Jekarayu-wa nakina. “Nenikuwena kini-lyengmenama nakina, umba eneja Nubungkawa kin-arijadinama arija-langwa. Narrubude-ka amandangwa kin-ambilyama nenikuwena. Ngalaja Amawurrina Neningikarrawara-langwa, ebina-murrada nenaki-ngbudirrka-murrada Eliya arakburakba-kiya-wiya, kenaki-ngbudirrkinama enejukwaba nenikuwena. Aburraja wurrungungwarrngwa ka-lyelyingminama karr-akwurrajinama ngarningka wurriyukwayuwa aburra-langwa kuw-engkirrikaja-mulangwa wurrakina ena-langwa ayakwa. Aburrajukwaba warnumamalya wurribina nara amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrakina ke-kuwarrukwajungwunama akwa karrumadirrburakinama aburra-langwa mangma kuw-engkirrikaja-mulangwa ena-langwa ayakwa. Kembirra kenumini-yarrkuwarakinama wurrakina Neningikarrawara-langwa ayakwa, wuburra laka wurrukuala warnumamalya wurruwerrikidirrbura aburrajukwaba ne-

yaminama wurrakina. Kembang wurrababurna wurramukwiyadakina warnumamalya kuw-embirrarinama wurrakina kajungwa warnikiringki-yada ebina kini-yamina-mulangwa Nubungkawa Neningikarrawara. Biya kuw-engkirrikajama enuwa-wa, nuw-engkirrikenu-mulangwa adinuba-wiya ayakwa nenikuwena-langwa-da,” ni-yama nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nenu-maka Jekarayu-wa-da.

¹⁸ Eneja ni-yama Jekaraya enuwa-wa, “Kiyamarrkinama ngayuwa k-eningmidinama akina ayakwa alyangmandukwuna? Ningeniyuwangkwe-ka arakba ningena. Ngalajukwaba dadingiyarrka dadiyuwangkwe-ka arakba. Yikingi-yamarrkiname-ka kembang yirringalakena?” ni-yama.

¹⁹ Eneja kembang nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ni-yama, “Ningenimikirra Keburiyela. Neningikarrawara-langwa ningenikumamurikaja ningena, akwa ning-arjiyajinama enuwa-manja akwudangwa ningeningangkawura. Eneja ngini-larrkama nakina ngayuwa nungkuwa-wa kajungwa yibamakini-yada nungkuwa-manja enena ayakwa eningaba. ²⁰ Akena yi-minikalyika-mubaba ningkakina, kembang ningkeningayakwama k-ambilyama ningkakina-da, akwa nara e-yengbuma ayakwa yanda-langwa kini-rukwularrina-manja nangariya nungkwa-langwa-da. Yi-minikalyikama akena ke-yaminama amandangwa enena yirra-makinama aduwaba. Ngalaja dadingiyena kangumin-

arrangbinama amandangwa nenikuwena dakina-da. Akina-bu ngawa-da,” ni-yama nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa Jekarayu-wa biya ni-likena arakba-da.

²¹ Umba n-ambudidinu-manja nakina Jekaraya arrawa, aburraja warnumamalya nuw-embirrarinuma errekba-manja ngawa wurrakina. Namurndak-embirrarinu...wa. Biya ne-yama wurrakina, “Miyambena-burra nara a-jaduma warenja umba n-ambudida nakina?” ne-yamama na-lyangkumakajungwunuma wurrakina. “Nenungkwurakbe-ka arrawa-manja nakina-da,” namurndaki-yama.

²² Kembirra arakba-langwa ni-jadinga eneja Jekaraya nakina akena nara kini-yengbina ayakwa. Nu-warrijuwama wulkwa ayarrka. Umba na-lyangkumakajungwunuma wurrumurndakakina warnumamalya, “Dukwa Neningikarrawara nenu-marngkirringkama nakina-da,” namurndaki-yama wurrakina-da.

²³ Bi...ya kembirra arakba nenyuwangkwa Jekaraya ni-jerrukwama ebina warka nu-war-dangu-mulangwa Neningikarrawara-langwa-manja angalya. Biya ni-lalikama arakba Jirujalema umba ni-lawurradinuma ena-langwu-wa angalya, akwa n-ambilyuma arakba yakwujina.

²⁴ Biya yimangbala yimawura nu-wurdanguma yakinu...wa. Akena ngalaja dakina Lijibida nara kingi-likena nuw-ambilyu-murruwa warnumamalya umba ying-abuwarrkajungwunuma alikira-manja arrawa ngawa. Kembirra yinginumina-mambakinuma

arakba dakina wurrangariya Jekaraya-langwa.
²⁵ Yingi-yama kembirra dakina, “Nubungkawa Neningikarrawara nu-marngkirradinuma nakina ngayuwa-manja mena ningi-yeliyangu-mubaba ebina-wiya ningeningarijira-mulangwa ning-ambilyuma. Akena nara arakba e-yeliyuma aduwaba ningena-da,” yingi-yama dakina-da.

Keburiyela ni-yengbinu-mulangwa ayakwa Meri-wa

²⁶ Bi...ya yuwilyaba-manja yimawura, eneja nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nibina-murrada nenimikirra Keburiyela ni-likenumurra nakina akinu-wa angalya Keliliya emikirra Nejirida. ²⁷ Eneja neni-larrkama Neningikarrawara duwilyabu-wa dadiyara dadimikirra Meri. Dadiki-yar•di-yada ngalaja dakina nuwilyaba nenungkarba nenimikirra Jawijiba, akena nara ambaka keniyakeyina wunalakina. Eneja numirenikba neningarakburakba-kiya Jawijiba-langwa Nubungkawa Deyibida nakina.

²⁸ Eneja ni-yama Keburiyela Meri-wa, “Ngeniyerriya, Nubungkawa Neningikarrawara nginuwerrungwur•denama amandangwa nungkuwamanja. Nungkuwamanja n-ambilyame-ka,” ni-yama nakina.

²⁹ Ngalaja Meri yingu-werrikawarriyadinume-ka ying-engkirrikenu-mulangwa amurndakakina ayakwa. Yingi-lyangkiyama, “Ne-yamarrkama ena ayakwa? Miyambena-burra nginu-makama enena?” yingi-lyangkiyama.

³⁰ Eneja Keburiyela ni-yama ngaluwa-wa, “Nara akbar•duma, mena Neningikarrawara nginu-werrungwur•dena-mubaba nungkuwa-manja. ³¹ Ku-mambakinama ningkakina nangariya, kembirra kin-arrangbinama akwa kini-yengbijinama Jesus. ³² Kin-arumidina-manja nakina, naruma numikbiyiya-dangwa nubungkawa kin-ambilyama. Aburraja warnumamalya ke-yaminama, ‘Nenikuwenikba nakina Neningikarrawara-langwa umba nakineka Neningikarrawara naruma numikbiyiya-dangwa nakina,’ ke-yaminama wurrakina. Eneja Nubungkawa Neningikarrawara kenu-bungkawakinama nakina. Eneja kembirra kinu-bungkawadinama nakina wuburra laka numirenikba neningarakburakba-kiya Nubungkawa Deyibida nu-bungkawadinuma nakina arakba-wiya. ³³ Akwa niyirrbiyirrba ngawa kinu-bungkawadinama nakina warnikinikaduwa-manja wurrumirumirena Jekaba-langwa neningangkawura nakina-da,” ni-yama Keburiyela Meri-wa.

³⁴ Ngalaja yingi-yama Meri, “Nara ambaka ku-mungkwula-langwa ngayuwa warnungkwarba-manja, umba ki-yamarrkinama kin-arrangbinama nangariya?” yingi-yama.

³⁵ Eneja ni-yama Keburiyela, “Neningikarrawara-langwa Amawurrina ebina engbuda ka-likajama kaki-lyinginama ningkakina, bi...ya kembirra ambaka-murra ku-mambakinama wurrangariya ningkakina-da. Kembirra aminakina-langwa aburraja warnumamalya ke-yaminama, ‘Naka

niyukwujiya Nenikuwenikba Neningikarrawara-langwa nukwurdukwurda naka-da,' ke-yaminama wurrakina.

³⁶ “Kwuja, ngalajukwaba Lijibida kirringuminuwilyaba-ma kirringalakina wurrumirumirenungwa yingu-mambakinama arakba wurrangariya. Mama dadiyuwangkwa arakba dakina umba kingin-arrangbinama nangariya. Duburubura ying-ambilyuma dadinungkwurakba dakina, akena yingu-mambakinuma wurrangariya yuwilyaba arakba yimawura dakina-da. ³⁷ Amandangwa eneja kini-lyangkuwerribikajungwunamanja Neningikarrawara neniki-yama-langwa eningerribirra, kema kini-yaminama amandangwa nakina-da,” ni-yama Keburiyela Meri-wa-da.

³⁸ Ngalaja yingi-yama Meri enuwa-wa, “Ning-engkirrikame-ka ayakwa nungkwa-langwa akwa ningengikuminuwar•duwar•de-ka ningena Nubungkawa-langwa Neningikarrawara, kembirra nara ningena a-waruma,” yingi-yama. Eneja kembirra nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nanga-lalika Meri arakba-da.

Meri nanga-ngarrangu-mulangwa Lijibida

³⁹⁻⁴⁰ Umba ngalaja nanga-ngayindanguma Meri dadiki-ngarri-yada dakinu-wa Lijibida akina-wiya. Kembirra yingi-lalika dakina Nejirida arakba umba yingi-likena warenjabawiya yadikina engku-wa nuw-angkarrinu-murruwa arrirra dalada. Yingu-wurdanguma Judiya-wa ababurna-murruwa angalya

angakarjiyinga. Akina-manja angalya Judiya yingu-wurduwurdanguma ngawa angakarjiyinga, yanda-langwa ying-akburranga angalya ebina-manja n-ambilyu-murrumanja Jekaraya. Biya yingi-yar•da arakba ena-langwa-manja alikira. Ying-awiyeba dakina biya narringi-lyelyimbukweyina yakwujina arrawa Lijibida aburrunguwa. Yingi-yama Meri ngaluwa-wa, “Laka, ningkeningaba? En-ambilya Neningikarrawara nungkuwa-manja,” yingi-yama.

⁴¹ Ying-engkirrika-manja Lijibida amurn-dakakina ayakwa, kembirra nibina nangariya ngala-langwa eneja nu-warrinuma arakba ngala-langwa-manja mulkwa. Akini-yada ngawa ngalaja Amawurrina Neningikarrawara-langwa yingaki-lyangburrukawajuwa yingaku-war•dikama Lijibida-manja arakba akina-da.

⁴² Kembirra yingi-yengbinuma yingi-yangkarjiyajungwunuma ayakwa mena yingi-yangmarngkwunu-mubaba dakina. Akwa yingi-yama Meri-wa, “Neningikarrawara nginu-werrungwur•denama nungkuwa-manja akwa nu-wekbalyinuma ningkakina. Kembirra nungkwaja ningkaruma arakba ningkidarringka ningkilyengma aduwaba ningkakina. Umba ngarningka kenu-werrungwur•denama eneja Neningikarrawara nangariya-manja enejukwaba. ⁴³ Nungkuwe-ka ningkirndenikba ningkakina nganyangwa-langwa Nubungkawa, akena ningki-likenume-ka yangkwurrangwa-da ngayuwa-wa aduwaba-da,” yingi-yama Lijibida.

⁴⁴ “Ning-engkirrika-manja ngayuwa ayakwa

nungkwa-langwa,” yingi-yama dakina
 Lijibida, “kembirra aburraja wurrangariya
 nganyangwa na-warrinuma mulkwa-manja
 nu-ngwurrkbalinuma yukwudukwuda
 aburra-langwa. ⁴⁵ Eningabe-ka ka-
 ngekburakajungwunama nungkwa-langwa
 ningk-eningmidinu-mulangwa ayakwa
 Neningikarrawara-langwa alyangmandukwune-
 ka, akwa ningku-werrikambilya-mulangwa
 enuwa-manja, mena-baba ababurna-langwa
 nginu-makama Nubungkawa Neningikarrawara
 nungkuwa-manja ke-yaminama akina
 amandangwa-da,” nanga-makama dakina
 Lijibida Meri-wa-da.

*Emeba nanga-ngwurrkumambambijuwa-
 mulangwa Neningikarrawara Meri-manja*

⁴⁶ Yingi-yama arakba ngalaja Meri,
 “Yawe-ka. Ningeni-yangmarngkwajiname-
 ka amandangwa Nubungkawa
 Neningikarrawara ningeningangkawura.

⁴⁷ Nakina-bina ngin-enibikinama
 ngayuwa kembirra ningu-
 werrikilyelyingmajungwunama
 angwurra.

⁴⁸ Mama ningiyukwujiya ningeningerribirra
 ningenumamalya; umba ngin-
 akwurrajuwama nakina ngayuwa-manja.

Ningenikuminuwar•duwar•da wulkwa ena-
 langwa umba nara akwala.

Aduwaba-langwa aburraja wurrababurna-
 langwa warnumamalya ke-yaminame-
 ka, ‘Nubungkawa Neningikarrawara

ni-yamama eningaba nakina ngaluwa-
manja,' ke-yaminama wurrakina.

49 Ke-yengbinama enena ayakwa
nganyangwa-langwa wurrakina mena
Neningikarrawara narrubuda-baba
nilyengma nakina, akwa arrubuda
nginumini-ngekburakama nganyangwa.
Narrubude-ka nakina akwa akwurdukwurda
ekirra ena-langwa.

50 Neningikarrawara nakina n-errukwulinuma
ngakwurra-langwa warnumamalya
warningarakburakba-kiya-manja yanda-
langwa aduwaba.

Akwa kin-errukwulinama nakina
ngakwurra-langwa wurriyukwayuwa
akwa ngarningka aburra-langwa-manja
wurriyukwayuwa aburrajukwaba.

Kin-errukwulinama ngarrababurna-langwa
ngarnumamalya ngarribina akinumini-
yarrkuwarakina-murumurra ena-langwa
ayakwa.

51 Akena wurribina na-ngkweningabakajungwunu-
murumurra akwa namin-
engkingirrajajungwunu-murumurra
warnumamalya

nu-minangkirreyinuma Neningikarrawara
wurrakina ni-lawulawaja-mulangwa
nakina arrubuda ayarrka ena-langwa.

52 Nenu-wurranguma nakina wurrububungkawa
wurribina na-ngkweningabakajungwunu-
murumurra wurrakina,
akena nen-akumarnuma nenu-
bungkawakama nakina warningerribirra

warnumamalya wurriyukwayuwa-da.

⁵³ Nenu-kwama nakina Neningikarrawara aninga wurribina na-mureyangu-murru-murru warnumamalya,

akena wurruk-wala neni-larrkenuma engku-wa eyebirra ayarrka wurribina wurru-minababurna angwarnda iya amurndakijika.

⁵⁴ Arakburakba-kiya-wiya nenu-makama nakina Neningikarrawara ngakwurra-langwanmanja wurrumirumiranyungwa kenumamurikajina-mulangwa wurrakinamanja akwa ngarningka akenumamurikajina-mulangwa ngakwurruwanmanja aduwaba.

Nara nakina Neningikarrawara kini-yakuwabijuwa amurndakakina ayakwa ena-langwa,

umba ni-likenuma nakina yangkwurrangwa aduwaba kajungwa neniku-mamurikajiyada ngakwurruwa ena-langwa NgarningiYijireyila ngarnumamalya.

⁵⁵ Akwa ni-yakuwerribikinuma nakina amurndakakinu-wa ena-langwa ayakwa eningarakburakba-kiya-wa akwa nerrukwulinuma Aburiyama-manja.

Akwa aduwaba ngarningka nerrukwulinama ngawa ngakwurruwanngakwurrajukwaba,

akwa kin-errukwulinama nakina aburramba-langwa wurriyukwayuwanngakwurra-langwa akwa wurru-

mirumiranyungwa warnikinikaduwa
 aburrajukwaba. ngawa
 Kini-yaminjaminama
 neningangkawura Neningikarrawara
 nakina-da,”
 yingi-yama Meri-da.

⁵⁶ Biya dakina Meri ying-ambilyumurra
 Lijibida-manja yabiyakarbiya yimawura. Biya
 kembirra yingi-lawurradinuma dakina angalyu-
 wa Nejiridu-wa arakba-da.

Ni-rukwularru-mulangwa *Janjana*
Nenikumingekingambaja

⁵⁷ Biya numu-darrbudinuma arakba
 mamawura dadik-arrangba-wa ngalaja Lijibida
 wurrangariya ngala-langwa. Kembirra yingin-
 arrangba arakba nangariya. Diyekirrerre-
 ka arakba kembirra dakina. ⁵⁸ Aburraja
 warnumamalya ngala-langwa wurriyabiyabada
 akwa ngawa wurrukwala warnumamalya
 wurribina nuw-ambilyu-murumurra
 akwudangwa ngaluwa-manja nuw-engkirrikama
 ayakwa ngala-langwa-langwa. Nuw-
 eningmidinuma Nubungkawa Neningikarrawara
 nu-marngkirradinu-mulangwa nakina ngaluwa-
 manja. Biya aburrajukwaba namurndaki-
 yekirreridinuma kembirra wurrakina-da.

⁵⁹ Bi..ya mamangbala mabiyakarbiya arakba
 mamawura numu-rukwulyuwakenuma makina.
 Aburraja kembirra neni-ringandanga nenu-
 mukaduwamurrikama nakina numurrkbalya.
 Umba wurrukwala warningakwujina
 warnumamalya neni-ngayindanguma

keni-yengbjuwama niyukwujiya Jekaraya nenimikirra, ebina-murrada ngawa ekirra nungwenikba-langwa. ⁶⁰ Akena ngalaja yingwaranga dakina dirndenikba. “Nare-ka-da. Umba Janjana nenimikirra nakina-da,” yingiyama Lijibida dakina-da.

⁶¹ Aburraja ne-yama, “Nara wurribina warnumamalya nungkwurna-langwa warnimikirra Janjana.” ⁶² Kembirra nuw-andeya wurrakina Jekarayu-wa akwa neni-yendabena ayarrka-murra. Neni-ngayindanguma wurrakina nakina-bina neniki-yengbiji-yada ekirra-da.

⁶³ Enamba-langwa Jekaraya neni-yendabena arrkala ayarrka-murra amurndakijika eningakarrikarra. Kembirra nenu-kwa aburraja wurrakina. Kembirra n-arrikarranga arakba nakina amurndakenena ayakwa. “Amandangwa Janjana nenimikirra.”

Biya “Wa!” kembirra namurndaki-yama. ⁶⁴ Akena arngkawura-wiya n-arrikarrangu-wiya Jekaraya ekirra, kembirra ni-yengbina arakba nakina ayakwa-da. Biya neni-yangmarngkwajuwa Neningikarrawaru-wa-da.

⁶⁵ Akini-yada ngawa aburraja wurrumurn-dakakina warnumamalya warningakwujina nuw-akbar•danguma angwurra. Aburraja wurrukwala warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-murumurra Jekaraya-langwa-manja angalya akwudangwa nuw-akbar•danguma angwurra aburrajukwaba. Biya nenumurndakumakama wurrukwala-manja warnumamalya engka-manja iya engka-manja angalya akinalangwa ne-yama-murrilangwa, yanda-langwa

wurrababurna-langwa warnumamalya akina-manja angalya angakingakarjiyinga Judiya nuw-engkirrikenuma arakba akina ayakwa. ⁶⁶ Nara ke-yakuwabijuwa umba narru-wilyakama ngawa aburra-langwa-manja mangma-da. Biya namurndaki-yama, “Kin-arumidina-manja naka niyukwujiya kini-yamarrkiname-ka? Numiyambene-ka nenungkwarba kin-ambilyama naka-da?” namurndaki-yama. Warningma wurrakina amandangwa nen-akwurrajuwa-mulangwa Nubungkawa Neningikarrawara nakina-manja niyukwujiya-da.

Ayakwa nenu-ngwurrkumambambijuwa-mulangwa Neningikarrawara ayakwa Jekaraya-manja

⁶⁷ Ngalaja kembirra Neningikarrawara-langwa Amawurrina akwurdukwurda nenaki-lyangburrukwajuwama nungwenikba-manja Jekaraya nenaku-war•dikama akina. Eneja kembirra ni-yengbinuma Jekaraya amurndakenena ayakwa Neningikarrawara-langwa nakina.

⁶⁸ “Ngeni-yangmarngkwajina ngarna Nubungkawa, nibina-murrada Neningikarrawara NgarningiYijireyilalangwa ngarnumamalya, mena ni-yar•duma ngarruwurrakuwilyarra arakba nakina-baba. Eneja ngarrenu-mamurikajuwama ngak-wurruwa ena-langwa ngarnumamalya akwa ngarren-enjungwurranguma arakba nakina.

- 69 Akwa ngarrenu-kwama Nubungkawa
narrubuda ngakwurra-langwa.
Umba eneja Deyibida-langwa numirenikba
nenikaduwa nakina.
Nakine-ka Nubungkawa aken-enibikinama
nakina ngakwurruwa.
- 70 Arakburakba-kiya-wiya eneja Neningikar-
rawara ni-yarrkakumarnuma ayakwa
ena-langwa-manja ngarnumamalya.
Umba aburraja ena-langwa warniku-
makumaka ayakwa ngarrabumini-
yarrkilalikama wurrakina akina ayakwa
ena-langwa ngakwurra-langwi-yada arija-
langwa.
- 71 Nenu-makama eneja Neningikarrawara
ngakwurra-langwa-manja wurrumiru-
miranyungwa warningarakburakba-
kiya aken-enibikina-mulangwa nakina
amandangwa ngakwurruwa,
akwa aken-enjungwurrena-mulangwa
nakina wurrukwala-langwa warnuma-
malya wurribina ngarrabu-wirrikbina-
murrilangwa akwa ngarrabumini-
ngekbungekburakina-murrilangwa
awurruwurrariya ngakwurra-langwa.
- 72 Nenu-makama Neningikarrawara ngakwurra-
langwa-manja wurrumirumiranyungwa
kin-errukwulina-mulangwa aburruwa
akwa ngawa ngakwurruwa ngakwurra-
jukwaba aduwaba.
Akwa nenu-makama nakina ngarningka
aburruwa-wa kin-engkingkirrikaja-

mulangwa amurndakibinu-wa ayakwa eningarumuruma ena-langwu-wa.

⁷³ Ni-yengbinuma nakina Neningikarrawara ayakwa arrubuda ngakwurra-langwa-manja numiranyungwa Aburiyama-manja.

⁷⁴ Nenu-makama enuwa-manja aken-enjungwurrena-mulangwa ngakwurruwa wurribina-langwa warnumamalya ngarrabu-wirribina-mulangwa ngakwurruwa,

kajungwa nari-yada ngarna akbar•duma umba akinuminu-war•deni-yada Neningikarrawara,

⁷⁵ akwa kajungwa ak-ambilyi-yada ena-langwa ngarnumamalya, akwa aki-likaji-yada ngarna ena-langwa-manja mamurukwa meningaba-manja, ngarruwerrikidirbura ngarningangkawura ngarna-da,”

ni-yama Jekaraya nakina-da.

⁷⁶ Biya kembirra ni-yengbina arakba Jekaraya amurndakenena akwala ayakwa niyukwujiya-wa Janjana.

“Umba nungkwaja, aburraja warnumamalya kabi-yengbijnama wurrakina Neningikarrawara-langwa ningkenikumakumaka ayakwa ningkakina,

mena ka-makina-mubaba nungkuwa ningkakina ayakwa Neningikarrawara-langwa aburruwa-manja.

Naruma numikbiyiya-dangwa eneja nakina Neningikarrawara.

Bi...ya nungkwaja k-arumidina-manja ningkakina ki-lyengmenama-ka.

Ki-lyengmenama nungkuwa kajungwa kinumini-ngekburakini-yada ningkakina mamurukwa Nubungkawa-langwa.

⁷⁷ K-eningmikinama ningkakina warnumamalya-manja Neningikarrawara ken-enibikina-mulangwa wurrakina

mena kenumini-yakuwabijina-mubaba nakina awurruwurrariya aburra-langwa.

⁷⁸⁻⁷⁹ Ngakwurraja aduwaba ngarnumamalya ngarri-yaminama ngarna wuburra laka alarrumur•da-manja ngarr-ambilyama ngarna akwa ngarr-akbar•denama akwijungwa-langwa.

Akena eneja Neningikarrawara ngakwurra-langwa numarnngkirre-ka nakina nilyengma akwa n-errukwulinama ngakwurruwa.

Wuburra laka ne-kbadena-manja akina, kini-larrkabarrakajinama angalya nakina Neningikarrawara.

Akwa keni-larrkajama nakina yangkwurra-gwa nibina ni-yama-murrada neniki-larrka, nibina akenumini-larrkabarrakajinama angalya, nibina aken-enibikinama ngakwurruwa ngarnumamalya.

Akini-yada kembirra meningilida wuburra ke-yaminama akina.

Aki-likaja-manja ngakwurraja meningilida akuma-rringkinama mamurukwa ngarniki-liki-yada.

Eneja kembirra Nubungkawa akenu-wilyakajinama kajungwa aki-likajiyada Neningikarrawara-langwamanja mamurukwa meningaba-manja ngarrakina.

Akenu-wilyakajinama nakina kajungwa ngarriyekirrerra ngarruwurrangekburna ak-ambilyi-yada ngakwurruwa yilyurkwa-murra yukwudukwuda yarnada.

Akina ngawa,” ni-yama Jekaraya nakina-da.

⁸⁰ Bi...ya eneja niyukwujiya Janjana narumidinuma nakina akwa n-eningmidinuma Neningikarrawara-langwa akwa nenuminiyarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa nakina. Bi...ya nambilyumurra nara-murrumanja alikira. Nambambilyumu...wa. Bi...ya arakba-langwa ni-jadanguma n-abilyerrikajungwunuma nakina WarningiYijireyila-manja warnumamalya. Aburraja kembirra ena-langwa warnumamalya neni-rringkama arakba-da.

2

Ni-rukwularru-mulangwa Jesus

¹ Akini-yada kembirra engka-manja angalya emikirra Rawuma eneja nubungkawa naruma n-ambilyumurra. Nenimikirra Akwajija. Narrubude-ka nubungkawa nakina. Biya ni-lyingama ababurnamanja angalya eminiminingka akwa nubungkawadinuma wurrababurna-manja warnumamalya wurriminiminingka. Biya

ni-lyangkuwerribikajungwunuma arakba nakine-ka nubungkawa Akwajija neniku-murnduwi-yada ekirra wurrababurnalangwa warnumamalya amurndakibinamanja angalya ababurna-manja. ² Aburraja kembirra wurrababurnalangwa wurrakina wurrubungkawa wurriyukwayuwa enalangwa narrawurra-murnduwarnuma arakba wurrumurndakibina warnumamalya. Umba eneja nuwilyaba nubungkawa niyukwujiya nenimikirra Kwariniyija nu-bungkawadinuma nakina engemba-manja angalya Jiriya-manja. ³ Aburraja kembirra wurrababurnalangwe-ka warnumamalya namurndaki-likenuma wurrakina aburra-langwu-wa angalya. Namurndaki-likenuma angerriba aburra-langwu-wa angalya kajungwa warnik-arrikarriyada wurrakina ekirra aburra-langwa yakwujina jurra-manja.

⁴⁻⁵ Eneja kembirra Jawijiba ni-lalikama nakina ebina angalya Keliliya emikirra Nejirida umba ni-likenuma enejukwaba ena-langwu-wa angalya aburnuwa dadingiyenikba Meri. Akena wurrangariya yingu-mambakinuma dakina Meri. Biya neni-likenuma wunalakina Judiya-wa Jawijiba-langwu-wa angalya emikirra Bediliyema. Akine-ka Bediliyema enalangwa angalya akina, mena ena-langwa wurrumirumirena warningarakburakba-kiya wurruminakina angalya wurrakina-baba. Arakburakba-kiya-wiya eneja nuwilyaba nubungkawa nenimikirra Deyibida numinakinalangwa mamurukwa enejukwaba nakina. Umba

Jawijiba kembirra ni-likenuma Keliliya-langwa yadikina Bediliyemu-wa, aburnuwa Meri, wunenik-arrikarri-yada ekirra aburna-langwa yakwujina akina-manja angalya.

⁶⁻⁷ Nen-alilikenu...wa. Yakwujina neni-yar•da wunalakina Bediliyema-manja. Dadik-arrangbi-yada wurrangariya arakba dakina Meri, akena nara ebina angalya aburna-langwa arumuruma-manja alikira. Kembirra eyukwujiya-manja alikira bulukwa-murriya-langwa-manja nen-ambilyuma wunalakina-kiya. Biya yakwujina ngawa Bediliyema-manja yingin-arrangba Meri nenungwarba ngala-langwa numilyengma. Biya yinginu-wurumbijuwa ngala-langwa nangariya numurkbalya dumbala-murra akwa yingin-akumarna bulukwa-murriya-langwa-manja bada eninganinga-langwa-manja-da.

*Nubungkawa Neningikarrawara-langwa
nenikumamurikaja nenu-maka-mulangwa
eningaba ayakwa warnikakukwurrajungwa jiba*

⁸ Kembirra akini-yada ngawa awilyaba-manja angalya Bediliyema-manja akwudangwa, aburraja wurrukwalala warnungwarba narr-akukwurrajuwama jiba aburra-langwa. Nuw-ambilyumurra wurrakina jiba-manja, narr-akukwurrajuwama ngawa alyarrngwalyilya. ⁹ Eneja kembirra Nubungkawa Neningikarrawara neni-larrka arakba nakina nuwilyaba nenikumamurikaja ena-langwa angaluba angubina-langwa, nibina ni-jadinga-murrada wurrakina-murrumanja. Biya nakina Neningikarrawara ni-larrkabarrakajuwa

ebina angalya-da. Aburraja kembirra nuw-akbar•da angwurra wurrumurndakakina warnungkwarba-da.

10 Eneja nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ni-yama aburruwawa, “Nara akbar•duma kirrakina umbaw-engkirrikiya-langwa enena ayakwa ngarra-makinama, mena ningi-likenumurra ngayuwa yangkwurrangwa nungkwurruwawa-kajungwa ka-makini-yada ayakwa eningaba. Yik-engkirrikaja-manja kirrakina enena ayakwa eningaba, akwa wurruminukwala-langwa warnumamalya kuw-engkirrikaja-manja wurrakina aburrajukwaba, kembirra kirrangkwulumida-langwa karnumamalya kinu-ngwurrkbalinama yukwudukwuda nungkwurra-langwa-da.

11 “Memema-manja ngawa mamawura Deyibida-langwa-manja angalya ni-rukwularruma arakba eneja nuwilyaba niyukwujiya. Arakburakba-kiya-wiya eneja Neningikarrawara nenu-makama nakina nungkwurra-langwa-manja wurrarumuruma keni-larrkaja-mulangwa nakina nungkwurruwawa ena-langwa NuMejaya. Kembirra naka arakba nibina-murrada ni-rukwularruma arakba NuMejaya-da. Nubungkawa nakina n-ambilyama. Kembirra yiken-enibikinama kirrakina karnumamalya-da.

12 “Nungkwurraja yikin-akburranginamurra numurrkbalya niyukwujiya dumbala-murra bada-manja, nara aruma-manja alikira umba

eyukwujiya-manja alikira, bulukwa-murriya-langwa-manja. Yikin-akburrangina-manja kembirra nakina, yik-eningmidinama arakba enena ayakwa alyangmandukwuna ngawa ena-da,” ni-yama nakina nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa wurrumurndakibinu-wa warnungkwarba-da.

¹³ Aburraja kembirra wurrakina warnungkwarba narra-rringka arakba wurrababurneka warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa. Akini-yada ngawa aburraja nawurrakijadingama wurrakina adirrariyaba angubinalangwa. Kembirra na-mebeyina emeba, nenyangmarngkwajuwa Neningikarrawaru-wa wurrakina. ¹⁴ Biya namurndaki-yama,

“Ngeni-yangmarngkwajinama ngarna Neningikarrawara nibina n-ambilyamurra ena-langwa-manja angalya abalkaya.

Nakine-ka nenu-werrungwur•denama wurrakina warnumamalya nenuminiyarrkuwarakina-murrumurra ena-langwa ayakwa.

Aburraja kembirra ka-likajamurra yilyurkwa-murra yukwudukwuda wurrakina-da,”

namurndaki-yama wurrumurndakakina warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa-da. ¹⁵ Biya nawurrakilikena erribaja, namurndaki-lawurradinuma Neningikarrawara-langwu-wa angalya arakba-da.

Aburraja kembirra wurribina warnungkwarba na-makijeyina ayakwa, biya ne-yama, “Kwa, ngarri-likaja arakba Bediliyemu-wa kajungwa

akini-rringkini-yada ngarna nangariya
ngarrenu-maka-murrilangwa Nubungkawa
Neningikarrawara,” ne-yama. ¹⁶ Biya na-likena,
nuw-enjirrikeyina arakba wurrakina-da.

Nuw-alilikenu...wa. Bediliyema-manja.
Biya narralirrak-akburranga yakwujina
wunalekbina Jawijiba akwa Meri, akwa neni-
rringka nangariya nu-kukwunumurrkwuluma
bada-manja, bulukwa-murriya-langwa-manja
angalya. ¹⁷ Kembirra narralirra-
kuma wunalakina-kiya-manja amurndakibina ayakwa
nibina nenikumamurikaja Neningikarrawara-
langwa ni-yengbinu-mulangwa nakina-langwa
nangariya. ¹⁸ Biya kembirra narra-
maka wurrakina wurrakwala-manja warnumamalya
aburrajukwaba nangariya-langwa. Aburraja
nawurrak-engkirrika-manja akina ayakwa
namurndaki-yakibijangeyina angwurra arakba
wurrakina. ¹⁹ Uмба ngalaja Meri yingu-
wilyakama dakina amurndakibina ayakwa
ngala-langwa-manja aringka akwa ying-
engkingirrikenuma ngawa amurndakakinu-wa.

²⁰ Aburraja kembirra wurrumurndakibina
warnungkwarba na-lawurradina aburra-
langwu-wa jiba. Neni-yangmarngkwajuwama
Neningikarrawara, eningaba-wiya-baba
narri-rringkama akwa nuw-engkirrikenuma
wurrakina. Narr-akburrangame-ka ebina-
langwiya ngawa ayakwa nenu-maka-
mulangwiya Neningikarrawara-langwa
nenikumamurikaja-da.

Jesus-langwa-langwa ekirra

21 Bi...ya mamangbala mabiyakarbiya-manja mamawura aburraja neni-ringandanguma nenu-mukaduwamurrikama nibina niyukwujiya, akwa neni-yengbijuwama nakina Jesus. Akina ekirra ebina-murrada neni-yengbijuwa-murrada nenikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nara-wiya kingu-mambakina dirndenikba-da.

*Nangariya Jesus nenu-wilyaka-mulangwa
Neningikarrawara-langwu-wa angalya
Jirujalemu-wa*

22-24 Aburrubukwurraja ngawa Jawijiba akwa Meri akwa nangariya Jesus nabuk-ambilyumurra wurrubukalakina Bediliyema-manja. Ngalaja yuwilyaba yimawura nu-merrkbijanga arakba yakina akina-manja angalya. Akwa kembirra neni-likena arakba Jawijiba akwa Meri Jirujalemu-wa, nenu-wilyakama nangariya. Nabuk-alilikenu...wa. Jirujalema-manja nabukiyar•da. Biya neni-likena arakba wunalakina Jawijiba akwa Meri Neningikarrawara-langwu-wa angalya kajungwa wuneniku-kwi-yada aburna-langwa nangariya Nubungkawu-wa Neningikarrawara akwa kajungwa keni-yaminiyada yakwujina amurndakibina-langwiya ayakwa eningarumuruma-langwiya nenukwa-mulangwiya Mawijija WarningiYijireyilamanja warnumamalya arakburakba-kiya-wiya. Adinuba-wiya eneja Nubungkawa Neningikarrawara nenu-makamurra nakina Mawijijamanja, umba kembirra enamba-langwa Mawijijamanja nenu-makamurra nakina wurrumurndakibinamanja warnumamalya ebina-murrada ngawa

ayakwa Neningikarrawara-langwa. Ni-yamama Nubungkawa Neningikarrawara,

“Wurrababurna-langwa nungkwurra-langwa wurrumilyengma wurriyukwayuwa warnungkwarba nganyangwa wurrakina,” ni-yamama nakina. Akwa enena ngarningka ayakwa ni-yamama Nubungkawa Neningikarrawara,

“Dibine-ka didarringka, karring-arrangbina-manja wurrangariya dakina, kinginga-menamurra dambilyuma darrawurukukwa, akena nara-manja dibina darrawurukukwa aba dakwurakburakba. Kingi-likajamurra Neningikarrawara-langwu-wa angalya akwa kinginukwunama NuMinidu-wa nenungkwarba. Kingi-yaminama dakina enuwa-wa, ‘Neningikarrawara-langwa dalakenakiya,’ kingi-yaminama. Kembirra nakina nenungkwarba NuMinida kiningalirrakwardenama dalakina darrawurukukwakiya,”

ni-yamama Nubungkawa Neningikarrawara. Akwa akina kembirra ngalaja Meri yingi-yamamurra yakwujina ngawa Neningikarrawara-langwa-manja angalya kajungwa diyadi-yada arakba dakina.

²⁵ Akina-manja ngawa angalya Jirujalema eneja nuwilyaba nenierringka n-ambilyumurra nenimikirra Jimiyina. Nakina nenierringka neningabe-ka, n-engkingirrikenume-ka Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa. Akwa n-embibirrarinumurra nakina NuMejayu-wa,

mena nakina NuMejaya nenik-enjungwurri-yada ena-langwa warnumamalya WarningiYijireyila. Ngalaja Neningikarrawara-langwa Amawurrina akwurdukwurda nuw-ambilyumurra nakinamanja neniyyerringka. ²⁶ Ebina-wiya ne-yengbina ayakwa akina Amawurrina enuwanjanja akwa ne-yamama, “Nare-ka a-jungwuma ningkakina yanda-langwa kini-rringkinama nungkuwa nibina nenumamalya Nubungkawa Neningikarrawara neniki-larrka nakina yangkwurrangwa nenimikirra NuMejaya,” ne-yamama akina Amawurrina akwurdukwurda Neningikarrawara-langwa Jimiyinu-wa-da.

²⁷ Biya ne-yama arakba akina Amawurrina Jimiyinu-wa, “Likaja arakba Neningikarrawara-langwu-wa angalya,” ne-yama akina. Eneja kembirra ni-likena arakba yenjerrikina nakina neniyyerringka. Umba n-ambilyu-wiya nakina Neningikarrawara-langwa-manja angalya, aburnaja Jawijiba akwa Meri wunalakina neni-yar•duma yakwujina. Umba kembirra nakina neniyyerringka Jimiyina nenilirrakakburrangama wunalakina yakwujina. ²⁸ Biya kembirra neni-rndarrka niyukwuiya nangariya ena-langwa-manja ayarrka akwa nenukwiyyukwiyyuma. Biya neni-yangmarngkwajuwa nakina Neningikarrawaru-wa akwa ni-yama enuwa-wa,

²⁹ “Bungkawa, yirraminu-war•dangumurra warka nungkwa-langwa arakba, akwa ningi-jerrukwama akina. Umba kembirra yi-larrkaja arakba ngu-ngwanjina. Ngi-likaja-langwa

ngayuwa enena-langwa angalya
yilyurkwa-murra yukwudukwuda, mena
alyangmandukwuna-wiya-baba ayakwa
nungkwa-langwa.

³⁰ Yi-larrkaja ngayuwa aduwaba mena ningeni-
rringka-mubaba nibina nenumamalya
yirrumini-larrkama nungkuwa yirra-
langwa yarnik-enibiki-yada yirrababurna-
langwa yarnumamalya nungkwa-langwa.

Nganyangwa-murra menba ningeni-
rringkama ngayuwa aduwaba.

³¹ Umba ningkeni-larrkama nakina yangk-
wurrangwa kajungwa wurrababurna-
langwa warnumamalya ababurna-manja
angalya keni-rringkini-yada nakina
aburrajukwaba wurrakina.

³² Nakine-ka wuburra akilarrkabarriraka kini-
yaminama. Biya kenu-wilyakajinama
nakina warnumamalya-manja wurribina
nuw-ambilya-murrumanja eminingka-
manja iya eminingka-manja angalya ebina
ka-ngayindena-mulangwa nungkuwa
warniki-yami-yada wurrakina.

Aburraja wurrumurdakakina war-
numamalya karri-rringkina-manja
ebina akilarrkabarriraka, yikabi-
yangmarngkwajinama kembirra yirruwa
nungkwa-langwa yarnumamalya
YarningiYijireyila-da,”

ni-yama nakina Jimiyina Neningikarrawaru-wa-
da.

³³ Aburnaja Meri akwa Jawijiba neni-
yakikbijangeyina angwurra wunalakina

akina-langwa ayakwa ni-yengbinu-mulangwa nakina nenierringka nangariya-langwa.
³⁴ Eneja kembirra ni-yengbina arakba nakina nenierringka akwala ngarningka ayakwa Neningikarrawaru-wa. Neni-yendabena Neningikarrawara kajungwa kini-yamini-yada eningaba wurrubukalakina-manja Jawijiba akwa Meri akwa Jesus.

Kembirra nakina Jimiyina ni-yengbina arakba ayakwa Jesus-langwu-wa dirndenikba ngalajukwaba. Ni-yama nakina, “Nubungkawa Neningikarraware-ka nakina nu-wekbalynuma naka nangariya akwa neni-larrkama enenu-wa angalya kajungwa ngarrukwala NgarningiYijireyila ngarnumamalya aki-jungweyini-yada ngarna, umba ngarrukwala ak-enibikajungwuni-yada. Kin-arumidina-manja nakina, kenu-wilyakajinama warnumamalya-manja ebina kini-yamina-mulangwa Neningikarrawara. Akena aburraja wurrababurne-ka warnumamalya ka-warename-ka nakina.
³⁵ Akini-yada kembirra wurrumurndakakina warnumamalya wurribina ka-warenamurrumurra Neningikarrawara nara arakba abuwarrkama ebina karru-wilyakinama aburra-langwa-manja mangma. Umba nungkwaja ningkirndenikba ningkuwerrikawarriye-ka k-ambilyama ningkakina, wuburra laka lyelyinga angandinga kaku-werridadenama nungkwa-langwa-manja yukwudukwuda akina-da,” ni-yama Jimiyina Meri-wa-da.

³⁶⁻³⁷ Umba ngalaja duwilyaba dadiyuwangkwa dadimikirra Ena ying-ambilyumurra dakina

akina-manja ngawa angalya Neningikarrawara-langwa Jirujalema-manja. Akwa narringa-makumakama warnumamalya-manja yakwujina Neningikarrawara-langwa ayakwa. Umba eneja nungwadikba ngala-langwa Benyuwela wurruwurrakuwilyaba-langwa warnumamalya warnimikirra Ajera. Dakine-ka dadiyuwangkwa 84 mamarika iya yinungkwura ying-ambilyumurra arakba. Arakba-wiya neni-yakeyinumurra wunalakina neningiyadikba mamangbala mambilyuma mamarika iya yinungkwura biya ni-jungwuma nakina neningiyadikba ngala-langwa. Kembirra dadinungkwurakba arakba ying-ambilyumurra dingaya dakina.

Dakine-ka dadiyuwangkwa nara kingi-lalika Neningikarrawara-langwa angalya umba meningilida iya alyarrngwalyilya yingini-yangmarngkwajuwama dakina Neningikarrawara. Akwali-yada ying-alyubarinumurra aninga akena akwali-yada nara king-alyubarina aninga umba murumureya ngawa ying-ambilyumurra, yimbukwa yingi-yengbiyengbinuma ayakwa Neningikarrawaru-wa dakina.

³⁸ Biya nabuk-ambilyu-wiya ambaka Jawijiba akwa Meri akwa Jesus yakwujina Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja wurrubukalakina, dibina-murrada dadiyuwangkwa yingi-likenuma dakina nabuk-ambilyu-murruwa wurrubukalakina. Biya yingini-rringka-manja nakina nangariya, kembirra yingini-yangmarngkwajuwa arakba

dakina Neningikarrawaru-wa ni-rukwalarrinu-
mulangwa nakina niyukwujiya. Kembirra
yadikina yingi-yengbina arakba dakina
ayakwa ena-langwa-langwa. Narringa-
makumakamura dakina ena-langwa-langwa
warnumamalya-manja wurrumurdakibina
nuw-embibirrarinu-murrumanja wurrakina
Neningikarrawara ken-enjungwurrena-
muruwa nakina Warningijirujalema
warnumamalya.

*Jawijiba akwa Meri akwa Jesus nabuki-
lawurradinu-mulangwa Nejrudu-wa*

³⁹ Aburnaja Jawijiba akwa Meri neni-
jerrukwama arakba amurdakibina neni-yama-
mulangwa wunalakina Neningikarrawara-
langwa-manja angalya Jirujalema-manja,
nenumini-yarrkuwarakinu-mulangwa
Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa
eningarumuruma-wa. Biya nabuki-lawurradina
arakba wurrubukalakina Keliliyu-wa
aburrubukwurra-langwu-wa angalya emikirra
Nejruda. ⁴⁰ Yakwujina kembirra akina-
manja ngawa angalya n-arumidinumurra
niyukwujiya Jesus nakina. Ambaka-langwa
n-arumidinuma, ni-ngbudidinuma akwa num-
arrubudidinuma ena-langwa mangma. Eneja
Neningikarrawara nenu-werrungwur•dangume-
ka nakina-manja akwa nu-manjikbudanguma
ngawa neningangkawura enuwa-manja-da.

*Nenjarrngalyilya-wiya Jesus ni-likenu-
mulangwa Neningikarrawara-langwu-wa angalya*

41 Aburraja wurruwurrakwulyumide-ka warnumamalya WarningiYijireyila nawurraki-likenuma Jirujalemu-wa wurrakina arngkababurna-langwa na-jerridinu-manja akilarrkumurdada yakwujina. Namurndakilikenumurra kajungwa warnik-ambarringiyada wurrakina Akwurungkuwarrukwa yakwujina. Aburnajukwaba ngawa Jawijiba akwa Meri nen-alilikenuma Jirujalemu-wa akinu-wa wunalakina. 42 Bi...ya n-ambilyumurra arakba eneja Jesus memberrkwa mambilyuma mamarika iya yinungkwura. Kembirra enejukwaba nenu-wilyakamura wunalakina Jawijiba akwa Meri Jirujalemu-wa Akwurungkuwarrukwu-wa wunalakina. Biya kembirra nabuki-likena nabuk-ambarringa wurrubukalakina Akwurungkuwarrukwa akwa ngawa wurruwurrakwulyumida WarningiJudiya warnumamalya aburrajukwaba.

43 Biya na-jerridu-manja Akwurungkuwar-rukwa ebina, neni-lalika Jawijiba akwa Meri Jirujalema umba neni-lawurradinuma wunalakina angalyu-wa Nejiridu-wa. Aburrajukwaba wurrababurne-ka ngawa warnumamalya aburra-langwa namurndakilikenuma aburruwa wurrakina. Umba eneja nakina Jesus n-ambilya ngawa yakwujina Jirujalema-manja. Akena wuneningbala-kiya wunalakina Jawijiba akwa Meri n-ambilyumurra nakina Jesus yakwujina-wiya. 44 Wurrukwalamanji-kba ni-likenumeka nakina, neni-lyangkiyamamura wunalakina.

Biya nen-alilikenuma wunalakina memer-

rkuwilyaba mamawura, biya nen-andeya akena nara nibina Jesus kini-likena aburruwa-manja. Biya kembirra narramurndaki-yendabena wurrumurndakibina warnumamalya yakwujina aburruwa na-likenuma keni-rringka-murrikba Jesus. ⁴⁵ Akena aburraja nara keni-rringka umba nuw-edirremeyina wurrakina-da.

Kembirra wunalakina Jawijiba akwa Meri nen-abuburangkeyinu...wa. Nara ken-akburrangarna. Nenu-mungkwula. Wurdarriya-wiya. Akwa neni-lawurradina kembirra Jirujalemu-wa. Nen-alilikenu...wa. Yakwujina. Na-larrumur-da. Nenu-mungkwula. Wurdarriya-wiya. Kembirra nen-abuburangkeyina akina-manja angalya Jirujalema. Yakwujina mamurukwa-manja iya alikira-manja nen-aburangkeyinuma. ⁴⁶ Biya kembirra neni-lawurrada wunalakina Neningikarrawara-langwu-wa angalya. Biya nen-akburranga arakba nakina Jesus wunalakina yakwujina ngawa Neningikarrawara-langwa-manja angalya-da.

Eneja Jesus n-ambilyumurra nakina yakwujina ngawa, n-angmungmakwulaluma aburruwa warnikakakirumaka warnungkwarba Mawijija-langwa ayakwa. Na-lyelyimbukweyinuma wurrakina. Umba Jesus n-engkirrikenumurra ayakwa aburra-langwa akwa ngarningka neni-yendabenuma ayakwa nakina Jesus wurrumurndakakinu-wa warnikakakirumaka warnungkwarba. ⁴⁷ Aburrajukwaba arrkala neni-yendabenumurra Jesus-uwa ayakwa. Biya nuw-engkirrikenu-manja wurrakina

ayakwa ena-langwa, wurrababurna-langwa warnumamalya yakwujina nawurraki-yakikbijangeyinume-ka wurrakina akina-langwa ayakwa ni-yengbinu-murrilangwa Jesus, aringkawa-baba nakina akwa eningaba-baba ayakwa ni-lawurrakajuwama aburruwa-wa-da.

⁴⁸ Aburnajukwaba Jawijiba akwa Meri neni-yakikbijangeyina angwurra wunalakina neni-rringka-mulangwa nakina nangmungmakwulaluma wurrumurndakakina-manja warnikakakirumaka. Biya dirndenikba yingi-yama enuwa-wa, “Naburra, miyambena-burra nara ki-likena nungkuwa yinuwa-manja? Ngayuwa akwa nungwena yinukwunakeyinumurra nungkuwa-wa yinalakena yin-abuburangkeyinuma nungkuwa-wa-da,” yingi-yama Meri-da.

⁴⁹ Eneja ni-yama, “Miyambena-burra kin-aburangkeyinumurra kinalakina engkamanja angalya amurndakakina-manja? Yangkwurrangwa-maka adinuba-wiya yikini-likenumurra kinalakina. Yirrumin-aburangkama akena kiningbala-burra kinalakina ningi-lyangmurukweyinumurra ngayuwa yelakwa Nungwarrka-langwa-manja alikira?” ni-yama nakina Jesus-da. ⁵⁰ Akena nara aburnaja kenu-mumiringka akina ayakwa ni-yengbinumurra nakina-da.

⁵¹ Eneja kembirra nu-warumajungwa arakba nakina Jesus akwa ni-lalika Jirujalema umbani-lawurradina angalyu-wa Nejiridu-wa, aburrubukwurruwa Jawijiba akwa Meri. Biya yadikina-langwa Jesus nenumin-engkirrikenuma

neningangkawura wunalakina-kiya-langwu-wa ayakwa yakwujina.

Ngalaja Meri ying-engkingirrikenuma dakina ngawa amurndakibinu-wa yingi-rringka-murruwa akwa ngawa ying-engkirrikenu-murruwa, yingu-wilyakama ngawa ngalalangwa-manja mangma-da.

⁵² Bi...ya eneja arakba Jesus n-arumidinuma. Mangma ena-langwa numu-ringbirradinuma makina. Eneja Neningikarrawara nenu-werrungwur•danguma enuwa-wa. Aburrajukwaba warnumamalya nenu-werrungwur•danguma enuwa-manja ngawa-da.

3

Janjana nibina Nenikumingekingambaja ni-yengbinu-mulangwa ayakwa warnumamalyu-wa

¹ Akini-yada ngawa eneja nuwilyaba ningka nubungkawa naruma nenimikirra Daburiyeja n-ambilyumurra nakina Rawuma-manja. Nubungkawadinuma wurruwurrakwulyumidamanja warnumamalya engka-manja iya engka-manja angalya. Nu-bungkawadinumurra nakina nenungkwurakba, memberrkwa mamangbala mamarika iya yinungkwura nubungkawadinuma. Umba eneja nuwilyaba niyukwujiya nubungkawa nenimikirra Bandiyija Balida nu-bungkawadinuma nakina wurrababurna-manja warnumamalya wurruminakina angalya Judiya. Umba eneja nuwilyaba ningka nenungkwarba nenimikirra Yerida nu-bungkawadinuma nakina

wurrababurna-manja warnumamalya Keliliya-manja. Umba eneja nenikumarnjenikba Yeridalangwa nenimikirra Biliba nu-bungkawadinuma nakina alakina-kiya-manja angalya emikirra Yidiriya akwa ngawa Dirakinada-manja. Alakina-kiya angalya nuw-ambilyuma akwudangwa Keliliya. Umba ngarningka eneja nuwilyaba ningka nenungkwarba nenimikirra Leyijeniya nu-bungkawadinuma nakina warnumamalya-manja eminingka-manja angalya emikirra Abuleniya. ² Akini-yada ngawa na-bungkawadinu-manja wurrumurndakakina wurrububungkawa amurndakakina-manja angalya eminiminingka, kembirra aburnaja wunambilyuma wunubungkawa-kiya wunaruma WunuMinida nen-ambilyumurra wunalakina Jirujalema-manja. Wunenimikirra wunalakina Enija akwa Kayubaja.

Akini-yada ngawa eneja Jekaraya-langwa nenikuwenikba Janjana, nibina-murrada yirra-maka-murrada arakba ngayuwa, n-ambilyumurra nakina nara-murrumanja alikira. Engburingke-ka angalya. N-ambambilyumurra nakina ngawa yandalangwa yakwujina ngawa ni-yengbinuma eneja Neningikarrawara amurndakenena ayakwa enuwa-wa. Eneja ni-yama Neningikarrawara, “Wurra-makina nungkwa-langwa-manja warnumamalya kabumini-yarrkuwarakina-mulangwa wurrakina nganyangwu-wa ayakwa arakba,” ni-yama. ³ N-engkirrikenu-manja Janjana Neningikarrawara-langwa ayakwa, kembirra ni-dirrirnduma arakba adalyuma-

wa nakina. Emikirra adalyuma Jardina. Biya engku-wa iya engku-wa angalya adalyuma-manja akwudangwa ni-likenumurra nakina nen-akakirumakamurra Neningikarrawara-langwa ayakwa warnumamalya-manja yakwujina.

Ni-yama nakina aburruwa-wa, “Wurri-larrngkuwurriya arakba alarrngkilar-rngkawarriya amurndakibina kirri-yama-murrilangwa, umba wunumini-yarrkuwarakina Neningikarrawara-langwa ayakwa arakba. Nganja kembirra ngayuwa kamingekingambajini-yada kirrakina, kajungwa wurrababurna-langwa warnumamalya kuweningmidini-yada wurrakina yikinumini-yarrkuwarakina-mulangwa Neningikarrawara-langwa ayakwa arakba kirrakina-da. Umba eneja Neningikarrawara yikenumini-yakuwabijinameka nakina amurndakibina awurruwurrariya kirri-yama-mulangwa-da,” ni-yama Janjana wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

⁴ Umba arakburakba-kiya-wiya eneja nuwilyaba nenungkwarba nenimikirra Ajaya n-ambilyuma nakina. Nenikumakumaka ayakwa nenumamalya Neningikarrawara-langwa nakina. Ni-yamama nakina Ajaya,

“Nuwilyaba nenumamalya n-ardirdenama nakina alarrkingburingka-langwa angalya, nara-murrilangwa alikira. Enena kembirra ayakwa ena-langwa:

‘Nungkwurraja karna karnumamalya wurruma-ngekburakina arakba mamurukwa Nubungkawa-langwa.

Mulikarrkidirrbure-ka yikuma-
 ngekburakinamurra mamurukwa
 kirrakina kajungwa neniki-liki-yada
 nakina makina-manja.

- ⁵ Wurri-lyangburrukwejina arakba ababurna-
 langwa angwurn•dikirra
 akwa ngarningka wurri-ngakburrukwejina
 angakarjiyinga angalya ababurna-langwa
 kajungwa angakbilyuwalyi-yada akina.

Akwa mibina mamurukwa mulikarrkiyangkwu-
 ruwura yikuma-likarrkidirrburakinama
 kirrakina,
 umba mibina mulikarrmilumila yikume-
 kbilyuwalyakinama makina-da.

- ⁶ Aburraja warnumamalya kamurndak-
 eningmidiname-ka wurrakina Neningikar-
 rawara ken-enibikina-mulangwa
 warnumamalya nakina-da!’ ni-yame-ka
 nakina nenumamalya.”

Akina-bina ayakwa ni-yamama nakina Ajaya
 arakburakba-kiya-wiya. Umba amurndakakina
 ayakwa ena-langwa nuw-arrikarrijungwunuma
 Neningikarrawara-langwa-manja jurra. Nakina-
 bina Janjana nibina-murrada ngarraku-maka-
 mulangwa amurndakakina ayakwa.

- ⁷ Aburraja kembirra wurruwurrakwulyumida
 warnumamalya namurndaki-likenuma Janjanu-
 wa mena neni-ngayindangu-mubaba nakina
 neniku-mingekingambaji-yada wurrakina
 akina-manja akungwa. Akena ni-yama nakina
 aburruwa-wa, “Karniniyerriye-ka karna
 karnumamalya! Kirruwurrariya yingarna

wuburra! Nara kirrakina a-lyumaduma akini-yada ngawa yikenu-banijumindena-manja Neningikarrawara nungkwurruwa-na!

⁸ “Yikini-ngayindena-manja amandangwa Neningikarrawara nakina yiken-enibikinama nungkwurruwa karnumamalya, kembirra yiki-dirrburakajungwunama kirrakina aduwaba. Eningaba yiki-yaminama wuburra laka eka eningaba ebina nuw-arrangbinamurra amaninga eningaba. Eningaba yiki-yaminama kajungwa warnumamalya kuw-eningmidini-yada kirri-larrngkuwurrangumulangwa alarrngkawarriya. Umba nareka a-lyangkuwerribikajungwuma kirrakina, ‘Ngarningaba ngarna mena Aburiyama-baba numiranyungwa ngakwurra-langwa neningadinuba-wiya nakina.’ Nara e-yamama akina ayakwa umba w-engkirrikiya enenu-wa ayakwa ngarra-makina-murruwa aduwaba. Kini-ngayindena-manja eneja Neningikarrawara, kinu-kuwarrukwajinama nakina angwarnda amurndakenena nawurrakumurrkwulijeyina-murruurra yelakwa ajiringka-manja akina. Amurndakakina-langwabina angwarnda kenumini-ngekburakinama nakina Neningikarrawara warijira-da Aburiyama-langwa-da.

⁹ “W-engkirrikiya! Neningikarrawara kini-lyangkuwerribikajungwunama nakina karnumamalya-langwa karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba kirrakina. Nakine-ka Neningikarrawara nu-war•denama ena-langwa warka wuburra laka nuwilyaba

nenungkwarba ni-ridenama eka bangkilya-murra. Nakine-ka ni-ridenama ababurnalangwa eka eningeningaba-ma amurndakibina nara arrangbama aninga eningaba, akwa ni-ngkarrnginama amurndakakina eka eningeningaba-ma arrawa-langwa amukayerralangwa. Akwa ngarningka nu-wurrenana amurndakakina angwura-wa ni-dakinamada. Nakine-ka wuburra nenungkwarba kinyaminama eneja Neningikarrawara akwa neniku-war•di-yada arakba nakina ena-langwa warka,” ni-yama Janjana wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

¹⁰ Aburraja kembirra namurndaki-yama, “Kardi! Yiki-yamarrkiname-ka yarna yarnumamalya?”

¹¹ Eneja kembirra ni-yama Janjana aburruwawa, “Ka-makinama ngayuwa akwa enena yiki-yaminamurra nungkwurraja karna. Kirruwilyaba karnumamalya yikinga-wilyakina-manja dambilyuma dumbala dadingikarrawara karnik-awiyebi-yada kirrakina, kembirra yikinu-kwunamurra kirrakina duwilyaba nibinu-wa neningidumbala-murruwa nenumamalya. Uмба kirruwilyaba yiku-wilyakina-manja aninga karnik-alyubari-yada kirrakina, yik-awurikeyinamurra kembirra akina aninga nibinu-wa neninganingamurruwa nenumamalya,” ni-yama Janjana wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

¹² Bi..ya aburraja kembirra wurrukwala warnumamalya narraminu-war•dangumurruwara warka WarningiRawuma

wurrububungkawa namurndaki-likenumurra Janjanu-wa. Naruwurra-murndukwama angwarnda warnumamalya-langwa kajungwa warniku-kwi-yada akina WarningiRawumu-wa wurrububungkawa. Aburrajukwaba nawurraki-likenumurra Janjanu-wa kajungwa kenu-mingekingambajuwi-yada nakina aburruwa-manja. Biya namurndaki-yama wurrakina enuwa-wa, “Bungkawa, yirraja yiki-yamarrkinama yarna yarnumamalya?”

¹³ Eneja ni-yama Janjana, “Yikuwurra-murndukwuna-manja angwarnda, yiku-murnduwarnama akina wulkwa ebina bu-makamulangwa umba nara akwala,” ni-yama Janjana.

¹⁴ Aburraja wurrawinyamba warnungkwarba ne-yama enuwa-wa, “Umba yirraja, yiki-yamarrkinama yarna yarnumamalya?”

Eneja ni-yama Janjana, “Kirrakine-ka kirrakbar•duwakinama warnumamalya, kirrangajinama kajungwa yikabu-kwuni-yada angwarnda aburra-langwa. Akwa ngarningka kirra-lekbajamurra erribirra warningaba warnumamalya awurrariya-langwa, akena nara aburraja ke-yaminjamina akina umba warninguwurrariya-ma wurrakine-ka-da. Awurrariya akina, kembirra nara arakba e-yamama. Mama eyukwujiya angwarnda yiku-menamurra warka-langwa, nara angwurrmiluma akina-langwa angwarnda eyukwujiya-langwa,” ni-yama Janjana wurrumurndakakina-manja warnungkwarba wurrawinyamba nakina-da.

¹⁵ Akini-yada ngawa aburraja wurrababurne-ka warnumamalya na-minandabumeyinumurra nawurraki-yendabijajungwunuma wurrakina nuw-engkirrikenu-mulangwa ayakwa Janjana-langwa. Biya kembirra namurndaki-lyangkiyama wurrakina, “Dukwa naka Janjana nibina-murrada nenungkwarba nenimikirra NuMejaya, nibina Neningikarrawara ni-yama-murrada neniki-larrka nakina yangkwurrangwa. Dukwa naka, dukwa nara-da,” namurndaki-lyangkiyama wurrakina-da.

¹⁶ Eneja kembirra Janjana ni-yama nakina aburruwa-wa, “Ngayuwe-ka ningena ngarra-mingekingambajinama kirrakina akungwa-murra aduwaba, umba nara akwala. Umba eneja nuwilyaba ningka nenungkwarba nubukwaya kini-likajama nakina arija-langwa. Naruma nilyengma nakina angwurra ngayuwa-manja. Nganja ki-yakuwerribikaja-manja ngayuwa ena-langwa-langwa, kembirra ningeningma ngayuwa ningiyukwujiya ningeningerribirra. Ngayuwe-ka ningeningeningaba-ma ningeniku-war•dinga-langwa ena-langwa warka akwa ningenik-aburawaka-langwa eningalika ena-langwa. Eneja kembirra kini-yar•diya-manja nakina nenungkwarba enena-manja angalya, kini-yaminama wuburra laka yikenu-mingekingambajinama Neningikarrawara-langwa-murra Amawurrina akwurdukwurda-murra akwa ngarningka angwura-murra nakina-da. ¹⁷ Nakine-ka nenungkwarba neniki-lyanguwerribikajungwi-yada arakba karnumamalya-langwa karningaba-murrikba

akwa kirruwurrariya-murrikba kirrakina. Akwa nenik-eyebijebaki-yada arakba nakina karnumamalya wuburra laka nuwilyaba nenumamalya ni-yaminama n-eyebijebakinama amadidira amaninga akwa amarda. Nakine-ka nuwurra-murndukwunama amurndakakina amadidira amaninga ena-langwu-wa alikira eninganinga-wa. Umba amarda awurrariya ni-dakinamurra angwura-wa nakina. Akine-ka wuburra ke-yaminama, akini-yada ngawa kini-likaja-manja yangkwurrangwa nenungkarba nibina-langwa ngarra-maka-murri-langwa ngayuwa. Akena ngalaja akina angwura ena-langwa nara e-kakbujungwuma akina umba eningangkawura ka-dadinama-da,” ni-yama Janjana wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

¹⁸ Ni-yengbinume-ka nakina Janjana ababurne-ka ayakwa eminiminingka wurrumurndakakina-manja warnumamalya. Nenu-makama nakina eningaba ayakwa Neningikarrawara-langwa-langwa akwa nenu-werrikijiranguma angwurra wurrakina, kajungwa karri-larrngkuwurreni-yada alarrngkilarrngkawarriya umba kenumini-yarrkuwarakini-yada Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrakina-da.

¹⁹ Biya ni-yengbinuma Janjana arrubuda ayakwa Yerida-manja enejukwaba. Nakine-ka Yerida nibina-murrada yirra-maka-murrada arakba ngayuwa nubungkawa Keliliya-langwa. Neni-lekbenumurra nakina mena nanga-manguma nenikumarnjenikba-langwa didar-ringka dadimikirra Yeridiyeja. Nanga-manguma

dakina ena-langwi-yada dadingiyenikba, nara-wiya ambaka kini-jungwuna ngalalangwa neningiyadikba Biliba. Ababurne-ka eminiminingka awurruwurrariya ni-yamama ngarningka Yerida nakina. Aminakina-langwa eneja Janjana ni-yaminjamama nakina enuwa-wa, “Ningkuwurrariye-ka ningkilyengma ningkenumamalya,” ni-yama. ²⁰ Akena eneja Yerida n-arriyakajungwunuma ngarningka awurrariya-wa. Ni-yama nakina ena-langwu-wa wurrawinyamba warnungkwarba, “Wunumena nakina Janjana akwa wuni-didena arakba akididijungwa-manja,” ni-yama. Kembirra nenu-manguma aburraja wurrakina akwa neni-didanga nakina-da.

Janjana nenu-mingekingambajuwa-mulangwa Jesus-manja

²¹ Nara-wiya Janjana kini-didikajungwuna akididijungwa-manja nakina, eneja Jesus ni-likenuma Janjanu-wa. Eneja nenu-mingekingambajuwama Janjana Jesus-manja enamba-langwa arija-langwa. Umba nenu-mingekingambajuwa-mulangwa Janjana Jesus-manja, nu-buriyamina kembirra arakba Jesus Neningikarrawaru-wa. Umba nu-buriyaminu-wiya ngawa nakina Jesus, eneja Neningikarrawara nu-ngwurrkbalijuwama nakina angubina, ²² akwa ni-larrkamurra nakina ena-langwa Amawurrina akwurdukwurda enuwa-wa. Akine-ka Amawurrina na-larrinuma angaluba Jesus-uwa. Darrawurukukwa wuburra akina, biya nuw-ambarringa enuwa-manja-da.

Biya kembirra ne-yengbina arakba amayakwa angaluba karrawara-langwa akina. Ne-yama, “Ningkenikuwarrka nganyangwa ningkakina, ningkibina ningi-lyelyingminama ngayuwa akwa yirra-werrungwur•denama ningkakina-da,” ne-yama akina amayakwa-da.

Warningarakburakba-kiya-langwa wurru-mirumirena Jesus Christ-langwa

²³ N-aburradadu-manja eneja nakina Jesus ena-langwa warka n-ambilyumurra arngkabayakarbiya-ma arngkumemberrkwa mamarika iya yinungkwura nakina. Na-lyelyimbukweyinu-manja aburraja warnumamalya enuwa-langwa, ne-yama wurrakina, “Jesus-langwa nungwenikba Jawijiba nakina.” Akena Jawijibe-ka nen-arumurrkama wulkwa nakina Jesus.

Umba Jawijiba-langwa nungwenikba nenimikirra Yileya nakina.

²⁴ Umba Yileya-langwa nungwenikba Mededa nakina.

Umba Mededa-langwa nungwenikba Libaya nakina.

Umba Libaya-langwa nungwenikba Melkiya nakina.

Umba Melkiya-langwa nungwenikba Jeneya nakina.

Umba Jeneya-langwa nungwenikba Jawijiba nakina.

²⁵ Umba Jawijiba-langwa nungwenikba Medidaya nakina.

Umba Medidaya-langwa nungwenikba Emaja nakina.

Umba Emaja-langwa nungwenikba Neyuma nakina.

Umba Neyuma-langwa nungwenikba Ejiliya nakina.

Umba Ejiliya-langwa nungwenikba Nakaya nakina.

²⁶ Umba Nakaya-langwa nungwenikba Mayada nakina.

Umba Mayada-langwa nungwenikba Medidaya nakina.

Umba Medidaya-langwa nungwenikba Jemeyina nakina.

Umba Jemeyina-langwa nungwenikba Jawijeka nakina.

Umba Jawijeka-langwa nungwenikba Jawuda nakina.

²⁷ Umba Jawuda-langwa nungwenikba Jawenina nakina.

Umba Jawenina-langwa nungwenikba Reja nakina.

Umba Reja-langwa nungwenikba Jarababela nakina.

Umba Jarababela-langwa nungwenikba Jiyeldiyela nakina.

Umba Jiyeldiyela-langwa nungwenikba Neraya nakina.

²⁸ Umba Neraya-langwa nungwenikba Melkiya nakina.

Umba Melkiya-langwa nungwenikba Adiya nakina.

Umba Adiya-langwa nungwenikba Kawijama nakina.

Umba Kawijama-langwa nungwenikba Elmadama nakina.

Umba Elmadama-langwa nungwenikba Era nakina.

29 Umba Era-langwa nungwenikba Jajuwa nakina.

Umba Jajuwa-langwa nungwenikba Eliyeyija nakina.

Umba Eliyeyija-langwa nungwenikba Jawuruma nakina.

Umba Jawuruma-langwa nungwenikba Mededa nakina.

Umba Mededa-langwa nungwenikba Libaya nakina.

30 Umba Libaya-langwa nungwenikba Jimiyina nakina.

Umba Jimiyina-langwa nungwenikba Juda nakina.

Umba Juda-langwa nungwenikba Jawijiba nakina.

Umba Jawijiba-langwa nungwenikba Jawunama nakina.

Umba Jawunama-langwa nungwenikba Eliyakima nakina.

31 Umba Eliyakima-langwa nungwenikba Meliya nakina.

Umba Meliya-langwa nungwenikba Mena nakina.

Umba Mena-langwa nungwenikba Mededa nakina.

Umba Mededa-langwa nungwenikba Nedina nakina.

Umba Nedina-langwa nungwenikba Deyibida nakina.

32 Umba Deyibida-langwa nungwenikba Jeji nakina.

Umba Jeji-langwa nungwenikba Abeda nakina.

Umba Abeda-langwa nungwenikba Baweja nakina.

Umba Baweja-langwa nungwenikba Jala nakina.

Umba Jala-langwa nungwenikba Najena nakina.

³³ Umba Najena-langwa nungwenikba Aminadaba nakina.

Umba Aminadaba-langwa nungwenikba Adumina nakina.

Umba Adumina-langwa nungwenikba Arni nakina.

Umba Arni-langwa nungwenikba Yejirena nakina.

Umba Yejirena-langwa nungwenikba Bereja nakina.

Umba Bereja-langwa nungwenikba Juda nakina.

³⁴ Umba Juda-langwa nungwenikba Jekaba nakina.

Umba Jekaba-langwa nungwenikba Ajika nakina.

Umba Ajika-langwa nungwenikba Aburiyama nakina.

Umba Aburiyama-langwa nungwenikba Dera nakina.

Umba Dera-langwa nungwenikba Neyawa nakina.

³⁵ Umba Neyawa-langwa nungwenikba Jerukwa nakina.

Umba Jerukwa-langwa nungwenikba Riyuwa nakina.

Umba Riyuwa-langwa nungwenikba Beleka nakina.

Umba Beleka-langwa nungwenikba Ebera nakina.

Umba Ebera-langwa nungwenikba Jela nakina.

³⁶ Umba Jela-langwa nungwenikba Keyinena nakina.

Umba Keyinena-langwa nungwenikba Arbaki-jada nakina.

Umba Arbakijada-langwa nungwenikba Jema nakina.

Umba Jema-langwa nungwenikba Nawa nakina.

Umba Nawa-langwa nungwenikba Lameka nakina.

³⁷ Umba Lameka-langwa nungwenikba Midijela nakina.

Umba Midijela-langwa nungwenikba Yinakwa nakina.

Umba Yinakwa-langwa nungwenikba Jereda nakina.

Umba Jereda-langwa nungwenikba Meyilelela nakina.

Umba Meyilelela-langwa nungwenikba Kenena nakina.

³⁸ Umba Kenena-langwa nungwenikba Yinaja nakina.

Umba Yinaja-langwa nungwenikba Jeda nakina.

Umba Jeda-langwa nungwenikba Eduma nakina.

Umba Eduma-langwa nungwenikba Neningikar-rawara nakina-da.

4

Namukwa nenu-kwudirrka-mulangwa Jesus-manja

¹ Eneja kembirra Jesus ni-lalikamurra arakba nakina ebina adalyuma EningiJar-dina. Ngalaja Neningikarrawara-langwa Amawurrina akwurdukwurda nenaki-lyangburrukwajuwama enuwa-manja. Biya ni-likena arakba nakina umba lukwakwa ngalaja Amawurrina Neningikarrawara-langwa

nenaku-war•dikama akwa nenaku-wilyakama angerriba alarrkingburingka-wa angalya nara-murruwa alikira iya warnumamalya.
² Umba eneja nakina Namukwa ni-likena Jesus-uwa akwa nenu-kwudirrka awurrariya-wa. Arngkabiyaibuwa-ma arngkumemberrkwa mamawura ni-yaminjamama nakina ngawa nenu-kwukwudirrkama Jesus awurrariya-wa n-ambilyu-wiya Jesus yakwujina nakwukawura. Eneja kembirra nu-mureyanguma angwurra nakina Jesus akwa ni-ngayindanguma arakba aninga, nara-baba kini-janga aninga n-ambilyu-manja nakina alarrkingburingka-manja angalya.

³ Eneja kembirra ni-yama enuwa-wa Namukwa, “Ningkakine-ka Neningikarrawara-langwa Ningkenikuwenikba-na? Kamba wu-warrukwajiya enena angwarnda kajungwa damba ka-ngekburakajungwuni-yada akina,” ni-yama.

⁴ Ni-yama Jesus enamba-langwa, “Neningikarrawara-langwa-manja jurra amurn-dakenena ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma. Ne-yaminama, ‘Aninga yimbukwa nara akina enibikama warnu-mamalya wurrakina-da,’ ne-yaminama akina ayakwa-da,” ni-yama nakina Jesus-da.

⁵ Eneja kembirra arakba Namukwa nenu-wilyakamurra nakina Jesus karrawaru-wa angakarjiyinga-wa angalya. Biya warena-bawiya nenu-wilyakajuwama nakina ababurna-langwa angalya amurndakibina-manja warnumamalya nuw-ambilyu-murrumanja

wurrakina. Angerriba iya angerriba alyengma-langwa-langwa akwa engku-wa akwaburrangarnu-wa nenu-wilyakajuwama nakina Namukwa angalya Jesus-manja. ⁶ Biya ni-yama, “Yiba-kwunama ababurna-langwa eninginingaba amurndakangaba-manja angalya ababurna, akwa yiba-bungkawakinama amurndakangaba-manja ababurna-manja angalya. Nganyangwe-ka amurndakibina angalya iya amurndakijika ningki-rringkinama. Nganja ningubungkawa amandangwa ningena. Kembirra ki-ngayindena-manja ngayuwa, dukwa yiba-kwunamurra, dukwa ka-kwunama ngayuwa wurrukwala warnumamalya. ⁷ Umba yiki-yangmarngkwajina-manja ngayuwa ningkakina, kembirra ababurna-langwa amurndakakina nungkwa-langwa arakba-da,” ni-yama Namukwa Jesus-uwa-da.

⁸ Ni-yama Jesus enamba-langwa, “Arakburakba-kiya-wiya Mawijija nenu-makama amurndakenena ayakwa Neningikarrawara-langwa-manja warnumamalya. Ni-yamama, ‘Ningkakine-ka kini-yangmarngkwajinama Nubungkawa nibina nungkwa-langwa Neningikarrawara nakina, akwa kinuminu-war-denama wulkwa warka ena-langwa umba nara wurrukwala-langwa,’ ni-yamama nakina-da,” ni-yama Jesus Namukwu-wa-da.

⁹ Eneja kembirra nenu-wilyakamurra arakba Namukwa Jesus Neningikarrawara-langwu-wa angalya Jirujalemu-wa. Umba

ngalaja na-ngwurrkwarrngajungwunuma akina angalya arumuruma-murra angwarnda. Biya nenu-wurdijuwama nakina Namukwa Jesus karrawara amurndakakina-manja angwarnda. Kembirra nen-andiyinga arakba wunalakina-kiya angerriba engku-wa ajiringka-wa. Ni-yama Namukwa Jesus-uwa, “Ningkakine-ka Neningikarrawara-langwa Ningkenikuwenikba-na? Kembirra kibilyajajungwunama ningkakina arrawu-wa ajiringka-wa. ¹⁰ Neningikarrawara-langwa-manja jurra nuw-arrikarrijungwunuma amurndakenena ayakwa. Ne-yaminama, ‘Neningikarrawara kenu-makinama warnikuumamurikaja ena-langwa akwa aburraja kab-akwurrajinama ningkakina. ¹¹ Kabingkajikinama ayarrka-murra wurrakina nari-yada a-ngajuma angwarnda nungkwa-langwa-manja alika,’ ne-yaminama akina ayakwa-da,” ni-yama Namukwa Jesus-uwa-da.

¹² Ni-yama Jesus enamba-langwa Namukwu-wa, “Neningikarrawara-langwa-manja jurra nuw-arrikarrijungwunuma amurndakenena ayakwa ngalajukwaba. Ne-yaminama, ‘Nara kirrakina a-labuma Neningikarrawara neniki-yama-langwa ebina yikini-ngayindena-mulangwa,’ ne-yaminama akina,” ni-yama Jesus Namukwu-wa-da.

¹³ Eneja kembirra ni-yaminjamama nenu-kwukwudirrkama Namukwa Jesus-manja ngawu...wa. Bi...ya ni-yengminjada arakba

nakina. Nara arakba kenu-kwudirrka, umba neni-lalika arakba nakina Jesus aduwaya yanda-langwa arngkingku-wa-da.

Jesus n-aburradadangu-mulangwa ena-langwa warka

¹⁴ Eneja kembirra Jesus ni-lalika arakba akina angalya alarrkingburingka eningalikira-ma. Biya ni-lawurradina arakba nakina ebinu-wa aringbirra angalya Keliliyu-wa. N-alilikenu...wa. Biya ni-yar•da arakba Keliliya-manja. Umba ngalaja Neningikarrawara-langwa Amawurrina akwurdukwurda nenaki-ngbudirrkamurra akwa nenaku-war•dikama nakina-manja. Aburraja kembirra wurrababurna-langwa WarningiKeliliya warnumamalya narri-yarrumurnduwarnumurra ayakwa Jesus-langwa-langwa wurrakina. ¹⁵ Umba ni-likenu-manja nakina Jesus engku-wa iya engku-wa angalya nen-akakirumakama warnumamalya-manja Neningikarrawara-langwa ayakwa. Nen-akakirumakama nakina amurndakakina-manja alikira Neningikarrawara-langwa-manja emikirra jinikakwa. Aburraja wurrumurndakakina warnumamalya wurrababurna-langwa nenumurndaki-yangmarngkwajuwama Jesus-uwa arakba wurrakina-da.

Warnumamalya WarningiNejirida na-warangu-mulangwa Jesus

¹⁶ Eneja kembirra Jesus ni-likena Nejiriduwaw, n-arumidinu-murruwa nakina. Biya makina-manja mamawura memikirra Jebuda

ni-likena nakina jinikakwu-wa, mena akina ni-yaminjama-mubaba nakina Jesus ababurnalangwa Jebuda. Biya nawurrak-ambarringamanja warnumamalya yakwujina jinikakwamanja arrawa, Jesus n-arjiyinga. Biya ni-likena nakina amarru-wa kajungwa kini-ridimindeni-yada nakina Neningikarrawara-langwa ayakwa, ebina nuw-arrikarrijungwunuma jurra-manja, kajungwa kuw-engkirrikajiyada wurrumurdakibina warnumamalya. ¹⁷ Eneja nuwilyaba nenikuminuwar•duwar•da nenu-kwa Jesus awilyaba jurra ebina nuw-ararikajungwunuma ebina-manja nuw-arrikarrijungwunu-murrumanja Ajaya-langwa ayakwa. Nakine-ka Ajaya nenikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa. Umba n-ambilyumurra nakina arakburakba-kiyawiya. Eneja kembirra n-aburawaka Jesus ebina jurra, biya n-aburangka akwala ayakwa ni-ngayindanguma. Biya n-akburrangumanja akina, ni-ridimindanga arakba nakina amurndakenena ayakwa wurrumurdakibinamanja warnumamalya. ¹⁸ Ni-yama Jesus,

“Amawurrina Nubungkawa Neningikarrawara-langwa ngayuwa-manja nuw-ambilyama akina aduwaba.

Ku-war•dikinama akina Amawurrina ngayuwa-manja, mena Neningikarrawara nu-wekbalyinu-mubaba ngayuwa.

Nu-wekbalyinuma ngayuwa kajungwa kamakini-yada ngayuwa ayakwa eningabena-langwa warningalyingmalyingma-wa warnumamalya.

Neningikarrawara ngini-larrkama ngayuwa yangkwurrangwa kajungwa ka-makini-yada ngayuwa na-didijungwuna-murruwa warnumamalya keni-jadijina-murrilangwa Neningikarrawara wurrakina.

Akwa ngarningka ngini-larrkama nakina yangkwurrangwa kajungwa ka-makini-yada ngayuwa wurrumimbumimbu-wa warnumamalya ayakwa kuw-andiya-mulangwa ngarningka menba wurrakina.

Akwa ngarningka ngini-larrkama yangkwurrangwa nakina kajungwa k-enjungwurreni-yada ngayuwa warnumamalya, karramini-ngekburakina-mulangwa wurrukwala warnumamalya awurruwurrariya aburra-langwa.

¹⁹ Akwa ngarningka ngini-larrkama ngayuwa kajungwa ka-makini-yada warnumamalyu-wa ken-enibikina-mulangwa Nubungkawa Neningikarrawara ena-langwa warnumamalya aduwaba. Ena ngawa,”

ni-yama Jesus.

²⁰ Amurndakakina ayakwa ni-ridimindanga nakina Jesus. Biya ni-didanga n-aburamukwa ebina jurra, ni-lawurrakajuwa nibina neniku-minuwar•duwar•da nenu-kwamurra adinubawiya enuwa-wa, biya n-ambarringa nakina ayakwi-yada. Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya ebina-manja alikira neni-rruburringkama arakba wurrakina. ²¹ Umba ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Aduwabe-ka

amurndakakina ayakwa ningi-ridimindanguma ngayuwa, ebina nuw-arrikarrijungwunuma Neningikarrawara-langwa-manja jurra, na-lyangmandukwunadinume-ka akina, kirr-engkirrikenu-manja kirrakina karnumamalya memema-manja mamawura-da,” ni-yama Jesus nakina-da.

²² Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya nuw-engkirrikenu-murumurra ayakwa Jesus-langwa na-makijeyina arakba ayakwa ena-langwa-langwa. “Eningaba amandangwa ayakwa ena-langwa,” namurndaki-yama, “akena Jawijiba-langwa nenikuwenikba nenaka-na?” ne-yama wurrakina.

²³ Eneja ni-yama Jesus, “Ningeningma ngayuwa ayakwa yiki-yengbinama karna ngayuwa-wa. Yiki-yengbijnama amurndakenena ayakwa eningarakburakba-kiya. ‘Nungkwajeka ningkakina,’ yiki-yaminama ngayuwa-wa, ‘ningkakakiruma k-eningabakina-mulangwa warnumamalya, kembirra k-eningabakajungwuna nungkwabakiya-ba ningkakina-da,’ yiki-yaminama karna. Akwa ngarningka yiku-makinama nungkwurruwa ningeniki-yama-langwa ngayuwa yelakwa enena-manja angalya nganyangwa-manja ebina ningi-yamamurra Kabuniyuma-manja, kirr-engkirrikenu-mubaba karna ebina ningi-yamamurra yakwujina ngayuwa. ²⁴ Akena nganja ngarra-makinama amandangwa enena. Nuwilyaba NuBurabuda, nibina nenikumakumaka Neningikarrawara-langwa ayakwa, kini-yengbina-manja nakina ayakwa

ena-langwu-wa warnumamalya ena-langwa-manja angalya, kembirra aburraja ena-langwa warnumamalya nare-ka engkirrikuma wurrakina enuwa-wa,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya.

²⁵ Biya ni-yama ngarningka, “W-engkirraja enena ayakwa ningi-yengbinama nungkwurruwa-wa. Wi-yakuwerribikina Eliya-langwa. Arakburakba-kiya-wiya nakine-ka Eliya n-ambilyumurra Yijireyila-manja. Akini-yada ngalaja nara yibina yelyukwa kini-larrina ena-langwa-manja angalya. Abiyakarbiya-manja akilarrkelyukwa nara yibina yelyukwa. Nara kembirra ngalaja aninga ka-lungkuwarrina. Aburraje-ka murumureya nuw-ambilyumurra wurruminakina angalya warnumamalya. Umba wurrababurna wurridarringka wurringayingaya yakwujina nawurrak-ambilyuma akina-manja angalya. ²⁶ Akena nara eneja Neningikarrawara keni-larrka Eliya wurruwurrakakinu-wa wurridarringka wurribina nuw-ambilyumurruwa ena-langwa-manja angalya. Nara, umba neni-larrkama Neningikarrawara nakina Eliya eminingku-wa angalya Jayidinu-wa. Eneja kembirra ni-likena nakina angerriba Jayidinu-wa. Kembirra nanga-mamurikajuwama nakina duwilyaba dingaya yakwujina engemba-manja Jarubuda.

²⁷ “Akwa wi-yakuwerribikina ngarningka ningka-langwu-wa NuBurabuda Eliju-wa. Enejukwaba n-ambilyumurra nakina arakburakba-kiya-wiya Yijireyila-manja. Umba akini-yada ena-langwa-manja angalya

aburraja wurrababurne-ka warnumamalya nuw-arrirreyinuma awurrakwulyumida amarmarra wurrakina. Akena nara eneja Elija kenuminu-mungkwur•danga warnumakwulya wurrumurndakakina-langwa warnumamalya ena-langwa. Nara, umba nenuminu-mungkwur•danga nenumakwulya Neyumena. Niminingka nakina Neyumena umba ena-langwa angalya Jiriya. Wi-yakuwerribikine-ka kembirra wunalakina-kiya-wa WunuBurabudakiya kirrakina-da,” ni-yama nakina Jesus wurruwurrakibinu-wa warnumamalya ebina-manja alikira jinikakwa-manja-da.

²⁸ Aburraja kembirra awinyamba narrakar•darra wurrumurndakakina warnumamalya nuw-engkirrikenu-mulangwa ayakwa Jesus-langwa. Na-werrikardadinuma wurrakina angwurra, ²⁹ biya namurndakumarumajungwa, neni-rndarrka nakina Jesus, neni-jadijuwa alikira-langwa, biya nenuwilyaka yadikina erreku-wa kajungwa warnikilyikarrkuwurri-yada nakina abalkaya-langwa angakarjiyinga-langwa angalya arrawu-wa wurrakina-da. ³⁰ Akena eneja Jesus ni-likena wurrilyimbilyimberrkuwilyarra-langwiya nakina, biya neni-lalika wurrumurndakakina warnumamalya arakba nakina-da.

Nuwilyaba-langwa nenungkarba nenuwilyaka-mulangwa wurruwurrariya wurramukwa

³¹ Biya kembirra ni-likenumurra nakina Jesus engembu-wa Kabuniyumu-wa. Akine-ka angalya

Kabuniyuma aminababurna alikira iya warnu-mamalya Keliliya-manja nuw-ambilyumurra. Biya Jebuda-manja ni-likenumurra Jesus jinikakwu-wa, nenu-wilyakajuwamurra nakina wurruminakina angalya warnumamalya Neningikarrawara-langwa ayakwa. ³² Aburraja wurrumurndakakina wurrababurna-langwa warnumamalya nuw-engkirrikenu-manja Jesus-langwa ayakwa, nawurraki-yakikbijangeyinume-ka wurrakina. Nawurraki-yakikbijangeyinuma wurrakina ni-yengbinu-mulangwa Jesus ayakwa engbingbuda-da, wuburra ne-yengbinama ayakwa wurrububungkawa-da.

³³ Akina-manja angalya Kabuniyuma-manja n-ambilyumurra eneja nuwilyaba nenungkwarba, umba aburraja nuw-awiyebenuma wurruwilyaba wurramukwa wurruwurrariya enuwa-manja arrawa. Enejukwaba ni-likenuma jinikakwu-wa nakina nenungkwarba. Biya yakwujina jinikakwa-manja nu-warduwardemina angwurra nakina.

³⁴ “Kardi!” ni-yama. “Yi-lalika! Miyambenaburra ningki-likenuma yirruwa-wa nungkuwa ningkakina Jesus NingkeningiNejirida? Ningki-likenuma yangkwurrangwa ningkeniku-wardiyada yirruwa-na! Ningeningme-ka nungkuwa ngayuwa. Ningkakine-ka ningkenumamalya ningkibina Neningikarrawara ngini-larrkama yangkwurrangwa-da!” ni-yama nakina.

³⁵ Eneja Jesus ni-yama, “Wurri-yengminjada! Umba wurri-jadiya arakba enena-wiya nenaka-langwa nenungkwarba,” ni-yama. Aburraja wurrakina wurramukwa neni-

kbilyaja nakina nenungwarba ajiringka-wa wurruwurrakuwilyarra warnumamalya, akena nara kenu-wardanga nakina umba na-jadinga enuwa-langwa.

³⁶ Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya yakwujina jinikakwa-manja namurndaki-yakikbijangeyine-ka. Biya na-makijeyinumurra wurrakina ayakwa. “Amiyambene-ka ayakwa amurndakeyena?” nawurraki-yama wurrakina. “Engbuda ayakwa ni-yengbinamurra naka nenungwarba-na? Wuburre-ka naruma nubungkawa nu-bungkawadinama nakina wurramukwa-manja. Aburraja kembirra warna nenumin-engkirrikajama wurramukwa ena-langwa ayakwa-da akwa na-jadenama nenakalangwa nenungwarba-da,” ne-yama wurrakina.

³⁷ Biya wurrumurndakakina warnumamalya arakba na-lawurradina aburra-langwu-wa angalya. Biya kembirra na-makijeyinumurra wurrakina Jesus-langwa-langwa, akwa narra-makamurra enuwa-langwa wurrukwala-manja warnumamalya yanda-langwa engka-manja iya engka-manja angalya Kabuniyuma-manja akwudangwa wurrababurne-ka warnumamalya namurndak-engkirrikenuma akina ayakwa ni-yama-murrilangwa Jesus, akwa nawurrakumakumakijeyinuma ngawa aburrajukwaba Jesus-langwa-da.

*Jesus nen-eningabaka-mulangwa
wurrababurna warnumamalya*

³⁸ Kembirra enejukwaba Jesus ni-lalikamurra nakina ebina jinikakwa umba ni-likenuma

numinaku-wa alikira nenungwarba
 nenimikirra Jayumuna. Biya n-awiyebena Jesus
 alikira-manja akwa nang-akburranga nakina
 duwilyaba didarringka arrawa dangbilyuwa-ma.
 Ngalaja Jayumuna-langwa dadijenikba dakina.
 Yingu-murrkumurrkwuluma yakwujina yingu-
 murndakardadinumurra angwurra dakina.
 Aburraja ngala-langwa warnumamalya nenu-
 makamurra Jesus-manja ngaluwa-langwa
 ying-angbilyuwadinu-mulangwa, kajungwa
 kining-eningabakini-yada nakina dakina-manja
 didarringka. ³⁹ Eneja Jesus ni-lika yingu-
 murrkwulu-murruwa dakina, akwa n-arjiyinga
 akwudangwa ngaluwa-manja akwa ni-yengbina
 akwala ayakwa engbingbuda. “Nga-lalika
 arakba,” ni-yama akinu-wa angbilyuwa. Ngalaja
 kembirra akina-wiya yingu-warruwalyada
 arakba-da. Arngkawura-wiya ying-adingabada
 ying-ardadinu-murrada akwa yingu-mirajanga
 dakina. Biya narringamini-daka dakina aninga
 arakba-da.

⁴⁰ Ngalaja kembirra num-awiyeba arakba
 mamawura. Aburraja kembirra wurrababurna
 warnumamalya namurndaki-likenumurra
 Jesus-uwa wurrakina. Narra-wilyakama
 enuwa-wa aburra-langwa warnumamalya
 wurrangbangbilyuwa-murra. Ababurne-
 ka angbilyuwa eminiminingka wurrakina
 narru-wilyakama. Umba eneja Jesus ni-
 lawulawaja ayarrka ena-langwa, neni-
 lyingama wurruwilyuwilyaba-wiya-manja akwa
 nenuwurrak-eningabakama wurrumurndakak-
 ina warnumamalya wurrababurna-langwa

amurndakakina-langwa angbilyuwa-da.

⁴¹ Aburrajukwaba wurruwurrariya wurramukwa nuw-ambilyuma wurrababurnamanja warnumamalya, akena na-jadanguma narra-lalikama arakba wurrakina. Namurndakuwarduwardemina wurrakina akwa neyama Jesus-uwa, “Neningikarrawara-langwa Ningkenikuwenikba ningkakina-na!” Umba Jesus ni-yengbina ayakwa arrubuda aburruwa-wa. Nenuwurraki-yengminjakama wurrakina, warningma-baba Jesus NuMejaya nakina, nibina-murrada Neningikarrawara neni-larrkamurrada enenu-wa angalya-da.

Jesus ni-yengbinu-mulangwa jinikakwa-manja

⁴² Mingka-manja mamawura ne-kbadangu-manja akina, eneja Jesus ni-lalika Kabuniyuma umba ni-likena nakina nakwukawura naramurawa warnumamalya. Akena aburraja wurrumurndakibina warnumamalya nuw-aburangkeyinuma enuwa-wa arakba. Nuw-abuburangkeyinume-ka wurrumurndakakina. Biya nen-akburranga arakba. Neningayindangumurra wurrakina nenik-ambilyingiyada aburruwa-manja nakina Jesus.

⁴³ Akena eneja ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Ki-likajame-ka ningena akwalu-wa angalya eminiminingku-wa kajungwa ka-makiniyada ngayuwa wurrumurndakakina-manja warnumamalya aburrajukwaba eningaba ayakwa. Ka-makinamurra kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara warnumamalyamanja. Ka-makinama akina ayakwa mena Neningikarrawara ngini-larrkamubaba

ngayuwa yangkwurrangwa kajungwa ka-makiniyada wurrababurna-manja warnumamalya wurriminimingka kinu-bungkawadina-mulangwa nakina,” ni-yama Jesus aburruwawa-da.

⁴⁴ Kembirra arakba neni-lalikama Jesus wurrumurndakibina warnumamalya umba ni-likenuma angerriba angalyu-wa iya angalyu-wa. Ni-likenumurra Neningikarrawara-langwu-wa alikira jinikakwu-wa biya yakwujina ni-yengbinuma nakina ayakwa Neningikarrawara-langwa, nenu-makamurra warnumamalya-manja nakina-da.

5

*Jesus nu-wekbalyinu-mulangwa
warningadinuba-wiya warnikabuburrakiyuwa
ena-langwi-yada*

¹ Arngkawura Jesus nakina n-arjijeyumurra mijiyelya-manja akina-manja angalya emikirra Kenejireda. Aruma akungwa nuw-ambilyuma yakwujina akina-manja angalya. Awilyaba-murra angalya akina umba aminambilyuma emikirra, alakina Kenejireda akwa ngawa Keliliya. Aburraja warnumamalya wurrakina yenjerrikina nawurraki-likenumurra Jesus-uwa warnik-engkirriki-yada ayakwa Neningikarrawara-langwa. Akena wurruwurrakwulyumide-ka yakwujina warnumamalya akwa kembirra nawurraki-jijiriyinumurra wurrakina.

² Eneja Jesus numa-rringka mambilyuma-kiya mijiyanga numa-mundirruwajungwunuma

yakwujina. Aburraja wurruminakina mijiyanga narruma-lalikama malakina umba narrum-ajirrangumurra mamurndakibina mukayuwa-ma merra makirndirndirrka akwalya. ³ Umba Jesus ni-rijawudija nakina muwilyaba-manja mijiyanga Jayumuna-langwa-manja, akwa ni-yama enuwa-wa, “Ma-jiriya-langwa angerriba arngkidarrba awarrngkungwarbu-wa akungwa,” ni-yama Jesus Jayumunu-wa. Eneja Jayumuna numa-jira kembirra makina mijiyanga-da. Akwa ngalaja numi-lyikbina arngkidarrba erribaja awarrngkungwarbu-wa-da.

Eneja kembirra Jesus n-ambarringa arakba nakina mijiyanga-manja akwa ni-yengbina ayakwa wurrumurndakibinu-wa warnumamalya nuw-ambilyu-murruwa ariba-manja. Nen-akakirumakama nakina Neningikarrawara-langwa ayakwa. ⁴ Biya ni-jerrukwa-manja nakina ayakwa Jesus, ni-yama nakina Jayumunu-wa, “Ma-jiriya mema mijiyanga angerriba angwarbu-wa, kajungwa nungkuwa akwa nungkwa-langwa warnungkwarba yikuma-larrijini-yada mema mukayuwa, kembirra yiku-meni-yada akwalya,” ni-yama.

⁵ Eneja Jayumuna ni-yama Jesus-uwa, “Bungkawa, yarne-ka yirr-abuburangkeyinumurra alyarrngwalyilya akwalyu-wa akena nara yiku-manga yik-akburrangarna aduwaba. Mama, yikumini-ngayindena-manja nungkuwa ngayuwa, kuma-larrijinama kembirra mamurndakenena mukayuwa-da,” ni-yama Jayumuna Jesus-

uwa-da. ⁶ Kembirra narruma-larrija mamurndakakina mukayuwa arakba-da.

Ngalaja kembirra awurrakwulyumideka akwalya namurndak-awiyebena arakba mamurndakakina-manja mukayuwa, akena arngkidarrba kumi-ngkarrnginume-ka makina.

⁷ Biya kembirra narr-ardijuwa ayarrka-ma wurrakina wurribinu-wa warnungkwarba na-rijawudiyinu-murruwa mingka-manja mijiyanga, mena wurrumurndakakina warnungkwarba malakina-kiya-manja mijiyanga na-rijawudiyinuma warnubiyakaja wurrakina-baba. Kembirra Jayumuna-murriya narra-ngayindanguma wurrakina warniku-mamurikaji-yada warnik-arrki-yada amurndakibina akwalya narru-mangumurra mukayuwa-ma merra. Aburraja kembirra na-mideyina aburruwa-wa-da akwa narra-mamurikajuwa narrumamurndak-arrkarna mamurndakibina mukayuwa-ma merra-da.

Biya malekbina-kiya mijiyanga narrumalyangburrukajuwa amurndakibina akwalya akwa arngkidarrba kumu-ngwardinumurra akwa kumu-wurri-languma makina. ⁸ Eneja Jayumuna Bida ni-rringka-manja amurndakakina akwalya akwa numa-rringka-manja malakina mijiyanga-kiya kumu-ngwardinuma arngkidarrba, ni-nginakilarra nakina yina-ma alyengma-langwa Jesus n-arjeyu-murru-manja. Biya ni-yama, “Jeyi! Likaja yadada ngayuwalangwa, Bungkawa, mena-baba ningena ninguwurrariye-ka,” ni-yama nakina Bida Jesus-uwa, ⁹ mena ni-yakikbijangu-mubaba ni-

rringka-murrilangwa amurndakibina akwalya awurrakwulyumida.

Aburrajukwaba wurrumurndakibina warnungkwarba na-rijawudiyinuma yakwujina Jayumuna Bida-langwa-manja mijiyanga ne-yakikbijangeyinume-ka wurrakina amurndakibina-langwa akwalya narru-mangu-murrilangwa. ¹⁰ Aburnajukwaba Jaminja akwa Janjana neni-rijawudiyinumurra mingka-manja mijiyanga neni-yakikbijanginuma wunalakina-da. Wunalakina wunenungkwarba-kiya Jebediya-langwa nenikuwenikba-kiya. Jayumuna Bida-langwa warnubiyakaja wunalakina ne-yakiyakeyinuma-da.

Eneja kembirra Jesus ni-yama nakina Jayumunu-wa, “Nara akbar-duma, umba aduwaba-langwa ka-wilyakinama nungkuwa warnumamalya ngayuwa-wa, wuburra laka aduwaba ningku-wilyakinama akwalya ariba-wa-da,” ni-yama Jesus-da. ¹¹ Aburraja kembirra narrumalirruku-mundirruwa mijiyanga malekbina mijiyelya-manja akwa narruma-lalika yakwujina akwa akwala-langwa amurndakijika aburra-langwa, akwa kembirra neni-yuwarna Jesus-uwa arakba wurrakina-da.

Jesus nen-eningabaka-mulangwa nuwilyaba nenungkwarba namarmarra-ma

¹² Arngkawura eneja Jesus n-ambilyumurra nakina awilyaba-manja angalya n-ambilyumurrumanja nuwilyaba nenungkwarba nibina n-arrirreyinuma awurrakwulyumida amarmarra ena-langwa-manja nenumakwulya. Arrubude-ka

angbilyuwa akina. Eneja kembirra neni-rringka-manja nakina Jesus, n-abuluwendingama nakina nenungkwarba n-engmidirruwajungwunuma nenumukwurra ajiringka-wa akwa nenu-marrakbakama nakina Jesus-uwa akwa ni-yama, “Ningkubungkawa ningkukwulyubena,” ni-yama. “Ki-ngayindena-manja ningkakina ningkeningma yiku-mungkwur•denama ningenumakwulya,” ni-yama nakina Jesus-uwa.

¹³ Eneja kembirra Jesus ni-lawulawaja ayarrka ena-langwa akwa nenu-minjirrkilyinga arakba nakina nenungkwarba. Biya ni-yama, “Yirra-ngayindenama ningena yib-eningabakinamurra-da, kembirra nungkwaja ningkumungkwur•da ningkenumakwulya k-ambilyama ningkakina-da,” ni-yama Jesus. Kembirra arngkawura-wiya ayakwa ni-yengbinu-wiya nakina, akini-yada ngawa ne-jerrida arakba ngalaja amurndakibina amarmarra ena-langwa-da.

¹⁴ Biya ni-yama Jesus enuwa-wa, “Nara a-makama wurrukwala-manja warnumamalya ningk-eningabadu-mulangwa, umba jeyi, likaja ena-wiya dirrbura NuMinida-wa nenungkwarba. Kembirra nakine-ka keni-rringkinama ningkakina, biya kini-yaminama nungkuwa-wa, ‘Ningk-eningabaduma arakba,’ kini-yaminama nakina nenungkwarba NuMinida. Nungkwaja kembirra ambaka kinu-kwunama nungkuwa wurrambilyuma wurrājija kajungwa nenikuminiu-wardi-yada nakina, ebina-langwiya ayakwa ni-yengbinu-mulangwiya Mawijija arakburakba-kiya-wiya. Kembirra aburramba-langwa wurrangkwulyumida-

langwa warnumamalya kuw-eningmidinamurra nungkuwa ningk-eningabadu-murrilangwa akwa ningkuminjirrkinyungwurra arakba ningkakina-da,” ni-yama Jesus nakinu-wa nenungkwarba-da.

¹⁵ Akena eneja ni-yarrkbalijuwama nakina akina ayakwa ni-yama-mulangwa Jesus. Ngalaja kembirra nuw-errbalinuma akina ayakwa angwurra angalyu-wa iya angalyu-wa-da. Aburraja kembirra wurruwurrakwulumida-langwe-ka warnumamalya nawurraki-likenumurra Jesus-uwa. Nawurraki-likenuma wurrakina kajungwa kuw-engkirrikajiyada ayakwa ena-langwa akwa ngawa kenumurndak-eningabakini-yada nakina Jesus wurrakina warnumamalya wurribina wurrangbangbilyuwa-murumurra angbilyuwa-langwa. ¹⁶ Akena adadinuba ngawa ni-likenuma eneja Jesus nakwukawura nara-murruwa warnumamalya, akwa nu-buriyaminumurra yakwujina Neningikarrawaru-wa nakina.

Jesus nen-eningabaka-mulangwa nirreng-murnirna nenungkwarba

¹⁷ Arngkawura Jesus n-ambilyumurra nakina nuwilyaba-manja nenungkwarba ena-langwamanja alikira. N-ambilyu-manja nakina yakwujina ngawa akina-manja alikira, aburraja wurrukwala warnumamalya na-likenuma yenjerrikina enuwa-wa. Umba Jesus nen-akakirumakama nakina wurrakina-manja warnumamalya Neningikarrawara-langwawangwa. Aburrajukwaba na-likenuma Jesus-uwa

wurrukwala WarningiJudiya warnungkwarba warnimikirra WurruBarija akwa ngawa wurrukwala warnikakakirumaka warnungkwarba ayakwa eningarumuruma Mawijijalangwa. Wurrakine-ka warnungkwarba nalikenumurra engka-langwa iya engka-langwa angalya Judiya-langwa akwa ngarningka Keliliyalangwa. Wurrukwala aburrajukwaba Jirujalemalangwa nalikenuma. Biya nuw-ambarringa ebina-manja alikira n-ambilyumurrumanja Jesus nakina. Umba ngalaja Amawurrina Nubungkawa Neningikarrawa-langwa Jesusmanja nuw-ambilyumurra akina akwa nenakingbudirrkama. Eneja nen-eningabakama kembirra Jesus wurrangbangbilyuwa-ma warnumamalya yakwujina alikira-manja arrawa.

¹⁸ Aburraja wurrukwala warnungkwarba nalikenumurra akinu-wa alikira, neni-lyilyanguma nuwilyaba nirrengmurnirna nenungkwarba. Neni-ngkajikamurra nakina, nenu-wilyakama akumurrkumurrkwulingamurra, mena nara-baba kin-alilikena yeya, nara kinu-warruwarrina nakina-baba. Numurndakayuwaya neningangkawura n-ambilyumurra nakina. Kembirra ebina-manja alikira nuw-aburangkama angalya wurrakina warnungkwarba kajungwa warnikawiyebi-yada akwa warnik-akumi-yada nibina nirrengmurnirna akwudangwa Jesusmanja.

Nuw-aburangkeyinu...wa. ¹⁹ Akena nara karrakburrangarna angwurn•dikirra, nara kuwawiyebeyina arrawu-wa mena wurrababurna-

baba warnumamalya nuw-ambilyuma yakwujina. Biya kembirra na-wurdanga wurrakina karrawaru-wa errekba-langwiya, nenu-wilyakamura ngawa neni-ngkajikama nakina nirrengmurnirna. Biya yakwujina ngawa alikira-manja karrawara narru-ngwurrkbalijuwa wurrakina eningikarrawara edirri-yada. Biya neni-larrija merra-murra nibina nenungkwarba nirrengmurnirna yadikina akina-langwa edirra. Neni-larrija, biya ajiringka-manja nuw-ambarringa ebina akumurrkumurrkwulinga wurruwurrakuwil-yarra warnumamalya-da. Aburnaja kembirra arakba nakina nirrengmurnirna akwa Jesus nenu-kwurukweyinema wunalakina-da.

²⁰ Umba wurrakine-ka warnungkwarba wurribina nenu-wilyakama nakina nirrengmurnirna Jesus-uwa na-werrikambilyumurra wurrakina Jesus-manja akwa warningma Jesus keneningabakina-mulangwa nakina-manja. Eneja Jesus neningma mangma aburra-langwa akwa ni-yama nakina nibinu-wa nirrengmurnirna, “Nungkuwa, ababurna-langwa awurruwurrariya ningki-yama-murrilangwa ningkakina ningkumini-lyurkwajungwunuma arakba akina. Kembirra eneja Neningikarrawara nara nakina engkirrikuma arakba akinu-wa aduwabada,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

²¹ Aburraja warnungkwarba warnikakakirumaka ayakwa eningarumuruma Mawijijalangwa akwa ngawa wurribina WurruBarija warnungkwarba na-lyangkiyama wurrakina, “Numiyambene-ka naka nenungkwarba? Ni-

ngayindenama kini-yaminama Neningikarrawara wuburra naka-na? Eneja Neningikarrawara nuwilyaba akenumini-yakuwabijinama awurruwurrariya ngakwurra-langwa, nara wurrukwala amini-yakuwabijuma-da,” ne-yama wurrakina-da.

²² Neningma eneja Jesus aburra-langwa mangma, biya ni-yama aburruwa-wa, “Miyambena-burra kirr-engkirrikajamurra karna amukwiyadaku-wa? ²³ Nungkwaja ningkakina kinu-makina dukwa enena ayakwa naka-manja nenungkwarba, ‘Nginumini-yakuwabijuwama Neningikarrawara awurruwurrariya ningki-yama-murrilangwa ningkakina.’ Nare-ka ningkakina-da! Umba kinu-makina dukwa enena engka ayakwa enuwa-wa, ‘Laka! Mirajanga, akwa wu-warrijiya alika nungkwa-langwa.’ Nare-ka ningkakina-da! Ningki-lyangmuridiname-ka akwa nara eyengbuma alakena-kiya ayakwa ningkabakiyaba naka-manja nenungkwarba ningkakina-da. ²⁴ Umba nganje-ka ningena, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, eneja Neningikarrawara nginu-makama ngayuwa-manja kamini-yakuwabijina-mulangwa awurruwurrariya karnumamalya-langwa ngayuwa. Nganja kembirra kamin-abilyerrikinama aduwaba alyangmandukwuna akina ayakwa Neningikarrawara nginu-makama nakina ngayuwa-manja-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

Biya kembirra Jesus ni-yengbina arakba nakina akwala ayakwa nakinu-wa nenungkwarba

nirrengmurnirnu-wa. Ni-yama, “Nungkwaja, mirajanga! Wu-larrngkumiya ena akumurrku-murrkwulinga nungkwa-langwa umba likaja lawurradina angalyu-wa,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

²⁵ Kembirra arngkawura-wiya eneja nu-mirajanga, ni-larrngkumanga ebina akumurrkumurrkwulinga ena-langwa. Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya yakwujina neni-rringkama n-arjeyuma arakba. Umba ni-jadinga nakina alikira-langwa errekbua, nu-wilyakama ebina akumurrkumurrkwulinga ena-langwa-da. Biya ni-lawurradina arakba angalyu-wa, neni-yangmarngkwajuwamurra Neningikarrawaru-wa lukwakwa-da.

²⁶ Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya yakwujina namurndaki-yakikbijangeyinume-ka akwa namurndak-akbar•dangumurra akina-langwa wurrakina. Biya neni-yangmarngkwajuwamurra arakba aburrajukwaba Neningikarrawaru-wa. Biya namurndaku-makijeyinumurra ayakwa. Ne-yama, “Amandangwe-ka, ngarri-rringkama eningaba ngakwurra-langwa-murra menba aduwaba-da,” ne-yama na-makijeyinuma wurrumurndakakina warnumamalya-da.

Jesus nu-wekbalyinu-mulangwa Libaya

²⁷ Eneja kembirra nen-eningabaka-mulangwa Jesus nibina nirrengmurnirna nenungkwarba akwa nenumini-yakuwabijuwa-mulangwa awurruwurrariya ena-langwa, ni-jadanga

nakina ebina-langwa alikira. Biya ni-likenu-manja nakina lukwakwa Jesus, nen-akburranga nakina nuwilyaba nenungkwarba nenimikirra Libaya. Numinambilyuma ekirra nakina, Libaya akwa ngawa Meduwa. Umba nakina Libaya nenuminu-war•duwar•danguma warka wurububungkawa WarningiRawuma. Ngalaja eyukwujiya alikira warka-langwa nuwarjeyumurra akina ena-langwa mulikarrkbidjina mamurukwa. Kembirra nakina Libaya nuwurra-murndukwamurra angwarnda warnumamalya-langwa, akini-yada ngawa na-likenu-manja wurrakina mamurukwa-langwiya. Narri-yarruwarnu-manja akina alikira eyukwujiya, kembirra nenuminu-mangumurra angwarnda aburra-langwa kajungwa neniku-kwi-yada akina WarningiRawumu-wa wurububungkawa.

Ni-likenu-manja eneja Jesus mibina-langwiya ngawa mamurukwa, neni-rringka nakina Libaya n-angmakwulaluma ebina-manja eyukwujiya alikira arrawa. Biya Jesus ni-yama enuwa-wa, “Kwa, yi-yuwarna ngayuwa-manja,” ni-yama Jesus nakina-da. ²⁸ Eneja kembirra Libaya n-arjiyinga akwa ni-jadinga errekwu-wa. Biya ni-likena arakba neni-yuwarna Jesus-manja. Ni-lalikame-ka ebina warka nu-war•duwar•dangumurra, kajungwa ken-aburrakiyuwarni-yada nakina Jesus-manja-da. Biya neni-likena arakba wunalakina-da.

²⁹ Biya nakine-ka Libaya nenikaburrakiyuwa nenikaduwa Jesus-langwa arakba, akwa nenumini-dakama aninga Jesus-langwa ena-langwa-manja alikira. Arume-ka aninga ni-

dakamurra. Kembirra na-walyuwa-manja akina, aburraja Jesus akwa ena-langwa wurrukwala warnikabuburrakiyuwa akwa wurrababurneka warnumamalya namurndaki-likenumurra Libaya-langwu-wa alikira wurrakina. Wurrukwala wurrababurna wurrumurndakakina warnumamalya na-war•duwar•danguma aburrajukwaba warka angwarnda-manja, wurrididirbura Libaya adinuba-wiya, nara-wiya kini-likena nakina Jesus-uwa. Umba wurrukwala wurriminimingka. Biya ne-yebukeyina arakba wurrakina ebina aninga-da.

³⁰ Aburraja wurrukwala warnungkwarba WurruBarija akwa ngawa wurrukwala warnungkwarba warnikakakirumaka ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa warningma wurrakina ni-likenu-mulangwa Jesus Libaya-langwu-wa alikira. Biya kembirra na-ngwurriyengbeyinuma wurrakina ayakwa akwa ne-yama Jesus-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Miyambena-burra kirri-yebukeyinama aninga akwa kirri-bekeyinama akubibeka nakina-langwa-manja neningkwarba alikira? Kirri-yebukeyinama karna akwa wurribina narruwurra-murndukwunamurrumurra angwarnda wurrukwala-langwa warnumamalya-da. Wurruwurrariya-manja warnumamalya kirri-yebukeyinamurra karnada!” ne-yama wurrakina-da.

³¹ Eneja Jesus n-engkirrika-manja nakina aburra-langwa ayakwa, ni-yama aburruwa-wa, “Wurrangbangbilyuwa-me-ka warnumamalya kuw-aburangkinamurra wurrakina nuwilyabu-

wa nenungkwarba kajungwa ken-eningabakini-yada nakina angbilyuwa-langwa wurrakina. Umba aburraja wurringbingbuda warnumamalya nare-ka aburangkuma namukwiyadakinu-wa nenungkwarba wurrakina.³² Umba nganja ningi-likenuma yangkwurrangwa kajungwa ka-dirrburakini-yada ngayuwa wurruwurrariya warnumamalya, kajungwa nari-yada wurrakina arriyakajungwuma awurruwurrariya-langwa umba kenumini-yarrkuwarakini-yada Neningikarrawara-langwu-wa ayakwa wurrakina-da. Ke-yamina-manja warnumamalya, ‘Nara arriyakajungwuma awurrariya-langwa ngayuwa umba ningena ngawa ningeningaba,’ kembirra nare-ka ngayuwa a-dirrburakuma wurramukwiyadakina warnumamalya, umba wurruwurrariya yimbukwa warnumamalya ka-dirrburakinama wulkwa ngayuwa-da,” ni-yama nakina Jesus wurrumurndakibinu-wa WurruBarija akwa ngawa wurrumurndakibinu-wa warnikakakirumaka ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa-da.

*Warnumamalya neni-yendabenu-mulangwa
Jesus-manja warnik-ambilyinga-langwa
murumureya*

³³ Aburraja kembirra wurrukwala warnumamalya ne-yama wurrakina Jesus-uwa, “Ningkeningma wurrumurndakibina warnikabuburrakiyuwa Janjana-langwa ne-yaminjaminama. Adadinube-ka murumureya na-likajama wurrakina,

kajungwa ka-buriyamini-yada wurrakina Neningikarrawaru-wa. Aburrajukwaba warnikabuburrakiyuwa WurruBarija-langwa ne-yaminamurra wurrakina akina. Akena aburraja warnikabuburrakiyuwa nungkwa-langwa nara wurrakina e-yamama akina, umba erribirra nuw-alyubarinama aninga akwa ne-bekeyinama akubibeka wurrakina,” ne-yama wurrumurndakakina warnumamalya Jesus-uwa.

³⁴ Eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa, “W-engkirrikiya enena ayakwa. Kini-yar•diya-manja nuwilyaba nenungkwarba didarringka ena-langwa, kembirra wurrababurne-ka warnumamalya kawurra-murndukwunama wurrakina aburnuwa-manja kajungwa wurriyekirrerri-yada wurruwurrakawurama wurrakina. Akwa aninga eningaba keyebukeyinama. Kembirra nare-ka nungkuwa e-yengbuma enena ayakwa aburruwa-wa, ‘Nara alyubaruma enena aninga umba murumureya yiki-likajama.’ Nare-ka! Nara nungkuwa e-yengbuma amukwiypadakina ayakwa aburruwa-wa, mena wurrumurndakakina warnumamalya narri-ngayindena-mubaba keyebukeyinama ebina aninga eningaba, kinambilya-manja ambaka nibina nenumamalya aburra-langwa aburruwa-manja. ³⁵ Ambaka arija-langwa, dukwa aburraja wurrukwala wurruwurrariya warnungkwarba kenuwilyakinama engku-wa nibina ni-yar•danguma dadingiyenikba. Kembirra akini-yada wulkwa aburraja wurrumurndakibina warnumamalya ena-langwa ka-werrikawarriyadinama

wurrakina-da. Karri-ngayindename-ka kangwanjinama aninga-langwa, akwa ka-likajama murumureya wurrakina arakba-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya. Umba n-engkirrikenuma nakina Jesus ena-langwa-langwa akwa ngawa ena-langwa-langwa warnikabuburrakiyuwa-da.

³⁶ Biya kembirra Jesus nenu-makamurra enena eyukwujiya alawudawarra dumbala-langwa aburruwa-manja. Ni-yama nakina, “Nara ngarna e-ngkarrnguma ambilyumakuma dumbala dadikaduwa, kajungwa ngarniku-warrki-yada dikuwarra diyukwujiya dumbala dadingaba dingku-wa dumbala dadinungkwurakbu-wa. Nara akina e-yamama, nari-yada arriyakuma dibina dumbala dadikaduwa. Aki-yamina-manja akina, kembirra dibina dumbala dadikaduwa-dangwa kingu-kuwarrinama akwa ngawa diminingka dakina dadinungkwurakba-langwa dumbala arakba-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya.

³⁷ Biya kembirra enena engka ayakwa nenu-makamurra Jesus aburruwa-manja. Ni-yengbinuma nakina alawudawarra akwurena-langwa ebina warnumamalya narr-akbijuwa-mulangwa ke-bekini-yada ngala-langwa amalyirra wurrakina. Narri-jirabama wurrakina amalyirra akwurena-langwa amakwulya-murru-wa budila. Narri-lyangburrukwajuwama akina amakwulya amalyirra-ma akwa narri-lalikama akina ambaki-yada, kajungwa ke-bekini-yada arija-langwa ebina amalyirra-da. Kembirra akine-ka amalyirra amakwulya-

manja nuw-ambambilyumurra ngawa yanda-langwa na-rrangkuwanginume-ka akina amalyirra. Aminakina-langwa narri-jirabama warnumamalya enikaduwa amalyirra engbudu-wa amakwulya enikaduwa-wa. Umba ka-rrangkuwangina-manja ebina amalyirra, kembirra ngalaja amakwulya ka-rrangkuwanginama ngalajukwaba akina. Kembirra ni-yama Jesus, “Nare-ka ngarrakina ajirabuma enikaduwa amalyirra enungkwurakbu-wa amakwulya ebina na-rrangkuwanginumu-ruwa arakba. Aki-yamina-manja akina, kembirra ka-rrangkuwangina-manja ebina amalyirra, kuw-akbalbarrinama-da ebina amakwulya-da, akwa ka-kwularrinama ebina amalyirra ajiringka-wa-da. ³⁸ Nara kembirra e-yamama ngarnumamalya akina, umba enikaduwa amalyirra ngarri-jirabinama enikaduwa-wa amakwulya budila-da,” ni-yama nakina Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

³⁹ Biya kembirra enena engka alawudawarra amalyirra-langwa nenu-makama Jesus aburruwa-manja. Ni-yama nakina, “Ebina amalyirra ngarra-maka-mulangwa ngayuwa, warnumamalya narri-lalalikinama akina kuw-enungkwurakbadina-murruwa. Na-warenama e-bekuma enikaduwa-wiya umba enungkwurakba-manja akina ne-bekinama. Kembirra ne-bekinu-mulangwa warnumamalya amalyirra enungkwurakba, na-warename-ka ebina enikaduwa-langwa. Ke-yaminamurra wurrakina, ‘Enungkwurakba-dangwa eningaba,’

ke-yaminamurra,” ni-yama Jesus, nenu-makama wurrumurndakibina-manja warnumamalya. Ni-yengbinu-manja nakina alawudawarra dumbala-langwa akwa ngawa amalyirra-langwa ni-yakuwerribikinuma nakina Jesus warnumamalya-langwa. Keni-yuwarna-manja enuwa-manja wurrakina, kembirra nare-ka alikama wurrakina wurrumarngkambilyuma-da.

6

WurruBarija warnumamalya narr-anjijimangkwa-mulangwa warka Jebuda-manja

¹ Ngalaja mamangbala mambilyuma mamawura makina memikirra Jebuda. Makina-manja mamawura aburraja wurrumurndakibina warnumamalya WarningiJudiya nangwanjinumurra wurrakina warka-langwa. Mababurna-langwa Jebuda ne-yaminjamama wurrakina WarningiJudiya warnumamalya. Nara ka-war•danga wurrakina warka, umba na-likenumurra Neningikarrawara-langwu-wa alikira jinikakwu-wa. Akwa neni-yangmarngkwajuwamurra yakwujina Neningikarrawara.

Muwilyaba-manja Jebuda eneja nakina Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nawurraki-likenumurra yeya wurrakina. Biya nawurraki-likenuma wurrakina amarda-langwiya amaninga-langwiya. Awalyuwa arakba akina amaninga. Biya Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa narr-arrangbama lukwakwa akwala amadidira akwa ayarrkamurra na-mambajinuma akina. Kembirra

awurrariya amarda narru-wurrangumurra
 umba amadidira eninginingaba nuw-
 alyubarinuma-da, na-ngwujalangumurra
 wurrakina-da.

² Aburraja wurrukwala WurruBarija
 warnumamalya narra-rringkama wurrakina
 narr-arrangbama nuw-alyubarinuma akina
 aninga. Biya ne-yama aburruwa-wa, “Kirri-
 yamarrkiname-ka karna? Ngakwurra-langwa
 ayakwa eningarumuruma ngarraku-makinama
 akina, ‘Nara karningerribirra karnumamalya
 a-war•duma warka Jebuda-manja,’ ne-yaminama
 akina. Umba nungkwurraja karnumamalya
 kirru-war•denama karna warka yelakwa
 Jebuda-manja kirrakina-da. Kembirra kirri-
 yarrkuwurranguma arakba karna ebina
 ayakwa eningarumuruma-na? Awurrariye-
 ka enena kirri-yaminama kirrakina-da,” ne-
 yama wurrakina WurruBarija Jesus-langwu-wa
 warnikabuburrakiyuwa-da.

³ Eneja Jesus ni-yama aburrawa-wa, “Karn-
 ingma ebina Deyibida ni-yama-murrilangwa
 arakburakba-kiya-wiya, nara-wiya kinu-
 bungkawadina nakina. Nu-mureyangumurra
 nakina akwa wurrukwala warnungkwarba
 ena-langwa. ⁴ Kembirra n-awiyebena nakina
 Deyibida Neningikarrawara-langwa-manja
 kalikwa. Biya nu-manga aninga damba akwa
 n-alyubarina. Biya nenu-kwa ekuwarra ena-
 langwu-wa warnungkwarba. Aburrajukwaba
 kembirra nuw-alyubarina-da. Mama akwur-
 dukwurda akina, umba nuw-alyubarinuma
 wurrakina-da. Nara warningerribirra kuw-

alyelyubarina warnumamalya akina aninga umba aburraja WurruMinida warnungkwarba yimbukwa nuw-alyelyubarinuma wulkwada. Akena eneja Deyibida n-alyubarinuma ebina aninga akwurdukwurda-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibina-manja WurruBarija warnungkwarba-da.

⁵ Biya ni-yama ngarningka aburruwa-wa nakina, “Ngayuwe-ka ningena, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, Ningubungkawe-ka ngayuwa Jebudalangwa ningena-da,” ni-yama Jesus-da.

Nenungkwarba-langwa numinirrengmurnirna ayarrka

⁶ Bi..ya meminingka-manja Jebuda nilikenuma Jesus jinikakwu-wa. N-awiyebenuma nakina alikira-manja arrawa biya nenakakirumakama yakwujina Neningikarrawaralangwa ayakwa wurrukwala-manja warnumamalya. Enejukwaba nuwilyaba nenungkwarba numinirrengmurnirna ayarrka n-angmakwulalumurra nakina yakwujina. Nara kinu-warrijuwa nakina ayarrka nekbudalangwa-langwa. Eningangkawura namurndakayuwayanguma akina.

⁷ Ebina-manja ngawa jinikakwa aburraja wurrukwala warnungkwarba warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma nuw-ambilyumurra yakwujina akwa ngawa wurrukwala WurruBarija warnumamalya aburrajukwaba. Neni-rruburringkama

wurrakina angwurra ngawa Jesus-uwa. Nuw-andeyuma enuwa-wa kenumin-eningabakina-murrikba nakina Jesus ayarrka nibina-langwa nenungkwarba, mena neni-ngayindanguma wurrakina warniki-lekbi-yada Jesus awurrariya-langwa. Kini-ngekburakina-manja Jesus ebina ayarrka akini-yada ngawa Jebuda-manja, kembirra keni-lekbajama Jesus-uwa wurrakina. Ke-yaminama enuwa-wa, “Awurrariye-ka akina mena aduwaba Jebuda-baba ena-da,” ke-yaminama wurrakina enuwa-wa-da.

⁸ Akena neningma eneja Jesus mangma aburra-langwa akwa ni-yama nakina nibinu-wa nenungkwarba, “Kwa, mirajanga, akwa likaja yangkwurrangwa amarru-wa,” ni-yama. Eneja kembirra nu-mirajanga, ni-lika nakina amarru-wa akwa n-arjiyingama Jesus-manja akwudangwa.

⁹ Umba kembirra ni-yama nakina Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya yakwujina nuw-angmakayanguma jinikakwa-manja arrawa, “Yirru-makina arakba,” ni-yama. “Ke-yamarrkinama ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa ngarniki-yama-langwa ngarna? Aki-yaminama ngakwurruwa eningaba Jebuda-manja yinda awurrariya? Umba ak-enibikinama ngarna warnumamalya yinda aka-jungwajinama?” ni-yama nakina Jesus aburruwa-wa.

¹⁰ Ni-yengbinuma Jesus amurndakakina ayakwa biya neni-rringkama nakina wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurruwilyuwilyaba-wiya-wa. Biya ni-yama

nakina nibinu-wa nenungkwarba, “Wu-lawulawajiya ayarrka nungkwa-langwa,” ni-yama. Eneja kembirra nakina nenungkwarba ni-lawulawaja arakba ayarrka ena-langwa-da. Arrengmurnirna-murrada akena ne-ngbudida arakba-da.

¹¹ Aburraja wurrakina awinyamba narrak-ar•darra wurrumurndakibina warnungkwarba warnikakakirumaka akwa aburrajukwaba WurruBarija warnungkwarba wurrakina. Na-lyelyimbukweyinumurra biya, “Aki-yamarrkinamurra ngarna naka-manja nenungkwarba?” ne-yama wurrakina-da.

Jesus nu-wekbalyinu-mulangwa wurrumemberrkwa wurrambilyuma warnikilarrkilarrka

¹² Akini-yada kembirra eneja Jesus nu-wurdanguma angakarjiyinga-wa angalya nakwukawura, kajungwa kinu-buriyamini-yada nakina Neningikarrawaru-wa yakwujina. Nu-buburiyaminu...wa. Na-larrumur•da arakba. Nu-buburiyamina nakina ngawu...wa. Marngkirngkuwilyarra arakba. Ni-yaminjama ngawa nakina yanda-langwa nekbadanguma arakba akina. ¹³ Buwa-wiya. Kembirra nen-ardijuwa Jesus ena-langwa warnikabuburrakiyuwa enuwa-wa. Biya nu-wekbalyinuma nakina wurrumemberrkwa wurrambilyuma warnungkwarba. Biya neni-yengbijuwama nakina warnikilarrkilarrka warnungkwarba wurrakina, mena-baba ena-langwa warnikuminuwar•duwar•da wurrumurndakakina arakba, akwa ambakamurra keni-larrkaja-mubaba nakina angerriba

iya angerriba warniku-maki-yada wurrakina warnumamalya-manja Neningikarrawara-langwa-langwa.

¹⁴ Warna warnimikirra Jayumuna, nibina Jesus neni-yengbijuwama Bida, iya nenikumarn-jenikba Endiruwa, iya Jaminja iya Janjana iya Biliba iya Badalameya ¹⁵ iya Meduwa iya Damija iya Jaminja, nibina nenikuwenikba Albiyija-langwa nakina, akwa ngawa nuwilyaba ningka Jayumuna. Umba naka nenungkwarba Jayumuna akwa wurrukwala warnumamalya ena-langwa WarningiJudiya nuw-awinyambadinume-ka angwurra wurrakina mena WarningiRawuma warnumamalya narri-lyinga-mubaba aburra-langwa angalya Judiya. Aminakina-langwa kembirra ne-yengbijajungwunumurra wurrakina Jelada. Akina ekirra aburra-langwa. ¹⁶ Akwa wunambilyuma wunenungkwarba-kiya aburnajukwaba nu-wekbalyinuma Jesus wunenimikirra-kiya Judija. Nuwilyaba nenikuwenikba Jaminja-langwa nakina umba ningka-langwa Judija nenimikirra Yijikariyada, nibina kenu-wilyakinama wurrukwala wurrububungkawa Jesus-uwa kajungwa kenu-meni-yada nakina.

Jesus nen-akakirumaka-mulangwa akwa neningabaka-mulangwa warnumamalya

¹⁷ Biya kembirra Jesus akwa ngawa wurru-murndakibina warnungkwarba warnimikirra warnikilarrkilarrka akwa ngawa ena-langwa

wurrukwala warnikabuburrakiyuwa nawurraki-dirrirnduma wurrakina yadikina karrawaralangwa angakbilyuwalyu-wa angalya. Biya nuw-akburranganja yakwujina wurrababurneka warnumamalya wurribina Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa aburrajukwaba wurrakina. Akwa ngarningka wurrababurneka warnumamalya wurriminiminingka aburrajukwaba nawurraki-likenumurra yenjerrickina eminiminingka-langwa angalya. Nawurraki-likenumurra engka-langwa iya engka-langwa angalya Judiya-langwa akwa ngawa Jirujalema-langwa. Akwa ngawa Dayalangwa akwa Jayidina-langwa namurndakilikenumurra wurrukwala. Alakina-kiya angalya Daya akwa Jayidina alarrkumijiyelya-manja nuw-ambilyumurra alakina. ¹⁸ Nawurrakilikenume-ka wurrakina engka-langwa iya engka-langwa angalya nawurra-murndukwunuma kajungwa warnik-engkirriki-yada Jesus-langwuwa ayakwa, akwa ngawa nenik-eningabaki-yada nakina Jesus wurribina wurrangbangbilyuwamurra warnumamalya. Uмба n-arjiyinga eneja Jesus yakwujina ebina-manja ngawa angalya angakbilyuwalya-manja. Ni-yengbinuma nakina aburruwa-manja ayakwa akwa ngarningka nen-eningabakamurra wurrakina angbilyuwalangwa. Uмба aburraja wurrukwala wurru-murndakakina na-werrikangbilyuwadinuma mena wurramukwa wurruwurrariya nuw-ambilyu-mubaba aburruwa-manja. Eneja Jesus kembirra nenumurndaki-jadijuwama wurrakina wurramukwa aburruwa-

langwa. ¹⁹ Umba wurrababurna-langwa warnumamalya nenuwurraki-ngayindanguma kuw-akwudangwukajungwuni-yada Jesus-uwa kajungwa warniki-lyingi-yada nakina-manja wurrakina-da, mena nakina Neningikarrawara neni-ngbudirrkama Jesus-manja-da. Kembirra nen-eningabakama nakina wurrumurndakakina warnumamalya wurrababurna-langwa-da.

Akwiyekirrerra-langwa akwa mijawara-langwa

²⁰ Biya kembirra Jesus nenuwurraki-rringkama nakina ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa akwa ni-yengbinuma aburruwa-manja amurndakenena ayakwa nuw-engkirrikenu-murrumanja aburrajukwaba wurrukwala warnumamalya. Ni-yama Jesus, “Karningalyingmalyingma kirribina karnumamalya, eningabe-ka ka-ngekburakajungwunama nungkwurra-langwa, mena Neningikarrawara nu-bungkawadina-mubaba arakba nungkwurruwa-manja nakina.

²¹ Umba nungkwurraja kirru-mureyena-murrumurra aduwaba karnumamalya, eningabe-ka ka-ngekburakajungwunama nungkwurra-langwa nungkwurrajukwaba akina.

Ambaka-murrumurra yiki-ladenama kirrak-ina.

Umba nungkwurraja kirru-ngwadeyina-murrumurra aduwaba karnumamalya, eningabe-ka ka-ngekburakajungwunama

nungkwurra-langwa nungkwurrajukwaba
akina.

Ambaka-murumurra yiku-marngkinama
kirrakina-da.

22 “Mama wurrukwala warnumamalya
yikabu-wirrikbinama wurrakina, umba
eneja Neningikarrawara neningabe-ka
nungkwurruwa-manja. Yikabu-wirrikbinama
wurrakina, ka-warenama nungkwurruwa,
akwa ke-yengbinama wurrakina ayarrki-
yarrkawarriya ayakwa nungkwurruwa-wa
akwa ke-yaminama nungkwurruwa-wa,
'Karniniyerriya kirrakina karnumamalya,'
ke-yaminama wurrakina. Ke-yaminame-
ka akina mena kirru-werrikambilya-
mubaba nungkwurruwa karnumamalya
ngayuwa-manja, ningibina-murrada ningi-
rukwularrinuma enena-manja angalya. Mama
akina umba nakine-ka Neningikarrawara
neningabe-ka nungkwurruwa-manja.

23 Aburrajukwaba arakburakba-kiya-wiya
aburra-langwa wurrumirumirarrngwa
warningarakburakba-kiya narra-wirrikbama
WurruBurabudu-wa warnumamalya wurribina
nenumini-yengbiyengbinu-murruwa ayakwa
Neningikarrawara-langwa wurrakina.
Kembirra aduwaba yikabu-wirrikbina-
manja warnumamalya warningaduwaba
nungkwurruwa-wa, nungkwurraja yiku-
werrikilyelyingmajungwunama kirrakina. Kini-
ngwurrkbalinama yukwudukwuda nungkwurra-
langwa mena Neningikarrawara yikenu-
kwunama eninginingaba ena-langwa, akini-yada

ngawa yiki-likaja-manja kirrakina ena-langwu-wa angalya eningabu-wa.

24 “Umba nungkwurraja kirruminababurna angwarnda iya amurndakijika, ka-ngekburakajungwuname-ka awurruwurrariya nungkwurra-langwa, mena kirru-wilyakiname-ka akina arakba alarrngekburna eninginingaba nungkwurra-langwa aduwaba. Kemberra nara akwala a-manguma nungkwurruwa.

25 Umba nungkwurraja kirri-ladena-murruwurra aduwaba karnumamalya, ka-ngekburakajungwuname-ka awurruwurrariya nungkwurra-langwa nungkwurrajukwaba.

Ambaka-murruwurra yiku-mureyenama kirrakina.

Umba nungkwurraja kirru-marngkina-murruwurra karnumamalya enubuwakida amarngka aduwaba, ka-ngekburakajungwuname-ka awurruwurrariya nungkwurra-langwa nungkwurrajukwaba.

Ambaka-murruwurra yiki-jakawarenama-da yiku-ngwadeyinama kirrakina-da.”

26 “Umba ke-yengbina-manja wurrababurna-langwa warnumamalya ayakwa eninginingaba nungkwurra-langwa-langwa, kemberra awurruwurrariye-ka ka-ngekburakajungwunama nungkwurra-langwa. Aburrajukwaba arakburakba-kiya-wiya aburra-langwa wurruwiru-mirarrngwa warningarakburakba-kiya

ne-yaminjamamura amukwiyadakina
 ayakwa wurrikikalyu-wa WurruBurabuda
 warnumamalya. Wurrumurndakakine-ka
 ngawa WurruBurabuda nara karra-makumaka
 warnumamalya-manja Neningikarrawara-
 langwa ayakwa, umba aburra-langwa
 ayakwa amurndakibina ekikalya-wiya ne-
 yengbinumurra wurrumurndakakinu-wa
 warnumamalya. Umba aburraja wurrababurna
 warnumamalya warningarakburakba-kiya-
 wiya ne-yengbiyengbeyinuma wurrakina
 eninginingaba ayakwa aburra-langwa-
 langwa. Kemberra aduwaba ke-yengbina-
 manja warnumamalya eninginingaba ayakwa
 nungkwurra-langwa-langwa, awurruwurrariye-
 ka ka-ngekburakajungwunama akina
 nungkwurra-langwa-da,” ni-yama Jesus ena-
 langwu-wa warnikabuburrakiyuwa nakina-da.

*Aki-lyelyingmina-mulangwa warnumamalya
 wurribina akabu-wirribina-murruurra
 ngakwurruwa-wa*

²⁷ “W-engkirrikiya,” ni-yama ngarningka Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. “Enena ayakwa ngarra-makinama nungkwurruwa-manja, kirribina kirr-engkirrikaja-murruurra manja ngayuwa-wa angwurra aduwaba mena-baba nungkwurra-langwa mada numu-ngwur•dangmina-mubaba amandangwa. Nungkwaja ki-lyelyingminame-ka ningkakina warnumamalya wurribina kabu-wirribina-murruurra nungkuwa-wa. Ki-yaminame-ka eningaba wurrumurndakakina-manja

warnumamalya. ²⁸ Kabi-kbajina-manja wurrukwala warnumamalya nungkuwa, kembirra arrkala nungkwamba-langwa kini-yengkilabajama Neningikarrawaru-wa, kajungwa kini-yamini-yada nakina eningaba aburra-langwa. Umba wurrukwala wurrumarngilyarra warnumamalya kabularrkbarjena-manja ningkakina, akwa ke-yengbina-manja wurrakina ayakwa ayarrkawarriya nungkuwa-wa, kembirra arrkala nungkwamba-langwa kini-yengkilabajama Neningikarrawaru-wa, kajungwa kenumamurikajini-yada nakina aburruwa-manja.

²⁹ “Umba nuwilyaba nenumamalya kenilarrkbarjiya-manja ningkakina awilyaba-langwa amungkwurra, nara a-ngwanjajuma nakina, umba mama kini-lalikina kenilarrkbarjena nakina nungkuwa-manja ningkikuwarra-langwa ningkenumungkwurra. Umba kenumurrakajiya-manja nuwilyaba nenumamalya dumbala nungkwa-langwa dibina dadikawiyeba dadingikarrawara, nara a-ngwanjajuma nakina nungkuwa, umba ngarningka kininga-mena dibina dumbala nungkwa-langwa dadikawiyeba dadingarrawa ngalajukwaba-da.

³⁰ “Umba kabi-yendabaja-manja warningerribirra warnumamalya nungkwa-langwa amurndakijika, kembirra nungkwaja kwunama. Umba wurribina kabumurrakajiya-manja amurndakijika nungkwa-langwa, kembirra nara alarrngkilawurrakajuma amurndakakina. Mama nara alawurrakajuma amurndakakina wurrakina. ³¹ Umba

nungkwaja ku-marngkirradiname-ka ningkakina wurrakwala-manja warnumamalya, wuburra laka ningkarra-ngayindenama wurrakina ka-marngkirradinama aburramba-langwa nungkuwa-manja-da.

³² “Laka nara ningkakina a-lyelyingmama wurrababurna-manja warnumamalya umba ningki-lyelyingminama warnumamalya wulkwa wurribina na-lyelyingmina-murrumurra nungkuwa-manja? Eneja kembirra Neningikarrawara nara nakina e-yamama enena ayakwa nungkuwa-wa, ‘Yirra-werrungwur•denama ngayuwa nungkuwa-manja.’ Nara nakina e-yamama akina ayakwa nungkuwa-wa, mena aburrajukwaba wurruwurrariya warnumamalya na-lyelyingmajeyinama wurrakina. Na-lyelyingminama wurrakina warnumamalya wurribina aburramba-langwa na-lyelyingmina-murrumurra aburruwa-manja-da.

³³ “Umba laka nara ningkakina a-marngkirraduma wurrababurna-manja warnumamalya umba ki-yaminama nungkuwa eningaba warnumamalya-manja wulkwa wurribina ne-yamina-murrumanja nungkuwa-manja? Eneja kembirra Neningikarrawara nara e-yamama enena ayakwa nungkuwa-wa, ‘Yirra-werrungwur•denama ngayuwa nungkuwa-manja.’ Nare-ka, mena aburrajukwaba wurruwurrariya warnumamalya ne-yamina-mubaba wurrakina eningaba warnumamalya-manja wurribina ne-yamina-murrumanja aburramba-langwa eningaba aburruwa-manja.

34 “Dukwa nungkwaja ka-kwunama amurndakijika nungkwa-langwa wurrukwala-manja warnumamalya warnik-akwurraji-yada akina aduwaya wurrakina warnumamalya. Akena nara wurrababurna-manja warnumamalya akwama nungkuwa nungkwa-langwa amurndakijika eningaduwaya, umba wurrumurndakibina-manja wulkwa warnumamalya wurribina kabumini-lawurrakajina-murrumanja wurrakina arija-langwa amurndakibina amurndakijika nungkwa-langwa. Eneja kembirra nakina Neningikarrawara nara eyamama enena ayakwa nungkuwa-wa, ‘Yirra-werrungwur•denama ngayuwa nungkuwa-manja.’ Nare-ka, mena aburrajukwaba wurruwurrariya warnumamalya na-kweyina-murrubaba eningaduwaya, kajungwa ambakamurra karru-meni-yada wurrakina adidirrburawiya.

35 “Nungkwaje-ka ki-lyelyingminama wurrumurndakibina warnumamalya wurribina kabu-wirrikbina-murrumurra nungkuwa-wa. Ki-yaminame-ka ningkakina eningaba aburruwa-manja. Akwa ka-kwunama amurndakijika nungkwa-langwa aduwaya aburruwa-wa, akwa nara engkirrikuma ningkakina warniki-lawurrakaja-langwa wurrakina amurndakibina amurndakijika nungkwa-langwa. Ki-yamina-manja nungkuwa akina, kembirra eneja Neningikarrawara kini-yaminama eningaba nakina angwurra nungkuwa-manja, akwa Neningikarrawara-langwa ningkenumamalya k-ambilyama

ningkakina. Nakine-ka naruma numikbiyiyadangwa Neningikarrawara. Kembangirra Neningikarrawara wuburra ki-yaminama ningkakina, mena nu-marngkirradinamubaba nakina wurruwurrariya-manja warnumamalya. Mama nara engkirrikuma wurrakina wurrukwalu-wa warnumamalya, mama namin-engkingkirrajjungwunama wurrakina, umba nu-marngkirradinameka amandangwa aburruwa-manja nakina.
³⁶ Nakine-ka Nungwanyungwa n-errukwulinama amandangwa ngarnumamalya-manja. Kembangirra nungkwurrajukwaba yik-errukwulinama kirrakina wurriminiminingka-manja warnumamalya kirrakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Nara ngakwurruwa a-lyangkuwerribikajungwuma wurrukwalalangwa

³⁷ Biya ni-yama Jesus ngarningka ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Nare-ka a-lyangkuwerribikajungwuma warnumamalya-langwa warningaba-murrikba akwa wurruwurrariya-murrikba wurrakina. Eneja kembangirra Neningikarrawara nara a-lyangkuwerribikajungwuma nakina nungkwalangwa-langwa, ningkeningaba-murrikba akwa ningkwurruwurrariya-murrikba ningkakina. Akwa nara ngarningka a-lekbuma warnumamalyamanja. Eneja kembangirra Neningikarrawara nara nakina a-lekbuma nungkuwa ningkakina. Umba nungkwaja kamini-yakuwabijinama ningkakina

awurruwurrariya wurrukwala-langwa. Kembirra enejukwaba Neningikarrawara kenuminiyakuwabijinama nakina awurruwurrariya nungkwa-langwa-da.

³⁸ “Umba nungkwaja ka-kwunama eninginingaba-wiya wurrukwala-manja warnumamalya. Eneja kembirra Neningikarrawara kenu-kwunama eninginingaba-wiya nungkuwamanja. Nakine-ka Neningikarrawara numekba nilyengma, akwa kenu-kukwunama eningaba neningangkawura. Kenu-wekbilyenama nungkuwa-manja akwa nara a-ngwanjuma. Kini-yaminama Neningikarrawara wuburra laka nuwilyaba nenumamalya ni-jirabinama nakina yinumalyirra yilyakwa nungkwalangwu-wa bajikala. Nara a-ngwanjuma nakina umba ni-jirabinama yakina kini-lyangburrukwuna-murruwa yibina nungkwalangwa-manja bajikala-da. Enejukwaba nakina Neningikarrawara nara a-ngwanjuma umba kenu-wekbilyenama ngawa eninginingaba-wiya nungkuwa-manja neningangkawura. Umba nungkuwa ka-kwuna-manja eningaba wurrukwala-manja warnumamalya ningkumekba-manja ningkakina, kembirra enamba-langwa nakina Neningikarrawara kenu-kwunama eningaba nungkuwa-manja-da,” niyama Jesus nakina-da.

³⁹ Amurndakakina-bina ayakwa niyengbinuma Jesus, nenu-makama nakina ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa. Biya kembirra enena alawudawarra nenu-makama arakba nakina wurrimimbimimba-

langwa akwa warnikakakirumaka-langwa warnumamalya. Ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Wi-yakuwerribikina wurrimimbimbalangwa warnumamalya. Kenilirraki-ngayindenamanja wunambilyuma-kiya wunimimba-kiya keni-likaja-manja yeya, nare-ka wunalakina arndawarakajajuma a-wilyakajajuma-da. Kenilirraki-larra-maka edirra-wa-da.

40 “Aburnajukwaba wunambilyuma-kiya wunenumamalya-kiya wunalekbina wunikamarra-kiya nare-ka akakirumakajajuma wunalakina. Umba eneja nuwilyaba nenikakakirumaka kenu-wilyakajinama ningkalangwa nenumamalya niyukwujiya, mena nakakiruma-baba nakina angwurra. Eneja niyukwujiya-dangwa ni-ngayindijungwunuma enejukwaba aringkawi-yada nakina. Kembirra kin-akakirumakajungwunama nakina angwurra. Kin-engkirrikajama angwurra ayakwa ena-langwa-langwa bungkawa. Kin-engkingkirrikajama ngawa mababurna-langwa marringa, kini-yamina-murruwa nakina ababurna-langwa nibina nubungkawa nakakiruma. Kembirra akini-yada ngawa arija-langwa wunalakina-kiya kenilirrak-eningmidinama wunididirrbura-kiya-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

41 Biya ngarningka ni-yengbina nakina Jesus ayakwa, nenu-makama angwurra wurrumurndakibinu-wa warnikabuburrakiyuwa. Ni-yama, “Nungkwaja ningkuwerrikawarriyadinama ningkakina ebina-

langwa eyukwujiya ajiringka nenikumarnjena-langwa-manja menba. Miyambena-burra ningku-werrikawarriyadinama akina-langwa, akena nara engkirrikuma nungkuwa arumu-wa eka nungkwa-langwa-manja menba?
⁴² Nungkwaja nara e-yamama nenikumarnjenu-wa, 'Ngeniyerriya, nenikama, ngu-miya-langwa akina ajiringka nungkwa-langwa-langwa menba.' Nara e-yamama akina, mena nara-baba ningkakina a-rringkama ebina eka adirringwarna-dangwa nungkwa-langwa-manja menba. Ka-ngayindenama ningkakina wurrukwala warnumamalya ke-yaminama, 'Ningkeningabe-ka ningkakina,' akena ningkuwurrariya nungkuwa. Adinuba-wiya ki-ngkarbajinama eka nungkwa-langwa-langwa menba, kajungwa ki-rringkini-yada angwurra ningkenik-ambijangaji-yada ebina ajiringka eyukwujiya menba-langwa nenikumarnjena-langwa ningkakina-da," ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Ngarri-yama-mulangwa ngakwurruwa wuburra eka nuw-arrangbinama amaninga amamamuwa

⁴³ Biya ni-yama nakina Jesus aburruwa-wa ngarningka, "W-engkirrikiya-langwa enena alawudawarra ka-makinama. Ka-makinama alawudawarra eka-langwa nuw-arrangbinamulangwa amaninga amamamuwa. Awilyaba eka eninganinga eningaba-dangwa nuw-arrangbinama akina amaninga amamamuwa ngala-langwa enikalyelyubara eningaba. Akena ebina-murrada awilyaba-ma eka eningaba nara

arrangbama amaninga amamamuwa awurrariya ebina nara ngakwurruwa alyubaruma. Akwa ngalaja eka awurrariya-dangwa nara arrangbama akina amaninga amamamuwa eningaba enikalyelyubara.

⁴⁴ “Aki-rringkina-manja ngakwurraja amaninga amamamuwa eka-manja, ngarningma ngarrakina akina eka eningaba-murrikba akwa ngawa awurrariya-murrikba, mena ngarningma-baba ngala-langwa amaninga amamamuwa ebina nuw-arrangbinama. Kembang akuma-ngayindena-manja ngarrakina manyungwunya ak-alyubarini-yada, nara a-likama ngarna akwurrirra-wa, umba manyungwunyu-wa aki-likajama akum-arrangbinama-da. Akwa ngarningka, aki-ngayindena-manja akwurena ak-alyubarini-yada ngarrakina, nara a-likama yimirriru-wa umba akwurenu-wa aki-likajama ak-arrangbinama-da.

⁴⁵ “Amandangwa eningaba eka nuw-arrangbinama akina amaninga amamamuwa eninginingaba-wiya, umba awurrariya eka nuw-arrangbinama akina amaninga amamamuwa awurruwurrariya-wiya. Umba eneja nuwilyaba nenungkwarba neningaba kini-yaminjaminamanja eningaba-wiya nakina, akine-ka wuburra eka eningaba kini-yaminama nakina, mena nara-baba engkirrikuma nakina awurrariya-wa umba kin-engkingkirrikaja-mubaba ngawa eningabu-wa. Umba eneja nuwurrariya nenungkwarba kini-yaminjaminama awurrariya-wiya, mena n-engkingkirrikaja-mubaba ngawa awurrariya-wa angwurra nakina. Umba ngalaja ayakwa

ngakwurra-langwa ebina ka-jadenama edirra-langwa aki-yengbina-mulangwa ayakwa ngarrakina, adinuba-wiya nuw-ambilyumurra akina ngakwurra-langwa-manja mangma iya yukwudukwuda-manja-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Neni-likiraka-mulangwa alikira wunambilyuma wunenungkwarba-kiya

⁴⁶ Biya kembirra ni-yama ngarningka Jesus aburruwa-wa, “Kirri-yaminjaminama ngawa kirrakina ngayuwa-wa, ‘Bungkawa, Bungkawa,’ kirri-yaminjaminama. Miyambena-burra yirri-yengbijinama ngayuwa Ningubungkawa ningena kirrakina, akena yirrumini-yarrkuwurrenama ayakwa nganyangwa? ⁴⁷ Kirruwilyaba karnumamalya nara-manja amini-yarrkuwurruma akina ayakwa nganyangwa umba yiki-likaja-manja ngayuwa-wa akwa yikumini-yarrkuwarakina-manja nganyangwa ayakwa, kirrumiyambeneka kembirra kirrakina karnumamalya? Kamakinama ngayuwa.

⁴⁸ “Kirrakine-ka karnumamalya wuburreka nuwilyaba nenungkwarba ni-likirakama nakina alikira ena-langwa. Nakineka nu-mungkadinumurra adinuba-wiya angwujirira edirra ajiringka-manja. Nu-mungkumungkadinumurra nakina yandalangwa n-akburrangarnuma akwurraka angwarnda. Biya kembirra ni-likirakamurra arakba nakina alikira ena-langwa ebina-manja ngawa angwarnda akwurraka kajungwa engbudi-yada ebina alikira. Bi...ya kembirra

ngalaja akungwa na-didumina adirrunswana. Biya na-wardanguma angwurra akina akungwa akina-manja alikira, akena nara ke-kbilyajanga akina. Akwurrake-ka ngawa nuw-arjeyumurra akina, mena eningaba-baba warka nuwar•danguma nibina nenungkwamba. Eningabe-ka engbuda alikira ni-likirakamurra nakina-da.

⁴⁹ “Umba kirruwilyaba karnumamalya yikengkirrikaja-manja ayakwa nganyangwa kirrakina, akena yikumini-yarrkuwurrena-manja akina ayakwa nganyangwa, kirrumiyambene-ka kembirra kirrakina karnumamalya? Kamakinama arakba ngayuwa. Kirrakine-ka karnumamalya wuburre-ka nuwilyaba ningka nenungkwamba ni-likirakama nakina ena-langwa alikira enejukwaba. Akena erribirra ajiringka-manja ngawa ni-likirakama akina. Nara kinumungkadina edirra adinuba-wiya nakina akwa nara kini-likiraka alikira ena-langwa akwurrakamanja angwarnda. Bi...ya kembirra ngalaja akungwa na-didumina adirrunswana. Biya na-wardanguma angwurra alikira-manja akwa warenja-bawiya ne-kbilyajanguma akina. Kembirra arngkawura-murra ngawa na-jerridinuma-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

7

Jesus nen-eningabaka-mulangwa neniku-minuwar•duwar•da NeningiRawuma-langwa nubungkawa

¹ Eneja Jesus ni-jerrukwama amurn-dakibina ayakwa ni-yengbinu-mulangwa

wurumundakibina-manja warnumamalya, biya kembirra ni-likena arakba nakina engembu-wa Kabuniyumu-wa. ² Yakwujina akina-manja ngawa angalya Kabuniyuma n-ambilyumurra eneja nuwilyaba nubungkawa wurrawinyamba-langwa. NeningiRawume-ka nakina. Biya nakina nubungkawa nu-bungkawadinuma wurrababurna-manja warnungkwarba wurrawinyamba. Aburrajukwaba WarningiRawuma wurrakina. Kembirra nakina nubungkawa aburra-langwa nu-werrikawarriyadinuma mena-baba nuwilyaba nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa n-angbilyuwadinuma aruma ajungwa akwa ni-lyelyingminu-mubaba nakina-manja akwa arngkidarrba kini-jungwunu-mubaba nakina.

³ Biya nubungkawa nakina n-engkirrikenuma ayakwa wurrukwalangwa warnumamalya na-makijeyinu-mulangwa Jesus-langwa. Biya kembirra ni-yama nakina wurrukwalu-wa wur-rarumuruma warnungkwarba WarningiJudiyawa, “Jeyi! Wurri-likaja angerriba Jesus-uwa. Wurri-yarrkuwilyakina enena ayakwa enuwa-wa akwa yikinu-makina kini-likajiyada nakina warenja-bawiya yangkwurrangwa nganyangwu-wa alikira kajungwa ken-enibikiniyada nenikuminuwar•duwar•da nganyangwa,” ni-yama nakina wurumundakibinu-wa wurrarumuruma WarningiJudiyawa.

⁴ Aburraja kembirra na-likena arakba wurrakina warnungkwarba wurrarumuruma Jesus-uwa. Biya ne-yama enuwa-wa,

“Nuwilyaba nubungkawa NeningiRawuma ngini-ngayindenama nungkuwa ki-likajama kin-eningabakinama ena-langwa nenikumin-uwar•duwar•da angbilyuwa-langwa. ⁵ Nakineka nubungkawa neningaba nakina akwa ni-lyelyingminama ngakwurruwa NgarningiJudiya ngarnumamalya. Ngarrenumini-likirakama arakba alikira Neningikarrawara-langwa enenamanja angalya. Amandangwa neningabe-ka nakina nenumamalya. Kembirra ngarri-likaja enena-wiya,” ne-yama wurrumurndakibina wurrarumuruma Jesus-uwa. ⁶ Biya namurndakilikenuma arakba wurrakina wurrarumuruma akwa ngawa wurrababurna warnumamalya Jesus aburruwa.

Nuw-alilikenu...wa. Ngalaja nuw-akwudangwudina arakba alikira nibina-langwa nubungkawa NeningiRawuma, akena aburraja wurrubukwaya wurrukwala warnumamalya ena-langwa nenumini-yarrkuwilyakama ayakwa Jesus-uwa. “Bungkawa, arjiyingalangwa yakwujina,” ne-yama. “Nara arakba a-likama. Yirrenu-makama nibina nubungkawa wurrawinyamba-langwa, ‘Jeyi! Wurri-likaja Jesus-uwa. Yikinu-makina nari-yada a-likama awiyebuma nakina nganyangwu-wa alikira, mena naruma-baba nubungkawa nakina Jesus, umba ningiyukwujiye-ka ningena ngayuwa. ⁷ Akwa aminakina-langwa nara ngarningka a-likama nganja enuwa-wa. Umba eni-yengbina wulkwa ayakwa nakina, kajungwa nganyangwa nenikuminuwar•duwar•da kin-eningabadi-niyada arakba,’ ni-yama nakina nubungkawa

NeningiRawuma yirruwa-manja. ⁸ Akwa enena engka ayakwa yirrenu-makama nakina. 'Ngayuwe-ka ningena ningubungkawa,' ni-yama nakina, 'akena ningenumin-engkirrikajame-ka nganjukwaba nganyangwu-wa nubungkawa. Aburrajukwaba wurrawinyamba nganyangwa wurribina-manja ningubungkawadinama ngayuwa nuw-engkirrikajame-ka ayakwa nganyangwa. Ki-yamina-manja ngayuwa warningerribirra-wa warnungkwarba nganyangwu-wa, Jeyi! Likaja nungkuwa angerriba, kembirra warenja-bawiya kini-likajama nakina angerriba. Umba ki-yamina-manja ngayuwa ningku-wa nenungkwarba, Kwa yangkwurrangwa ngayuwa-wa, kembirra warenja-bawiya kini-likajama ngayuwa-wa nakina. Umba ki-yamina-manja ngayuwa nganyangwu-wa nenikuminuwar•duwar•da, War•dena ena warka! Kembirra amandangwa kinu-war•denama nakina-da nganyangwa-langwiya ayakwa-da,' ni-yame-ka nakina nubungkawa NeningiRawuma yirruwa-manja," ne-yama wurrumurndakibina warnumamalya ena-langwa Jesus-uwa.

⁹ Kembirra eneja Jesus ni-yakikbijanginume-ka nakina amurndakakina-langwa ayakwa, biya ni-nyakuwarrukwajungwa akwa ni-yengbina ayakwa wurrumurndakibina-manja wurrababurna warnumamalya wurribina neni-yuwarnu-murrumanja enuwa-manja. Ni-yama Jesus aburruwa-wa, "Nara ambaka ngayuwa k-akburrangarna karningerribirra karnumamalya kirribina yiku-werrikambilya-

murrumurra angwurra ngayuwa-manja. Nara kirruwilyuwilyaba karnumamalya enena-manja angalya Yijireyila-manja a-werrikambilyuma angwurra ngayuwa-manja, umba eneja NeningiRawuma nenumamalya nu-werrikambilyama amandangwa ngayuwa-manja angwurra nakina,” ni-yama nakina Jesus wurrumurndakibinu-wa wurruwurrakwulyumida warnumamalya.

¹⁰ Aburraja kembirra wurrumurndakibina warnungkwarba namurndaki-lawurradina arakba nibinu-wa nubungkawa NeningiRawuma. Biya ne-yar•da wurrakina ena-langwa-manja alikira. Akwa neni-rringka nibina n-angbilyuwadinuma nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa n-eningabaduma kemba nakina arakba-da.

Jesus nen-enibika-mulangwa naburradikba dingaya-langwa

¹¹ Eneja kembirra ni-likenuma Jesus engembu-wa Neyina, ena-langwa warnikabuburrakiyuwa aburruwa. Aburraja wurrukwala wurruwurrakwulyumida warnumamalya namurndaki-likenuma wurruwurrakawura-ma Jesus-manja. Nawurrak-alilikenu...wa.

¹² Ngalaja nuw-akwudangwudina arakba akina angalya Neyina aminababurna alikira iya warnumamalya. Kembirra ne-yar•da arakba Jesus-murriya akawiyuwiyeba-manja akwudangwa. Akini-yada ngawa aburraja wurrukwala warnumamalya na-jadanga errekb-wa. Nenu-wilyakama nuwilyaba nenikijungwa nenungkwarba

warniki-rungkwabi-yada nakina. Ngalaja dirndenikba dingaya dakina, akena nara arakba wurriyukwayuwa ngala-langwa, mena nuwilyaba-ma yimbukwa naburradikba nakina. Biya yingi-jadanga Neyina-langwa ngaluwa akwa wurruwurrakwulyumida warnumamalya.

¹³ Eneja Nubungkawa Jesus nanga-rringka-manja nakina, n-errukwulinuma dakinu-wa dingaya. Biya ni-yama ngaluwa-wa, “Nara a-ngwaduma.” ¹⁴ Kembirra n-akwudangwukajungwa Jesus nakinu-wa nenikijungwa nenungkarba arakba. Biya n-akumarna nakina ayarrka ena-langwa bada-manja. Aburraja warnungkarba wurribina nenu-wilyakama nibina nenikijungwa nenumamalya nuw-alkayinga nuw-erriminja wurrakina arakba. Kembirra ni-yengbina nakina Jesus ayakwa nibinu-wa ni-jungwu-murruwa. “Nungkuwa! Mirajanga!” ni-yama. ¹⁵ Eneja ni-rrakarjiyinga arakba nakina nenungkarba ni-jungwu-murrada. Biya ni-yengbina nakina ayakwa-da. Kembirra Jesus nanga-kwa dirndenikba-wa arakba-da.

¹⁶ Aburraja wurrumurndakakina warnumamalya nawurrak-akbar-de-ka angwurra wurrakina. Biya neni-yangmarngkwajuwa Neningikarrawaru-wa. Akwa na-makijeyina ayakwa. “Naka nenungkarba ni-yengbinamurra ayakwa Neningikarrawaralangwa,” ne-yama. “Narume-ka NuBurabuda nakina. Eneja Neningikarrawara nakina nilikenuma yangkwurrangwa kajungwa akenenibikini-yada ngakwurruwa ena-langwa

ngarnumamalya,” namurndaki-yama wurrakina.

¹⁷ Biya ebina-manja aringbirra angalya Judiya namurndaku-makijeyinuma warnumamalya ebina-langwa Jesus ni-yama-mulangwa nakina. Akwa ngarningka ababurna-manja angalya Judiya-manja akwudangwa, aburrajukwaba warnumamalya namurndaku-makijeyinuma akina-langwa-da.

Janjana Nenikumingekingambaja neni-larrkenu-mulangwa wunenikaburrakiyuwa-kiya ena-langwa Jesus-uwa

¹⁸ Kemberra arakba warnikabuburrakiyuwa Janjana-langwa aburrajukwaba nuw-engkirrikenuma amurndakibina ababurna-langwa ne-yama-mulangwa. Akwa nenu-makama Janjana-manja. Eneja kemberra nen-ardijuwama nakina Janjana enuwa-wa wunambilyuma-kiya ena-langwa wunenikaburrakiyuwa-kiya. ¹⁹ Ni-yama aburnuwa-wa, “Nungkwurnuwa, jeyi! Wunilikaja angerriba Nubungkawa Jesus-uwa,” ni-yama, “yikumini-yengbini-yada enena ayakwa enuwa-wa. Yikini-yama, ‘Ningkumiyambena ningkenumamalya ningkakina?’ yikini-yamina. ‘Yirrenu-makama Janjana nuwilyabangwa naruma nenumamalya neniki-lika-langwa yangkwurrangwa. Dukwa nungkuwa ningkena-da. Umba dukwa yik-embirrarinama yarna ningka nenumamalya yelakwa kini-yar•dena-murruwa-da. Umba nungkwaja, ningkumiyambena ningkenumamalya ningkena?’ yikini-yamina Jesus-uwa kinalakina,”

ni-yama Janjana wunalakina-kiya-wa.
²⁰ Aburnaja neni-likena arakba-da.

Nen-alilikenu...wa. Nen-akburranga arakba Jesus. Biya neni-yama, “Yinenumamalya-kiya Janjana Nenikumingekingambaja-langwa yinalakena. Yirrenu-makama nakina nuwilyablangwa naruma nenumamalya nibina neniki-lik-langwa enenu-wa angalya. Ningkakine-ka dukwa kembirra yirrenu-maka-mulangwa ayakwa Janjana-da. Nara-manja nungkuwa, kembirra yik-embirrarinama yarna ningku-wa nenumamalya dukwa-da. Ni-ngayindenama Janjana kin-eningmidinama nungkuwa-langwa. Yirru-makina kembirra. Ningkumiyambena ningkenumamalya ningkakina?” neni-yama Jesus-uwa wunalakina-kiya.

²¹ Akini-yada ngawa eneja Jesus nen-eningabakama wurrababurna warnumamalya wurrangbangbilyuwa-murra. Aruma ajungwa narraku-wardanguma wurruk-wala, umba aburraja wurrakina wurruk-wala narra-wilyakama wurruwurrariya wurramukwa aburruwa-manja, umba aburraja wurruk-wala wurrimimbimimba wurrakina. Kembirra nakine-ka Jesus nen-eningabakama wurrakina eningerribirra-langwa angbilyuwa akwa namurndak-eningabadinuma arakba wurrakina-da.

²² Kembirra ni-yama Jesus wunalekbina-kiya-wa wunenikaburrakiyuwa Janjana-langwa, “Jeyi! Wuni-lawurradina Janjanu-wa,” ni-yama. “Yikinu-makina ababurnalangwa kini-rringka-mulangwa kinalakina

nungkwurna-langwa-murra menba aduwaba. Akwa yikinu-makina ababurna-langwa ayakwa kin-engkirrikenu-mulangwa kinalakina memema-manja mamawura. Wurribina wurrimimbimimba-murrada warnumamalya adinuba-wiya nuw-andiyama arakba. Wurribina wurrirrengmurrengmurnirna-murrada warnumamalya na-likajama yiningaba arakba yeya. Aburrajukwaba wurramarmarra-murrada warnumamalya amungkwur•da arakba aburra-langwa amakwulya. Aburrajukwaba wurrambambuma-murrada warnumamalya nuw-engkirrikajama arakba ayakwa. Aburrajukwaba warnumamalya na-jungwunu-murrada warniba arakba. Akwa enena engka. Aburraja warningalyingmalyingma warnumamalya nuw-engkirrikajama arakba ayakwa eningaba Neningikarrawara-langwa-langwa.²³ Amandangwa eneja Neningikarrawara neningabe-ka nakina warningerribirra-manja warnumamalya wurribina nara a-minikalyikuma nganyangwa-langwa,” ni-yama Jesus wunalekbina-kiya-wa wunenikaburrakiyuwa Janjana-langwa.

²⁴ Aburnaja neni-lalika arakba Jesus wunalakina-kiya akwa neni-lawurradina Janjanu-wa. Eneja kembirra Jesus ni-yengbina akwala ayakwa Janjana-langwa-langwa wurrumurndakibina-manja wurruwur-rakwulyumida warnumamalya. Ni-yama nakina, “Kirri-likenu-manja nungkwurruwa engku-wa alarrkingburingka-wa angalya nara-murruwa alikira, numiyambenu-

we-ka nenungkwarba kirr-aburangkama kirkakina? Kirri-likenuma dukwa kirr-andeyuma nenungkwarba nilyangkadawa, nibina numawarrukwajinama mangma erribirra? Dukwa nenungkwarba kirr-aburangkama amarda wuburra, ebina na-warrijinama arrirra angerriba iya angerriba? ²⁵ Dukwa kirr-aburangkama kirkakina nenungkwarba nibina n-awiyuwiyebenama dukukwulyubena dumbala akwa n-alyelyubarinama eningaba aninga akwa nu-murrkumurrkwulama mamurrkbalya-manja mamukumungkwulinga? Namukwiypadakineka nenungkwarba kirr-andeyuma dukwa-da. Nare-ka. Namukwiypadakina nenungkwarba nara erribirra ambilyuma alarrkingburingkamanja angalya umba alikira-manje-ka n-ambilyama, wuburra wurrububungkawalangwa-manja alikira nakine-ka-da,” niyama Jesus wurrumurdakibina-manja warnumamalya.

²⁶ “Yirru-maka,” ni-yama ngarningka Jesus wurrakina-manja. “Kirr-aburangkama NuBurabuda nenumamalya kirkakina-da, nibina nenu-makumakinama Neningikarrawaralangwa ayakwa warnumamalyu-wa-na! Yawe-ka, nakina-bina-da! Kirri-likenuma kirr-aburangkama NuBurabuda nenumamalya akwa kin-akburrangama arakba nakina. Umba nakineka NuBurabuda nenikiyarrkuwilyaka ayakwa Neningikarrawaralangwa ngarningka nakina. ²⁷ Ka-makinama nganja ningena, kembirra w-engkirrikiya-langwa angwurra amurdakenenuwa ayakwa nuw-arrikarrijungwunu-murruwa

Neningikarrawara-langwa-manja jurra.
 Ngarraku-makinama ayakwa Janjana-langwa-
 langwa. Ni-yamama Neningikarrawara
 arakburakba-kiya-wiya,

‘Ngayuwe-ka ningena kini-larrkajama
 nganyangwa nenikiyarrkuwilyaka ayakwa
 nenumamalya, kajungwa kenumini-
 ngekburakini-yada mamurukwa
 nungkwa-langwa ningkeniki-liki-yada
 nungkuwa. Kini-lyengmenama nakina
 umba k-arijidinama ningkakina arija-
 langwa,’

ni-yamama Neningikarrawara. Kembirra arakba
 nakina-bina Janjana-da, ni-lyengmanguma
 nakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-
 wa warnumamalya.

²⁸ “Amandangwa,” ni-yama ngarningka Jesus.
 “Naruma ngawa nenumamalya nakina Janjana-
 da. Arakburakba-kiya-wiya-langwa yanda-
 langwa aduwaba nara wurribina wurrukwala
 warnumamalya wurraruma wuburra enuwa.
 Umba nungkwurraja kirriyukwujiya-dangwa
 karnumamalya, kirr-engingmidina-manja
 Neningikarrawara nu-bungkawadina-mulangwa
 nakina, kembirra kirrorume-ka Janjana-manja
 angwurra kirrorakina. Kirr-eningmidina-manja
 Neningikarrawara nu-bungkawadina-mulangwa
 nakina, kembirra eneja Neningikarrawara
 kini-yaminama nakina nungkwurra-langwa-
 langwa, ‘Naka nenungkwarba naruma,
 amandangwa naruma Janjana-manja angwurra,’
 kini-yaminama Neningikarrawara-da,”

ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa wurruwurrakwulyumida warnumamalya-da.

²⁹ Aburraja wurrumurndakakina warnumamalya wurrababurna-langwa namurndak-engkirrikenuma akina ayakwa Jesus-langwa. Akwa ngawa aburraja wurrukwala warnungkwarba narraminu-war•dangumurrumurra warka WarningiRawumalangwa akwa narraminu-murndukwamurrumurra angwarnda warnumamalyalangwa aburrajukwaba nuw-engkirrikenuma akina Jesus-langwa ayakwa wurrakina akwa neni-yangmarngkwajuwama Neningikarrawaruwa. Wurrumurndakakine-ka wurrababurna warnumamalya nuw-engkirrikenuma ebina-wiya adinu...ba-wiya ebina ayakwa Janjanalangwa. Kembirra nenumini-yarrkuwarakama wurrakina Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa kembirra eneja Janjana nenumingekingambajuwama wurrakina. Kembirra aduwaba nuw-engkirrikenuma Jesus-langwa ayakwa wurrakina-da.

³⁰ Umba aburraja WurruBarija warnumamalya akwa ngawa warnikakakirumaka ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa nara wurrakina kenumini-yarrkuwaraka Neningikarrawara-langwa ayakwa. Kembirra nara Janjana kenumingekingambajuwa wurrakina, mena namurndaku-warangu-mubaba-da.

³¹ Eneja kembirra ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa wurruwurrakwulyumida warnumamalya, “Karnumamalya kirribina kirr-ambilyama enena-manja

angalya aduwaba, kirrumiyambene-ka karna?
³² Wurriyukwayuwe-ka wuburra kirrakina-da,
 wurribina nuw-angmakayenama wurrakina
 namurndaki-likaja-murrumanja wurrababurna
 warnumamalya, namurndaku-warrukweyina-
 murrumanja wurrakina angerriba iya angerriba.
 Umba wurrukwala wurriyukwayuwa nuw-
 ardenama wurrukwalu-wa. Ne-yaminama,
 ‘Yarna ngarraminu-mebinuma eninginingaba
 emeba kajungwa ke-yekirrerrikini-yada
 nungkwurruwa.

Akena nara nungkwurraja yiki-lukweyina
 kirrakina-da.

Biya kembirra yirru-mebinuma emeba
 eningamukwa akwa yirru-ngwadinuma
 yarna awurrumalya.

Akena nara yiku-ngwadeyina
 nungkwurramba-langwa kirrakina-da,’

ne-yaminama wurrukwala wurriyukwayuwa
 wurrukwalu-wa wurrakina-da. Kembirra
 wurriyukwayuwa wuburra yiki-yaminama
 nungkwurraja karna karnumamalya
 karningaduwaba-da, mena kirru-waranguma
 adinuba-wiya Janjana, akwa kirru-warenama
 ngarningka ngayuwa nganjukwaba aduwaba
 kirrakina-da.

³³ “Amandangwa,” ni-yama Jesus, “ebina-wiya
 ni-likenu-manja Janjana Nenikumingingem-
 baja yangkwurragwa, kini-rringkama
 nakina mamawura iya marringa. Adadinuba
 nara nakina kin-alyubarina aninga, umba
 murumureya n-ambambilyuma neni-
 yangmarngkwajuwama Neningikarrawaru-

wa nakina. Akwa nara amalyirra kini-bekina nakina akwurena-langwa. Nungkwurraja kini-rringkama nakina, akwa kirri-yamama, 'Kardi! Wurramukwa-dangwa naka-manja nenungkwarba nuw-ambilyama,' kirri-yamamada. ³⁴ Kembirra nganja, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, ningi-yar•duma arakba arija-langwa ngayuwa. Nungkwurraja yirri-rringkinama ngayuwa ning-alyubarinama aninga iya ningi-bekinama akwurena-langwa amalyirra. Kembirra kirri-yaminama, 'Kardi! Nake-ka nenungkwarba numungwur•dangme-ka. N-alyelyubarinama naka akwa ngawa ni-bibekinama akwurena-langwa amalyirra naka-da. Akwa ngarningka namurndaki-yakeyinama enuwa akwa warnungkwarba wurribina narruwurra-murndukwunama angwarnda wurrukwalalangwa akwa ngawa warnumamalya wurruwurrariya aburrajukwaba-da,' kirri-yaminama-da. Amukwiyadakina ayakwa kirri-yengbiyengbinama nganyangwa-langwada. Adinuba-wiya kirru-waranguma Janjana, umba aduwaba kirru-warenama ngayuwa nganjukwaba-da.

³⁵ "Aburraja warnumamalya wurribina nenumini-yarrkuwarakinama ayakwa Neningikarrawara-langwa narra-wilyakajinama wurrukwala-manja warnumamalya ayakwa ni-yengbinu-mulangwa Neningikarrawara alyangmilyangmandukwunawiya amurndakakina-da," ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

*Duwurrariya didarringka yinginumina-
ajirrangu-mulangwa alika-kiya Jesus-langwa*

³⁶ Bi..ya eneja nuwilyaba NuBarija nenumamalya nen-ardijuwama Jesus ena-langwu-wa alikira aningi-yada. Nakina NuBarija nenimikirra Jayumuna. Ni-likena eneja Jesus ena-langwu-wa alikira, n-awiyebena, akwa n-ambarringa biya n-alyubarina arakba aninga enuwa-manja yakwujina. ³⁷ Akina-manja ngawa angalya aminababurna alikira ying-ambilyuma ngalaja dakina duwilyaba didarringka duwurrariya. Dadinungkwurakba ngawa duwurrariya ying-ambambilyuma dakina. Umba dadingma Jesus n-alyubarinuma aninga Jayumuna-langwa-manja alikira. Kembirra yingu-manga bungabungwa akwulyubena ebina yingu-beyindanguma aminaruma angwarnda eyukwujiya-ma budila. Eningabe-ka amalyirra akina akwa eningaba budila angwarnda-ma akwulyadada-ma. Yingu-manga akina biya yingu-wilyaka Jayumuna-langwu-wa alikira. Yingi-yar•da, biya ying-awiyebena ngalajukwaba.

³⁸ Eneja Jesus n-angmungmakwulaluma nakina umba n-arndadadilyuma. Umba dakina didarringka ying-akwudangwukajungwuna enuwa-wa, ying-arjijeya akwuburrangarna ena-langwa-manja alika akwudangwa. Ying-arjijeya, biya yingu-ngwadina dakina didarringka, umba ngala-langwa angwada ne-ngkalyikama alika Jesus-langwa na-kwularrinu-mulangwa ngala-langwa-langwa menba. Biya kembirra arakba ying-abuluwendinga yingi-ngburingkakama alika Jesus-langwa ngala-langwa-murra

mamungba. Biya yingi-lawurangka arakba alika ena-langwa-da. Akwa amalyirra ebina yingu-wilyakama eningaba yingi-jiraba budilangwa Jesus-langwa-manja alika arakba-da. Eningabe-ka na-kirruwanjuma. Dakine-ka didarringka yingi-yamama akina mena-baba yingi-lyelyingminuma Jesus-da, akwa yingini-ngayindanguma Jesus neningmi-yada nakina yingi-lyelyingminu-mulangwa dakina-da.

³⁹ Eneja NuBarija numinakina alikira nanga-rringkama ebina yingi-yamama dakina, biya ni-lyangkiyama, “Numiyambene-ka naka nenungkwarba? NuBurabuda-manja nenungkwarba amandangwa naka, kin-eningmidinuma kembirra daka-langwa didarringka-da! Kin-eningmidinuma duwurrariya dilyengma daka didarringka dibina yingini-lyinginama-da,” ni-lyangkiyama nakina NuBarija.

⁴⁰ Eneja Jesus ni-yama enuwa-wa, “Jayumuna, yiba-makinama eyukwujiya alawudawarra,” ni-yama.

Ni-yama eneja Jayumuna, “Yi-makina kembirra, Bungkawa.” Eneja kembirra nakina Jesus nenu-makama enena alawudawarra.

⁴¹ Nuwilyaba nenungkwarba numinababurna angwarnda nenu-kwama ena-langwa angwarnda wurrukwalu-wa warnumamalya wurribina warningalyingmalyingma-wa. Nara erribirra kenu-kwa umba ambaka-murra aburraja kenumini-lawurrakajinama arija-langwa wurrakina. Arngkababurna-langwa ni-yaminjamama nakina. Biya nenu-kwa nuwilyaba nenungkwarba eningaduwaya angwarnda

aruma, 500 ajilba-murra-da. Umba nenu-kwa ningka nenungkwarba 50-da.

Bi...ya numi-jerrida arakba mamawura wuneniki-lawurrakaji-yada wunalakina wunenungkwarba-kiya ebina angwarnda.
⁴² Akena wuneningangwarnda-ma wunalakina-kiya-da. Nara kenu-wilyaka ebina angwarnda wuneniki-lawurrakaji-yada-da.

Bi...ya eneja n-embimbirrarinu-mulangwa nakina nenungkwarba nenungkwurakba, nenu-maka arakba wunalakina-kiya-wa, “Mama arakba akina. Nara a-lawurrakajuma ngayuwa-wa, mena kineningangwarnda-ma baba kinalakina. Kamini-yakuwabijinama akinalangwa angwarnda,” ni-yama nakina. Ena ngawa.

“Yi-makina kembirra ningkakina Jayumuna,” ni-yama Jesus enuwa-wa, “numiyambene-ka nenungkwarba kinu-warrngkilyelyingminama nakina-manja nenumamalya umba numiyambena kini-lyelyingminama angwurra?” ni-yama Jesus Jayumunu-wa.

⁴³ Eneja ni-yama Jayumuna, “Ngaya ningiyaminama nibina nenungkwarba kini-lawurrakajini-yada aruma angwarnda enuwa-wa kini-lyelyingminama angwurra nakina, mena aruma-baba angwarnda nenumini-yakuwabijuwama nakina-da,” ni-yama Jayumuna-da.

“Nakina-bina-da,” ni-yama Jesus. ⁴⁴ Biya ni-nyakuwarrukwajungwa arakba nakina dibinuwawa didarringka, akwa ni-yama ngarningka Jayumunu-wa, “Nga-rringka daka didarringka,”

ni-yama. “Ningena ngayuwa ning-awiyebenu-
 manja enenu-wa alikira nungkwa-langwu-wa,
 nara yiku-kwa akungwa alika-langwa. Nara
 nungkuwa yikumin-ajirranga alika, umba
 ngalaja daka didarringka ngumin-ajirranguma
 alika nganyangwa ngala-langwa-murra
 angwada, akwa yingi-ngburingkakama ngala-
 langwa-murra mamungba. ⁴⁵ Ning-awiyebu-
 manja ngayuwa nungkwa-langwa-manja alikira,
 nara nungkwaja yiki-lawurangka ngayuwa.
 Umba ngalaja daka didarringka arngkababurna
 ngumini-lawurangkama alika nganyangwa,
 yingi-lyelyingminu-mubaba ngayuwa. ⁴⁶ Nara
 nungkwaja yikumini-jiraba aliba-langwa
 amalyirra nganyangwa-manja aringka,
 kajungwa warningmi-yada warnumamalya
 ningki-yekirrerridinu-mulangwa nungkuwa
 ningi-yar•du-mulangwa ngayuwa nungkwa-
 langwa-manja alikira. Umba ngalaja daka
 didarringka yingu-beyindangume-ka amalyirra
 aminaruma angwarnda ebina ne-ngbajama
 eningaba biya ngumini-jirabama alika-manja.
⁴⁷ Dadingma daka duwurrariya dilyengma
 mena ababurne-ka awurruwurrariya yingi-
 yama-mubaba arakba daka. Umba eneja
 Neningikarrawara nangamini-yakuwabijuwama
 arakba amurndakakina awurruwurrariya
 yingi-yama-mulangwa daka-da. Kembirra
 aminakina-langwa ngalamba-langwa yingi-
 lyelyingminama angwurra ngayuwa-da. Umba
 kenumini-yakuwabijina-manja adinakba-kiya
 Neningikarrawara nuwilyaba nenumamalya
 ambawura awurruwurrariya, kembirra nakina-

bina kinu-warrngkilyelyingminama ngayuwa-da,” ni-yama Jesus Jayumunu-wa-da.

⁴⁸ Biya kembirra ni-yama nakina Jesus dibinu-wa didarringka, “Eningerribirre-ka awurruwurrariya ningki-yama-mulangwa ningkakina ningkumini-lyurrkwajungwunuma arakba ababurna-langwa,” ni-yama Jesus.

⁴⁹ Aburraja warnumamalya wurrib-ina ne-yebukeyinumu-murruwurrana aninga Jayumuna-langwa-manja alikira nalyangkumakajungwunuma wurrakina, “Numiyambene-ka naka nenungkarba nenumini-lyurkwunama awurruwurrariya warnumamalya-langwa? Eneja Neningikarawara yimbukwa nuwilyaba-ma kiniyengbinama amukwiwadakina ayakwa ngarnumamalyu-wa, umba nara naka,” nalyangkumakajungwunuma wurruwurrakakina warnumamalya-da.

⁵⁰ Eneja Jesus ni-yama kembirra dibinu-wa didarringka, “Ningku-werrikambilyu-mulangwa ngayuwa-manja ningkakina, kembirra yirrenibikama ngayuwa ningkakina arakba. Umba jeyi, likaja arakba yiningaba-murra yukwudukwuda,” ni-yama Jesus ngaluwa-wa-da. Ngalaja kembirra yingi-likena arakba yiningaba-murra yilyurkwa-murra yukwudukwuda dakina-da.

8

Wurrukuala-langwa wurridarringka wurrib-ina nenu-mamurikajuwa-mulangwa Jesus

1 Bi..ya eneja Jesus ni-likenuma arakba nakina angerriba iya angerriba engku-wa iya engku-wa angalya. Ni-likenuma kembirra akwalu-wa angalya aminababurnu-wa alikira iya warnumamalya akwa akwalu-wa ngarningka angalya aminambawuru-wa alikira nakina. Biya amurndakakina-manja angalya ababurna-langwa nenu-makama warningakwujina warnumamalya eninginingaba ayakwa kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara ena-langwa-manja warnumamalya. Aburrajukwaba wurrumurndakibina wurrumemberrkwa wurrambilyuma warnikabuburrakiyuwa ena-langwa nawurraki-likenuma enuwa-manja wurrakina-da.

2 Ebina-wiya ngawa nakine-ka Jesus neni-jadijuwama wurruwurrariya wurramukwa wurrukwala-langwa wurridarringka. Umba nen-eningabakama wurrukwala angbilyuwa-langwa nakina. Arngkawura neni-jadijuwama Jesus wurrumangbala wurrambilyuma wurramukwa wurruwurrariya duwilyaba-langwa didarringka dadimikirra Meri. Aburraja narringa-yengbijuwama dakina Meri DadinguMakidala, mena ngala-langwa angalya Makidala akina-baba. Kembirra wurrumurndakakine-ka wurridarringka namurndaki-likenuma aburrajukwaba Jesus-manja wurrakina. 3 Ngalajukwaba duwilyaba dingka didarringka yingi-likenuma dadimikirra Jawena. Umba eneja ngala-langwa neningiyadikba nenimikirra Juja. Naruma

nakina nenungkwarba nibina nenuminuwar•duwar•danguma warka Nubungkawalangwa Yerida. Akwa ngawa ngalajukwaba yingi-likenuma duwilyaba dingka didarringka dadimikirra Jujena. Wurrumurndakakineka wurrababurna wurridarringka nawurrakilikenuma Jesus-manja akwa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa. Narru-wilyakame-ka aninga iya angwarnda aburra-langwa, kajungwa warnik-akwurraji-yada wurrumurndakakina-manja warnungkwarba, akwa warniku-kwi-yada aninga-da.

Nenungkwarba ni-lungkuwabijuwa-mulangwa amadidira

⁴ Aburraja wurrababurne-ka warnumamalya nawurrakilikenume-ka wurrakina akiniyada ngawa Jesus-uwa engka-langwa iya engka-langwa angalya. Biya kembirra wurruwurrakwulyumida warnumamalya nawurra-murndukwunuma arakba Jesus-manja. Eneja nenu-makama nakina Jesus enena alawudawarra aburruwa-wa.

⁵ Nuwilyaba nenungkwarba numinakina angalya ni-lyangkuwerribikajungwunuma nakina neniki-lungkuwabiji-yada akina amadidira amaninga eyukwayuwa. Nakina nenungkwarba n-akumarnuma amadidira amaninga embimbirrkaluwa ena-langwa-manja beka, biya ni-likena arakba. Biya ni-likenu-manja lukwakwa nakina ena-langwa-manja angalya n-erribeyinuma arakba amurndakakina

amadidira ajiringka-wa. Erribirra numurndak-arriyakama angerriba iya angerriba, ka-lungkuwarrini-yada akina aninga.

N-errikbeyinu-manja lukwakwa amurn-dakakina amadidira, ngalaja akwala ne-ngkilarreyinuma mamurukwa-manja. Kembirra arngkidarrba-langwiya aburraja warnumamalya na-likenu-manja wurrakina narr-embirringalyiyakama ebina amadidira amaninga. Kembirra aburraja wurrajija nuw-angkirreyinuma akwa narr-embirrkumanguma, akwa nuw-alyubarinuma amurndakibina embimbirrkamamuwa amaninga.

⁶ Umba ngalaja amadidira akwala ne-ngkilarreyinuma akina amurndurrkangwarnda-manja ajiringka. Kembirra na-lingbijangeyinumanja amurndakakina na-lungkuwardadinuma akina engburingka-baba ajiringka.

⁷ Umba ngalaja akwala ne-ngkilarreyinuma akwurrirra-langwa-manja angalya awurruwurrakuwilyarra. Ngalaja kembirra amurndakakina akwurrirra akwa ngawa ebina amaninga amarda na-lingbijanginuma aburrunguwa alirrakidirbura. Kembirra akwurrirra akwa ngawa akina amaninga amarda na-lungkuwarreyinuma adidirbura. Akena angwurra akwurrirra na-lungkuwarrinuma warenja, akwa kembirra naminu-mar-danguma angalya. Ngalaja kembirra ebina amaninga amarda nara ka-lungkuwarrina angwurra, akwa nara kuw-arrangba aninga.

⁸ Umba ngalaja akwala amadidira ne-ngkilarreyinuma eningabu-wa ajiringka.

Kembirra na-lingbijanginuma akwa na-lungkuwarreyinuma. Biya kembirra nuw-arrangbama arakba aninga ababurna akine-ka-da. Ena-bu ngawa alawudawarra-da.

Ene-ka alawudawarra nakina Jesus nenu-makama wurrumurndakibina-manja warnumamalya. Biya kembirra nenu-makama arakba nakina enena engbuda eningarija-langwa ayakwa aburruwa-wa. “Yiki-yakuwerribikinama ambaka-langwa akinu-wa alawudawarra ngarra-maka-murruwa,” ni-yama Jesus. “Umba yik-awiyebajina-manja akina nungkwurra-langwu-wa mada, nara kembirra a-jadijuma mungarrkuwarru-wa mada akwa a-lyikbijuma akina ayakwa umba yiki-yakuwerribikaja ngawa ambaka-langwa amurndakakinu-wa,” ni-yama Jesus nenu-makama wurrumurndakibina-manja warnumamalya-da.

⁹ Aburraja Jesus-langwa warnikabubur-rakiyuwa namurndaki-yama wurrakina enuwa-wa, “Ne-yamarrkiname-ka enena alawudawarra?” ne-yama.

¹⁰ Kembirra ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Akine-ka ayakwa Neningikarrawara-langwa kinu-bungkawadina-mulangwa nakina nuw-abuwarrkajungwunuma adinuba-wiya akina. Umba kirrenu-mukangbijuwama eneja Neningikarrawara arakba nungkwurruwa-manja. Umba aburraja wurrukwala warnumamalya kuw-engkirrikajama ayakwa alawudawarra-murra. Mama wurrakina kuw-andiyama akena nara wurrakina a-rringkama-da, akwa mama kuw-engkirrikajama akena nara

akburranguma wurrakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

11 Biya neni-dirrburakama arakba Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa ebina-langwa alawudawarra. Ni-yama, “Amurndakibina eyukwayuwa amaninga amadidira Neningikarrawara-langwa wuburra ayakwa ke-yaminama akina. 12 Umba aburraja wurrukwala warnumamalya kuw-engkirrikajama ayakwa Neningikarrawara-langwa, akena eneja nakina Namukwa kini-likajama akwa kenu-murrakajinama amurndakibina Neningikarrawara-langwa ayakwa aburra-langwa-langwa mangma. Kembirra ke-yaminama wurrakina warnumamalya wuburra amurndakibina amadidira amaninga ne-ngkilarreyinuma mamurukwamanja. Umba eneja Namukwa kini-yaminama nakina wurrajija wuburra wurribina narru-menama amurndakibina amadidira. Kenu-murrakajinama Namukwa ayakwa Neningikarrawara-langwa wurrumurndakibina-langwa warnumamalya kajungwa nari-yada eningmiduma wurrakina ebina ayakwa eningaba akwa nari-yada a-werrikambilyuma Neningikarrawara-manja, akwa nari-yada Neningikarrawara enibikama wurrakina-da.

13 “Aburraja wurrukwala warnumamalya kuw-engkirrikajama aburrajukwaba Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa ke-yekirrerridinama, karru-menama akina ayakwa aburra-langwu-wa mangma. Akena nara ngalaja ambilyuma akina ayakwa amiyerra

aburruwa-manja. Ka-werrikambilyama wurrakina aduwaya-wiya Neningikarrawaru-wa. Akena Namukwa keni-labaja-manja wurrakina-manja warnumamalya kembirra nara arakba a-werrikambilyuma wurrakina Neningikarrawara-manja. Wurrakine-ka kembirra warnumamalya ke-yaminama wuburra amurndakibina amadidira ne-ngkilarreyinuma amurndurrkangwarnda-manja ajiringka.

14 “Aburraja wurrukuala warnumamalya kuw-engkirrikajama ayakwa Neningikarrawara-langwa aburrajukwaba wurrakina, akena ka-werrikawarriyadiname-ka awinyamba-langwa wurrakina akwa kuw-engkingirrikajama angwarndu-wa iya amurndakijiku-wa akwa abadakalyu-wa. Ngalaja amukwiyadakina ka-likajama angwurra aburra-langwu-wa mangma, akwa ka-jadijinama ayakwa Neningikarrawara-langwa aburra-langwa-langwa mada. Wurrakine-ka warnumamalya ke-yaminama kembirra wuburra amurndakibina amadidira ne-ngkilarreyinuma akwurrirra-manja akwa na-lingbijangeyinuma, biya nalungkuwarreyinuma akwa nuw-arrangbama aninga, akena nara ka-walyuwadina akina.

15 “Aburraja wurrukuala warnumamalya kuw-engkirrikajama ayakwa Neningikarrawara-langwa akwa karru-menama karri-lyinginama akina warningamiyerra. Kenumini-yarrkiyarrkuwarakinama wurrakina Neningikarrawara-langwa ayakwa wurriyir-rbiyirra ngawa akwa ke-yaminjaminama

eningaba wurrakina warningangkawura. Kemyaminama kembirra wurrakina warnumamalya wuburra amurndakibina amadidira nengkilarreyinuma eningaba-manja ajiringka akwa na-lungkuwarreyinuma yanda-langwa nuwarrangbama eningaba aninga akina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwada.

Nara ngakwurruwa e-yamama wuburra warnumamalya wurribina narr-abuwarrkinama bajananga

¹⁶ Biya kembirra Jesus ni-yengbina ngarningka ayakwa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa akwa wurrukwalamanja warnumamalya aburrajukwaba. Nenu-makama alawudawarra bajanangalangwa. Ni-yama nakina, “Yakuwa yakabarrakajina-manja bajananga alikira-manja arrawa, yak-akumurnama akina karrawara, kajungwa karri-rringkini-yada warnumamalya eningaba alarradada amungkwurkbuda. Yakabarrakajina-manja akina bajananga yalakena nare-ka abuwarrkama akina. Nara akumama yalakena bajikala karrawara akina-manja bajananga akwa ngarningka nara awiyebajuma akina mamukumungkwulinga-manja arrawa. Umba karrawara yak-akumurnama, kajungwa ka-larrkabarrakajini-yada angalya akina bajananga. Kembirra aburraja wurrukwala warnumamalya kuw-awiyebena-manja arrawuwa alikira-wa karri-rringkinama akina alarradada wurrakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibina-manja warnumamalya-da.

17 Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus, “Ebina nuw-abuwarrkajungwunama adinuba-wiya aduwaba kuw-abilyerrikajungwunama akina arija-langwa. 18 Kembang nungkwurraja yik-engkirrikajame-ka ambaka-langwa kirrakina nganyangwu-wa ayakwa aduwaba. Nara amini-yarrkuwurruma umba yikumini-yarrkuwarakinama angwurra ngawa.

“Karningerribirre-ka karnumamalya nara-manja amini-yarrkuwurruma nganyangwa ayakwa umba yik-engkirrikaja-manja akina angwurra kirrakina, kembang yiki-yarrkuwarakinama amurndakibina ayakwa nungkwurra-langwa-manja mangma ngawa. Kembang nganja ngayuwa ka-mamurikajinama nungkwurruwa-manja kajungwa yik-eningmidini-yada angwurra kirrakina. Umba kirruwilyaba karnumamalya yiki-lyangkiyamina-manja kirrakina, ‘Ningeningma amurndakakina ayakwa,’ akena nara-manja engkirrikuma angwurra kirrakina, umba yikumini-yarrkuwurrena-manja ayakwa nganyangwa, nare-ka ngayuwa a-mamurikajuma kirrakina. Nungkwurraja kembang yiki-yakuwabijiname-ka kirrakina amurndakibina ayakwa nganyangwa. Aminakina-langwa kembang yik-engkirrikajame-ka ambaka-langwa nganyangwu-wa ayakwa aduwaba kirrakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

Jesus-langwa-langwa dirndenikba akwa wurrarrkwurruwena-langwa

19 Bi...ya aburraja Jesus-langwa dirndenikba akwa ngawa warnikukumarnjena ena-langwa na-likenuma wurrakina ebinu-wa alikira Jesus n-ambilyu-murruwa nakina, akena nara kuw-akwudangwukajungwuna wurrakina enuwa-wa mena wurrababurna-baba warnumamalya nuw-ambilyuma yakwujina arrawa. 20 Aburraja nenu-makama kembirra wurrukwa warnumamalya Jesus-manja, “Daka arakba dirndena akwa nenikumarnjena-murriya,” ne-yama wurrakina. “Errekba-manja ngawa nuw-alkayenama warna, umba bu-ngayindenama nungkuwa,” ne-yama-da.

21 Eneja Jesus ni-yama wurrumurndakakinu-wa warnumamalya wurrababurnu-wa, “Daka dirndirka akwa ngawa narrkuwarrka-murriya arakba-na? Nganja ninginga-yengbijnama dirndirka dadingerribirra akwa narrkuwarrka-murriya wurribina nara a-yarrkuwurruma Neningikarrawara-langwa ayakwa umba nuw-engkingirrikajama akina,” ni-yama Jesus aburruwa-wa.

Jesus ni-lyurkwaka-mulangwa akungwa akwa arrirra

22 Bi...ya arngkawura Jesus ni-likena nakina awurukwu-wa na-kuwabalinu-murruwa adirrungharna enuwa akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa. Biya nawurrakirijawudiyinuma mijiyanga-manja. Ni-yama Jesus, “Nga-likaja arakba, ngarr-aburrungkuwarrukwuna enena akungwa,” ni-yama. Biya narring-arjiyajuwa dumbala wurrakina biya na-likena arakba-da.

23 Ngalaja makina mijiyanga num-angkidikarrinu...wa. Eneja kembirra Jesus nu-mungkwulinga. Ngalaja kembirra adirrariyaba aruma arrirra narrak-akburranga, narraku-wardanga arakba wurrakina. Nawarumajungwunuma arrubude-ka. Ngalajukwaba akungwa na-warumajungwunuma, na-rrangkuwanginuma adirrunwarna, nangakarjeyuma akwa nuw-awiyebeyinuma memedirra-wa mijiyanga. Nuw-awiyebeyinuma akwa na-lyangburrukawajuwame-ka makinamanja mijiyanga-da. Kembirra arngkidarrba ka-ngwardinume-ka wurrakina-da.

24 Kembirra aburraja warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa na-lika akwa nenu-mirajangajuwa Jesus-manja. “Bungkawa! Bungkawa!” ne-yama. “Adinuba aku-lkuwarriname-ka ngarna, umba mirajanga!” ne-yama.

Eneja Jesus nu-mirajanga, biya ni-yengba ayakwa engbuda akinu-wa arrirra akwa akungwa-wa. “W-erriminja!” ni-yama. Ngalaja kembirra nuw-ar•darra ebina arrirra akwa na-lyurkwuda arakba akungwa ngalajukwaba-da.

25 Biya Jesus ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Miyambena-burra nungkwurruwa nara a-werrikambilyuma ngayuwa-wa?” ni-yama.

Aburraja nawurraki-yakikbijangeyina angwurra wurrakina. Nuw-akbar•dange-ka. “Numiyambena-burra naka nenungkwarba?” ne-yama na-makijeyinuma wurrakina. “Ni-yengbinama ayakwa arrirra-wa akwa akungwa-wa nakina, biya nenakumin-engkirrikajama

ngalajukwaba enuwa-wa-da!" ne-yama
wurrakina warnikabuburrakiyuwa Jesus-
langwa-da.

*Jesus nen-eningabaka-mulangwa nuwilyaba
nenungwarba nibina nenu-wilyakama
wurramukwa*

²⁶ Kemberra Jesus akwa ngawa ena-
langwa warnikabuburrakiyuwa narr-
aburrungkuwarrukwama arakba akungwa
warniki-liki-yada wurrakina aburrungkuwarru-
wa engembu-wa Kiraju-wa. Akine-ka angalya
aringbirra emikirra Kiraja nuw-ambilyuma
aburrungkuwarra akungwa umba Keliliya
aburrungkiladada ngalaja nuw-ambilyuma
akina.

Biya ne-yar•da arakba wurrakina Kiraja-
manja. ²⁷⁻²⁹ Kemberra ni-rukbiyangu-manja
Jesus mijiyanga-langwa ariba-wa, eneja
nuwilyaba nenungwarba nubukwaya
ni-likena nenu-kwurukwa enuwa-wa.
Nakina nenungwarba numinakina angalya
Kiraja, umba nenu-wilyakama enuwa-
manja wurrababurne-ka wurramukwa
wurruwurrariya. Warningarakba-kiye-ka
wurrumurndakakina wurramukwa namurndak-
ambilyuma enuwa-manja. Arngkababurna-
langwa nen-engkengkarrngarnuma nakina-
manja. Aburraja kemberra warnumamalya
ena-langwa nen-ararikama nakina ayarrka-
manja akwa alika-manja didija-murra. Akena
ni-ngkingkarrngarnuma alakina-kiya didija.
Aburraja wurramukwa wurruwurrariya
neni-yakiyakarnuma arakba engku-wa

nara-murruwa alikira iya warnumamalya. Nara dumbala kin-awiyuwiyebena umba neyebirra nakina n-alilikenuma. Nara kin-ambilya arakba angalya-manja umba n-ambilyumurra nakina nara-murrumanja alikira iya warnumamalya. Medirra-manja ngawa nu-mungkumungkwuluma narr-akakumarnu-murrumanja warninikijungwa warnumamalya.

Umba n-akwudangwukajungwunu-manja nakina nenungkwarba Jesus-uwa, eneja Jesus ni-yengbina nakina ayakwa wurrumurndakibinuwurramukwa. “Wurri-jadiya!” ni-yama. Akena eneja nenungkwarba ni-likilalinga akwa n-abuluwendingama alyengmilyengma-langwa Jesus-manja.

Biya angwurra n-ardanga nakina. “Jesus, Ningkenikuwenikba Neningikarrawara-langwa, ki-yamarrkinama nungkuwa ngayuwa-manja? Nara a-larrkbarjuma ngayuwa umba yi-lalika!” ni-yama.

³⁰ Eneja Jesus ni-yama, “Ningkumiyambena ningkenimikirra?”

“Ningene-ka ningenimikirra ngayuwa ‘Ningababurna,’” ni-yama eneja, mena wurrababurna-baba wurramukwa wurruwurrariya nawurrak-awiyebenuma arrawa enuwa-manja.

³¹ Aburraja wurruwurrariya wurramukwa ne-yama Jesus-uwa, “Marrakba, nara a-larrkuma yirruwa engku-wa, nara a-diduma yarna awurrariya-manja angalya!” ne-yama wurrakina.

32 Umba akina-manja ngawa angalya akwudangwa ngalaja nuw-ambilyuma ababurne-ka bikibiki. Ne-yebiyebukeyinuma aninga angakarjiyinga-manja angalya karrawara amurndakakina. Kembirra wurrumurndakibina wurramukwa ne-yama Jesus-uwa, “Marrakba, yirri-larrkiya amurndakangabu-wa bikibiki,” ne-yama wurrakina wurramukwa Jesus-uwa. Eneja kembirra Jesus ni-lyangkuwama nakina-da.

33 Aburraja kembirra wurrumurndakakina wurramukwa nawurraki-jadinga nakinalangwa nenungkwarba akwa nawurrakilikena amurndakibinu-wa bikibiki. Nuw-awiyebaja arakba arrawa bikibiki-manja-da. Ngalaja bikibiki nuw-angkirreyina angwurra arakba. Nawurraki-dirrirnda angadingidirra-wa angalya akwa arakba namurndakungwur•dirruwajungwa akungwa-manja akwa na-jungweyina-da.

34 Aburraja warnungkwarba wurribina narr-embimbirrajuwa-murumurra bikibiki narrirringkamurra nuw-angkirreyinuma akungwa-wa akwa na-ngwur•dirruwajungwunuma akina akungwa-manja akwa na-jungweyinuma. Kembirra nuw-angkirreyina wurrakina akwa narra-maka wurrukwala-manja warnumamalya wurribina nuw-ambilyu-murumanja angalyamanja aminababurna-murumanja alikira akwa ngawa nuw-ambilyu-murumanja wurreyebijeba ambumbawura-manja alikira.

35 Aburraja kembirra wurrababurne-ka warnumamamalya namurndaki-likenuma

ebinu-wa angalya bikibiki na-jungweyinu-murruwa. Biya namurndaki-yar•da arakba Jesus-manja akwa nen-akburranga nibina yakwujina nenungkwarba nen-angmungmakayanguma Jesus aburnuwa. Nakine-ka nibina-murrada nenungkwarba n-eningabaduma akena n-awiyebenuma arakba dumbala nakina akwa n-engkirrikenuma Jesus-langwa ayakwa, mena-baba meningaba arakba mangma ena-langwa. Aburraja warnumamalya namurndak-akbar•danguma. ³⁶ Umba aburraja wurribina narr-embimbirrajuwama bikibiki, akwa narri-rringkamura amurndakibina bikibiki na-jungweyinema akina, narra-maka wurrumurndakakina-manja warnumamalya n-eningabadu-mulangwa nibina nenungkwarba. Narra-makama ayakwa Jesus nen-eningabakamulangwa nakina-da.

³⁷ Kembirra wurrababurne-ka wurruminakina angalya WarningiKiraja warnumamalya ne-yama Jesus-uwa, “Wu-lalika enena angalya yirra-langwa akwa likaja engku-wa,” ne-yama, mena-baba nuw-akbar•danguma angwurra wurrumurndakakina warnumamalya wurrababurna-langwa. Kembirra eneja Jesus ni-rijawudija mijiyanga-manja neniki-liki-yada nakina. ³⁸ Akena eneja nakina nenungkwarba nibina n-eningabaduma arakba ni-likena Jesus-uwa akwa nen-ambudirrka. “Marrakba,” ni-yama, “yakuwa?”

Jesus eneja neni-larrkama angalyu-wa akwa ni-yama enuwa-wa, ³⁹ “Jeyi! Likaja nungkwa-langwu-wa angalya akwa wurra-

makina wurrukwala-manja warnumamalya Neningikarrawara ngin-eningabaka-mulangwa,” ni-yama Jesus.

Eneja nakina nenungkwarba ni-likena arakba nenumurndaku-maka WarningiKiraja-manja warnumamalya Jesus nen-eningabaka-mulangwa nakina. Ni-likenuma ngawa mababurna-manja mamurukwa awilyuwilyabawiya-wa alikira akwa yanda-langwa wurrababurna-langwa WarningiKiraja warnumamalya warningma arakba ayakwa ena-langwa. Umba eneja Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa narri-lalika akina angalya akwa na-likena arakba-da.

Jesus nang-enibika-mulangwa dadikijungwa dadiyara akwa nang-eningabaka-mulangwa dangbilyuwa-ma didarringka

⁴⁰ Biya Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa narr-aburrungkuwarrukwama ngarningka akungwa akwa na-lawurradinuma Kiraja-langwa angerriba Keliliyu-wa. Aburraja warnumamalya wurruminakina angalya Keliliya nuw-embimbirrarinuma ngawa Jesus-uwa warnungkwurakba. Ni-yar•du-manja kembirra nakina Jesus, na-lyelyingmeyinuma wurrakina neni-rringka-mulangwa.

⁴¹ Eneja nubukwaya ni-likena nuwilyaba nenungkwarba nenimikirra Jaraja. Nubungkawa nakina jinikakwa-langwa. Biya n-abuluwendinga Jesus-langwa-manja alika akwa nenu-marrakbakama Jesus-uwa akwa ni-yama, “Marrakba, kwa, likaja nganyangwu-wa

alikirira,” ni-yama, ⁴² “mena nganyangwa dadiyawarrka ying-angbilyuwadinu-mubaba ajungwa akwa dambawura-murra-baba dakina. Memberrkwa mambilyuma mamarika iya yinungkwura ying-ambilyuma dakina akena dadiki-jungwangene-ka arakba,” ni-yama.

Eneja kembirra Jesus ni-likena nakina abur-nuwa Jaraja ena-langwu-wa alikirira. Aburraja wurrababurne-ka warnumamalya namurndaki-likenuma Jesus-manja aburrajukwaba akinu-wa alikirira. Akwudangwa Jesus-manja namurndaki-likenuma wurrakina, namurndaki-lyibilyidanguma wurrumurndakakina, nenu-kwurdakama Jesus-manja lukwakwa.

⁴³ Ngalaja duwilyaba didarringka yingi-likenuma aburruwa-manja. Angbilyuwa dakina dadinungkwurakba. Memberrkwa mambilyuma mamarika iya yinungkwura yingi-jungwunuma angbilyuwa dakina, mena-baba merra ngala-langwa numu-kwularrinuma miyirrbiyirrbaba ngawa. Aburraja wurrababurna warnumamalya narringa-mamurikajuwama dakina akina-langwa angbilyuwa akena nara ngalaja king-adingabadina dakina. ⁴⁴ Biya wurrumurndakibina-manja warnumamalya yingi-likenuma dakina mamurukwa-langwiya, biya ying-akwudangwukajungwa Jesus-uwa akwaburrangarna-langwa, akwa yinginum-anjalkilyingama dibina dumbala Jesus-langwa dadumakirnda-manja ying-anjaljalangu-murumanja. Akwa kembirra arngkawura-wiya ngalaja merra ngala-langwa numu-ngwanja, nara arakba kumu-kwularrina.

⁴⁵ Eneja Jesus ni-yama wurrumurndakibinu-wa warnumamalya, “Angkaburra bi-lyingama?” ni-yama.

Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya nuw-edirremeyina. Eneja Bida ni-yama, “Bungkawa, wurrababurne-ka warna warnumamalya nungkuwa-manja akwudangwa bu-minjirrarjinama,” ni-yama.

⁴⁶ Umba eneja Jesus ni-yama, “Wurruwilyaba warnumamalya bi-lyingama. Ningeningma nganja mena-baba akwala amawurrina nganyangwa na-likenuma ngayuwa-langwa wurrakinu-wa,” ni-yama.

⁴⁷ Ngalaja dibina didarringka dad-ingma nara king-abuwarrkajungwuna. Yingu-murndaburrirridanga dubuk-wayaya yingi-likena alyengmilyengmu-wa, biya ying-abuluwendingama ying-engmudirruwajungwunuma dadumukwurra ajiringka-manja n-arjeyu-murrumanja Jesus. Biya yingi-yengbina ayakwa Jesus-uwa, kajungwa warnik-engkirriki-yada aburrajukwaba warnumamalya ayakwa ngalangwa. Kembirra yinginu-maka dakina Jesus-manja yingini-lyinga-mulangwa nakina, mena-baba angbilyuwa dakina, akwa ying-adingabadamulangwa arakba dakina arngkawura-wiya yingini-lyinga-manja Jesus.

⁴⁸ Eneja ni-yama nakina Jesus ngaluwawa, “Ngeniyerriya nungkuwa, nara a-werrikawarriyaduma. Ningkuwerrikambilyuma ngayuwa-manja ningkakinna, kembirra aminakina-langwa ningk-

adingabaduma arakba. Jeyi! Likaja yiningabamurra yukwudukwuda,” ni-yama.

⁴⁹ Ni-yengbinu-manja Jesus ayakwa ngaluwawa, eneja nubukwaya ni-likena nuwilyaba nenungkwarba Jaraja-langwa-langwa alikira. Biya ni-yama Jaraju-wa, “Dadiyawena nungkwalangwa arakba yingi-jungwuma adinuba. Mama arakba, ni-lalika naka nubungkawa, nara alikama nakina nungkwalangwu-wa alikira,” ni-yama.

⁵⁰ Umba eneja Jesus n-engkirrika akina ayakwa akwa ni-yama Jaraju-wa, “Nara akbar•duma, umba eningmidina amandangwa dakina kingadingabadinama,” ni-yama.

⁵¹ Biya Jesus akwa wurrababurnalangwa warnumamalya na-likena ngawa wurriyirrbiyirrba Jaraja-langwu-wa alikira, biya ne-yar•da arakba wurrakina. Biya Jesus nen-awiyebaja Bida iya Jaminja iya Janjana iya Jaraja akwa ngalajukwaba dadingiyenikba Jaraja-langwa alikira-wa arrawu-wa, umba nara wurrukwala warnumamalya ken-awiyebajuwa nakina. Ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya, “Nara awiyebuma kirrukwala arrawu-wa umba yelakwa wurr-ambilya errekba-manja-wiya,” ni-yama.

⁵² Aburraja wurrababurnalangwa warnumamalya akina-manja angalya na-ngwadeyinume-ka namurdaki-ringirriyadinume-ka wurrakina warnumamalya dibinalangwa dadiyara. Umba ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Nara a-ngwaduma mena nara kingi-jungwuna dadingangkawura

dakina, umba yanda yingu-mungkwulingame-ka marringa daka aduwaya,” ni-yama Jesus-da.

⁵³ Umba aburraja warnumamalya nenu-wurumalyakama nakinu-wa Jesus, mena warningma-baba dakina amandangwa yingi-jungwuma. ⁵⁴ Akena eneja Jesus n-awiyeba arrawu-wa akwa ni-rndarrka ayarrka ngala-langwa akwa n-ardinga ngaluwa-wa. “Mirajanga!” ni-yama. ⁵⁵ Ngalaja ngala-langwa amawurrina na-lawurradina ngaluwa-wa, ying-enibuda arakba dakina-da yingi-jungwumurrada-da. Arngkawura-wiya ngawa yingu-mirajanga-da. Umba Jesus nenu-maka ngala-langwu-wa warnumamalya. “Wurringa-kwuna aninga king-alyubarini-yada arakba,” ni-yama nakina-da.

⁵⁶ Aburnaja nungwadikba akwa dirndadikba neni-yakibijangeyine-ka ying-enibudumulangwa dakina diyukwujiya. Eneja Jesus ni-yama wunalakina-kiya-wa, “Nara a-makuma wurrukwalamanja warnumamalya ninging-enibika-mulangwa daka ngayuwa,” ni-yama Jesus wunalakina-kiya-wa nakina-da.

9

Jesus neni-larrka-mulangwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa engku-wa iya engku-wa angalya

¹ Biya kembirra Jesus nenuwurra-murndukwama arakba ena-langwa warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwa

wurrambilyuma akwa nenu-kwama ena-langwa amawurrina kajungwa wurringbudi-yada wurrakina. Ni-yama Jesus aburruwawa, “Ngayuwa ke-ngbudirrkinama kirrakina, kajungwa yika-jadijini-yada wurramukwa warnumamalya-langwa akwa yikamurndak-eningabakini-yada angbilyuwa-langwa warnumamalya,” ni-yama Jesus aburruwawa. ² “Kembirra jeyi!” ni-yama. “Wurri-likaja arakba angerriba. Yika-makina wurrababurnamanja warnumamalya kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara. Akwa ngarningka yik-eningabakini-yada warningerribirra wurrangbangbilyuwa-murra warnumamalya angbilyuwa-langwa. ³ Wurri-likaja arakba, akena nara a-wilyakama amurndakijika. Arnduwarra nara a-wilyakama iya kayuwa iya aninga akwa angwarnda nara a-wilyakama. Akwa duwilyabama ngawa dumbala dadingikarrawara yik-awiyebenama, umba nara a-wilyakama dukwala.

⁴ “Biya kembirra yiki-yar•diya-manja kirrakina awilyaba-manja angalya, akwa yikab-ardijinamanja wurrukwala warnumamalya akwa yikab-awiyebajinamanja kirrakina alikirawa wurrakina, kembirra yakwujina ngawa yiku-mungkwula marringa. Awilyabamanja ngawa alikira yiku-mungkwula yandalangwa yiki-lalikina-manja akina angalya aburra-langwa. ⁵ Umba yiki-yar•diya-manja eningerribirra-manja angalya akwa ka-warenanmanja nungkwurruwa wurruminibina angalya warnumamalya, kembirra yiki-lalikinama akina angalya aburra-langwa. Akwa yiki-jadena-manja

nungkwurruwa akina-langwa angalya, yiku-wurrena ajiringka ebina kuw-ar•dirrenama nungkwurra-langwa eningalika. Yiku-wurrenama akina kajungwa wurrumurndakibina warnumamalya warningmi-yada wurrakina yika-lalikinama kirrakina karningangkawura arakba. Yika-wilyakajinama nungkwurruwa wurrumurndakakina-manja warnumamalya ka-warena-mulangwa nungkwurruwa wurrakina akwa ka-warena-mulangwa Neningikarrawara enejukwaba,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

6 Aburraja namurndaki-likenuma arakba wurrakina engku-wa iya engku-wa angalya warniku-maki-yada wurrakina warnikabuburrakiyuwa wurrumurndakakina-manja warnumamalya eningaba ayakwa Neningikarrawara-langwa-langwa, akwa warnik-eningabaki-yada warnumamalya wurribina wurrangbangbilyuwa-murra-da.

Yerida neni-ngayindangu-mulangwa nenikiringki-yada Jesus

7 Bi..ya eneja Yerida, nibina nubungkawadinuma akina-manja angalya Keliliya, n-engkirrikenuma nakina ayakwa warnumamalya na-lyelyimbukweyenuma wurrakina Jesus-langwa. Wurrakine-ka namakijeyinuma amurndakibina-langwa ni-yama-mulangwa Jesus akwa ngawa amurndakibina-langwa ayakwa ni-yengbinu-mulangwa nakina warnumamalya-manja. Umba nakina Yerida

nara kinu-mumiringka ayakwa ebina ne-yengbeyinuma, mena wurrukwala-baba ne-yamama, “Janjana Nenikumingekingambaja n-enibuduma ni-jungwu-murrada nakina-da.”⁸ Umba aburraja ne-yamama wurrukwala, “Eliye-ka dukwa nakina ni-yar•duma yelakwa.” Umba aburraja ne-yamama wurrukwala, “Nuwilyaba NuBurabuda nibina ni-jungwu-murrada arakburakba-kiya-wiya naka-bina dukwa-da n-enibuduma-da.”

⁹ Nara kinu-mumiringka eneja Yerida n-engkirrikenu-mulangwa akina ayakwa ne-yengbeyinuma na-lyelyimbukweyinuma wurrakina. Umba ni-lyangkiyama nakina, “Ne-yamarrkiname-ka amurndakakina ayakwa? Ningenu-makama nuwilyaba-manja nawinyamba nganyangwa akwa eneja nenumini-ngkarrngarnuma aringka Janjana-langwa arakba-da! Numiyambenlangwa nenungkwarba kembirra na-lyelyimbukweyinama wurrakina?” ni-yama nakina Yerida ni-lyangkumakajungwunuma-da. Kembirra neni-ngayindanguma angwurra nenumin-aburangkama neniki-rringki-yada Jesus ena-langwa-murra menba-da.

Jesus nenu-kwa-mulangwa aninga iya akwalya wurruwurrakwulyumida-wa warnungkwarba 5,000

¹⁰ Aburraja kembirra namurndakilawurradina arakba wurrumurndakibina warnikilarrkilarrka warnungkwarba Jesus-langwa enuwa-wa. Biya nenu-maka wurrakina

Jesus-manja ababurna-langwa ne-yama-mulangwa amurndakakina. Eneja kembirra Jesus nenu-wilyaka wurrakina angerriba engembu-wa Bejeda. Nenu-wilyakama wurrumurndakakina wulkwa, umba nara wurrukwala kenu-wilyaka nakina Jesus.

¹¹ Aburraja wurrukwala warnumamalya nuw-engkirrikama ayakwa nakina Jesus ni-likenu-mulangwa angerriba Bejedu-wa akwa nuw-arigidinuma enuwa-wa wurrakina arija-langwa. Kembirra wurrakina nen-akburranga arakba nakina wilyarra. Eneja Jesus nara kinu-minangkirreyina wurrakina umba ni-yengbina ayakwa aburruwa-manja kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara, akwa nenumurndak-eningabaka nakina wurribina wurrangbangbilyuwa-murra warnumamalya.

¹² Kembirra na-larruwurada arakba, numamerrimerrkbalina mamawura. Aburraja wurrumurndakibina warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwa wurrambilyuma Jesus-langwa na-likena enuwa-wa. Ne-yama, “Ene-ka angalya eningalikira-ma. Kembirra wurra-larrkaja arakba wurrumurndakenena warnumamalya. Abu-likaja arakba kajungwa kuw-alyubarini-yada aninga akwa kamungkwuli-yada marringa amurndakeyina-manja angalya yenjerra,” ne-yama.

¹³ Eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Nungkwurruwe-ka-dangwa wurra-kwuna aninga kuw-alyubarini-yada warna warnumamalya,” ni-yama.

Aburraja ne-yama, “Yarne-ka yirru-wilyakinama amangbala damba akwa ambilyuma akwalya umba nara akwala ebina-da. Nare-ka yarna a-kwama wur-rumurndakeyina wurruwurrakwulyumida warnumamalya enena aninga-da. Dukwa yirrumini-ngayindenama nungkuwa yarna yiki-likajama yiku-beyindenama aninga wurrumurndakeyina-langwa wurruwurrak-wulyumida warnumamalya-da?” ne-yama.

¹⁴ Aburraja wurrakina warnumamalya yakwu-jina nuw-ambilyuma wurruwurrakwulyumide-ka na-lyimberrumur-dinumurra, 5,000 warnungkwarba akwa ngawa wurridarringka akwa wurriyukwayuwa aburra-langwa aburrajukwaba.

Eneja kembirra ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Wurr-ambarrijina ab-angmakayena ajiringka-manja. Abuwurra-murndukwuna 50 yelakwa, 50 angakuba, umba 50 yada-langwa-langwa. Abi-yamina ngawa wurrumurndakenena warnumamalya wurruwurrakwulyumida-langwa,” ni-yama Jesus. ¹⁵ Kembirra aburraja warnikabuburrakiyuwa ena-langwa narra-maka wurrumurndakibina-manja warnumamalya ebina-langwiya ayakwa Jesus-langwa. Akwa kembirra aburraja nuw-alambarringa arakba wurrakina wurrababurna-langwa-da.

¹⁶ Eneja kembirra Jesus ni-rndirrka ebina amangbala damba akwa ambilyuma akwalya. Akwa nu-ngwundikadinga, angubina-wa n-andeya, akwa neni-yangmarngkwajuwa

Neningikarrawara nenu-kwa-mulangwa nakina ebina damba iya akwalya wurrakina-manja. Biya numurndaku-kuwarranga kembirra ebina eyukwayuwa-wiya-da. Akwa nenu-kwa akina damba iya akwalya ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, kajungwa aburramba-langwa warniku-kwi-yada akina wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.
¹⁷ Aburraja ne-yebukeyina arakba-da akwa namurndaki-ladinga wurrababurna-langwa-da.

Ngalaja yakwujina adirrunswana angarumungkwa alabura nuw-ambilyuma akina. Kembirra wurrumurndakibina warnumamalya narruwurra-murndukwama amurndakibina eyukwayuwa aninga narri-lalika-mulangwa nuw-eyijinu-murrada wurrakina. Aburraja Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa narrakumarnuma amurndakakina ebina-manja adirrunswana angarumungkwa alabura akina aninga. Kembirra ememberrkwa ambilyuma angarumungkwa alabura adidirrunswana nalyangburrukwunuma-da.

Bida ni-yengbinu-mulangwa ayakwa Jesus-langwa-langwa

¹⁸ Bi...ya arngkawura eneja Jesus nakina nakwukawura n-ambilyuma akwa nuburiyaminuma Neningikarrawaru-wa. Aburraja wurrubukwaya na-likena arakba enuwa-wa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa. Umba Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Na-lyelyimbukweyinu-manja warnumamalya, ningumiyambena ningena ne-yamama wurrakina?” ni-yama.

19 Aburraja ne-yama wurrakina Jesus-uwa, “Wurrukwala warnumamalya ne-yamama, ‘Nakine-ka Janjana, nibina Nenekumingekingambaja-da.’ Umba aburraja wurrukwala ne-yamama wurrakina, ‘Eliye-ka nakina-da.’ Aburraja wurrukwala ne-yamama, ‘Nuwilyabe-ka NuBurabuda nenungkwarba neningarakba-kiya n-enibuduma arakba nakina-da,’ ” ne-yama.

20 “Umba nungkwurraja?” ni-yama eneja Jesus aburruwa-wa. “Ningumiyambena ngayuwa kirri-yaminama?” ni-yama.

Eneja Bida ni-lawurrakaja ayakwa. “Nungkuwe-ka ningkubungkawa ningkibina Neningikarrawara ni-yengbinu-mulangwa nakina arakburakba-kiya-wiya,” ni-yama. “Ni-yamama nakina Neningikarrawara, ‘Ngayuwe-ka ningena ningeniki-larrka nuwilyaba nenumamalya kajungwa ken-enibikini-yada nakina nganyangwa warnumamalya,’ ni-yamama. Kembirra nungkuwa-bina ningkakina ningkenumamalya ningkenimikirra NingkuMejaya-da,” ni-yama Bida nakina-da.

Jesus ni-yengbinu-mulangwa ayakwa neniki-lyanda-langwa akwa neniki-jungwa-langwa

21 Eneja ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Nare-ka a-makama warningerribirra-manja warnumamalya ebina Bida ni-yengbinu-mulangwa ayakwa ngayuwa-langwa. 22 Ngayuwe-ka ningena, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, ki-lyandiname-ka angwurra ningena-da.

Aburraja wurrarumuruma ngakwurra-langwa akwa ngawa WurruMinida wurrarumuruma ka-warename-ka wurrakina ngayuwa. Aburraja warnikakakirumaka Mawijija-langwa eningarumuruma ayakwa aburrajukwaba ka-warename-ka ngayuwa-da. Kabu-wardenama ningena akena k-enibudinama mabiyakarbiya-manja mamawura ngayuwa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

²³ Kembirra Jesus ni-yengbina ngarningka ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa wurrababurnu-wa. “Kwurruwa-yi!” ni-yama. “W-engkirraja enenu-wa ayakwa ningi-yengbina-murruwa. Karningerribirra karnumamalya yiki-ngayindena-manja yiki-yuwarna-manja ngayuwa-manja, kembirra yiki-yakuwabijina amurndakibina amurndakijika-murriya kirri-ngayindenama umba yiki-lyangkiyamina, ‘Nare-ka! Nara a-ngayinduma amurndakakina arakba,’ yiki-lyangkiyamina kirrakina,” ni-yama Jesus. “Mababurna-langwa marringa nara a-waruma kirrakina karniki-lika-langwa eningerribirru-wa angalya ki-likaja-murruwa ngayuwa. Ngayuwa wuburra yiki-yaminama, mama yiki-lyandinama kirrakina, wuburra laka ki-lyandinama ngayuwa eka-manja ka-mambalina-murrumanja. ²⁴ Nara amin-engkirrikajajungwuma nungkwurra-langwa-langwa, mena-baba yikumin-engkirrikajajungwuna-manja kirrakina, yiku-milkikajungwuna-manja akwa yik-engkingkirrikaja-manja karnik-ambilyinga-langwa karniba karningangkawura, kembirra yiki-jungwunama kirrakina-da. Umba

nungkwaja nara-manja a-marrukwajungwuma, mama kabu-wardena-manja wurrukwala warnumamalya nungkuwa-manja, umba yiki-yuwarna-manja ngayuwa-manja akwudangwa, kembirra k-enibudinama ningkeningangkawura ningkakina-da. ²⁵ Umba nungkwaja ku-wilyakina-manja ababurna-langwa eningerribirra amurndakijika eminiminingka amurndakibina ningki-ngayindena-mulangwa, mama k-ambilyama ningkubungkawa ningkaruma ningkilyengma enena-manja angalya, akena nara-manja ebina amamalya akwanenibika nungkwa-langwa, amiyambena kembirra eningaba nungkwa-langwa? Nare-ka ebina eningaba nungkwa-langwa-da!

²⁶ “Umba karningerribirra karnumamalya yiki-yeliyena-manja aduwaba ngayuwa-langwa akwa ngawa nganyangwa-langwa ayakwa, kembirra ngayamba-langwa kamini-yelienama nganjukwaba nungkwurruwa-langwa. Ngayuwa, ningibina-murrada ningirukwularrinuma enena-manja angalya, kamini-yelienama nungkwurruwa-langwa akini-yada ngawa ki-lawurradina-manja ngayuwa yangkwurrangwa. Ki-lawurradina-manja ngayuwa yangkwurrangwa ku-kwulyadenama ningena ngayabakiya-ba. Akwa ku-kwulyadenama ngarningka Nungwarrka-langwu-ma alarradada. Akwa aburrajukwaba warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ka-kwulyadenama wurrakina.

²⁷ “W-engkirraja enena ayakwa ngarra-makinama ningi-larrkbularrkbakinama. Karne-

ka kirrukwala karnumamalya yelakwa nara a-jungwuma kirrakina yanda-langwa yikini-rringkina-manja Neningikarrawara kinubungkawadina-manja nakina kirrababurna-manja karnumamalya ababurna-langwa angalya,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

Jesus ni-miningkadinu-mulangwa

²⁸ Bi...ya ngalaja mamangbala mambilyuma mamawura numu-likenuma makina. Biya kembirra Jesus nenu-wilyakama Bida iya Janjana akwa Jaminja, kembirra nabuki-likenuma nabuku-wurdanguma wurrubukalakina angakarjiyinga-wa angalya, kajungwa kinu-buriyamini-yada nakina Jesus Neningikarrawaru-wa yakwujina. Biya nabuku-wurdanga wurrubukalakina karrawaru-wa. Kembirra arakba nu-buriyaminuma Jesus Neningikarrawaru-wa. ²⁹⁻³² Umba aburrubukwurraja Bida iya Janjana akwa Jaminja narrubukuma-ngayindanguma marringa. Akwa nabuku-mungkwulinga maruma marringa wurrubukalakina. Eneja kembirra nu-buriyaminu-wiya nakina Jesus, ni-miningkadinume-ka nenumukwurra. Ngalaja dibina dumbala ena-langwa n-awiyebenuma nakina yingu-kwulyarriyinine-ka arakba dakina. Yingu-kwulyadanguma dukwulyadade-ka wuburra amangwurrajija amarrirla-langwa dakina.

Aburnaja kembirra wunambilyuma-kiya wunenungkwarba-kiya neni-jadinga

adirrariyaba yakwujina. Biya nabukilyelyimbukweyinuma arakba yakwujina aburrubukwurruwa Jesus. Wunalakina wunenungkwarba-kiya wunenimikirra-kiya nuwilyaba nubungkawa Mawijija nakina umba nuwilyaba Eliya, NuBurabuda nenungkwarba nakina. Arakburakba-kiya-wiya neni-jungweyinu-murrada wunalakina, akena Jesus-manja arakba yakwujina wunalakina-da. Akwa nenu-kwulyarriyinume-ka aburnajukwaba wunalakina-kiya. Biya nabukilyelyimbukweyinuma wurrubukalakina nenikijungwa-langwa Jesus Jirujalema-manja. Nenekijungwi-yada Jesus nakina mena Neningikarrawara ni-lyangkuwerribikajungwunuma akina arakburakba-kiya-wiya.

Kembirra aburrubukwurraja Bida iya Janjana akwa Jaminja nabuku-mirajanga arakba, akwa neni-rringka Jesus nu-kwulyarriyinuma nakina. Akwa narralirraki-rringka ngarningka wunalakina wunenungkwarba-kiya Jesus-manja akwudangwa nen-alkayanguma.

³³ Aburnaja wuneniki-likiyada wunalakina wunenungkwarba-kiya Jesus-langwa arakba. Eneja ni-yama Bida Jesus-uwa, “Bungkawa,” niyama, “eningabe-ka ena yirrubuk-ambilyama yarna yelakwa-da. Kembirra kaminingekburakiname-ka abiyakarbiya amiyerriya, awilyaba nungkwa-langwa, awilyaba Mawijijalangwa umba awilyaba Eliya-langwa-da,” niyama nakina Bida. Akena erribirra niyengbinuma nakina Bida, mena nara-baba angwurra kin-engkirrikena akinu-wa ayakwa

ena-langwa.

³⁴ Awilyaba-wiya ayakwa ni-yengbinu-wiya Bida, ngalaja angubina na-jadinga narrakuwurraku-wurumbija wurrakina-manja yakwujina karrawara angakarjiyinga-manja angalya. Aburrubukwurraja nabuk-akbar•da wurrubukalakina Bida iya Janjana akwa Jaminja narrakuwurraku-wurumbiju-mulangwa akina angubina aburrubukwurruwa-manja akwa ngawa Jesus-manja akwa ngawa wunalakina-manja Mawijija-manja akwa Eliya-manja aburnajukwaba akina-da.

³⁵ Biya nuw-engkirrika arakba amayakwa ne-yengbinuma angaluba angubina-langwa. Ne-yama ngalaja, “Naka Nenikuwarrka nganyangwa, nibina ninguw-ekbalyinuma. W-engkirraja enuwa-wa,” ne-yama akina amayakwa.

³⁶ Kemberra ne-yengbinu-mulangwa akina amayakwa, aburrubukwurraja wurrubukalekbina Bida iya Janjana akwa Jaminja neni-rringka Jesus nakwukawura arakba nakina-da. Nara wurribina wurrukwala umba Jesus enuwa yimbukwa neni-rringkama nakwukawura arakba-da. Akena nara karra-maka wurrubukalakina wurrukwala-manja warnumamalya ebina-langwa narri-rringka-mulangwa, umba nabuki-yengminjadinuma, nara ayakwa kabuki-yengbina wurrubukalakina ngawa-da.

Nenjarrngalyilya-langwa nibina Jesus neningabaka-mulangwa nakina

³⁷ Biya mingka-manja mamawura Jesus akwa wurrubukalekbina ena-langwa

wurrubukabiyakarbiya warnikabuburrakiyuwa nabuki-dirrirnduma arakba ebina-langwa angakarjiyinga. Aburraja wurrababurne-ka warnumamalya nuw-akburranganja wurrakina yakwujina arrawa. ³⁸ Eneja nuwilyaba nenungkwarba n-ardanga nakina Jesus-uwa akwa niyama, “Bungkawa, yimini-rringka-langwa naka nenikuwarrka nambawura-murra. ³⁹ Aburraja wurruwilyaba wurruwurrariya wurramukwa nenu-mumenama nakina arngkababurna-langwa. Na-warduwardeminame-ka wurrakina wurramukwa akwa nenu-murndakuwarrijinama nenumadangkwa niyukwujiya-langwa angerriba iya angerriba, kembirra alyukwalya na-jadenama edirra-langwa ena-langwa-langwa. Wurrakine-ka wurramukwa nara a-lalikama naka niyukwujiya umba neni-lyandikiname-ka naka. ⁴⁰ Nganja ningarra-yendabenuma warnikabuburrakiyuwa nungkwa-langwa karra-jadjuwi-yada wurrakina wurramukwa, akena nara aburraja karra-jadjuwa-da,” ni-yama nibina nungwenikba Jesus-uwa-da.

⁴¹ Eneja ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya, “Karukwa, mukwurrake-ka mangma kirruma-wilyakinama ngawa karna karnumamalya, kembirra nara ambaka a-werrikambilyuma kirrakina ngayuwa-manja. Ngayuwe-ka ningena ning-erriburandiname-ka nungkwurruwa-wa. Ngambi-yade-ka ka-lalikinama ngayuwa nungkwurruwa karnumamalya?” ni-yama Jesus. Biya kembirra ni-yama nakina nibinu-wa nenungkwarba, “Kwa,

nu-wilyakina nenikuwena yangkwurrangwa,” ni-yama.

⁴² Aburnaja neni-likena wunalakina Jesus-uwa akena lukwakwa aburraja wurribina wurramukwa neni-kbilyajanga nakina niyukwujiya ajiringka-wa, akwa nenu-murndakuwarrijuwa nenumadangkwa enalangwa angerriba iya angerriba. Eneja ni-yengbina nakina Jesus ayakwa wurrakinu-wa wurramukwa. “Jadiya nakina-langwa niyukwujiya,” ni-yama. Ni-yengbinu-wiya nakina Jesus akina ayakwa wurrakinu-wa wurramukwa, kembirra eneja n-eningabaduma arakba nakina niyukwujiya. Kembirra Jesus ni-yama nungwenikba-wa, “Naka arakba nenikuwena n-eningabaduma,” ni-yama.

⁴³ Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya ebina-manja angalya ne-yakikbijangeyinuma angwurra mena Neningikarrawara narrubuda amandangwa nakina-baba-da.

Ni-yengbinu-mulangwa Jesus ngarningka kini-jungwuna-mulangwa

Na-makijeyinu-wiya ngawa wurrumurn-dakibina warnumamalya ababurna-langwa eninginingaba ni-yama-mulangwa Jesus, eneja ni-yengbina nakina Jesus ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁴⁴ “W-engkirraja ambaka-langwa enenu-wa ayakwa ka-makina-murruwa ngayuwa nungkwurruwa-wa,” ni-yama. “Yik-awiyebajina-manja enena ayakwa muwilyabu-wa mada,

nara a-jadijuma mungarrkuwarru-wa, umba yiku-wilyakinama akina ngawa. Ngayuwe-ka ningena ning-ambilyama ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, akena aburraja wurrukwala warnungkwarba kabu-menama, kabu-wilyakinama wurrububungkawu-wa,” ni-yama Jesus aburruwa-wa.

⁴⁵ Akena aburraja warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa nara karru-mumiringka akina ayakwa ena-langwa wurrakina. Akine-ka ayakwa nuw-abuwarrkajungwunuma kajungwa nari-yada a-mumiringkama wurrakina warnungkwarba. Kembang nare-ka ke-yama keni-yengkilabena wurrakina, “Ne-yamarrkama ebina ayakwa ningki-yengbinuma?” nara ke-yama keni-yengkilabena, mena namurndak-akbar•danguma angwurra wurrakina-baba-da.

Nara ngakwurruwa a-ngkweningabakajungwuma

⁴⁶ Biya kembang wurrumurndakakina warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa namurndaku-merribeyinuma akwa ne-yama, “Ngarrumiyambena ngarraruma ngarrukwala-manja angwurra? Umba ngarrumiyambena aku-bungkawadinama ngarrukwala-manja ngarnungkwarba?” ne-yama.

⁴⁷ Eneja Jesus neningma nakina aburra-langwa mangma akwa nen-ardijuwa nuwilyaba niyukwujiya enuwa-wa. Nen-arjiyajuwama nakina enuwa-manja nurukwuwarra-langwa, ⁴⁸ akwa ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Karningerribirra

karnumamalya yikumin-engkirrikaja-manja ngayuwa-wa akwa yiki-lyelyingmina-manja naka niyukwujiya, kembirra yiki-lyelyingminama kirrakina ngarningka ngayuwa nganjukwaba. Akwa karningerribirra karnumamalya yiki-lyelyingmina-manja ngayuwa, kembirra yiki-lyelyingminama ngarningka Neningikarrawara enejukwaba, nibina ngini-larrkama ngayuwa yangkwurrangwa nungkwurruwa-wa. Kirruwilyaba karnumamalya nara-manja a-ngkweningabakajungwuma kirrakina umba yikaminu-war•dena-manja wurrukwala-langwa warka, kembirra eneja nakina Neningikarrawara kini-yaminama nungkwurruwa-wa, ‘Ningkaruma ningkenumamalya,’ kini-yaminama nakina-da,” ni-yama nakina Jesus aburruwa-wa.

*Warnumamalya neni-yengbijuwa-mulangwa
Jesus-langwa ekirra*

⁴⁹ Eneja kembirra Janjana ni-yama Jesus-uwa, “Bungkawa,” ni-yama, “yini-rringkama yarna nuwilyaba nenungkwarba neni-jadijuwama wurruwurrariya wurramukwa warnumamalya-langwa. Umba eneja ni-yengbijuwama nakina ekirra nungkwa-langwa. Kembirra yinu-ngwanjajuma mena nara-baba nakina ngakwurra-langwa nenumamalya,” ni-yama Janjana nakina-da.

⁵⁰ Umba eneja nakina Jesus ni-yengbina ayakwa Janjanu-wa akwa ngarningka ena-langwu-wa wurrukwala warnikabuburrakiyuwa. “A•a, nara a-ngwanjajuma nakina,” ni-yama. “Nara

a-ngwanjajuma mena nakina nenumamalya, nibina nara a-waruma nungkwurruwa-manja, kirrenu-mamurikajinama nungkwurruwa nakina-da,” ni-yama Jesus aburruwa-wa-da.

Wurrukwala warnumamalya Warningi-Jameriya na-warangu-mulangwa Jesus

⁵¹ Bi...ya ni-lyangkuwerribikajungwunuma arakba nakina Jesus kini-likaji-yada dirrbura Jirujalemu-wa kajungwa nari-yada ambudiduma amiyerra nakina. Num-ambawuradinuma arakba ngalaja mamawura neniki-lawurrada-langwa Jesus Neningikarrawara-langwu-wa angalya abalkayu-wa. ⁵² Neni-larrkenuma kembirra Jesus wurrukwala warnungkwarba awilyabu-wa angalya aminambawura-murruwa alikira. Akine-ka angalya nuw-ambilyuma Jameriya-manja mibina-manja mamurukwa numu-likenu-murrumanja Jirujalemu-wa makina. Neni-larrkenuma nakina Jesus kajungwa warnik-aburangki-yada wurrakina angalya adinakba nenik-ambilyingi-yada wilyarra nakina. Aburraja na-lyengmanguma wurrakina adinakba umba Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nuw-arijadinuma wurrumurndakakina arija-langwa-da.

Bi...ya aburraja ne-yar•da arakba wurrakina warnungkwarba akina-manja angalya aminambawura alikira. Akwa narre-yengkilabena wurrakina warningakwujina warnumamalya alikiri-yada Jesus-langwi-yada akwa ngawa ena-langwi-yada warnikabuburrakiyuwa

kajungwa warnik-ambilyingi-yada aduwaya wurrakina yakwujina. ⁵³ Akena aburraja wurruminakina angalya WarningiJameriya warnumamalya namurndaku-waranguma nara ambilyuma Jesus aburra-langwa-manja angalya. Namurndaku-waranguma wurrumurndakakina warnumamalya mena narra-wirrikbamubaba angwurra warningerribirra-manja WarningiJudiya warnumamalya. Akwa ngarningka warningma wurrakina kini-likajama nakina Jesus Jirujalemu-wa kajungwa nenik-ambarringi-yada nakina Akwurungkuwarrukwa yakwujina-da.

⁵⁴ Bi..ya aburraja nuw-akburranganja-manja ngarningka wurribina warnungkwarba akwa Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa, nenu-makama wurrakina Jesus-manja ebina ayakwa na-warangu-mulangwa Jesus wurrumurndakibina WarningiJameriya warnumamalya. Aburnaja kembirra Jaminja akwa Janjana neni-yama Jesus-uwa arakba, “Bungkawa,” neni-yama, “dukwa ningkakina yirri-ngayindenama yarna yikini-yengkilabajama Neningikarrawaru-wa kajungwa kini-larrkaji-yada nakina angwura angubina-langwa karraki-dakini-yada wurrumurndakeyena WarningiJameriya warnumamalya-da?” neni-yama wunalakina-da.

⁵⁵ Eneja Jesus ni-yama wunalakina-kiya-wa wunenungkwarba-kiya, “Nare-ka e-yengbuna nungkwurnuwa amukwiadakina ayakwa kinalakina-da,” ni-yama nakina. ⁵⁶ Kembirra nara ka-ngwanjina wurrakina Jesus akwa ngawa

ena-langwa warnikabuburrakiyuwa akina-manja angalya, umba wurrarrijinungkwa ngawa angwurra namurndaki-likenuma eminingku-wa angalya-da.

Akini-yuwarnamulangwa Jesus-manja

⁵⁷ Biya Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa na-likenu-manja lukwakwa wurrakina nuw-akburranganja nuwilyaba nenungkwarba. Eneja ni-yama nakina Jesus-uwa, “Nganjukwaba ki-likajama nungkuwa-manja,” ni-yama. “Yibayibiyuwarnama ngawa ngayuwa ababurnuwa angalya ki-likaja-murruwa nungkuwa ningkakina-da,” ni-yama nakina.

⁵⁸ Eneja ni-yama Jesus enuwa-wa, “Kwuja, akine-ka warningenimbaluba-langwa edirra aburra-langwa akwa ngawa wurrajija-langwa miyerriya aburra-langwa aburrajukwaba makina. Akena nara ebina angalya nganyangwada. Ngayuwe-ka ningena ningambilyama ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, akena nara ebina angalya nganyangwa kajungwa ningenikumungkwulingi-yada ningingkinjungwurra wurrumurndakibina wuburra warningenimbaluba akwa wurrajija wurribina namungkwulijeyinama wurringkinjungwurra wurrakina-da,” ni-yama Jesus nibinu-wa nenungkwarba nakina-da.

⁵⁹ Bi...ya nuw-akburranganja Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa nuwilyaba ngarningka nenungkwarba ni-likenuma mamurukwa-langwiya. Biya Jesus ni-yama

enuwa-wa, “Kwa, likaja yakuwa, yi-yuwarna ngayuwa-manja,” ni-yama.

Eneja nenungwarba ni-yama, “Nara ambaka, Bungkawa,” ni-yama. “Ngi-likaja-langwa adinuba-wiya angalyu-wa, mena nungwarrka nganyangwa ni-jungwuma arakba. Kini-rungkwabinama adinuba-wiya nenumadangkwa ajiringka-manja, kembirra arija-langwa ki-likajama yiba-yuwarnama ngayuwa nungkuwa-manja,” ni-yama.

⁶⁰ Eneja ni-yama Jesus enuwa-wa, “Aburraja warnumamalya wurribina nara a-likama Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa aburra-rungkwabina warninikijungwa warnumadangkwa aburra-langwa, mena na-likaja-mubaba aburrajukwaba warninikijungwa wuburra wurrakina. Umba nungkwaja, jeyi, likaja arakba, umba ka-makina warnumamalya-manja, ‘Neningikarrawara kinu-bungkawadini-yada nakina kirrababurna-manja karnumamalya ababurna-langwa angalya,’ ki-yaminama nungkuwa ningkakina-da,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

⁶¹ Eneja nuwilyaba ningka nenungwarba ni-yama Jesus-uwa, “Bungkawa,” ni-yama, “ningena ngayuwa yiba-yuwarnama nungkuwa-manja, umba adinuba-wiya ngi-likiya-langwa angalyu-wa ngayuwa ka-makini-yada nganyangwa-manja warnumamalya yiba-yuwarna-mulangwa ngayuwa nungkuwa-manja,” ni-yama nakina.

⁶² Eneja kembirra Jesus ni-yama enuwa-wa, “Nungkwaja yiki-yuwarna-manja ngayuwa-manja, kembirra nara ningkakina errikerruma.

K-errikerrina-manja nungkuwa, kembirra ki-yaminama ningkakina nuwilyaba wuburra nenungkwarba ni-ngadingkarrijinama ajiringka. Kin-errikerrina-manja akwaburrangarnu-wa nakina, nara kembirra dirrbura a-likama, umba angerriba iya angerriba kini-likajama kini-yangkwuruwudinama nakina-da. Nakina wuburra nenungkwarba ki-yaminama nungkwaja yimini-yarrkuwarakina-mulangwa aduwaya nganyangwa ayakwa akena yi-lalikina-mulangwa ngayuwa-da. Nare-ka Neningikarrawara a-bungkawaduma kirramukwiyadakina-manja karnumamalya nakina-da,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

10

Jesus neni-larrkenu-mulangwa 70 warnumamalya engku-wa iya engku-wa angalya

¹ Bi..ya Nubungkawa Jesus nu-wekbalyinuma nakina wurrukwala ngarningka warnumamalya. Ni-lyanguwerribikajungwunuma neniki-likiyada ababurnu-wa angalya nuw-ambilyumurruwa alikira iya warnumamalya. Nu-wekbalyinuma nakina 70 warnumamalya kajungwa ka-lyengmeni-yada wurrakina wurrambambilyuma-wiya angerriba iya angerriba amurndakakinu-wa angalya umba kuw-arijidini-yada Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwa wurrambilyuma ambaka-murra wurrakina-da.

² Ni-yengbina kembirra Jesus amurndakenena ayakwa lukwuniyawa aburruwa-wa nara-wiya

ka-likena engku-wa. “W-engkirrikiya,” ni-yama Jesus. “Adinuba Neningikarrawara kinubungkawadinama nakina. Aburraja warnumamalya warnik-engkirriki-yada wurrababurna Neningikarrawara-langwa ayakwa arakba wurrakina. Kembirra kuw-engkirrikajamanja nara wurrakina a-waruma ena-langwa ayakwa umba kenumin-engkirrikajama enuwa-wa. Akena nungkwurraja kirribina kinuminu-war•denama Neningikarrawara-langwa warka aduwaba kirrambawure-ka kirrakina-da. Kembirra wuni-yengkilabaja Nubungkawa Neningikarrawara kajungwa keni-larrkaji-yada nakina wurrababurna warnikuminuwar•duwar•da ena-langwa kajungwa kenu-makini-yada ena-langwa ayakwa wurrababurna-manja warnumamalya nakina-da.

³ “W-engkirrikiya,” ni-yama ngarningka Jesus. “Kuw-akburranganja-manja warningenimbaluba ebina eyukwujiya jiba, enijiyangme-ka awinyamba akina jiba eyukwujiya, wurrabarda-baba awinyamba wurrakina warningenimbaluba. Umba nganja ngarralarrkajama nungkwurruwa aduwaba akwa akine-ka wuburra eyukwujiya jiba yiki-yaminama kirrakina karnumamalya. Yik-akburrangeyinama kirrakina warnumamalya wurribina wurrabarda awinyamba wurrakina-da.”

⁴⁻⁵ Biya Jesus ni-yama ngarningka, “Nare-ka a-wilyakama angwarnda iya beka meninganinga akwa eningalika nungkwurruwa-manja, umba

erribirra yiki-likaja. Biya yika-rringkina-manja wurrukwala warnumamalya mamurukwa-manja, nara ambudiduma a-lyelyimbukwajuma lukwakwa umba dirrbura yiki-likaja kirrakina ngawa.

“Kembirra yikini-yar•diya-manja kinalekbina kinambilyuma-kiya kinenumamalya-kiya awilyaba-manja angalya akwa yikin-awiyebena-manja arrawu-wa alikira-wa kinalakina, adinuba-wiya yikini-yengbina enena ayakwa wurruminaku-wa alikira. Yikini-yama kinalakina, ‘Yilyurkwa yukwudukwuda wurr-ambilya,’ yikini-yamina aburruwa-wa.⁶ Umba akina-manja alikira kin-ambilya-manja nuwilyaba nenumamalya nibina keni-ngayindenama nakina Neningikarrawara kenumini-lyurkkinama yukwudukwuda ena-langwa, kembirra eneja Neningikarrawara kenumini-lyurkkinama amandangwa yukwudukwuda ena-langwa. Umba kawarena-manja wurruminakina alikira warnumamalya nara-manja amini-lyurkkinama Neningikarrawara yukwudukwuda aburra-langwa, kembirra ngalaja ebina ayakwa nungkwurna-langwa nara akina amini-lyurkkinama yukwudukwuda aburra-langwa. Umba akine-ka ayakwa nungkwurna-langwa kuw-ambilyama ngawa nungkwurnuwa-manja.⁷ Umba yakwujina ngawa ebina-manja alikira yikinu-mungkwula kinalakina. Akwa yikin-alyubarina aninga aburra-langwa akwa yikini-bekina akubibeka yakwujina aburra-langwa. Yiki-yaminjaminama ngawa

kirrakina karnumamalya mena yikabu-kwunamanja wurrakina warnumamalya aninga karnikuminuwar•duwar•da karnumamalya eningaba akina. Nara a-rnjirrkwuma engku-wa iya engku-wa alikira, umba awilyuwilyaba-wiyamanja yik-ambilyama ngawa-da.”

⁸ Biya Jesus ni-yama ngarningka, “Yikini-likaja-manja nungkwurnuwa eningerribirru-wa angalya,” ni-yama, “akena nara-manja a-waruma kinalakina wurruminakina angalya warnumamalya, kembirra yikin-alyubarina ebina aninga yikabu-kwunama wurrakina,⁹ akwa yik-eningabakina wurrangbangbilyu-wama warnumamalya aburra-langwa. Yik-eningabakina warnumamalya angbilyu-wa-langwa, akwa yikini-yengbina nungkwurnuwa enena ayakwa wurrumurndakakina-manja wurrababurna-manja warnumamalya. ‘Aduwaba,’ yikini-yamina, ‘yik-eningmidinama kirrakina kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara adinuba nakina-da,’ yikini-yamina kinalakina aburruwa-wa.”

¹⁰ Biya Jesus ni-yama ngarningka, “Yikini-likaja-manja kinalakina eningerribirru-wa angalya,” ni-yama, “akena ka-warena-manja kinalakina wurruminakina angalya warnumamalya, kembirra yikini-rijakbina akina angalya aburra-langwa akwa yikini-yengbina lukwakwa enena ayakwa aburruwa-wa.¹¹ Yikini-yamina, ‘Enena ajiringka nungkwurra-langwamanja angalya ebina nuw-ar•dirrenama yinalangwa-manja alika yikinu-wurrenema arakba yinalakena,’ yikini-yamina. ‘Yinuwa yikinu-

wurrenama akina kajungwa karningmi-
yada yinuwa yinalakena ngarra-lekbajama
nungkwurruwa-wa, mena kirru-warangu-
mubaba aduwaba ayakwa Neningikarrawara-
langwa. Umba w-engkirraja angwurra enenu-wa
ayakwa nungkwurraja karnumamalya enena-
manja angalya. Aduwabe-ka yik-eningmidinama
kirrakina kinu-bungkawadina-mulangwa
Neningikarrawara adinuba nakina!’ yikini-
yamina kinalakina-kiya aburruwa-wa-da.

¹² “Amandangwa, ngarra-makinama,” ni-
yama ngarningka Jesus, “Neningikarrawara
keni-lekbajame-ka wurrumurndakaku-
wa warnumamalya meningarija-langwa-
manja mamawura. Akini-yada ngawa
kini-lyanguwerribikajungwunama nakina
karnumamalya-langwa, karningaba-
murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba.
Nakine-ka keni-lekbajama aburrajukwaba
wurrumurndakibinu-wa warnumamalya
wurruwurrariya WarningiJaduma, kembirra
akini-yada ngawa ka-lyandiname-ka wurrakina
warnumamalya. Akena keni-lekbajama
nakine-ka Neningikarrawara angwurra
wurrumurndakibina warnumamalya wurribina
ka-warenama nungkwurra-langwa ayakwa
aduwaba, akwa ka-lyandiname-ka angwurra
wurrakine-ka-da!” ni-yama Jesus, nenu-makama
wurrumurndakibina-manja warnumamalya 70-
da.

*Warnumamalya-langwa wurribina na-warena-
mulangwa Neningikarrawara-langwa ayakwa*

13 Biya kembirra Jesus ni-yama nakina, “Nungkwurraja karnumamalya KarningiKarajina akwa ngawa KarninguBejeda yiki-yamarrkiname-ka kirrakina?” ni-yama. “Eneja Neningikarrawara yikenumini-ngekburakinama awerrikawarriya awurrariya nungkwurra-langwi-yada. Kirrakineka kirri-rringkama arakba engbingbuda amurndakibina Neningikarrawara ni-yama-mulangwa nakina nungkwurra-langwa-manja angalya aduwaba, akena nara yiki-larrngkuwurranga alarrngkilarrngkawarriya kirrakina akwa nara yikinumini-yarrkuwaraka ayakwa Neningikarrawara-langwa-da.”

Biya Jesus ni-yama ngarningka, “Aburraja arakburakba-kiya-wiya warnumamalya WarningiDaya akwa WarningiJayidina wurruwurrariya wurrakina nuw-ambilyuma. Wurruwurrariya wurrilyengme-ka. Akena nara wurrakina karri-rringka engbingbuda amurndakakibina ni-yama-mulangwa Neningikarrawara nungkwurra-langwa-manja angalya. Karri-rringka-manja wurrakina ebina eningaba engbingbuda Neningikarrawara-langwa, kembirra karru-wurranguma wurrakina awurruwurrariya umba kenumini-yarrkuwarakama arakba Neningikarrawara-langwa ayakwa wurrakina. Warenja-bawiya kuw-awiyebeyinuma duwurruwurrariya dumbala dibina narringa-ngekburakama nenukwuda-langwu-ma amangwurrarajija, akwa kuw-ambarrinuma ajiringka-manja amarnina-manja. Akine-ka ke-yamama wurrakina kajungwa neningmi-yada Neningikar-

rawara narri-larrngkuwurrangu-mulangwa alarrngkilarrngkawarriya umba nenumini-yarrkuwarakinuma Neningikarrawara-langwa ayakwa arakba wurrakina-da,” ni-yama nakina.

¹⁴ Biya Jesus ni-yama ngarningka, “Meningarija-langwa-manja mamawura eneja Neningikarrawara keni-lekbajama amandangwa wurrumurndakibina warnu-mamalya WarningiDaya-manja akwa ngawa WarningiJayidina-manja, wurruwurrariya-baba wurrakina. Umba yikeni-lekbajama nakina angwurra kirrakina karnumamalya KarningiKarajina akwa KarninguBejeda kirru-warangu-mulangwa nungkwurrajukwaba Neningikarrawara-langwa ayakwa aduwaba.

¹⁵ “Umba nungkwurraja karnumamalya KarningiKabuniyuma,” ni-yama Jesus. “Kirri-lyangkuwerribikajungwunuma Neningikarrawara yikenu-wilyakina-mulangwa kirrakina ena-langwu-wa angalya eningabana! Akena nare-ka-da! Nakine-ka yikeni-larrkajama kirrakina awurrariya-wa angalya kirru-warangu-mulangwa ena-langwa ayakwa aduwaba-da!” ni-yama Jesus.

¹⁶ Biya kembirra ni-yama Jesus nenu-makama wurrumurndakibina-manja 70 warnumamalya, “Amandangwa,” ni-yama, “warningerribirra warnumamalya kuw-engkirrikaja-manja ayakwa nungkwurra-langwa, akine-ka wuburra laka kuw-engkirrikajama ayakwa nganyangwa. Umba ka-warena-manja nungkwurruwa wurrakina, akine-ka wuburra laka ka-warenama ngayuwa nganjukwaba. Akwa ka-warena-manja ngayuwa

wurrakina warnumamalya, ka-warenama enejukwaba nibina ngini-larrkama ngayuwa yangkwurrangwa-da,” ni-yama Jesus aburruwa-wa. Aburraja kembirra namurndaki-likenuma arakba wurrakina akwa na-war•danguma ebina warka nenu-kwama Jesus aburruwa-da.

Wurumurndakibina 70 warnumamalya nalawurradinu-mulangwa Jesus-uwa

¹⁷ Bi..ya kembirra wurumurndakibina 70 warnumamalya namurndaki-lawurradinuma arakba Jesus-uwa wurrakina. Wurriyekirrerre-ka wurumurndakakina warnumamalya. Biya namurndaki-yama Jesus-uwa, “Bungkawa,” ne-yama, “wurruwurrariye-ka wurramukwa na-jadanguma warnumamalya-langwa. Yirri-yengbijuwa-manja ekirra nungkwa-langwa wurumurndakibinu-wa wurramukwa, yirrabumin-engkirrikenuma yirra-langwa ayakwa,” namurndaki-yama wurumurndakakina warnumamalya Jesus-uwa.

¹⁸ Eneja ni-yama Jesus, “Ngayuwa ningena ningeni-rruburringkama Namukwa, nibina nubungkawa wurruwurrariya-langwa wurramukwa. Biya ningeni-rringkama ningkilarruma nakina angubina-langwa. Warenja-bawiya arrawu-wa ni-larruma nakina, wuburra laka yibilyibilya yibina ni-ngarningmindenama ni-larrinama warenja-bawiya ajiringka-wa yakina-da.

¹⁹ “W-engkirrikiya-langwa!” ni-yama Jesus ngarningka aburruwa-wa. “Ngayuwa ngarre-ngbudirrkama kirrakina karnumamalya

kajungwa karniku-bungkawadi-yada Namukwa-manja akwa ngarningka ena-langwa-manja wurruwurrariya wurramukwa wurrababurna-manja. Yiki-likaja-manja kirrakina yikini-ngalyilyakina-manja yingarna, nara ngalaja anguma nungkwurruwa-manja yakina. Akwa ngarningka yikuma-ngalyilyakina-manja merribura, nara ar•darruma makina nungkwurruwa-manja. Amandangwa eneja narrubude-ka nibina Namukwa akena nganja ngayuwa ngarre-ngbudirrkama angwurra kirrakina. Kembangra nara nakina amini-ngekburakuma awurrariya nungkwurra-langwada.”

²⁰ Biya kembangra Jesus ni-yama ngarningka aburruwa-wa, “Nungkwurra aduwaba kirru-werrikilyeyingmajungwunama kirrakina kirru-bungkawadina-mulangwa wurramukwa-manja. Eningaba akina. Umba angwurra yiku-werrikilyeyingmajungwunama karna mena Neningikarrawara-langwa karnumamalya kirrakina-da. Ngalaja ekirra nungkwurra-langwa nuw-arrikarrijungwunuma arakba. Akwa eneja Neningikarrawara nu-wilyakinama ngawa amurndakakina ekirra nungkwurra-langwa ena-langwa-manja angalya abalkaya-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

Nu-werrikilyeyingmajungwunu-mulangwa Jesus

²¹ Akini-yada ngawa ngalaja Amawur-rina Neningikarrawara-langwa nenaki-yekirrerrikama angwurra nakina Jesus. Eneja

ni-yama Neningikarrawaru-wa, “Ngeniyerriya Ngangwa, ningku-bungkawadinama abalkaya angubina-manja ningkakina, akwa ngarningka yelakwa enena-manja angalya ningku-bungkawadinama,” ni-yama Jesus. “Nganja yirre-yangmarngkwajinama ningkakina mena ningkarra-wilyakajuwa-mubaba wurrumurndakenena-manja warnumamalya ningku-bungkawadina-mulangwa aduwaba. Nara nungkwaja kenu-maka aringkawa-manja warnumamalya, umba wurrumurndakenena-manja wulkwa warnumamalya ningkarra-makama ningkakina-da. Amandangwa yirre-yangmarngkwajinama ngayuwa, mena ningkumarngkirra ningkakina akwa ningki-lyangkuwerribikajungwunuma akina-da,” ni-yama Jesus Neningikarrawaru-wa nakina-da.

²² Biya kembirra ni-yengbina Jesus amurndakenena ayakwa wurrababurnu-wa warnumamalya. Ni-yama nakina, “Nungwarrka-ka nginu-kwama nakina ababurna-langwa ngayuwa-manja,” ni-yama. “Kirrumiyambene-ka karnumamalya kirrakakiruma amandangwa ngayuwa Ningenikuwenikba? Nara-da. Eneja Nungwarrka enuwa yimbukwa nakakiruma ngayuwa-da. Umba kirrumiyambene-ka karnumamalya kirrakakiruma amandangwa Nungwarrka? Nara-da. Ngayuwe-ka ningena Ningenikuwenikba ningakakiruma nakina-da. Umba yika-ngayindena-manja ngayuwa ka-wilyakajinama kirrakina-manja, kembirra kirrukuala karnumamalya nungkwurrajukwaba yik-eningmidinama Nungwarrka,” ni-yama

Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya wurrababurnu-wa-da.

²³ Biya kembirra ni-nyakuwarrukwajungwa Jesus, ni-yengbina ngarningka amurndakenena akwala ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa nara-murrumanja kuw-engkirrikena wurrakwala warnumamalya. Ni-yama nakina, “Neningikarrawara nukwulyubene-ka nakina nungkwurruwa-manja,” ni-yama, “mena kirri-rringkama nungkwurra-langwa-murra menba arumuruma engbingbuda ningi-yama-mulangwa ngayuwa. ²⁴ Arakburakba-kiya-wiya aburraja Wurruburabuda warnumamalya akwa ngawa wurrububungkawa warningarakba-kiya nuw-ambilyumurra wurrakina. Narri-ngayindangume-ka karri-rringkama amurndakibina kirri-rringkinama karna karnumamalya aduwaba akwa ngawa kuw-engkirrikenuma ayakwa amurndakibina kirri-engkirrikajama karna aduwaba. Amandangwa narri-ngayindanguma, akena nara karri-rringka kuw-engkirrikena wurrakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Ena alawudawarra neningaba-langwa nenungwarba Neningijameriya

²⁵ Bi...ya nuw-angmungmakayangu-manja wurrakina Jesus akwa ngawa wurrakwala warnumamalya, na-lyelyimbukweyinu-manja wurrakina, eneja nuwilyaba nenikakakirumaka ayakwa Mawijija-langwa eningarumuruma nu-warumajungwa nakina ayakwi-yada. Neni-ngayindanguma neniki-kadiki-yada

Jesus, kembirra neni-yendabenuma nakina. “Bungkawa,” ni-yama nakina Jesus-uwa, “ki-yamarrkinama ngayuwa nari-yada a-jungwuma amawurrina nganyangwa umba ningeniba k-ambilyi-yada ningeningangkawura?” ni-yama.

²⁶ Eneja ni-yama Jesus, “Ki-ridimindena-manja nungkuwa amurndakibina ayakwa Mawijija-langwa eningarumuruma, amiyambena kembirra ayakwa kaku-makinama akina ningkeniki-yama-langwa nungkuwa?” ni-yama Jesus enuwa-wa.

²⁷ Enamba-langwa nenungkwarba nenumini-lawurrakaja ayakwa ebina Mawijija-langwa Jesus-uwa akwa ni-yama, “Ni-yamama nakina Mawijija,

‘Ki-lyelyingminama Nubungkawa nungkwa-langwa Neningikarrawara amandangwa. Ku-mirajangina-manja nungkuwa akwa ngawa ku-mungkwula-manja ki-yakuwerribikajama enuwa-wa ningkeningangkawura ningkakina,’ ni-yamama nakina. Akwa ngarningka ni-yamama,

‘Ki-lyelyingminama nungkwa-langwa nenumamalya wuburra laka ningki-lyelyingmajungwunama nungkuwa,’ ni-yamama Mawijija,” ni-yama nakina nenungkwarba Jesus-uwa.

²⁸ Ni-yama eneja Jesus enuwa-wa, “Akina-binda. Nungkuwa amandangwa yu-kwama ayakwa adirrbura. Ki-yaminjaminama nungkuwa akina. Kembirra ngalaja amawurrina nungkwa-langwa

nara a-jungwuma, umba eniba kuw-ambilyama eningangkawura,” ni-yama Jesus.

²⁹ Umba eneja nakina nenungkwarba neni-ngayindanguma ngawa neniki-kadiki-yada Jesus, kembirra ni-yama, “Wurrumiyambena kembirra warnumamalya nganyangwa ki-lyelyingminama?” ni-yama nakina nenungkwarba. ³⁰ Eneja Jesus nenu-maka arakba nakina enena alawudawarra.

Nuwilyaba NeningiJudiya nenungkwarba ni-likenuma nakina Jirujalema-langwa akwa ni-dirrirnduma Jerika-wa. Umba ni-likenu-manja nakina mamurukwa-langwiya, aburraja wurruk-wala wurrengkengmina nen-akburranga. Biya nenu-wardanga akwa nenu-murrakajuwa dumbala iya angwarnda akwa amurndakijika enalangwa, akwa arngkidarrba neniki-jungwangena neni-lalika arakba akwa na-likena-da. Umba yakwujina ngawa eneja nu-murrkumurrkwuluma nakina ajiringka-manja-da.

³¹ Bi..ya eneja nuwilyaba NuMinida nenungkwarba nubukwaya ni-likena enejukwaba mibina-manja ngawa mamurukwa. Neni-rringka nakina akena nara kenu-mamurikajuwa nakina-manja umba numa-likarrkuwakika akwa narrijinungkwa ni-likena ni-dirrirnduma arakba.

³² Bi..ya eneja nuwilyaba ngarningka nenungkwarba, nibina nu-war-duwar-danguma warka Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja, nubukwaya ngawa ni-likenuma enejukwaba mibina-manja ngawa mamurukwa. Biya n-akwudangwukajungwa akwa neni-rringka, akena neni-lalika-da.

Enejukwaba nara kenu-mamurikajuwa nakina-manja nenungkwarba-da, umba numa-likarrkuwakika akwa narrijinungkwa ni-likena ni-dirrirnduma arakba nakina-da.

³³ Bi...ya enamba-langwa nuwilyaba nenungkwarba ni-likenuma enejukwaba makina-manja ngawa mamurukwa. Akena nakine-ka nenungkwarba NeningiJameriya nenumamalya nakina. Umba aburraja WarningiJudiya warnumamalya narra-wirrikbame-ka angwurra WarningiJameriya-manja warnumamalya wurrakina. Biya nen-akburranga arakba nakina nenungkwarba nibina arngkidarrba neniki-jungwangena. Biya neni-rringka akena n-errukwula nakina. ³⁴ Nara keni-lalika umba ni-likena dirrbura enuwa-wa. Biya nenumini-jirabama mamalyirra mirrijina akwa ngawa amalyirra akwurena-langwa ebina-manja amarmarra ka-warruwalyi-yada. Kembirra nenumini-lamiranguma dumbalamurra. Biya kembirra neni-njawudanga arakba ena-langwa-manja dangki akwa neni-likena wunalakina arakba-da.

Nen-alilikenu...wa. Biya alikira-manja neni-yar•da arakba wunalakina. Akine-ka alikira akumungkumungkwulinga wurrababurnalangwa warnumamalya. Biya nakina NeningiJameriya nenungkwarba nen-embirrajuwama muwilyaba marringa nibina nenungkwarba nenikijungwangena yakwujina akina-manja alikira.

³⁵ Biya wurdarriya-wiya nenu-kwama angwarnda numinakina-manja alikira,

kajungwa nenik-akwurraji-yada nibina nenikijungwangena nenungkwarba. Akwa nenu-makama enuwa-wa, “Yimin-akwurrajina naka,” ni-yama nakina Neningijameriya nenungkwarba. “Ningi-likajama ningena, umba wiya, angwarnda. Ngarningka ki-ngayindena-manja nungkuwa, yiba-kwunama ningena yangkwurrangwa-murruwa ki-lawurradina-manja ngayuwa,” ni-yama nakina. Biya ni-likena arakba-da. Ena-bu ngawa alawudawarra-da.

³⁶ Akine-ka alawudawarra Jesus nenu-makama nibinu-wa nenumamalya nenikumakumaka ayakwa Mawijija-langwa eningarumuruma. Biya kembirra ni-yama Jesus enuwa-wa, “Wurrakina-murruwiya-bina-da wurrabiyakarbiya warnumamalya-da,” ni-yama. “Umba wurrumiyambena kembirra warnungkwarba nenu-mamurikajuwama nakina nenungkwarba nenu-wardangu-mulangwa wurrakina wurrengkengmina, wuburra laka nungkuwa ningkarra-mamurikajinama nungkwa-langwa-manja warnumamalya?” ni-yama nakina Jesus-da.

³⁷ Eneja ni-yama, “Nakina-bina nenungkwarba nibina n-errukwulinuma nenikijungwangena nenungkwarba,” ni-yama.

Eneja kembirra Jesus ni-yama enuwa-wa, “Jeyi! Likaja ki-yamini-yada nakina wuburra nenungkwarba nungkwajukwaba,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

Meri-langwa akwa Mada-langwa

³⁸ Bi...ya Jesus akwa ena-langwa warnikabubur-rakiyuwa ne-yar•da arakba awilyaba-manja

angalya aminambawura-manja alikira iya warnumamalya. Emikirra angalya Bediniya. Yakwujina ngalaja ying-ambilyuma duwilyaba didarringka dadimikirra Mada, ngaluwa akwa ngawa ngala-langwa warnumamalya. Umba Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa na-likena ngala-langwu-wa alikira. Dakineka Mada narring-awiyebajuwa wurrakina, kajungwa kuw-alyubarini-yada aninga akwa ngawa ke-bekini-yada akubibeka. Aburraja nuw-awiyebeyina arrawa, nuw-ambarringa akwa na-lyelyimbukweyina wurrakina ayakwa, umba Mada narringamini-dakama aninga aburra-langwa.

³⁹ Ngalaja dadiyamarnjadikba Madalangwa dadimikirra Meri. Ying-ambarringa dakina Jesus-manja akwudangwa, biya ying-engkirrikenuma ayakwa ena-langwa. Yingangmungmakwulaluma ngawa dakinu...wa.

⁴⁰ Akena ngalaja Mada dakwukawura yingu-war-danguma warka aruma. Yingilyangmurukweyinama, akwa nara kingerriminjina. Biya dakina Mada yinguerrikawarriyadina warka-langwa arakba akwa yingi-likena Jesus-uwa. Yingi-yama dakina enuwa-wa, “Bungkawa, ningilyangmurukweyinama ngayuwa, mena dadiyamarnjarrka nara a-mamurikajuma nganja daka,” yingi-yama. “Awurrariye-ka ena ningu-war-denama ningakwukawura ngayuwanana? Kembirra nga-makina kajungwa kangu-mamurikajini-yada ngayuwa,” yingi-yama Mada Jesus-uwa.

⁴¹ Eneja Jesus ni-yama ngaluwa-wa, “Amandangwa, ningku-werrikawarriyadiname-ka, ngeniyerriya, ababurna-langwa, amukwiyadakinalangwa aninga-murriya-langwa. ⁴² Akena enena awilyaba eningaba ningki-ngayindenama: k-engkirrikajama ayakwa nganyangwa ningkakina. Ngalaja dakaka dadiyamarnjena ying-angmakwulalama ying-engkirrikajama ngayuwa-wa. Eningaba kembirra ngalalangwa. Ena yingi-ngayindenama akwa yingilyangkuwerribikajungwunuma dakina eningabi-yada. Kembirra nara nganja a-minangkirrajuma daka-da. Ang-angmakwulala ngawa, ang-engkirrikaja ayakwa nganyangwa-da,” ni-yama Jesus Mada-wa nakina-da.

11

Jesus nenu-wilyakajuwa-mulangwa enalangwa warnikabuburrakiyuwa ka-buriyamina-mulangwa

¹ Arngkuwilyaba Jesus nu-buriyaminuma nakina Neningikarrawaru-wa. Kembirra nijerrukwa-manja ebina ayakwa, eneja nuwilyaba nenikaburrakiyuwa ena-langwa ni-yama enuwa-wa, “Bungkawa,” ni-yama, “yirru-wilyakajina yirraja ayakwa kajungwa yirrajukwaba yikuburiyamini-yada Neningikarrawaru-wa. Yirru-wilyakajina yirraja wuburra laka Janjana nenu-wilyakajuwama ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa,” ni-yama nakina Jesus-
uwa.

2 Eneja Jesus ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Yiku-buriyamina-manja Neningikarrawaru-wa kirrakina, kembirra amurndakenena ayakwa yiki-yengbinama:

‘Ningkungwanyungwa,’ yiki-yaminama, ‘yirru-mamurikajina yirruwa yiki-yengbini-yada eningaba-wiya nungkwa-langwa-langwa ningkenimikirra, mena akwurdukwurda-baba akina ekirra nungkwa-langwa. Umba bungkawadina-langwa yirruwa-manja nungkuwa.

3 Akwa yiku-kwuna aninga yirraja mababurnalangwa mamawura.

4 Akwa yirrumini-yakuwabijina awurruwurrariya amurndakibina yirri-yamamulangwa, mena yirrajukwaba yirramini-yakuwabijinama awurruwurrariya wurrukwalalangwa warnumamalya amurndakibina yirrabuminingekburakama wurrakina.

Akwa yirri-ngbudirrkina awurrariyalangwa yirruwa,’

yiki-yaminama kirrakina-da,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwada.

5 Biya nenu-makama nakina enena alawudawarra aburruwamanja.

Nuwilyaba nenungkarba ni-likenuma enalangwu-wa nenumamalya marngkirngkuwil-yarra aningi-yada. Biya ni-yama nakina enuwawa, “Yu-kwalangwa nganja aninga, 6 mena

nuwilyaba nenumamalya nganyangwa ni-yar•duma adinuba engka-langwa. Akena nara ebina aninga ningena, kamba yu-kwa-langwa,” ni-yama nibina nenungkwarba numinakinu-wa alikira-da.

⁷ Kembangira eneja numinakina alikira ni-lawurrakaja enena ayakwa arrawa-langwa ena-langwa-langwa alikira, “Jeyi, likaja!” ni-yama. “Nara a-mirajangajuma ngayuwa mena na-didijungwu-mubaba akwurraka ena alikira nganyangwa akwa warna wurriyukwayuwa nganyangwa namurndaku-mungkwulijajuma arakba. Kamba nara nganja a-mirajanguma a-kwama aninga ngayuwa nungkuwa-wa-da,” ni-yama nakina. Ni-lawurrakaja ena ayakwa arrawa-langwa, ⁸ akena mama ena-langwa nenumamalya n-arjijeyuma errekba-manja ngawa, nare-ka nakina kinu-mirajangina nakina-da.

Eneja n-ardirdanguma ngawa nakina errekba-langwa. Eneja kembangira arakba-langwa nu-mirajanga nakina nenungkwarba numinakina alikira, mena n-ardirdanguma nibina ena-langwa nenumamalya-baba-da. Nu-mirajanga nakina biya nenu-kwa ebina aninga ni-ngayindanguma. Ena-bu ngawa alawudawarra-da.

⁹ Jesus nakina nenu-makama ebina alawudawarra ena-langwa-manja warnikabubur-rakiyuwa. Biya ni-yama nakina aburruwa-wa, “W-engkirraja ebinu-wa ayakwa ngarra-maka-murruwa nibina-langwa nenungkwarba. Wuni-yendabaja kembangira Neningikarrawaru-wa yikenu-kwuni-yada nakina ebina kirri-

ngayindenama. Kemberra eneja yikenu-kwunama akina. Wurr-andiya angwurra, akwa yik-akburranginama kirrakina ebina kirri-andiyama. Yiki-ringbajenama akina-manja akawiyuwiyeba. Kemberra eneja Neningikarrawara yikenuminu-ngwurrkbalijinama akina akawiyuwiyeba-da. ¹⁰ Karningerribirra karnumamalya yikini-yendabaja-manja enuwa-wa, kemberra Neningikarraware-ka nakina yikenu-kwunama ebina kirri-ngayindenama. Akwa ngarningka yik-andiya-manja karningerribirra karnumamalya ebina kirri-ngayindanguma, kemberra yik-akburranginame-ka kirrakina-da. Akwa ngarningka yiki-ringbajena-manja karningerribirra karnumamalya akawiyuwiyeba-manja, kemberra Neningikarraware-ka nakina yikenuminu-ngwurrkbalijinama kirrakina akawiyuwiyeba-da.

¹¹ “Umba engkirraja enenu-wa ayakwa, nungkuwa ningkungwarringba wurriyukwayuwa-langwa,” ni-yama Jesus. “Kini-yamina-manja nenikuwena nungkuwa-wa, ‘Ngangwa, yu-kwa-langwa akwalya,’ kembera kinu-kwunama enuwa-wa yuwurrariya yingarna yibina nara ngarna alyubaruma-na? Nare-ka ningkakina-da! ¹² Umba kini-yamina-manja nakina nenikuwena, ‘Ngangwa, yu-kwa-langwa nganja yinumamuwa,’ kinu-kwunama kemberra enuwa-wa merribura-na? Nara-da. Nare-ka ningkakina-da!

¹³ “Karningme-ka karna kirrungwarringba yika-kwuna-mulangwa ababurna-langwa

eninginingaba nungkwurra-langwu-wa
 wurriyikwayuwa. Mama kirruwurrariya,
 umba karningme-ka kirrakina. Umba
 eneja Neningikarrawara Nungwenungwa
 nungkwurra-langwa enejukwaba neningma
 angwurra nakina akwa kenu-kwunama
 Amawurrina akwurdukwurda ena-langwa
 wurribinu-wa warnumamalya keni-yendabaja-
 murruwa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa
 warnikabuburrakiyuwa-da.

*Jesus ni-yengbinu-mulangwa ayakwa
 Namukwa-langwa nibina nenimikirra Biyeljibula*

¹⁴ Bi...ya Jesus neni-rringkama nuwilyaba
 nenungkwarba neningayakwa-ma. Nakine-
 ka nara kini-yengbina ayakwa mena
 wurruwurrariya-baba wurramukwa nuw-
 awiyebuma enuwa-manja. Umba neni-
 jadijuwama Jesus wurrakina wurramukwa
 enuwa-langwa. Eneja kembirra nenungkwarba
 ni-yengbina arakba ayakwa. Aburraja nuw-
 engkirrikenu-manja ayakwa ena-langwa
 wurrababurna warnumamalya wurribina nuw-
 ambilyu-murruwurra yakwujina, namurndaki-
 yakikbijangeyinume-ka wurrakina.

¹⁵ Wurrukwala warnumamalya na-
 makijeyinuma wurrakina. Namurndaki-yama,
 “Nakine-ka Namukwa nibina nenimikirra
 Biyeljibula, nibina wurramukwa-langwa
 nubungkawa, neni-ngbudirrkina-ka nakina-
 bina Jesus-na? Amandangwa Biyeljibula
 neni-ngbudirrkina nakina akwa neni-
 jadijinama Jesus wurruwurrariya wurramukwa

warnumamalya-langwa-na?” namurndaki-yama wurrakina.

¹⁶ Umba wurrukwala warnumamalya narri-ngayindanguma warniki-labi-yada Jesus wurrakina. Biya ne-yama enuwa-wa, “Wu-ngekburakina engbingbuda ebina nara warnumamalya a-ngekburakuma wurrakina, kajungwa yarningmi-yada yarna nungkuwa ningki-likenuma Neningikarrawara-langwa ningkakina-da,” ne-yama wurrakina.

¹⁷ Akena eneja Jesus neningma nakina aburra-langwa mangma akwa ni-yama aburruwa-wa, “W-engkirrkiya-langwa,” ni-yama. “Namukwa nara a-mamurikajuma nakina karnumamalya-manja karniki-yama-langwa eningaba. Yika-jadijiya-manja karnumamalya wurruwurrariya wurramukwa wurrukwala-langwa wurrakina, nare-ka kembirra e-ngbudirrkama Namukwa kirrakina-manja. Nungkwurraja yiku-wardiyina-manja kirruwurrakawura-ma karnumamalya, kirrukwala yadada umba kirrukwala angaluba, kamba yiki-yamarrkinama kirrakina? Nara arakba kirruwurrakawura-ma ambilyuma kirrakina umba kirruwurrakeyebijeba ngawa yik-ambilyama-da. ¹⁸ Umba ka-wardiyina-manja aburraja wurruwurrakawura-ma wurruwurrariya wurramukwa, kembirra ke-yamarrkinama wurrakina? Nare-ka arakba wurruwurrakawura-ma ambilyuma wurrakina umba wurruwurrakeyebijeba ngawa kuw-ambilyama aburrajukwaba.

“Umba nungkwurraja kirri-yamama karna karnumamalya ena ayakwa nganyangwa-

langwa, ‘Namukwa neni-ngbudirrkina nakina neniki-jadiji-yada wurruwurrariya wurramukwa warnumamalya-langwa,’ kirri-yamama kirrakina. Akena nare-ka.
¹⁹ Ka-jadijiya-manja ngayuwa wurramukwa warnumamalya-langwa ngini-ngbudirrkina-mulangwa Biyeljibula ngayuwa-manja, kamba yirru-makina arakba, ke-yamarrkinama warnikabuburrakiyuwa nungkwurra-langwa? Ke-yamarrkinama wurrakina warniki-jadiji-yada wurruwurrariya wurramukwa warnumamalya-langwa? Warningma wurrakina nare-ka Biyeljibula e-ngbudirrkama wurrakina-manja. Kembang warningma wurrakina ekikalya ayakwa kirri-yengbinama nganyangwa-langwa kirrakina-da.

²⁰ “Nare-ka ningena. Eneja Neningikarraware-ka nakina ngini-ngbudurrkinama ngayuwa kajungwa ena-langwa-murra Amawurrina wulkwa ka-jadijini-yada wurruwurrariya wurramukwa warnumamalya-langwa ngayuwa-da. Kembang ka-jadijina-manja ngayuwa wurrakina Neningikarrawara-langwa-murra Amawurrina, karningma karna Nubungkawa Neningikarrawara nu-bungkawadiname-ka enena-manja angalya arakba amandangwa nakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya-da.

²¹ Biya enena ngarningka ayakwa nenu-makama nakina Jesus. “W-engkirrikiya enenu-wa ayakwa nuwilyaba-langwa nenungkwarba ningbuda,” ni-yama. “Kin-embirrajina-manja nakina nenungkwarba ena-langwa alikira,

ngalaja akina eningawinyamba amurndakijika ena-langwa kuw-ambilyame-ka akwudangwa enuwa-manja eningangkawura. Kemba nare-ka a-murrakajuma aburraja wurrukwala warnumamalya ebina amurndakijika iya aninga akwa dumbala ena-langwa. Ngalaja engkinyungwurra ngawa kuw-ambilyama akina.
²² Umba eneja kini-likaja-manja ena-langwu-wa alikira nakina nuwilyaba nenumamalya, nibina ningbuda enuwa-manja angwurra, kemba kenu-wardiyiname-ka wunalakina. Biya nakina ningbuda-dangwa nenumamalya kini-likajama angwurra nakina-da. Kemba kenu-murrakajiname-ka amurndakijika iya aninga akwa dumbala ena-langwa numinakina-langwa alikira. Akwa kenu-murrakajiname-ka ngarningka amurndakibina amurndakijika eningawinyamba ena-langwa, ebina nenaki-kalyikama numinakina alikira-da. Biya keni-larrmburrenama amurndakibina amurndakijika wurringku-wa iya wurringku-wa warnumamalya,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya.

²³ Biya ni-yama ngarningka Jesus, “Karningerribirra karnumamalya nara-manja aminu-war•duma warka nganyangwa, yik-awinyambakinama kembirra ngayuwa-manja kirrakina. Umba karningerribirra karnumamalya nara-manja a-murndukwajuma kirrakina wurrukwala warnumamalya ngayuwa-wa, kirru-minangkirreyinama kembirra engku-wa wurrumurndakibina wurrukwala warnumamalya-da,” ni-yama Jesus

wurumurndakibinu-wa warnumamalya.

Wurruwurrariya wurramukwa nalawurradinu-mulangwa nenungkwarbu-wa

²⁴ Biya ni-yama Jesus, “Ka-jadena-manja wurruwilyaba wurruwurrariya wurramukwa nuwilyaba-langwa nenungkwarba, kembirra ka-likajama wurrakina engku-wa alarrkingburingka-wa kuw-aburangkinama angalya ka-ngwanjini-yada. Nara-manja akburranguma eningaba angalya aburralangwi-yada, kembirra ka-makijajungwunama ka-lyangkiyaminama wurrakina, ‘Kilawurradinama arakba ngayuwa ebinu-wa angalya ning-ambilyu-murruwa adinuba-wiya,’ ke-yaminama wurrakina wurramukwa.

²⁵ “Kembirra ka-lawurradinama arakba, biya karri-rringkinama ebina angalya amungkwur•da alarrngekburna. ²⁶ Biya kembirra ka-likajama kuw-aburangkinama wurrukwalu-wa wurramukwa, akwa karrawilyakinama wurrumangbala wurrambilyuma wurramukwa akinu-wa angalya. Akena aburraja wurumurndakakina wurramukwa wurruwurrariye-ka, amandangwa wurruwurrariya warningadinuba-wiya-manja angwurra. Biya kembirra kuw-awiyebenama wurrakina akwa yakwujina ngawa kuw-ambilyamurra wurruwurrakawura-ma nibinamanja nenungkwarba warningangkawura wurrakina. Kembirra nakine-ka nenungkwarba kin-arriyadiname-ka angwurra, ka-lawurradinamulangwa wurribina warningadinuba-

wiya wurramukwa, wurrukwala wurringka wurramukwa aburruwa. Adinuba-wiya n-arriyaduma nakina akena angwurra ngawa kin-arriyadinama nakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya nakina.

Amamalya-langwa akwiyekirrerra

²⁷ Kembangra ni-jerrukwa-manja Jesus amurndakakina ayakwa, ngalaja duwilyaba didarringka yakwujina wurrumurndakibina-manja warnumamalya ying-ardinga dakina. Yingi-yama dakina Jesus-uwa, “Diyekirrerre-ka didarringka dibina ng-arrangbama ngu-ngwunjikama ningkakina,” yingi-yama dakina.

²⁸ Eneja ni-yama Jesus, “Mungkwe-ka dakina, akena amandangwa aburraja wurriyekirrerra angwurra wurribina nuw-engkirrikajamurumurra Neningikarrawara-langwa ayakwa akwa nenumini-yarrkuwarakina-murumurra akina ayakwa ena-langwa-da!” ni-yama Jesus ngaluwa-wa-da.

Jesus ni-yengbinu-mulangwa ayakwa Jawun-langwa

²⁹⁻³⁰ Aburraja kembangra wurrumurndakibina warnumamalya nuw-engkirrikenumurumurra Jesus-uwa nuw-ababurndadinuma wurrakina, biya nawurraki-lyibilyidanguma arakba. Kembangra ni-yama eneja Jesus aburruwa-wa, “Karniniyerriya karnumamalya karna aduwaba! Kirri-ngayindenama karnikirringki-yada eminiminingka engbingbuda amurndakibina nara e-yamama warnumamalya,

akena nara a-rringkama kirrakina. Ngayuwe-ka, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya, Jawuna wuburra ningi-yaminama ningena. Nakine-ka Jawuna n-ambilyuma ebina-manja akwalya mabiyakarbiya mamawura akeno neniba ngawa ni-jadanguma nakina. Aminakina-langwa kembirra aburraja wurrumurdakibina warnumamalya wurruaminakina angalya Niniba nuweningmidinuma wurrakina Neningikarrawara neni-larrkama Jawuna aburruwa-wa-da. Akine-ka wuburra yikenu-wilyakajinama eneja Neningikarrawara kirrakina-manja karnumamalya ngini-larrka-mulangwa ngayuwa nungkwurruwa-wa umba nara akwala-da,” ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya.

³¹ Biya kembirra ni-yama nakina aburruwa-wa ngarningka, “Ambaka-murruurra meningarija-langwa-manja mamawura, Neningikarrawara nakina kini-lyanguwerribikajungwunama warnumamalya-langwa, warningaba-murrikba akwa wurruwurrariya-murrikba. Akiniyada ngawa ngalaja king-arjiyama dibina dubungkawa duminakina angalya Jiba. King-arjiyama dakina akwa yikangi-lekbajama nungkwurruwa-wa karnumamalya kirribina kirr-ambilya-murruurra ena-manja angalya aduwaba. Arakburakba-kiya-wiya yingilikenuma dakina engka-langwa eminingka-langwa angalya kajungwa dadik-engkirrikiyada ayakwa Nubungkawa-langwa Jalumunalangwa. Arrubude-ka ayakwa ni-yengbinuma

eneja Jalumuna, aringkawa-baba nakina, akwa ying-engkirrikenuma dakina amurndakakinu-wa ayakwa. Kembirra yikangi-lekbajama nungkwurruwa-wa dakina-da. Yikangi-lekbajama dakina mena nuwilyaba-baba nenumamalya nibina naruma-dangwa n-ambilyama nakina yelakwa nungkwurruwamanja aduwaba. Akena nungkwurraja karnumamalya nare-ka engkirrikuma enalangwu-wa ayakwa aduwaba kirkakina-da.

³² “Kembirra ngarningka akini-yada meningarija-langwa-manja ngawa mamawura aburraja wurrumurndakibina WarningiNiniba warnumamalya kuw-arjiyama aburrajukwaba kajungwa warniki-lekbi-yada nungkwurruwa-wa karnumamalya. Yikabu-lekbajama wurrakina mena narrume-kuwarrukwajuwamubaba mangma aburra-langwa nuw-engkirrikenu-mulangwa ayakwa Jawunalangwa. Narrume-kuwarrukwajuwama mangma wurrumurndakibina warnumamalya, narru-wurranguma awurruwurrariya umba nenumini-yarrkuwarakama wurrakina ayakwa Neningikarrawara-langwa arakba. Arrubuda ayakwa ni-yengbinuma eneja Jawuna, umba amurndakenena ayakwa kirk-engkirrikajama karna aduwaba arrubudadangwa angwurra ena-da. Akena nara nungkwurraja engkirrikuma kirkakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinamanja warnumamalya.

Aki-rringkina-mulangwa

eningabu-wa

ngarningangkawura

³³ Biya enena ayakwa bajananga-langwa nenu-makama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya. Ni-yama nakina, “Yakuwa yalakena yak-abarrakajina-manja bajananga alikira-manja arrawa, nare-ka abuwarrkama akina. Nare-ka yalakena akumama akina bajikala-manja arrawa umba yak-akumurnama akina karrawara kajungwa karri-rringkini-yada wurrukwa warnumamalya eningaba alarradada. ³⁴ Nara-manja ebina bajananga alikira-manja arrawa alyarrngwalyilya kembirra nara yalakena a-rringkama angalya. Akwa nara-manja mibina menba yakwa-langwa kembirra nara yalakena a-rringkama angalya. Akwa muwurrariya menba yakuma-wilyakina-manja kembirra alarrumur•da-manja ngawa yak-ambilyama yalakena. Umba yakuma-wilyakina-manja meningaba menba kembirra engku-wa yaki-rringkinama yalakena. ³⁵ Kembirra yiki-rringkajungwunama karna karnumamalya kajungwa nari-yada a-rringkama awurrariya-wa umba eningabu-wa yiki-rringkini-yada kirrakina-da. ³⁶ Kembirra nara-manja a-rringkama awurrariya-wa umba yiki-rringkinamanja eningabu-wa karningangkawura, kembirra ababurna-langwa nungkwurra-langwa *ka-wuldinama *ka-ngwur•denama akina eningangkawura ngawa, wuburra laka kirr-ambilyama alikira-manja ebina nalyangburrukwna-murrumanja alarradada akina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya.

Jesus neni-lekba-mulangwa WurruBarija warnumamalya akwa ngawa warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa

³⁷ Ni-jerrukwa-mulangwa Jesus amurndakibina ayakwa, kembirra eneja nuwilyaba nenungkwarba, nibina NuBarija, ni-yama nakina enuwa-wa, “Yi-likaja arakba nganyangwu-wa angalya aningi-yada,” ni-yama. Biya neni-likena arakba wunalakina NuBarija-langwu-wa alikira, akwa wurrukwala warnungkwarba aburruwa.

Biya n-ambarringa nakina Jesus aningi-yada arakba, akena nara nakina kini-jiraba akungwa adinuba-wiya ena-langwa-manja ayarrka. ³⁸ Eneja NuBarija nenungkwarba nenu-miringkama nakina Jesus-uwa nara kin-ajirringa ena-langwa ayarrka umba n-ambarringa warenja-bawiya aningi-yada nakina. Biya ni-yakikbijanguma NuBarija nakina-da.

³⁹ Eneja kembirra ni-yama nakina Nubungkawa Jesus enuwa-wa, “KirruBarija karnumamalya kirr-ajirrenama-ka nungkwurra-langwa ayarrka. Akina kirri-yaminjaminama eningarumuruma-langwiya ayakwa nungkwurra-langwa, akena nara kirkakina amungkwur•duma mangma iya yukwudukwuda nungkwurra-langwa. Kirrumungwur•dangma kirkakina karnumamalya kirribina kirra-murrakajinama ababurna eningerribirra warnumamalya-langwa mena muwurrariya-baba mangma iya yukwudukwuda kirruma-wilyakinama kirkakina. Amandangwa kirri-yaminama nuwilyaba wuburra nenumamalya

nenubuwakida, nibina n-ajirrenama ambaka-langwa ena-langwa bajikala errekba-langwiya, akena nara ajarruma akina arrawa-langwiya,” ni-yama Jesus nibina-manja NuBarija nenungkwarba.

⁴⁰ Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus, “Karninubuwakida karnumamalya. Eneja Neningikarrawara ni-ngekburakama nakina ababurna-langwa ebina ngarri-rrikinama aduwaba ngarna, eningerrekba akwa ngawa eningarrawa ngalajukwaba ni-ngekburakama nakina. ⁴¹ Nungkwurraja kembirra ena yiki-yamina kirrakina karnumamalya kajungwa yikuma-wilyakini-yada mamungkwur•da mangma meningaba. Yika-kwuna nungkwurra-langwa amurndakijika wurrukwalu-wa warnumamalya warningalyingmalyingmawa. Yiku-marngkirradinama aburruwa-manja kirrakina-da.

⁴² “Amandangwe-ka awurrariya ka-ngekburakajungwunama nungkwurra-langwa KirruBarija-langwa karnumamalya! Nare-ka kirrakina engkirrikuma karniki-yama-langwa eningaba wurrukwala-manja. Akwa ngarningka nare-ka engkirrikuma Neningikarrawaru-wa, akwa nara a-lyelyingmama enuwa-wa kirrakina karnumamalya. Umba amarda enikalyubara eyukwayuwa, amurndakibina ka-kwurarinama aninga nungkwurra-langwa, kirru-murnduwarnama amurndakakina awilyuwilyaba-wiya, kajungwa yikinu-kwuni-yada awilyaba Neningikarrawaru-wa umba yiku-wilyakini-yada kirrakina amangbala

abiyarbuwa nungkwurra-langwi-yada. Eningaba akina akena nara e-yakuwabijuma karniki-yama-langwa eningaba wurrukwala-manja-da akwa ngarningka karniki-lyelyingma-langwa Neningikarrawaru-wa kirrakina-da.

⁴³ “Amandangwe-ka awurrariya ka-ngekburakajungwunama akina nungkwurra-langwa KirruBarija-langwa karnumamalya! Kirru-ngkweningabakajungwunama-ka. Kirri-likaja-manja kirrakina jinikakwu-wa kirru-mar-denama kirrakina angalya eningaba karnik-ambarringi-yada yakwujina. Akwa kirri-likaja-manja kirrakina wurrababurnu-wa warnumamalya kirri-lyelyingminame-ka ayakwa aburra-langwa ne-yengbina-mulangwa eninginingaba-wiya wurrakina ayakwa nungkwurruwa-wa,” ni-yama Jesus nibinu-wa NuBarija nenungkwarba.

⁴⁴ “Yawe-ka,” ni-yama ngarningka Jesus. “Awurrariye-ka ka-ngekburakajungwunama nungkwurra-langwa! Kirrumiyambene-ka karnumamalya karna? Ka-makinama ngayuwa. Kirrakine-ka karnumamalya awilyaba wuburra angalya ebina-manja narra-rungkwaba-murrumanja warninikijungwa warnumadangkwa. Akena akine-ka angalya nuw-abuwarrkajungwunama. Aburraja kema ka-likaja-manja warnumamalya yenjerrikina, karri-ngalyilyakinama akina-manja angalya. Warningbale-ka nuw-ambilya-mulangwa arrawa wurrumurndakibina wurrimingma warnu-madangkwa. Amandangwa akine-ka wuburra angalya kirrakina-da, mena warningbala-

baba wurrakina wurrukwala warnumamalya nungkwurra-langwa mangma muwurrariya mibina num-abuwarrkajungwunama makina-da,” ni-yama Jesus nibinu-wa nenungkwarba NuBariju-wa-da.

⁴⁵ Eneja kembirra nuwilyaba nenikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma ni-yengbinuma nakina ayakwa Jesus-uwa. “Bungkawa,” ni-yama, “ningki-yaminama ningkakina kembirra yirruwawa, ‘Karniniyerriya karnumamalya karna nungkwurrajukwaba,’ ningki-yaminama-na?” ni-yama nakina nenikakakirumaka nenungkwarba.

⁴⁶ Eneja ni-yama Jesus nakinu-wa, “Awurrariye-ka ka-ngekburakajungwunama nungkwurra-langwa nungkwurrajukwaba akina, mena kirra-makina-mubaba wurrukwala-manja warnumamalya warniki-yama-langwa emini-miningka, akena nara karna a-mamurikajuma wurrakina-manja kirrakina-da. Kirri-yaminama wurrubungkawa wuburra wurribina narra-kwunama warnikuminuwar•duwar•da engkubarrngwarrngwa amurndakijika warniku-wilyaki-yada akena nara a-mamurikajuma wurrakina-manja-da.

⁴⁷ “Yawe-ka,” ni-yama ngarningka Jesus. “Awurrariye-ka ka-ngekburakajungwunama akina nungkwurra-langwa! Arakburakba-kiya-wiya aburraja wurrumirumirenungwa nungkwurra-langwa narra-wardanguma wurrakina WurruBuburabuda warnungkwarba Neningikarrawara-langwa. Narra-wardanguma

wurrakina mena na-warangu-mubaba Neningikarrawara-langwa ayakwa. Kemberra aduwaba ngarningka nungkwurraja karnumamalya kirri-likirakama akukwulyubena eyukwayuwa alikira karrawara narra-rungkwabamurrumanja wurrakina warnumadangkwa wurrumurndakibina-langwa WurruBuburabuda arrawa. ⁴⁸ Kirri-likirakama amurndakakina alikira akukwulyubena kajungwa warnikengkirriki-yada wurrakina warnumamalya kirri-lyelyingmina-mulangwa kirrakina ayakwa WurruBuburabuda-langwa. Akena nara karna a-lyelyingmama aburra-langwu-wa ayakwa, umba kirri-lyelyingminama kirrakina ne-yamamulangwa wurrumirumirenungwa narra-wardangu-mulangwa wurrumurndakibina WurruBuburabuda Neningikarrawara-langwa. Kirri-lyelyingminama narra-wardangu-mulangwa wurrakina mena nungkwurrajukwaba kirru-warangu-mubaba Neningikarrawara-langwa ayakwa aduwaba. ⁴⁹ Akina-langwa-bina eneja ni-yengbinuma enena ayakwa nakina Neningikarrawara nibina nakakiruma ababurna-langwa. Ni-yamama nakina,

‘Ka-larrkajama ngayuwa wurrukwala warnikumakumaka warnumamalya akwa ngawa warnikiyarrkuwilyaka warnumamalya ayakwa nganyangwu-wa warnumamalya. Akena wurrumurndakakine-ka warnumamalya nganyangwa karra-jungwajinama wurrukwala umba karramini-ngekburakinama awinyamba

wurrukwala-langwa,
ni-yamama Neningikarrawara.

⁵⁰ “Kembirra yikeni-lekbajama nakina Neningikarrawara nungkwurruwa kar-numamalya karningaduwaba. Yikeni-lekbajama akwa yikeni-larrkbarjenama nungkwurruwa narra-jungwajuwa-mulangwa wurrumirumirenungwa nungkwurra-langwa arakburakba-kiya-wiya wurrumurndakibina WurruBuburabuda ena-langwa wurrababurna-langwa. ⁵¹ Adinuba-wiya arakburakba-kiya eneja Keyina nenu-wardanguma nakina nenikumarnjenikba Ebula. Bi...ya na-lamulamukwarridinuma aburraja ngawa wurrakina warnumamalya wurrababurna-manja Neningikarrawara-langwa-manja WurruBuburabuda warnungkwarba. Neyaminjamama ngawa wurrakina yanda-langwa Jekaraya n-ambilyuma nakina. Jekaraya nu-war-danguma warka Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja. Umba yakwujina ngawa neni-jungwajuma nakina-da, akwudangwa ebina alda akwa ebina alikira akwurdukwurda-da. Amandangwa nganja ningi-larrkbularrkbakinama ngayuwa. Eneja Neningikarrawara yikeni-lekbajama nakina karnumamalya karningaduwaba akwa yikeni-larrkbarjename-ka na-lamukwarridinu-mulangwa wurrumirumirenungwa warningarakburakba-kiya ena-langwa-manja WurruBuburabuda wurrababurna-manja wurrakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnikakakirumaka

Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma.

⁵² Biya kembirra ngarningka Jesus niyama aburruwa-wa, “Karnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa karningkwarba, awurrariye-ka ka-ngekburakajungwunama akina nungkwurra-langwa! Awurrariye-ka ka-ngekburakajungwunama, mena warnumamalya narri-ngayindena-mubaba wurrakina aduwaba kuw-akakirumadini-yada Neningikarrawara-langwa ayakwa, akena nungkwurraja kirr-abuwarrkinama ayakwa ena-langwa aburruwa-manja kirrakina-da. Nara karna a-ngayinduma akina ayakwa akwa ngarningka nara a-makama wurrukwalamanja warnumamalya kirrakina-da. Aminakinalangwa ka-ngekburakajungwunama akina awurrariya nungkwurra-langwa-da,” niyama Jesus wurrumurndakakina-manja warnikakakirumaka ayakwa Mawijija-langwada.

⁵³ Biya kembirra ni-lalika arakba nakina Jesus ebina alikira nibinalangwa NuBarija nenungkwarba. Yadikina aburraja wurrumurndakibina warnikakakirumaka ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa akwa ngawa wurrumurndakibina WurruBarija warnumamalya aburrajukwaba ne-yengbeyinuma arakba ayakwa ayarrkiyarrkawarriya Jesuslangwa. Biya ne-yengbiyengbeyinumurre-ka ngawa wurrumurndakakina warningangkawura ayarrkiyarrkawarriya ayakwa enuwa-wa. Akwa neni-yengkilabenuma wurrakina ababurne-ka ayakwa eminiminingka enuwa-manja. Neni-

yengkiyengkilabenuma ayakwa, ⁵⁴ mena neni-ngayindanguma wurrakina warniki-kadiki-yada nakinu-wa Jesus kajungwa neniki-yengbi-yada ayakwa awurrariya. Neni-ngayindanguma warniki-lekbi-yada enuwa-wa wurrakina akena nare-ka kini-yengbina ayakwa ayarrkawarriya nakina Jesus-da.

12

*Jesus nenu-madumurrukwa-mulangwa
ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa
WurruBarija-langwa warnumamalya akwa
Neningikarrawara-langwa*

¹ Akini-yada ngawa aburraja wurruwurrakwulyumide-ka warnumamalya nawurra-murndukwunuma Jesus-manja wurrakina. Nawurraki-lyibilyidanguma akwu-dangwa akwa nawurraki-ngalyilyakijeyinuma wurrumurndakakina warnumamalya mena wurruwurrakwulyumida-baba wurrakina. Eneja kembirra arakba Jesus ni-yengbina nakina ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa akwa ni-yama, “Wurrakine-ka WurruBarija warnungkwarba narramini-ngayindenama wurrukwala warnumamalya ke-yaminama wurrakina, ‘Warningabe-ka wurrumurndakakina WurruBarija warnumamalya.’ Akena wurruwurrariya wurrakina, akwa narrum-abuwarrkinama mangma aburra-langwa wurrukwala-langwa warnumamalya. Nungkwurraja kembirra nara e-yamama wurrumurndakakina wuburra warnungkwarba, ² mena eningerribirra ebina

nuw-abuwarrkajungwunama aduwaba kuw-abilyerrikajungwunama ambaka-murra akina.
³ Ababurna-langwa ayakwa amurndakibina ningki-yengbinuma nungkuwa ningkakina alarrumur•da-manja, kuw-engkirrikajame-ka aburraja warningerribirra warnumamalya alarradada-manja. Akwa ngarningka ababurna-langwa ayakwa amurndakibina ningki-yengbinuma ningkakina amurama alikira-manja arrawa, kuw-engkirrikajame-ka warningerribirra warnumamalya amurndakakinu-wa ayakwa nungkwa-langwu-wa-da, wuburra laka ningk-ardanguma angwurra ningkakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁴ “Amandangwa, kirribina ngakwurruwa-murruwura,” ni-yama ngarningka Jesus aburruwa-wa, “nare-ka akbar•duma warnumamalya-langwa wurribina wurrabarda awinyamba. Dukwa wurrakine-ka kabu-wardena kabi-jungwajina ningkakina-da. Akena kabu-wardena-manja ningkenumadangkwa akwa ki-jungwuna-manja ningkakina, nara arakba ebina akwala awurrariya nungkwa-langwa warniki-yama-langwa wurrakina-da.
⁵ Umba nganja yiba-wilyakajinama ngayuwa nibina nenumamalya ken-akbar•dijinama angwurra ningkakina. Nungkwaja k-akbar•denama ningkakina Neningikarrawara-langwa, mena narrubuda-baba nakina amandangwa. Eneja keni-ngayindena-manja nakina, kenu-wardenama nakina ningkenumadangkwa akwa ki-jungwunama,

akwa ngarningka nakina kenu-wurrenama ningkenumawurrina awurrariya-wa angalya angwura-murru-wa. Kemberra yakwujina ngawa k-ambilyama ningkeningangkawura-da. Yawe-ka, yirra-madumurrukwunama ngayuwa nungkuwa-manja. Nakinalangwa-bina nenumamalya k-akbar•denama angwurra ningkakina, mena narrubuda-baba nakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Neningikarrawara aken-akwurrajina-mulangwa ngakwurruwa ngarnumamalya

⁶ Biya ni-yengbina ngarningka enena ayakwa nakina Jesus ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa. “Narrubuda Neningikarrawara nakina akwa ken-embirrajinama nungkuwa-manja,” ni-yama. “Dukwa kirruwilyaba karnumamalya yikubeyindenama kirkakina wurrumangbala wurriyukwayuwa wurrajija eyu...kwujiya-murra angwarnda-da. Umba eneja Neningikarrawara nakina nen-embirrajinama warningerribirra wurrajija wurrakina wurrababurna-langwa. Nara nakina e-yakuwabijuma a-ngwarndirruma wurruwilyuwilyaba umba nen-embirrajinama wurrakina-manja ngawa. ⁷ Neningikarrawara nen-embirrajinama wurriyukwayuwa wurrajija, akwa ken-embirrajinama nungkuwa-manja nungkwajukwaba akwa nara nakina e-yakuwabijuma. Neningme-ka nakina mamungba nungkwa-langwa. Numa-murnduwarnama arakba makina mamungba

muwurrakwulyumida nungkwa-langwa.
 Neningma nakina! Nare-ka kembirra nungkwaja
 akbar•duma, mena Neningikarrawara nen-
 akwurrajinama nakina wurriyukwayuwa
 wurrajija, akwa ngin-akwurrajinama
 angwurra amandangwa nungkuwa-manja
 nungkwajukwaba ningkenumamalya-manja.
 Ngin-akwurrajiname-ka nungkuwa-manja mena
 ena-langwa-baba ningkakina-da,” ni-yama Jesus
 ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Nara ngakwurruwa e-yeliyuma Jesus-langwa

⁸ Biya ni-yama ngarningka Jesus,
 “Kirruwilyabe-ka karnumamalya yiki-yamina-
 manja nakina wurra kinu-wa wurrukwala
 warnumamalya, ‘Ngayuwe-ka ningena Jesus
 Christ-langwa ningenumamalya,’ yiki-yamina-
 manja kirrakina akina ayakwa, kembirra nganja
 ngayamba-langwa ki-yaminama enena ayakwa.
 Ngayuwe-ka ningena, ningibina-murrada ningi-
 rukwularrinuma enena-manja angalya, ki-
 yaminama nganjukwaba, ‘Nungkwaja ningkak-
 ina nganyangwa ningkenumamalya-da.’ Enena
 ayakwa ki-yengbinama ngayuwa kajungwa
 warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa
 kuw-engkirrikaji-yada wurrakina ena-langwa-
 manja angalya abalkaya-da.

⁹ “Umba kirruwilyaba karnumamalya yiki-
 yamina-manja wurrukwalu-wa warnumamalya,
 ‘Ngayuwe-ka ningena ningeningbala Jesus
 Christ,’ yiki-yamina-manja kirrakina akina
 ayakwa, yik-eningbalikajungwuna-manja
 kirrakina ngayuwa-langwa, kembirra nganja

ngayamba-langwa ki-yaminama enena ayakwa. ‘Nganjukwaba ningeningbala ningkakina, nara nganyangwa ningkakina-da,’ ki-yaminama. Enena ayakwa ki-yengbinama ngayuwa kajungwa warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa kuw-engkirrikajiyada wurrakina aburrajukwaba ena-langwamanja angalya abalkaya-da.

¹⁰ “Umba karningerribirra karnumamalya yiki-yengbina-manja ayakwa awurruwurrariya ningibina-langwa ningi-rukwularrinumulangwa enena-manja angalya, kembirra eneja Neningikarrawara yikenumini-yakuwabijinama nakina ayakwa nungkwurra-langwa. Umba yiki-yengbina-manja kirrakina ayakwa awurruwurrariya Amawurrina-langwa Akwurdukwurda Neningikarrawara-langwawangwa, nara kembirra Neningikarrawara amini-yakuwabijuma amurndakakina ayakwa awurruwurrariya nungkwurra-langwa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

¹¹ Biya ni-yama ngarningka Jesus aburruwawa, “Kabu-mena-manja ningkakina wurruwurrariya warnungkwarba akwa kabu-wilyakina-manja ningkakina jinikakwu-wa wurrakinu-wa wurububungkawa warningijinikakwa, akwa ngawa wurrukwalu-wa wurububungkawa wurriminingku-wa aburrajukwaba, nareka a-werrikawarriyaduma ayakwa-langwa. Akwa nara a-lyangkiyamama, ‘Karukwa, ki-yamarrkinama ki-yengbinama ayakwa? Amiyambene-ka ayakwa ki-lawurrakajinama

ngayuwa wurrububungkawu-wa, kajungwa nari-yada a-warduma a-diduma ngayuwa aduwaba? Nare-ka a-lyangkiyamama akina, a-werrikawarriyaduma akina-langwa ayakwa, ¹² mena akini-yada ngawa Amawurrina Akwurdukwurda Neningikarrawara-langwa kaku-wilyakajina-mubaba ayakwa adirrbura ningkeniki-yengba-langwa ningkakina,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwada.

Nara ngakwurruwa a-mungwur•dangmaduma akwa a-mar•dumar•duma amurndakijika wurrukwala-langwa

¹³ Eneja kembirra nuwilyaba nenungkwarba, nibina yakwujina ngawa n-ambilyuma wurrumurndakakina-manja warnumamalya wurruwurrakuwilyarra, ni-yengbinuma nakina ayakwa Jesus-uwa. Biya ni-yama, “Bungkawa,” ni-yama, “nawarrka nara a-ngayinduma nakina ngu-kwama ngayuwa-wa akwala angwarnda. Ni-jungwuma arakba yina-langwa nungwarrka, kembirra yikini-larriburrenama yinalakena angwarnda iya amurndakijika akwa angalya nungwarrka-langwa, ekuwarra nawarrka-langwa umba ekuwarra nganyangwa. Umba nungkwaja ningkakina yiminu-makina-langwa nganyangwa nawarrka kajungwa kenu-kwuni-yada nganja akwala amurndakijika nganyangwa ngayuwa-wa,” ni-yama nakina nenungkwarba Jesus-uwa.

¹⁴ Eneja ni-yama Jesus, “Kada. Nara wurribina warningerribirra warnumamalya kabu-kwa

amukwiyadakina warka ngayuwa-wa. Nara nganja a-lyangkuwerribikajungwuma ningena akina-langwa. Nara kembirra a-makama ngayuwa nawena-manja ningena-da,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

¹⁵ Biya kembirra Jesus ni-yengbinuma nakina ayakwa wurrumurndakakina-manja ngawa warnumamalya wurrababurna-manja yakwujina. Ni-yama, “W-engkirrikiya-langwa! Nare-ka a-mungwur•dangmaduma akwa a-mar•dumar•duma eningerribirra amurndakijika wurrukwala-langwa. Nare-ka e-yamama akina. Mama kirruminababurne-ka amurndakijika-murriya kirrakina, akena nare-ka akina a-kwama amamalya akwanenibika eningaba nungkwurra-langwa-da. Kembirra wurri-ringkajungwunama aduwaba-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

¹⁶ Kembirra arakba enena alawudawarra nenu-makama nakina aburruwa-wa.

Nuwilyaba nenungkwarba n-ambilyumurra numinababurne-ka angwarnda iya aninga akwa amurndakijika. Biya nu-war•danguma nakina mababurna-langwa mamawura warka ena-langwa. Ni-lungkuwabijuwamurra nakina ababurna aninga amarda-murra. Nu-war•duwar•dangu...wa. Ngalaja ababurne-ka amarda-murra amaninga na-lungkuwarreyinuma ena-langwa-manja angalya mena eningaba-baba ajiringka akina.

¹⁷ Bi...ya numa-war•dikama nakina mangma ena-langwa, kembirra ni-yakuwerribikinuma arakba. Biya ni-lyangkiyama nakina, “Nara ebina

angalya ningenik-akumi-yada enena aninga awurrakwulumida-da, mena ababurne-ka ena aninga nganyangwa-da. Ki-yamarrkinama kemba ningena? ¹⁸ Wa! Ku-wurrenema ngayuwa amurndakenena alikira eninganinga eyukwayuwa, umba ki-likirakinama akwala alikira ningena adidirrungrwarna-langwa. Kemba arakba ki-larrngkwaburrenema ababurna-langwa aninga iya amurndakijika nganyangwa enikinikaduwa-manja alikira adidirrungrwarna-manja-da. ¹⁹ Biya kembirra arakba ki-lyangkumakajungwunama ngayuwa, ‘Enena kembirra laka ababurna eninginingabawiya nganyangwa arakba,’ ki-yaminama. ‘Kembirra nara arakba a-war•duma ningena warka umba ku-ngwanjinama ningena warkalangwa ningeningangkawura ngayuwa-da. Kalyubarinama aruma aninga akwa ki-bekinama aruma akubibeka ningeningangkawura-da. Ningiyekirrerre-ka k-ambilyama ngayuwa-da!’ ” ni-yama nu-makajungwunuma nakina nenungkwarba.

Akina ayakwa ni-lyangkumakajungwunuma nakina nenungkwarba. ²⁰ Umba eneja Neningikarrawara ni-yengbina nakina ayakwa enuwa-wa. Ni-yama, “Ningkenubuwakide-ka ningkakina ningkenu-mamalya! Mema-manja marringa ki-jungwunama ningkeningangkawura. Ningkilarrngkwaburranguma ningkakina ababurna aninga-murriya nungkwa-langwi-yada aduwaba. Umba ki-jungwa-manja ningkakina, angkaburra karru-menama amurndakenena aninga iya

angwarnda akwa amurndakijika nungkwa-langwa? Nare-ka ningkakina a-wilyakama nungkuwa-manja amurndakakina ababurna-langwa nungkwa-langwa, umba aburraja wurrukwa warnumamalya karru-menama ababurna-langwa nungkwa-langwa-da,” ni-yama nakina Neningikarrawara enuwa-wa. Ena ngawa alawudawarra-da.

21 Biya ni-jerrukwa-mulangwa nakina Jesus akina alawudawarra, ni-yama nakina wurrumurndakakinu-wa warnumamalya, “Akina wuburra ke-yaminama wurrababurna-langwa warnumamalya wurribina narri-larrngkwaburrenama aduwaba alarrngk-ababurna amukwiyadakina aburra-langwi-yada, akena nara ebina eningaba aburra-langwa warniku-wilyakaja-langwa wurrakina Neningikarrawaru-wa-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

Aku-werrikambilya-mulangwa Neningikarrawara-manja

22 Kemberra ni-yengbinuma nakina Jesus akwala ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. Ni-yama nakina, “Ngarra-makama arakba kirruminababurna-langwa amurndakijika-murriya ngayuwa. Ningi-yamama, ‘Nara amurndakakina amurndakijika a-kwama amamalya eningaba nungkwurra-langwa,’ ningi-yamama. Kemberra aminakina-langwa nara nungkwurraja a-werrikawarriyaduma engkirrikuma ebinu-wa

aninya kirri-ngayindena-murruwa yik-ambilyi-yada karniba enena-manja angalya. Nara ngarningka engkirrikuma dibinu-wa dumbala kirringa-ngayindena-murruwa karnik-awiyebalangwa kirrakina. ²³ Kirr-akukwurrajina kirrakina karnumadangkwa. Umba kirr-alyelyubarinama aninya kirringbudi-yada, akwa kirr-awiyuwiyebenama duwabilya dumbala yiku-wabilyadini-yada kirrakina. Umba kirrakina-bina karnumawurrina nungkwurralangwa yik-engkingkirrikajama akwa yik-akukwurrajina kirrakina-da.

²⁴ “Umba wi-yakuwerribikina kirrakina yingwu-wa,” ni-yama ngarningka Jesus. “Nara yakina a-lungkuwabijuma arrangbama amadidira amaninga. Nara ebina alikira eninganinga ena-langwa akena eneja Neningikarrawara kinu-kwunama nakina aninga ena-langwa. Kembirra yikenu-kwunama amandangwa aninga nungkwurralangwa, mena nakina Neningikarrawara nen-akwurrajina-mubaba wurrajija akwa nungkwurruwa nungkwurrajukwaba karnumamalya kirren-akwurrajina nakina angwurra amandangwa-da.

²⁵ “Yirru-makina,” ni-yama ngarningka Jesus. “Yiku-werrikawarriyadina-manja kirrakina karnik-ambilyingalangwa karniba amiyerra enena-manja angalya, kembirra akinalangwa yiku-werrikawarriyadina-mulangwa, dukwa yik-ambilya karna karniba mukwala mamawura amiyerra? Nare-ka. ²⁶ Kembirra nara-manja kirrakina a-merrijirrirrakuma

nungkwurra-langwa mamawura enena-manja angalya, kajungwa amiyerra angwurra yik-ambilyi-yada karniba, kembirra nare-ka a-werrikawarriyaduma aninga-langwa akwa dumbala-langwa.

²⁷ “Umba wi-yakuwerribikaja kembirra mebinu-wa numu-lungkuwarrina-murruwa erriberriba-manja,” ni-yama nakina Jesus ngar-ningka. “Nara ngalaja mamurndakakina mebina a-war•duma warka amini-ngekburakuma dumbala ngala-langwa menik-awiyebi-yada makina. Arakburakba-kiya-wiya eneja Nubungkawa Jalumuna numinababurne-ka amurndakijika nakina akwa n-awiyuwiyebeyinume-ka dumbala dukukwulyubene-ka. Dakine-ka dumbala ena-langwa dukwulyubena dumurndakakina umba ngalaja mebina meningaba mukwulyubena angwurra makina mamawalyuwa. ²⁸ Eneje-ka Neningikarrawara numa-ngekburakama makina mukwulyubena mebina akena meningaduwaya makine-ka mamawalyuwa. Muwilyaba-manja mamawura kumu-lingbadenama mukwulyubena makina, umba mingka-manja mamawura kumi-ngburingkadinama warenja-bawiya, kumi-jungwunama makina arakba. Dukwa ekalara-manja kumu-dadinama makina. Umba nungkwurraja karnumamalya nare-ka kirrakina a-werrikambilyuma Neningikarrawaru-wa, akena eneja nakina Neningikarrawara yikenu-kwunama kirrakina dumbala karnik-awiyebi-yada amandangwa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

29 Biya ni-yama ngarningka nakina aburruwa-wa, “Nara kembirra a-lyangmilyangmurukwajuma a-werrikawarriyaduma aninga-langwa iya akubibeka-langwa. 30 Umba aburraja warnu-mamalya wurribina warningbala-murruwiya Neningikarrawara na-lyangmurukweyiname-ka aninga-manja akwa ngawa akubibeka-manja wurrakina-da. Eneja Nungwena Neningikarrawara neningme-ka ningki-ngayindena-mulangwa ningkakina aninga-murriya akwa akubibeka-murriya kajungwa k-ambilyi-yada ningkeniba aduwaba ningkakina-da. 31 Nara kembirra a-lyangmilyangmurukwajuma a-werrikawarriyaduma amukwiyyadakinu-wa, umba ki-lyangmurukweyinama nungkuwa kinumin-engkirrikajama Neningikarrawaru-wa, mena nungkwa-langwa ngawa Nubungkawa nakina-baba-da. Kembirra eneja Neningikarrawara kenu-kwunama amurndakibina aninga akwa akubibeka-murriya nungkuwa-wa-da.

32 “Ngeniyerriya, kirrambawura karna karnumamalya nganyangwa,” ni-yama ngarningka nakina Jesus. “Kembirra nara akbar•duma, mena Nungwenungwa kirreni-ngayindena-mubaba kinu-bungkawadinama nakina nungkwurruwa-manja. Ngarramakama arakba nungkwurruwa-manja Neningikarrawara kirren-akwurrarina-mulangwa kirrakina aduwaba. 33 Kembirra nungkwurraja yika-kwunama amurndakijika wurrukwalu-wa warnumamalya akwa yiku-menama angwarnda akina-murrada.

Kembirra yika-kwunama ebina-murrada ngawa angwarnda warnigalyingmalyingmawa warnumamalya-da aburra-langwi-yada eningangkawura akina.

“Umba ki-yamina-manja nungkuwa akina, ku-menama kembirra eninginingabawiya nungkwa-langwa ambaka-murra Neningikarrawara-langwa-manja angalya abalkaya. Umba ngalaja amurndakakina eninginingabawiya alarrngekburna-wiya Neningikarrawara-langwa-manja angalya nareka a-jerriduma akina. Enena-manja angalya ningki-larrngkumurndukwunama ababurna amurndakijika, akena amurndakakine-ka kuwenungkwurakbadinama kuw-arriyadinama akina. Dukwa akwala ka-lyumadinama akina. Dukwa aburraja warnumamalya wurrengkengmina kuw-angmadama akwala amurndakibina nungkwa-langwa. Dukwa aburraja wurrilukukwulyilya kuw-alyubarinama akwala wurrakina. Akena Neningikarrawara-langwa-manja angalya abalkaya nara-da. Nara angmadama wurrengkengmina warnumamalya, akwa nara alyubaruma wurrilukukwulyilya yakwujina wurrakina-da. Ngalaja eningangkawura alarrngekburna nungkwa-langwa kuw-ambilyama akina yakwujina ngawa-da.

³⁴ “Neningikarrawara kinu-bungkawadina-manja nungkuwa-manja, kembirra nungkwa-langwa mada kumu-likajama ngawa enuwa-wa. Umba kumu-likaja-manja nungkwa-langwa mada amurndakijika-murriya-wa

kirri-ngayindena-murruwa, nara kembirra Neningikarrawara a-bungkawaduma nakina nungkuwa-manja,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

Ak-embirrarina-mulangwa ngarruwerring-murndirra kini-lawurradina-murruwa Jesus yangkwurrangwa

³⁵⁻³⁶ Biya enena engka ayakwa nenu-makama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. “Yik-embirrarinama ngawa kirrakina ngayuwa-wa, yik-andandiyama ki-lawurradina-murruwa ningena,” ni-yama nakina. Biya nenu-makama enena alawudawarra wurruk-wala-langwa warnikuminuwar•duwar•da nuw-embirrarinu-murrilangwa aburra-langwu-wa nubungkawa.

Nuwilyaba n-ambilyuma nakina nubungkawa ena-langwa-manja angalya. Biya nakina nubungkawa ni-likena neni-yekirrerrikama ena-langwa nenumamalya mena nakine-ka nenumamalya nanga-mangu-murrubaba dadingiyenikba ena-langwa. Biya nakina nubungkawa akwa ngawa wurruk-wala warnumamalya aburrajukwaba neni-yekirrerrikama nakina-manja nenumamalya akwa ne-yebukeyinuma aninga wurruwurrakawura-ma wurrakina.

Aburraja warnikuminuwar•duwar•da nakina-langwa nubungkawa nuw-embirrarinuma angalya-manja ngawa kini-lawurradina-murruwa aburra-langwa nubungkawa. Nuw-embimbirrarinuma na-mumirakwulaluma ngawa wurrakina. Nara ka-mungkwula, nara karring-aburawaka dumbala dadingikarrawara marringi-yada umba na-mirakwulaluma ngawa.

Akwa ngarningka nara karri-jungwajuwa aburra-langwa bajananga.

Nuw-embimbirrarinu...wa. Kembirra arakba-langwa ni-yar•da eneja nibina nubungkawa. Aburraja nuw-engkirrikena wurrakina ni-ringbajanguma nakina akididijungwa-manja. Biya kembirra nara kuw-ambudidina umba warenja-bawiya narwarumajungwa, narru-ngwurrkbalijuwa akawiyuwiyeba akwa nen-awiyebajuwa arakba aburra-langwa nubungkawa wurrakina warnikuminuwar•duwar•da-da.

³⁷⁻³⁸ Dukwa marngkirngkuwilyarra, dukwa nara-wiya ke-kbadanga ni-lawurradinuma eneja nakina nubungkawa akena aburraja nuw-embimbirrarinuma ngawa wurrakina-da. Nilyelyingminuma nakina nubungkawa nara-baba ka-mungkwula ena-langwa warnikuminuwar•duwar•da umba nuw-embimbirrarinuma ngawa wurrakina-baba. Biya nang-aburawaka ena-langwa dadingikarrawara dumbala akwa nu-manga nakina aninga akwa nen-angmakayijuwama wurrakina. Mama aburra-langwa nubungkawa nakina umba nenu-kwama arakba wurrakina. Umba ni-yekirrerriduma ngawa akwa neni-yekirrerrikama wurrakina-manja warnikuminuwar•duwar•da ena-langwamanja aburrajukwaba-da. Neni-yekirrerrikama amandangwa nakina nubungkawa wurrakina-manja warnikuminuwar•duwar•da-da nuw-embirrarinu-mulangwa enuwa-wa wurrakina-da. Ena ngawa alawudawarra-da.

³⁹ Akine-ka alawudawarra nenu-makama Jesus

ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa. Biya kembirra ni-yama nakina aburruwa-wa, “Nungkwurrajukwaba yik-embirrarinama kirrakina kirruwerringmurndirra ki-lawurradinamurruwa ngayuwa yangkwurrangwa enenu-wa angalya. Yik-embirrarinama kirrakina wurrumurndakibina wuburra warnikuminuwar•duwar•da. Akena nare-ka e-yamama wuburra nakina nabalija numinakina alikira. Nakine-ka neningbala neniki-lika-langwa nengkengmina nenungkwarba ena-langwu-wa alikira. Kin-eningmidinu-manja nakina nengkengmina-langwa neniki-lika-langwa nakina ena-langwu-wa angalya, kembirra naramaka ken-awiyebajuwa nakina nengkengminana? Nare-ka. Kin-andeya-maka ngawa nakina nabalija alikira-da.

⁴⁰ “Nungkwurraja nungkwurruwa karnikabuburrakiyuwa nganyangwa yik-embirrarinama ngawa kirrakina ngayuwa-wa, mena ngayuwa, ningibina-murrada ningirukwularrinuma enena-manja angalya, ki-lawurradinama ngayuwa karningbala-wiya kirrakina. Ki-lawurradinama ngayuwa nara-manja andiyama karna karnumamalya-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwada.

Neningikarrawara-langwa warnikuminuwar•duwar•da ka-war•duwar•dena-mulangwa eningaba warka

⁴¹ Eneja kembirra Bida ni-yama nakina Jesus-uwa, “Bungkawa, akina alawudawarra yirru-

makama yirruwa-manja, yirruwa-langwa yimbukwa yinda yirrababurna-langwa?" ni-yama.

⁴² Eneja ni-yama Nubungkawa Jesus Bida-wa akwa ena-langwu-wa wurrukwala warnikabuburrakiyuwa, "Yi-maka-langwa. Nibina nuwilyaba nenikuminuwar•duwar•da nuwerrikidirrbura akwa aringkawa numiyambene-ka nakina? Eneja nubungkawa ena-langwa nenu-bungkawakama nakina nenikuminuwar•duwar•da nubungkawa wurrukwala-manja warnikuminuwar•duwar•da. Akwa nenu-war•duwar•dikinama arakba nakina wurrumurndakakina-manja war-nungkwarba iya wurridarringka, akwa nenu-kukwunama aninga nubungakwa-langwa wurrumurndakakinu-wa warnungkwarba iya wurridarringka mababurna-langwa marringa. Kini-yamarrkinama kembirra kinu-war•denama nakina warka nara-wiya nibina nubungkawa ena-langwa? Nakine-ka nenungkwarba kinu-war•denama eningaba warka neningangkawura kini-likaja-wiya engku-wa ena-langwa nubungkawa-da.

⁴³ "Kembirra kini-lawurradina-manja eneja nakina nubungkawa angalyu-wa akwa keni-rringkina-manja ena-langwa nenikuminuwar•duwar•da nu-war•danguma eningaba warka, kembirra kini-lyelyingminama nakina nubungkawa-da. Akwa niyekirrerra kin-ambilyama enejukwaba nibina nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa-da.

⁴⁴ Kembirra nakine-ka nubungkawa ena-langwa kenu-bungkawakinama nakina

nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa
 ababurna-manja amurndakijika ena-langwa-
 manja-da,” ni-yama Jesus.

⁴⁵ Biya ngarningka ni-yama Jesus,
 “Akena nibina-murrada ngawa nenikumin-
 uwar•duwar•da dukwa kini-lyangkiyaminama
 nakina, ‘Nara a-lawurraduma umba n-
 ambudida nubungkawa-da,’ kini-yaminama.
 Biya arakba keni-larrkbarjenama nakina
 wurrumurndakibina-manja warnungkwarba iya
 wurridarringka kenu-war•dikina-murrumanja
 nakina. Nara arakba a-war•duma eningaba
 warka, umba erribirra kinu-war•denama
 awurrariya warka-da. Ababurne-ka aninga
 kin-alyubarinama nara-wiya nibina ena-langwa
 nubungkawa-da. Akwa kini-bekinama anija
 nakina, kinu-bungwurridinama-da.

⁴⁶ “Bi...ya eneja ena-langwa nubungkawa
 kini-lawurradinama nakina arakba-da. Kini-
 yar•denama warenja-bawiya, nara-manja
 engkirrikuma nibina nenikuminuwar•duwar•da
 neniki-lawurrada-langwa nakina nubungkawa
 ena-langwa. Kembirra nakina nubungkawa
 kini-yamarrkinama dukwa ena-langwa-manja
 nenikuminuwar•duwar•da? Amandangwa
 kembirra kenu-wardenama nakina-da
 wuburra laka warnumamalya aburrajukwaba
 narra-wardenama wurruwurrariya-manja
 warnumamalya,” ni-yama Jesus.

⁴⁷ “Akwa ena engka,” ni-yama ngarningka
 Jesus. “Nuwilyaba nenikuminuwar•duwar•da
 niminingka-dangwa eneja neningma nakina
 ababurna-langwa neniki-yama-langwa

nenumini-ngayindangu-mulangwiya ngawa nibina ena-langwa nubungkawa. Akena nara nakina aminu-war•duma eningaba warka. Kembirra eneja ena-langwa nubungkawa keni-larrkbarjenama angwurra nakina ena-langwa-manja nenikuminuwar•duwar•da nuwurrariya-manja. ⁴⁸ Umba eneja ningka-langwa nenikuminuwar•duwar•da neningbala nakina neniki-yama-langwa nenumini-ngayindangu-mulangwiya ena-langwi-yada nubungkawa. Enejukwaba nara nakina aminu-war•duma eningaba warka. Kembirra eneja ena-langwa nubungkawa keni-larrkbarjenama ambaka-langwa nakina ena-langwa-manja nenikuminuwar•duwar•da nuwurrariya-manja, neningbala-baba nakine-ka-da,” ni-yama nakina Jesus.

Biya ni-yama ngarningka Jesus, “Kembirra yikenu-kwuna-manja Neningikarrawara aruma warka nungkwurruwa-wa, nungkwurraja yikinumin-engkirrikajame-ka kirkakina enuwa-wa akwa yikinuminu-war•denama kirrumurndamurndirra alyangmandukwuna ngawa warka. Umba yikenu-kwuna-manja Neningikarrawara nungkwurruwa-manja warka, ebina aruma angwurra, kembirra yikinumin-engkirrikajame-ka akwa yikinuminu-war•denama angwurra ngawa kirkakina-da,” ni-yama nakina Jesus Bida-wa akwa ngawa ena-langwu-wa wurrukwala warnikabuburrakiyuwa.

Jesus ni-likenu-mulangwa enenu-wa

angalya kini-lyangkuwerribikajungwuni-yada warnumamalya-langwa

49 Biya ni-yengbina nakina Jesus ayakwa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa wurrababurna-manja. Ni-yama, “Ngayuwe-ka ningena ningi-likenuma enenu-wa angalya kajungwa ki-lyangkuwerribikajungwuni-yada karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba karna akwa ngawa warningaba-murrikba akwa wurruwurrariya-murrikba aburrajukwaba wurrababurna-langwa wurrukwala warnumamalya. Ki-yaminama ngayuwa wuburra laka ke-kilarrkajama angwura kajungwa ki-dakini-yada ngayuwa alarrngkilarrngkawarriya amurndakijika. Karukwa! Ke-kalaridinama arakba akina angwura, 50 akena nara ambaka e-kalariduma, mena adinuba-wiya ningeniki-lyandi-yada ngayuwa-baba-da.

“Ki-lyandina-manja ngayuwa, wuburra laka ku-ngwur•dirruwajungwunama ngayuwa akarrkwujaja-manja arrawa ke-yaminama akina. Ebina-wiya nenu-mingekingambajuwa-manja Janjana nuwilyaba nenungkwarba, eneja nakina nenungkwarba nu-ngwur•dirruwajungwunuma akungwa-manja. Umba ki-lyandina-manja ngayuwa, akine-ka wuburra ke-yaminama, wuburra laka ku-ngwur•dirruwajungwunama ngayuwa akarrkwujaja-manja arrawa. Karukwa! Ninguw-werrikawarriyadiname-ka ngayuwa akina-langwa akarrkwujaja. Akwa ku-werrikawarriyadinama ngawa yanda-langwa ki-jerrukwuna-manja ngayuwa akina

akarrkwujaja-da,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁵¹ Biya kembirra ngarningka Jesus ni-yama, “Kirri-yamarrkinama kirr-engkirrikajama nungkwurruwa kembirra nganyangwa-langwa? Laka ningi-likenuma ningena enenu-wa angalya kajungwa ka-marumini-yada ngayuwa warnumamalya-langwa? Nare-ka. Ningi-likenuma ngayuwa enenu-wa angalya kajungwa warnumamalya ke-beyini-yada ngawa wurrakina akwa kuw-awinyambakeyini-yada nganyangwa-langwa wurrakina.

⁵² “Dukwa kuw-ambilyama aburraja wurrumangbala warnumamalya awilyabamanja ngawa alikira. Kembirra aduwaba-langwa wurrubukalakina wurrubukabiyakarbiya karra-wirrikbinama wurrakinu-wa wurrambilyuma. ⁵³ Dukwa wunenukwa-manja kenuwirrikbijeyinama wunalakina-da. Umba dukwa aburringajukwaba wurringaburra-manja karringu-wirrikbajeyinama wurringalakina-da. Umba dukwa wurringadija-manja ngarningka ngawa karringu-wirrikbajeyinama aburringajukwaba-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁵⁴ Biya kembirra ni-yengbinuma ngarningka nakina Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurrababurna-langwu-wa. Akwa ni-yama, “Yiki-rringkinamanja kirrakina angubina ka-lumur-dinamanja akina akwa ka-lukwulyuwakenamanja akina akwaburrangarna-langwa, kawarumajungwuna-manja akina, kembirra yiku-

makijeyinama akina-langwa. Biya warenja-bawiya yiki-yaminama kirrakina, 'Yelyukwe-ka yubukwaya-da.' Ngalaja kembirra kini-larrinama amandangwa yelyukwa adinuba. ⁵⁵ Umba yik-engkirrikaja-manja ngarningka arrirra dalada kuw-angkarrina-manja akina angwurra, kembirra yiki-yaminama kirrakina, 'Mubukwaya arakba mukwena-da,' yiki-yaminama kirrakina-da. Biya amandangwa-da.

⁵⁶ "Karningme-ka karna yelyukwa-langwa yiki-rringkina-mulangwa angubina. Kema miyambena-burra nara kirrakina a-miringkama ababurna-langwa Neningikarrawara ni-ngekburakina-mulangwa enena-manja angalya aduwaba? Karniniyerriya karnumamalya, kirra-ngayindenama karna wurrukwala warnumamalya ke-yaminama wurrakina nungkwurra-langwa-langwa, 'Warningabe-ka warna warnumamalya,' akena kirruwurrariya karnumamalya kirrakina-da," ni-yama Jesus wurrumurdakibinu-wa warnumamalya wurrababurnu-wa-da.

Aki-lyanguwerribikajungwuna-mulangwa ebina eningaba

⁵⁷ Biya kembirra ngarningka Jesus ni-yama aburruwa-wa, "Miyambena-burra nara a-lyanguwerribikajungwuma kirrakina nungkwurrabakiya-ba ebina eningaba karniki-yama-langwa nungkwurruwa karnumamalya? ⁵⁸ Dukwa eneja nuwilyaba nenumamalya keni-lekbajama nungkuwa-wa. Kembirra kinalakina ambaka-langwa yikini-lyelyimbukweyinama

akina-langwa. Dukwa kenu-wilyakinama nakina nungkuwa nubungkawu-wa akina-langwa awurrariya ningki-yama-mulangwa. Kembirra kenu-wilyakina-manja ngawa ningkakina nibina yikini-lyelyimbukweyinama lukwakwa akina-langwa kinalakina-da, nungkuwa akwa nibina ngini-lekbuma nungkuwa-wa-da. Yikini-lyelyimbukweyinama nara-wiya e-yar-duma nubungkawa-langwa-manja alikira kinalakina-da. Nara ambudiduma ningkakina, umba kini-yekirrerrikinama nibina nenumamalya ningkakina-da, kajungwa kenumini-yakuwabijini-yada nakina ebina awurrariya ningki-yama-mulangwa ningkakina-da.

“Nara-manja nungkuwa e-yekirrerrikama nibina nenumamalya, nakine-ka kembirra kenu-wilyakinama dirrbura nungkuwa nubungkawu-wa ningkakina. Eneja nakina nubungkawa kini-lyangkuwerribikajungwunama karnumamalya-langwa, karningaba-murrikba akwa kirruwurrariya-murrikba. Nakine-ka kembirra nubungkawa kenu-kwunama nungkuwa nuwilyaba-manja nawinyamba nenungkwarba. Eneja kembirra nakina nawinyamba nenungkwarba ken-awiyebajinama ningkakina akididijungwa-manja, keni-didenama ningkakina-da. Kemba yakwujina ngawa nungkwaja k-ambilyama ningkeningamiyerra-da. K-ambambilyama ngawa. ⁵⁹ Nara-manja ningkakina a-kwama enuwa-manja ababurna-langwa angwarnda ebina ni-ngayindenama, nara kemba a-jadijuma ningkakina mibina-

langwa medirra nibina nubungkawa nakina-da. Kinu-kwuname-ka angwarnda ababurnalangwa ningkakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurrababurnu-wa nakina-da.

13

Aku-wurrena-mulangwa awurruwurrariya

¹ Akini-yada ngawa aburraja wurrukwala warnumamalya nenu-makama Jesus-manja enena ayakwa ni-yama-mulangwa nubungkawa Balida. Ne-yama wurrakina enuwa-wa, “Nakine-ka Balida nenu-makama ena-langwa-manja wurrawinyamba warnungkwarba, biya narra-wardanguma wurrakina wurrukwala-manja warnungkwarba WarningiKeliliya-manja,” ne-yama. “Wurrakine-ka warnungkwarba WarningiKeliliya na-likenuma Keliliya-langwa akwa angerriba Jirujalemu-wa Neningikarrawara-langwu-wa angalya, kajungwa kenuminu-wardeni-yada jiba-murriya Neningikarrawara-langwa yakwujina. Umba yakwujina ngawa wurribina wurrawinyamba warnungkwarba narra-wardanguma wurrakina-manja warnumamalya, nenu-maka-mubaba nubungkawa Balida. Ngalaja mibina merra aburra-langwa akwa ngawa jiba-murriya-langwa numu-ngwunyurkweyinema makina-da,” ne-yama nenu-maka Jesus-manja wurrakina warnumamalya-da.

² Eneja ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Wurrumiyambena warnumamalya wurrumurndakakina? Na-jungweyinema wurrakina

wurruwurrariya-baba-na? Wurruwurrariya angwurra wurrukwala-manja warnumamalya WarningiKeliliya-na? ³ Nare-ka! Umba nungkwurraja karnumamalya, yiku-wurrenama aduwaba awurruwurrariya akwa yikinumini-yarrkuwarakinama Neningikarrawara-langwa ayakwa kirrakina. Nara-manja a-wurruma kirrakina awurruwurrariya akwa amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa ayakwa, kembirra nungkwurrajukwaba yiki-jungwunama-da. Wuburra wurrumurndakibina WarningiKeliliya warnungkwarba yiki-yaminama kirrakina yiki-jerridinama karningangkawura.

⁴ “Umba wi-yakuwerribikaja wurrumurndakibinu-wa wurrukwala warnumamalya nuw-ambilyu-murruwa Jirujalema-manja engemba angalya Jilawuma-manja. Wurrakineka namurndaki-jungweyinuma wurrumemberrkwa wurrumangbala wurrabiyakarbiya warnumamalya yakwujina. Ngalaja alikira na-ringkilarruma alingajirrirra akwa narrakuwardanguma wurrumurndakakina warnumamalya. Wurrumiyambena kemba wurrumurndakakina warnumamalya? Wurruwurrariya angwurra wurrakina wurrababurna-manja warnumamalya Jirujalema-manja-na? ⁵ Nare-ka! Umba nungkwurraja, yiku-wurrenama aduwaba awurruwurrariya akwa yikinumini-yarrkuwarakinama Neningikarrawara-langwa ayakwa. Nara-manja a-wurruma kirrakina awurruwurrariya akwa amini-yarrkuwarakama Neningikarrawara-langwa

ayakwa, kembirra nungkwurrajukwaba yiki-jungwunama-da. Wurrumurndakibina wuburra warnumamalya Jirujalema-manja yiki-yaminama yiki-jerridinama karningangkawura kirrakina,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

Meninganiga-ma-langwa manyungwunya

⁶ Biya enena kembirra alawu-dawarra eka-langwa nenu-makama Jesus wurrumurndakakina-manja warnumamalya.

Nuwilyaba nenungkwarba numa-lungkuwabijuwama nakina muwilyaba manyungwunya ebina-manja ngawa angalya ni-lungkuwabijuwa-murrumanja nakina akwurena. Biya arngkawura ni-likenuma nakina n-aburangkama makinu-wa manyungwunya mamaninga akena nara mibina kinum-akburrangarna nakina.

⁷ Biya nenu-makama nakina ena-langwa-manja nenikuminuwar•duwar•da. “Kwuja,” ni-yama, “ningi-likenuma ngayuwa ebini-yada akilarrkardidarra ning-aburangkama mamaninga. Arngkabiya-karbiya-ma akilarrkardidarra arakba ning-aburangkama mamaninga mema-manja mememeka nganyangwa-manja, akena nara mibina. Na-mar•dena-mubaba ena angalya, kembirra yimini-ridena-langwa mema,” ni-yama enuwa-wa.

⁸ Eneja ni-yama ena-langwa nenikuminuwar•duwar•da enuwa-wa, “Ma-lalika ambaka mema awilyaba ngarningka akilarrkardidarra abukwaya. Adinuba-wiya ngu-mungkadina-langwa ajiringka, kembirra

kum-akumurnama yimi bulukwa-langwa yelakwa eningabi-yada ajiringka. Kum-ambilyama ngawa mema yanda-langwa engka-manja akilarrkardidarra. ⁹ Kemberra kuw-arrangbina-manja mamanninga ngala-langwa, eningaba akina. Akena nara-manja arrangbama mamanninga makina, kemberra ambaka-murra yibamini-ridenama ngayuwa mema manyungwunya nungkwa-langwa,” ni-yama nakina nenikuminuwar•duwar•da, nenu-makama ena-langwa-manja nubungkawa. Ena ngawa.

Enena alawudawarra nenu-makama Jesus wurrumurdakibina-manja warnumamalya.

Jesus nang-eningabaka-mulangwa didarringka dirrengmurnirna Jebuda-manja

¹⁰⁻¹¹ Ngalaja dakina duwilyaba didarringka ying-ambilyumurra, akena narringa-wilyakama wurruwilyaba wurruwurrariya wurramukwa ngaluwa-manja. Wurrakine-ka wurramukwa narring-angbilyuwakama dakina. Dadinungkwurakbe-ka angbilyuwa dakina yingaku-wardanguma, akwa nara dirrbura kingi-likena umba ying-abuluwenduma dadingangkawura ngawa. Yingi-yaminjamama ngawa dakinu...wa. Ying-abuluwenduma mememberrkwa mamangbala mabiyakarbiya mamarika iya yinungkwura.

Kemberra muwilyaba-manja mukwurduk-wurda mamawura Jebuda dakina yingi-likenuma akinu-wa alikira jinikakwa. Umba akini-yada ngawa eneja Jesus nenu-wilyakajuwama

yakwujina nakina warnumamalya-manja jinikakwa-manja. ¹² Biya nanga-rringka-manja nakina Jesus, kembirra nang-ardijuwa dadiki-liki-yada enuwa-wa. “Ngeniyerriya, ngarr-enjungwurrenama arakba ngayuwa angbilyuwa-langwa,” ni-yama nakina ngaluwa-wa. ¹³ Biya nanga-mingekilyinga Jesus ayarrka-murra dakina-manja didarringka, umba arngkawurawiya ngawa ngalaja yingi-dirrburada arakba dakina-da. Biya kembirra arakba yingini-yangmarngkwajuwa Neningikarrawaru-wa dakina didarringka-da.

¹⁴ Akena eneja nubungkawa neningijinikakwa n-awinyambada nakina, mena Jebuda-manja nang-eningabaka-mubaba Jesus dakina didarringka. Biya kembirra ni-yengbina nakina nubungkawa enena ayakwa wurrumurdakibina-manja warnumamalya yakwujina. “Yaku-war•denama warka mamangbala muwilyaba-manja mamawura yalakena,” ni-yama, “akena aduwaba nareka a-war•duma yalakena mena Jebuda-baba ena-da,” ni-yama nakina aburruwa-wa. “Yikangayindena-manja karna yikab-eningabakina-manja warnumamalya angbilyuwa-langwa, nara kembirra Jebuda-manja aburangkama eningabakama warnumamalya angbilyuwa-langwa, umba yiki-likajama yangkwurrangwa mamurdakibina-manja mamawura mamangbala muwilyaba-manja kirrakina,” ni-yama nubungkawa neningijinikakwa aburruwa-wa-da.

¹⁵ Eneja Nubungkawa Jesus ni-yama enuwa-wa

akwa wurrumurndakibinu-wa warnumamalya, “Karniniyerriye-ka karna kirrububungkawa,” ni-yama, “kirra-ngayindenama karna wurrukwala warnungkwarba ke-yaminama, ‘Warningabe-ka warna wurrububungkawa,’ ke-yaminama, akena kirri-kadikajungwunama kirrakina-da,” ni-yama. “Ningkeningerribirra ningkenumamalya k-aburawakinama bulukwa akwa dangki nungkwa-langwa Jebuda-manja akwa ku-wilyakinama akina akungwa-wa.¹⁶ Ngalaja daka didarringka dadikaduwa Aburiyama-langwa dumirenikba daka-da, akena eneja Namukwa nanga-lamiranguma daka dadinungkwurakba-da. Mememberrkwa mamangbala mabiyakarbiya mamarika iya yinungkwura nara king-arjeya dirrbura daka umba aduwaba-manji-kba-da. Eningaba akina ngayuwa ninging-enjungwurrangu-mulangwa daka didarringka Jebuda-manja-na?” ni-yama nakina Jesus nibinu-wa nubungkawa neningijinikakwu-wa.

¹⁷ Umba ni-yengbinu-manja Jesus akina ayakwa, aburraja warnungkwarba yakwujina wurribina nenu-wirrikba-murumurra Jesus-uwa wurrakina namurndakumini-yelijungwunuma, mena nen-arndirrangumubaba nakina Jesus wurrakina. Akena aburraja wurrababurna warnumamalya nawerrikilyelyingmajungwunuma wurrakina ni-yama-mulangwa Jesus enininginingaba-da.

*Neningikarrawara
mulangwa*

kinu-bungkawadina-

18 Eneja kembirra Jesus ni-yengbinuma ngarningka ayakwa wurrumurndakibinu-wa warnumamalya nuw-ambilyu-murruwa yakwujina jinikakwa-manja. “Kini-yamarrkinama Neningikarrawara kinu-bungkawadina-manja nakina?” ni-yama. “Umba amiyambena ayakwa ka-makinama ngayuwa nungkwurruwa-manja kajungwa yikeningmidini-yada kirrakina kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara?” ni-yama. “Kwuja, kinu-bungkawadinama nakina adinubawiya wurrambawura-manja warnumamalya. Bi...ya ngarningka wurruwurrakwulumida-manja warnumamalya kinu-bungkawadinama Neningikarrawara kembirra arakba nakina-da.

19-21 “Kwuja, ngayuwa ka-makinama ambilyuma-kiya alawudawarra, awilyaba eka-langwa umba awilyaba damba-langwa,” ni-yama ngarningka Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya.

Nuwilyabe-ka nenungkwarba nu-manguma nakina awilyaba amadidira embirrkaluwa eyukwujiye-ka akwa ni-lungkuwabijuwa akina. Ngalaja kembirra na-lungkuwarrinuma akina amadidira yanda-langwa aruma eka nuw-arjeyuma akina. Kembirra aburraja wurrajija nuw-ambarrinuma ememeka-manja akwa narruma-ngekburakama miyerriya aburra-langwa yakwujina.

Umba ngarningka ngalaja duwilyaba didarringka yingu-manguma dakina akubudika iya bulawa akwa akungwa dambiyada. E...yukwujiye-ka akubudika yingu-

manguma dakina. Akena ngalaja akina akubudika eyukwujiya na-war•danguma damba-manja, yanda-langwa akina na-milyingkuwarumajungwunuma akwa na-budinuma aruma. Akina ngawa alakina-kiya alawudawarra-da.

Biya ni-yama ngarningka Jesus aburruwawa, “Ka-makinama kembirra ngarningka ngayuwa kinu-bungkawadina-mulangwa nakina Neningikarrawara. Ke-yaminama akina wuburra laka ebina eyukwujiya amadidira na-lungkuwarrinama ajiringka-manja yanda-langwa adirrunswana eka kembirra nuwarjiyama akina. Akwa ke-yaminama ngarningka akina wuburra laka ebina eyukwujiya akubudika na-milyingkuwarumajinama akina damba kembirra adirrunswana. Adinuba-wiya eneja Neningikarrawara kinu-bungkawadinama nakina wurrambawura-manja warnumamalya. Umba ambaka-murumurra kinu-bungkawadinama Neningikarrawara wurruwurrakwulumida-manje-ka warnumamalya arakba nakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibina-manja warnumamalya nakina-da.

Ak-awiyebena-mulangwa Neningikarrawara-langwa manja angalya eyukwujiya-langwiya akawiyuwiyeba

²² Nakine-ka Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa narruma-yuwarnuma wurrakina mibina mamurukwa numu-likenuma Jirujalemu-wa. Nawurrak-alilikenu...wa. Biya lukwakwa wurrakina na-ngwanjinuma

ababurna-manja angalya, waka aminababurna-manja alikira, umba waka aminambawura-manja alikira. Biya Jesus nen-akakirumakama ayakwa yakwujina wurruminakina-manja angalya warnumamalya akwa ngawa ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa aburrajukwaba.

²³ Umba eneja nuwilyaba nenumamalya ni-yama Jesus-uwa, “Bungkawa, Neningikarrawara aken-enibikinama wulkwa ngarrambawura-manja ngarnumamalya?”

Eneja Jesus ni-lawurrakaja enena ayakwa enuwa-wa akwa ngarningka wurrukwalu-wa warnumamalya aburrajukwaba. Ni-yama, ²⁴ “Yik-aburangkeyinama angwurra kirrakina karnumamalya karnik-awiyebi-yada Neningikarrawara-langwu-wa angalya. Yiki-yaminama wuburra laka kirr-awiyebenama alikira-manja e...yukwujiya-langwiya edirra. Kembirra yik-aburangkeyinama angwurra aduwaba mena aburrajukwaba wurrababurna warnumamalya kuw-aburangkeyinama wurrakina akinu-wa edirra warnik-awiyebi-yada, akena ka-lyangmuridinama wurrakina-da. Kembirra nungkwurraja yik-aburangkinama aduwaba angwurra kirrakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

²⁵ Biya ni-yama ngarningka Jesus, “Eneja numinakina angalya nabalija kinu-warumajungwunama nakina akwa kini-didenama akina akididijungwa, akwurraka ngawa kin-akumurnama. Umba nungkwurraja

errekba-manja-wiya yik-arjiyama akwa yik-ardenama enuwa-wa. ‘Bungkawa,’ yiki-yaminama, ‘yirr-awiyebajiya-langwa yirraja!’ yiki-yaminama. Akena eneja numinakina angalya kini-yaminama nungkwurruwa-wa, ‘Ningeningbala ningena nungkwurruwa. Karningamba-langwa kirrakina?’ kini-yaminama nakina-da.

²⁶ “Umba nungkwurraja yiki-yaminama nungkwurramba-langwa enuwa-wa, ‘Kada, ngarribina ngakwurruwa ngarri-yebukeyinu-murrada aninga akwa ngarri-bekeyinu-murrada ngarruwurrakawura-ma akubibeka ngarribina-da. Umba nungkwaja yirru-wilyakajuwa-murrada ayakwa yirra-langwa-manja angalya ningkibina-da,’ yiki-yaminama kirrakina-da.

²⁷ “Eneja kini-yaminama ngawa, ‘Ningeningbale-ka kirrakina, kirriminiminingke-ka karnumamalya. Jeyi! Karniniyerriya karnumamalya, engku-wa wurri-likaja yadada ngayuwa-langwa!’ kini-yaminama nakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

²⁸ “Errekba-manja-wiya ngawa yiku-ngwadeyinama kirrakina,” ni-yama Jesus. “Yiku-ngwadungwadeyinama yiki-ringirriyadiname-ka yika-rringkina-mulangwa kirrakina wurrubukalakina Aburiyama iya Ajika iya Jekaba akwa ngawa aburrajukwaba wurrababurnalangwa WurruBuburabuda warnumamalya Neningikarrawara-langwa ena-langwa-manja angalya. Akena nara kirrakina awiyebuma umba errekba-manja-wiya ngawa yik-ambilyama.

Yiku-ngwadeyinama angwurra kirrakina mena wurrumurndakibina warnumamalya kuw-ambilyama arrawa warningadinakba nara awiyebajuma kirrakina-da. ²⁹ Umba aburraja wurrukwala warnumamalya ka-likajama yenjerrikina alyengmilyengma-langwa akwa akwaburrangarna-langwa. Engka-langwa iya engka-langwa angalya ka-likajama wurrakina kuw-awiyebeyinama Neningikarrawara-langwa-manja angalya. Biya kamurndak-ambarrinama kamurndaki-yebukeyinama wurruwurrakawura-ma wurrumurndakibina warnumamalya, akena nungkwurraja nara-da!" ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya.

³⁰ Biya ni-yama ngarningka Jesus, "Wurrukwa-ka warnumamalya kuw-arijidadinamurra aduwaba akena ka-lyengmenama-ka akini-yada ngawa wurrakina-da. Aburraja wurrukwala ka-lyengmenama aduwaba biya kembirra ka-likajama kuw-arijidadiname-ka arija-langwa akini-yada ngawa wurrakina-da," ni-yama Jesus nenu-makama wurrumurndakibina-manja warnumamalya nakina-da.

Jesus ni-lyelyingminu-mulangwa Jirujalema

³¹ Akini-yada ngawa aburraja wurrubukwaya wurrukwala WurruBarija warnumamalya na-likenuma wurrakina Jesus-uwa. Biya ne-yama, "Nara yelakwa ambilyuma amiyerra ena-manja angalya, umba jeyi, likaja yadada,"

ne-yama, “mena Nubungkawa Yerida ngini-ngayindenama kenu-wardenama ningkakina,” ne-yama wurrakina-da.

³² Eneja ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Jeyi! Wurri-likaja Yeridu-wa. Yikinu-makine-ka nganyangwa ayakwa nakina-manja nuwarnkarnyerra nenumamalya. Nganje-ka ningena ningi-lyangmurukweyinama aduwaba, akwa ngarningka arnungkwaya ki-lyangmurukweyinama ningena ngawa. Ku-war-denama ningena ka-jadijinama wurramukwa warnumamalya-langwa akwa kangekburakinama warnumamalya angbilyuwalangwa aduwaba akwa ngawa arnungkwaya. Umba mabiyakarbiya-manja mamawura kijerrukwunama warka nganyangwa,” ni-yama Jesus. ³³ “Akena Jirujalemu-wa ki-likajama ngayuwa,” ni-yama. “Kuma-yuwarnama mamurukwa mibina numu-likajamura Jirujalemu-wa aduwaba, akwa arnungkwaya, akwa mingka-manja. Jirujalemu-wa ki-likajama ningena mena yirruwa YirruBurabuda yarnumamalya Neningikarrawara-langwa nara aminukwala-manja angalya a-jungwuma yirrakina umba yiki-jungweyinama ngawa yarna yakwujina Jirujalema-manja-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa WurruBarija warnumamalya.

³⁴ “Karukwa! Karnumamalya Karningi-Jirujalema!” ni-yama Jesus. “Neni-larrkenu-manja nakina Neningikarrawara enalangwa warnumamalya WurruBurabuda nungkwurruwa-wa, kembirra kirr-

ar•dirranguma wurrakina malarra-murra. Kirr-errikbeyinuma malarra aburra-langwu-wa warnumadangkwa yanda-langwa kirra-jungwajuwama warningangkawura wurrakina-da. Biya aduwaba kirri-yaminjaminama kirrakina ngawa-da.

“Karukwa!” ni-yama Jesus. “Ngarra-ngayindanguma nganja ngayuwa kawurra-murndukwama nungkwurruwa ngayuwa-manja wuburra laka dibina dirndarringba jukwujukwa narringawurra-murndukwunama dakina wurriyukwayuwa ngala-langwa ngaluwa-manja kajungwa wurringkinyungwurri-yada ngala-langwa-manja mememiyeja wurrakina-da. Akena nungkwurraja kirru-warangume-ka kirrakina karnumamalya-da.

³⁵ “Kembirra eneja nakina Neningikarrawara kini-lalikinama ena-langwa angalya (Jirujalemanja), akena nara arakba akwurrajuma akina. Nganjukwaba ka-lalikinama kirrakina karnumamalya-da. Nara amandangwa arringkama karna ngayuwa yanda-langwa yiki-yaminama kirrakina enena ayakwa, ‘Akini-yangmarngkwajina nibina nenungkwarba neni-larrkama Neningikarrawara yangkwurrangwa kajungwa aken-enibikini-yada ngakwurruwa ena-langwa ngarnumamalya,’ yiki-yaminama kirrakina,” ni-yama Jesus nenu-makama wurrumurndakibina-manja warnumamalya WurruBarija-da.

Jesus nen-eningabaka-mulangwa nenungkwarba nibina nangbilyuwa-ma

¹ Bi...ya arngkawura Jesus ni-likenuma nakina alikira-wa nuwilyaba-langwu-wa nenungkwarba NuBarija. Narume-ka nubungkawa nakina WurruBarija-langwa warnumamalya. Biya Jesus ni-likenuma nakina ena-langwu-wa alikira Jebuda-manja nenik-alyubari-yada nakina aninga yakwujina enuwa-manja. Akena nakine-ka NuBarija nenungkwarba akwa ngawa wurrukwalu warnumamalya aburrajukwaba neni-rruberringkama ngawa Jesus-uwa wurrakina.

² Neni-rringka-manja wurrakina Jesus-uwa, eneja nuwilyaba nenungkwarba ni-likena nakina enuwa-wa. Akena namurndakirrangkuwanginume-ka alakba iya ayarrmurra ena-langwa. ³ Umba eneja Jesus ni-yengbina ayakwa wurrukwalu-wa warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma akwa ngawa wurrukwalu-wa WurruBarija warnumamalya. Ni-yama nakina, “Karningma karna Neningikarrawara-langwa ayakwa eningarumuruma. Kembangirra ne-yamarrkinama ngarraku-makinama ena? Ak-eningabakina-manja ngarna warnumamalya Jebuda-manja angbilyuwa-langwa, eningaba akina yinda awurrariya?” ni-yama Jesus.

⁴ Aburraja nawurraki-yengminjada wurrakina. Umba Jesus nenu-minjirrkilyinga nibina-manja nenungkwarba akwa nen-eningabakama nakina akwa neni-larrka arakba angalyu-wa-da.

5 Biya Jesus ni-yama nakina wurrumurndakibinu-wa warnumamalya, “Kini-ngkilarrina-manja nenikuwena Jebuda-manja edirra-wa, kemba ki-yamarrkinama nungkuwa ningkakina? Akwa ke-ngkilarrina-manja bulukwa nungkwa-langwa edirra-wa Jebuda-manja, ki-yamarrkinama nungkuwa ningkakina? Mama Jebuda akina, umba warenja-bawiya kin-arrkirnama nenikuwena akwa k-arrkirnama ebina bulukwa nungkwa-langwa ngalajukwaba edirra-langwa-na?” ni-yama Jesus aburruwa-wa.

6 Nara aburraja kenumini-lawurrakajuwa awilyuwilyaba ayakwa enuwa-wa umba nar-rakiyinduma ngawa wurrakina. Nawurraki-yengminjaduma ngawa wurrumurndakakina warnumamalya.

Nara ngakwurruwa a-ngkweningabakajungwuma

7 Eneja Jesus nenu-miringka wurrumurn-dakakina warnumamalya narru-mar•dumar•du-mulangwa ebina eningaba angalya warnik-ambarringi-yada, mena na-lyangkiyamama wurrakina, “Ngarrarumuruma ngarnumamalya ngawa ngarna-da.” Kembirra nakina Jesus nenuwurraki-rringka-manja wurrakina, nenu-makama arakba enena ayakwa aburruwa-wa.

8 Ni-yama, “Ken-ardijina-manja nungkuwa ningkakina nuwilyaba nenungkwarba ena-langwu-wa alikira aningi-yada, nara kembirra nungkwaja a-mar•duma angalya eningaba-dangwa ningkenik-ambarringi-yada nungkuwa. Dukwa eneja nabalija alikira nen-ardijuwama nakina nuwilyaba naruma nenungkwarba

enejukwaba aninga-wa. Akena ningkiyukwujiye-ka ningkakina umba eneja nakina naruma. ⁹ Nara kembirra a-mar•duma eningaba-dangwa angalya, nari-yada e-yamama nibina nabalija alikira nungkuwa-wa, 'Jeyi! En-ambarriya-langwa naka nenungkwarba yelakwa umba erribaja-wiya ningkakina.' Kini-yamina-manja nakina akina ayakwa nungkuwa-wa, kembirra ku-werrikiyeliyena ningkakina akwa kilalikinama ebina angalya ningku-mar•dangumulangwa.

¹⁰ "Nara kembirra a-mar•duma eningaba angalya umba ki-likajama k-ambarrinama awurrariya-manja angalya. Mama nara a-rungekburakajungwuma ningkakina, umba k-ambarrinama yakwujina. Kembirra eneja kin-akwudangwukajungwuna-manja nibina nabalija alikira nungkuwa-wa, kini-yaminama nakina nungkuwa-wa, 'Ngeniyerriya, awurrariya ena angalya nungkwa-langwa. Angerriba likaja eningabu-wa angalya, rungekburakajungwuna ningkakina,' kini-yaminama nakina nungkuwa-wa. Kini-yamina-manja akina ayakwa, kembirra ka-lyangkiyaminama aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya yakwujina, 'Wa! Kwuja, narume-ka nakina nenumamalya-na!' ka-lyangkiyaminama wurrakina. ¹¹ Amandangwa nara-manja a-ngkweningabakajungwuma ningkakina,

kembirra Neningikarrawara kini-yaminama nakina nungkuwa-wa, 'Ningkeningabe-ka ningkakina ningkenumamalya,' kini-yaminama nakina. Akena ku-ngkweningabakajungwuna-

manja ningkakina, kembirra enambalangwa Neningikarrawara arrkala kenilyangkiyelijinama nungkuwa-manja nakinada,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurrababurnu-wa-da.

¹² Biya kembirra ni-yengbina Jesus akwala ayakwa nabaliju-wa alikira nenungkwarba. “Ka-murndukwajina-manja ningkakina warnumamalya kajungwa karniki-yebukajiyada aninga nungkwa-langwa-manja alikira, kembirra nara a-murndukwama warnumamalya nungkwa-langwa, wurribina nungwena-murriya, nawena-murriya, akwa wurribina wurrukwa wurruminababurna angwarnda warnumamalya. Aburramba-langwa dukwa kab-ardijinama wurrakina ambaka-murra aburra-langwu-wa alikira aningi-yada. Umba warningerribirra-langwa warnumamalya kamurndukwunama nungkuwa-wa,” ni-yama Jesus.

¹³ “Umba wurramukwiyadakena warnumamalya warningerribirra k-ardijinama nungkuwa-wa, wurrumurndakibina warningalyingmalyingma warnumamalya, wurrirrirmurrengmurnirna warnumamalya akwa ngawa wurrimimbimba warnumamalya. ¹⁴ Mama nara wurrakina ardjuma nungkuwa aningiyada aburramba-langwa umba eningaba kangekburakjungwunama nungkwa-langwa. Eneja Neningikarrawara kini-yaminama eningaba nungkuwa-manja meningarija-langwamanja mamawura kuw-enibudina-manja ngarningka warninginingaba warnumamalya

wurribina ka-jungwuna-murrada,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

Kuw-alyubarina-mulangwa warnumamalya aninga akini-yada kinu-bungkawadina-manja Neningikarrawara

¹⁵ Eneja nuwilyaba nenungkwarba n-engkirrika-manja amurndakibina ayakwa yakwujina ni-yengbinu-mulangwa Jesus, ni-yama nakina, “Ke-yekirrerridiname-ka wurrakina warnumamalya kuw-alyubarina-murumurra aninga akini-yada ngawa kinu-bungkawadina-manja Neningikarrawara nakina-da,” ni-yama nakina. ¹⁶ Eneja kembirra Jesus nenu-makama enena alawudawarra enuwa-wa.

Nuwilyaba nenungkwarba n-ambilyumurra nakina. Neni-ngayindanguma nakina ena-langwa warnumamalya wurrababurna warniki-liki-yada ena-langwu-wa alikira wurrakina kajungwa warniki-yebukaji-yada aninga yakwujina enuwa-manja. Kembirra ni-larrka ayakwa aburruwa-wa adinuba-wiya warniki-liki-yada wurrumurndakakina warnumamalya. Aburraja kembirra ena-langwa warnikuminuwar•duwar•da arakba narri-dakama aninga eminiminingka. Aruma aninga eningaba akwa ngawa akwalya narri-dakama wurrakina eningaba-da.

¹⁷ Kembirra na-walyuwa-manja arakba akwalya iya aninga, eneja nakina nubungkawa neni-larrka nuwilyaba nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa wurrumurndakibinu-wa warnumamalya, kajungwa kawurraki-likaji-yada ena-langwu-wa

alikirā. Eneja kembirra ni-likena arakba nakina nenikuminuwar•duwar•da. Biya ni-yama nakina wurrumurndakibina-manja warnumamalya, “Awalyuwa arakba aninga, umba kwa!” ni-yama.
¹⁸ Akena aburraja narri-lyangkilyuwakajuwama wurruwurrakidirrbura aringka aburra-langwa wurrakina-da.

Ni-yama neningadinuba-wiya nenungkwarba enuwa-wa, “Kinu-makina nungkwa-langwa nubungkawa ena ayakwa nganyangwa. Ngayuwe-ka ningena ningu-beyindanguma angalya kajungwa ki-lungkuwabijini-yada amarda eninganinga nganyangwa. Akwa ningi-ngayindenama ki-likajama ngayuwa enena-wiya ki-rringkinama akina. Nara kembirra a-likama ngayuwa aduwaba-da,” ni-yama nakina.

¹⁹ Eneja ni-likena ngarningka arakba nenikuminuwar•duwar•da ningku-wa nenungkwarba. “Awalyuwa arakba aninga, umba kwa!” ni-yama.

Eneja ni-yama enuwa-wa, “Kinu-makina nubungkawa nungkwa-langwa ena ayakwa nganyangwa. Ngayuwe-ka ningena ningu-beyindanguma ememberrkwa bulukwa kakuminu-war•deni-yada warka nganyangwa. Kemba ningi-ngayindenama ki-likajama ngayuwa enena-wiya ki-rringkinama amurndakakina bulukwa nganyangwa eningabamurrikba akina. Nara kemba a-likama ngayuwa nungkwa-langwu-wa nubungkawa aduwaba,” ni-yama nakina.

²⁰ Eneja ni-likena ngarningka nenikuminuwar•duwar•da ningku-wa nenungkwarba.

“Awalyuwa arakba aninga, umba kwa!” ni-yama nakina.

Eneja ni-yama enuwa-wa, “Adinube-ka ningena yirringi-yakajuma dadingiyarrka. Kembirra aminakina-langwa nara a-likama ngayuwa nungkwa-langwu-wa nubungkawa aduwaba-da,” ni-yama nakina.

Eneja ni-yaminjamama ngawa nenumurndaki-yendabenuma nakina nenikuminuwar•duwar•da wurrababurnu-wa warnumamalya warniki-liki-yada wurrakina ena-langwu-wa nubungkawa aningi-yada. Akena aburraja nawurraki-waranguma nara ka-likena wurrakina. ²¹ Eneja kembirra ni-lawurradina arakba angalyu-wa akwa nenu-maka amurndakibina ayakwa ena-langwa-manja nubungkawa.

Eneja kembirra n-awinyambade-ka nakina nubungkawa arakba amurndakibina-langwa ayakwa. Biya ni-yama nibinu-wa neniku-minuwar•duwar•da, “Jeyi! Likaja errekb-wa mamurukwu-wa,” ni-yama. “Nara ambudiduma umba warenja likaja wurrukwalu-wa warnumamalya nuw-ambilya-murruwa enena-manja angalya. Ki-likaja maruma-langwiya mamurukwa akwa ngawa miyukwayuwalangwiya mamurukwa. Biya k-aburangkina ningkakina warningerribirra warnumamalya, wurribina warningalyingmalyingma akwa ngawa wurrirrengmurrengmurnirna akwa ngawa wurribina wurrimimbimba warnumamalya. Kembirra ka-wilyakina wurramukwiyadakina warnumamalya yangkwurrangwa nganyangwu-wa angalya

kajungwa kuw-alyubarini-yada enena aninga,” ni-yama nakina nubungkawa nenu-makama ena-langwa-manja nenikumunuwar•duwar•da-da. ²² Eneja ni-likena arakba-da.

Biya wurramukwiyadakina warnumamalya n-aburangkama nakina. Biya wurrukwala nen-akburrangarnuma nakina akwa nenu-wilyakama arakba ena-langwu-wa nubungkawa-da. Biya ni-yama ena-langwu-wa nubungkawa, “Ningarra-wilyakama wurrumurndakenena warnumamalya yangkwurrangwa akena aruma ngawa enena angalya-da,” ni-yama nakina.

²³ Eneja kembirra nubungkawa ni-yama enuwa-wa, “Jeyi! Likaja mamurndakangaba-wa mamurukwa nara-murruwa alikira,” ni-yama. “K-aburangkina ningkakina yakwujina warningerribirra warnumamalya. Biya k-akburrangina-manja wurrakina ka-wilyakina yangkwurrangwa, kajungwa ena alikira nganyangwa ka-lyangburrukwuni-yada warnumamalya. Ka-warena-manja wurrakina, kembirra ki-yamina nungkuwa aburruwa-wa, ‘Yiki-likajama enena-wiya,’ ki-yamina, ‘mena nubungkawa nganyangwa nginu-makamubaba nakina ngayuwa-manja yiki-likaji-yada karningerribirra karnumamalya aningi-yada,’ ki-yamina nungkuwa aburruwa-wa.

²⁴ “Amandangwa ningi-yaminama, wurrumurndakibina warnumamalya ka-likeni-yada warningadinuba-wiya nganyangwu-wa angalya nara arakba wurrakina alyubaruma ena aninga nganyangwa,” ni-yama nakina nubungkawa

ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da-da.
Ena-bu ngawa-da.

Enena alawudawarra nenu-makama Jesus
nibinu-wa nenumamalya-da.

*Akin-aburrakiyuwarna-mulangwa angwurra
Jesus-manja*

²⁵ Bi...ya narruma-yuwarnuma ngawa mibina
mamurukwa numu-dirrirnduma makina
Jirujalemu-wa nakina Jesus akwa wurribina
ena-langwa warnikabuburrakiyuwa. Aburraja
wurrilyimberrkwulyumide-ka warnumamalya
namurndaki-likenuma makina-manja ngawa
mamurukwa aburrajukwaba wurrakina.

Kembirra na-likenu-manja wurrakina
lukwakwa nakine-ka Jesus nu-ngwanja akwa
ni-nyakuwarrukwajungwa akwa ni-yengbina
amurndakenena ayakwa wurrumurndakakinu-
wa wurruwurrakwulyumida warnumamalya.
²⁶ Ni-yama nakina, “Kirruwilyaba karnumamalya
yiki-likaja-manja ngayuwa-wa akwa yiki-
lyelyingmina-manja angwurra nungwenungwa
iya dirndenungwa iya dadingiyenungwa iya
wurriyukwayuwa nungkwurra-langwa, akwa
ngawa narrkuwena-murriya iya darrkuwena-
murriya umba yiku-warrngkilyelyingmina-
manja ngayuwa, nara kembirra abur-
rakiyuwama ngayuwa-manja kirrakina. Yiki-
lyelyingminama angwurra ngayuwa-manja
umba yiku-warrngkilyelyingmajungwunama
kirrakina-da. ²⁷ Akwa ki-lyelyingmajungwuna-
manja ningkakina akwa ku-warena-manja
ningkeniki-jungwa ngayuwa-langwa, nara

kembirra aburrakiyuwama ngayuwa-manja ningkakina-da,” ni-yama Jesus nenu-makama wurrumurndakibinu-wa warnumamalya-da.

²⁸ Biya ngarningka ni-yama nakina aburruwawa, “Yiki-ngayindena-manja kirrakina karniki-yuwi-yada ngayuwa-manja, kembirra yikumar•dikinama ambaka-langwa mangma nungkwurra-langwa,” ni-yama Jesus. “W-engkirrikiya-langwa. Ka-makinama ngayuwa ambilyuma eyukwujiya-kiya alawudawarra, awilyaba alikira-langwa umba awilyaba awinyamba-langwa,” ni-yama Jesus.

Nuwilyaba nenungkwarba kini-ngayindena-manja kini-likirakina-manja nakina alikira alingajirrirra, kembirra adinuba-wiya nara-wiya aburradaduma nakina warka kinuma-war•dikinama ambaka-langwa mangma ena-langwa. Kinu-murnduwarnama angwarnda ena-langwa, aruma-murrikba akina, kajungwa arngkawura-murri-yada ngawa kini-ngekburakini-yada akina alikira. ²⁹ Nara-manja a-murnduwama nakina angwarnda ena-langwa adinuba-wiya, kinum-akumurnama jimenda yimbukwa dukwa-da umba nara akwala-da. Kema nara a-likirakuma akina alikira ambaka nakina-da.

Kembirra aburraja wurrukwalu warnumamalya keni-rinjarrkinama enuwa-wa. ³⁰ “Wayi!” ke-yaminama wurrakina. “Naka nenungkwarba n-aburradadanguma warka ena-langwa, akena nara nakina kini-jerrukwa-na! Ekuwarra yimbukwa wulkwa ni-likirakama, akena nara

ambaka kini-jerrukwa akina-da,” ke-yaminama wurrakina-da. Ena ngawa.

³¹ Umba nuwilyaba eneja nubungkawa keni-ngayindena-manja nakina neniku-wardi-yada ningku-wa nubungkawa, enejukwaba kinumawar-dikinama ambaka-langwa mangma ena-langwa. Akwa kenu-murnduwarnama nakina ena-langwa wurrawinyamba warnungkwarba nara-wiya a-likama awinyambu-wa. Dukwa wurrilyimberrkwulyumide-ka 10,000 warnungkwarba wurrawinyamba ena-langwa, umba eneja nuwilyaba-langwa nubungkawa wurrilyimberrkwulyumide-ka angwurra dukwa nakina wurrawinyamba 20,000 warnungkwarba-da. ³² Kembirra nara eneja nakina ambudiduma umba keni-larrkajama warenja-bawiya wurrukwalala warnungkwarba ningku-wa nubungkawa kin-ambilya-murruwa awilyikerra nakina ambaka. Aburraja ka-likajama akwa ke-yaminama, “Amiyambena ningki-ngayindenama nungkuwa?” ke-yaminama enuwa-wa. “Umba yirraja yiki-yamarrkinama yirruwa yarnumamalya nari-yada awinyamba?” ke-yaminama wurrakina kenuminu-wilyakinama ayakwa aburra-langwa-langwa nubungkawa ningku-wa nubungkawa wurrakina-da. Ena ngawa-da.

³³ Biya kembirra nenu-makama Jesus wurrumurndakibina-manja warnumamalya, “Kembirra wunalakina-kiya wuburra wunenungkwarba-kiya yiki-yaminama kirrakina nungkwurrajukwaba. Ningkakina ningkuwilyaba yiki-ngayindena-manja

ningkeniki-yuwi-yada ngayuwa-manja, kembirra nara ningkakina a-waruma ningkeniki-lalika-langwa eningerribirra amurndakijika nungkwa-langwa umba kuma-war•dikinama mangma nungkwa-langwa,” ni-yama Jesus nakina-da.

Ngarri-yamina-mulangwa ngakwurruwa wuburra dilingena dibina dungwurrkwarda

³⁴ Biya kembirra ni-yama ngarningka Jesus aburruwa-wa, “Karningme-ka karna dilingena. Dadingabe-ka dakina. Akena kingu-milyingkambumadina-manja dakina dilingena, aki-yamarrkinama ngarna kembirra kajungwa aking-eningabakini-yada dakina? Nare-ka-da. Nara ngarna eningabakama dakina dilingena dadingungwurrkwarda-ma-baba dakina, ³⁵ umba akinga-wurrenana dakina ngarna-da. Nara ngarna akumama dakina ajiringka-manja, mena nara-baba eningabakama dakina akina ajiringka. Akwa nara ngarningka a-ngwunyirrkwajuma bulukwa-langwa-manja yimi, mena nara-baba eningabakama dakina dilingena amarda-murriya. Nare-ka-da, duwurrariya-baba ngawa dakina dilingena-da.

“Kembirra w-engkirraja angwurra amurndakakinu-wa ayakwa ngarra-makamurruwa. Yik-awiyebajina-manja akina nungkwurra-langwu-wa mada, nara kembirra a-jadijuma mungarrkuwarru-wa mada akwa a-lyikbijuma akina ayakwa, umba yiki-yakuwerribikaja ngawa ambakalangwa amurndakakinu-wa,” ni-yama Jesus

wurumundakibinu-wa warnumamalya
wurrilyimberrkwulyumida-da.

15

Na-lyumadu-mulangwa jiba

¹ Bi...ya aburraja wurrababurne-ka warnu-
mamalya nurrumundaki-ngayindanguma
warnik-engkirriki-yada ayakwa wurrakina
Jesus-langwa. Umba wurrilyimberrkuwarra
warnumamalya nurraminu-war•danguma warka
WarningiRawuma-langwa wurrubungkawa
wurumundakakina. Akwa nurraminu-
manguma angwarnda wurrukwal-
langwa WarningiJudiya warnumamalya
kajungwa warniku-kwi-yada akina aburra-
langwu-wa wurrubungkawa. Biya
nuw-akwudangwukajungwunuma Jesus-
uwa wurrakina aburruwa wurrukwala
ngarningka warnumamalya wurruwurrariya
aburrajukwaba.

² Akena aburraja WurruBarija warnumamalya
akwa wurribina warnikakakirumaka Mawijija-
langwa ayakwa eningarumuruma na-
ngwurrkiyengbeyinuma wurrakina. Biya
ne-yama, “Jesus-eka nakina nara a-larrkama
wurruwurrariya warnumamalya engku-wa,
umba nen-ardijinama wurrakina enuwa-wa
akwa n-alyubarinama aninga aburruwa-manja-
da,” ne-yama wurrakina.

³ Kembirra aminakina-langwa eneja Jesus
nenu-makama abiyakarbiya alawudawarra
wurumundakakina-manja warnumamalya.

4 Nuwilyaba nenungwarba n-akwurrājuwama nakina ababurna jiba arngkumemberrkwa-ma arngkumemberrkwa ena-langwa. Umba awilyaba na-lyumaduma akina. Kembirra kini-yamarrkinama nakina? Ngayuwe-ka kembirra arakba ngarra-makinama nungkwurruwa-wa. Kini-lalikinama amurndakibina akwala jiba ena-langwa amarda-manja umba kini-likajama nakina kin-aburangkinama ebinu-wa awilyaba jiba na-lyumadu-murruwa ena-langwa-da.

Nakina ngawu...wa kin-aburangkinamu...wa, yanda-langwa kin-akburrangina-manja ebina na-lyumadu-murrada. ⁵ Biya kin-akburranga-manja akina, kinu-menama akwa kin-akumurnama ena-langwa-manja amurn•da. Niyekirrerre-ka arakba kembirra kinu-werrikilyelyingmajungwunama-da.

⁶ Kembirra kini-lawurradinama nakina angalyu-wa kini-ngabukwunama akina ena-langwa-manja amurn•da-da. Biya kenu-murndukwajinama warnumamalya ena-langwa akwa kini-yaminama aburruwa-wa, “Kwa, ngarri-yekirrerrikajungwuna-langwa arakba ngakwurruwa, mena ning-akburranga-mubaba arakba nganyangwa ebina na-lyumadu-murrada jiba,” kini-yaminama nakina-da, kenu-makinama ena-langwa-manja warnumamalya-da. Ena ngawa.

⁷ Biya kembirra ni-yengbina ngarningka akwala ayakwa nakina Jesus. Ni-yama, “Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja ke-yekirrerridinama wurrakina ena-langwa-

manja angalya abalkaya, kinu-wurrena-mulangwa nuwilyaba nenumamalya awurruwurrariya amurndakibina n-arriyakajungwunu-mulangwa nakina. Umba kwuja! Neningikarrawara-langwa warniku-mamurikaja ke-yekirrerridinama wurrakina wurrumurndakibina-langwa 99 warnumamalya ke-yamina-mulangwa eninginingaba wurrakina. Umba ke-yekirrerridinama angwurra wurrakina wurruwilyaba-langwa warnumamalya karru-wurrena-mulangwa awurruwurrariya amurndakibina nuw-arriyakajungwunu-mulangwa umba kenumini-yarrkuwarakina-mulangwa ayakwa Neningikarrawara-langwa wurrakina-da,” ni-yama Jesus nakina-da.

Na-lyumadu-mulangwa embirrkaluwa angwarnda

⁸ Biya kembirra ni-yama nakina Jesus, “W-engkirraja enenu-wa ngarningka alawudawarra,” ni-yama.

Duwilyaba dakina didarringka ying-akwurrajuwama ememberrkwa angwarnda eningilyamarmba ngala-langwa. Umba nuw-embirrkilyumaduma awilyaba akina. Kingiyamarrkinama kembirra dakina didarringka? King-aburangkinama dakina angwurra ebina ngala-langwu-wa eyukwujiya angwarnda nuw-embirrkilyumadu-murruwa. Akwa king-abarrakajinama bajananga akwa kingiyangbarrkinama ngala-langwa-manja alikira ambaka-langwa.

King-abuburangkinama ngawu...wa, yanda-langwa king-embirrkakburrangina-manja ebina nuw-embirrkilyumadu-murrada. ⁹ Kembirra king-akburranga-manja akina karringawurra-murndukwajinama dakina ngala-langwa warnumamalya. Kingi-yaminama aburruwa-wa, “Kwa, ngarri-yekirrerrickajungwuna-langwa aduwaba,” kingi-yaminama, “mena ngayuwa ning-akburranga-mubaba ebina angwarnda nganyangwa nuw-embirrkilyumadu-murrada,” kingi-yaminama dakina didarringka, karringa-makinama ngala-langwu-wa warnumamalya-da. Ena ngawa.

¹⁰ Biya kembirra ni-yengbina ngarningka akwala ayakwa nakina Jesus. Ni-yama, “Wuburra laka dibina didarringka kingi-yekirrerridinama, kembirra aburrajukwaba Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja ke-yekirrerridinama wurrakina-da. Ke-yekirrerridinama wurrakina wurruwilyablangwa warnumamalya karru-wurrena-mulangwa awurruwurrariya amurndakibina nuw-arriyakajungwunu-mulangwa wurrakina akwa kenumini-yarrkuwarakina-mulangwa ayakwa Neningikarrawara-langwa wurrakina-da,” ni-yama nakina Jesus.

Ni-lyumadu-mulangwa nenungkwarba

¹¹ Biya enena ngarningka alawudawarra nenu-makama Jesus aburruwa-wa.

Nuwilyaba nakina nenungkwarba akwa wunambilyuma warnikuwabulena-kiya nabukambilyuma yakwujina awilyaba-manja angalya

wurrubukalakina. ¹² Biya neningarija-langwa-dangwa nenikuwenikba ni-yama nungwenikbawa, “Ngangwa,” ni-yama, “wu-murnduwarna arakba akwa wi-yebijebakina amurndakijika iya ajiringka nungkwa-langwa aduwaba kajungwa ku-meni-yada ekuwarra ngaya nganyangwa,” ni-yama. Eneja kembirra nungwenikba nu-murnduwarna nakina amurndakibina amurndakijika iya ajiringka. Nenuminilirrak-eyebijebakama arakba wunalakina-langwa wunenungkwarba-kiya, ekuwarra nawenikbalangwa umba ekuwarra nenikumarnjenikbalangwa.

¹³ Eneja kembirra arngkidarrba-langwiya nakina nijira-dangwa nenu-kwa ebina ajiringka ena-langwa wurrukwalu-wa warnumamalya umba nu-manga angwarnda aburruwa-langwa akina-murrada. Akwa kembirra ni-likena eminingku-wa angalya nakina-da. Biya ni-likena arakba, nu-wilyakama ena-langwa amurndakijika iya angwarnda-da. Juju...j engkuwe-ka ni-likenuma nakina.

N-alilikenu...wa, yanda-langwa ni-yar•da eminingka-manja angalya arakba aminababurna-manja alikira iya warnumamalya. Yakwujina n-ambilyuma nakina akena nara amurndamurndirra ambaka kinu-wilyaka ebina angwarnda, nara kin-engkirrikena nakina ambaka-murri-yada umba nu-wurrawaja ngawa warenja-bawiya akina-da. Ni-jerrukwama angkwulyumida-langwa ngawa nakina-da. ¹⁴ Nara ebina ajijira-mulangwa kinu-wilyaka ena-langwa-manja ayarrka, nu-

mangbijerriduma nakina ngawa arakba-da. Neningalyingmalyingmadume-ka nakina-da.

Umba akina-manja ngawa angalya nawarrngkijerriduma ngalaja aninga akina. Kembirra nakine-ka nenungkwarba numureyanguma akwa ni-ngayindanguma kinalyubarinuma aninga. ¹⁵ Biya arakba ni-likena nakina nuwilyaba-langwu-wa nenungkwarba angalya, neni-yendabenuma warki-yada, akwa kembirra arakba nenuminu-war•danga nakina warka. Eneja nakina neni-larrka ena-langwu-wa bikibiki nenik-akwurraji-yada amurndakakina. ¹⁶ Umba ni-ngayindanguma nenik-alyubariyada aninga bikibiki-langwa kajungwa nenikiladikajungwi-yada nakina nenungkwarba, mena nara kenu-kwa warnumamalya aninga. Akine-ka bikibiki-langwa aninga na-jijanguma narru-wurrangu-mulangwa ebina amakwulya narr-alkuwayijuwa-mulangwa warnumamalya amamuwa-langwa aninga warnik-alyubara-langwa.

¹⁷ Biya kembirra arakba ni-yakuwerribika nakina akwa ni-lyangkiyama, “Wurru-murndakibina warnungkwarba nenuminu-war•duwar•denama warka nungwarrka-langwa, nuw-alyubarinama arume-ka aninga aburra,” ni-yama. “Umba nganja ningena yelakwa murumureya ning-ambilyama. ¹⁸⁻¹⁹ Ngi-likajama arakba ngi-lawurradina nungwarrku-wa. Kiyaminama ngayuwa enuwa-wa, ‘Ngangwa, ningene-ka ning-arriyakajungwuma. Nara kembirra arakba wurrukuala e-yengbijuma ningena nungkwa-langwa ningenikuwena,

mena nara k-engkirrikena ngayuwa ayakwa Neningikarrawaru-wa akwa nungkuwa-wa. Umba yirra-ngayindenama ningkakina ki-yaminama ngayuwa-manja wuburra laka wurrukwalamanja ningki-yaminama aduwaba warnumamalya buminu-war•duwar•denamurrumanja nungkwa-langwa warka. Nganjukwaba ku-war•denama wuburra wurrumurn-dakenena warnikuminuwar•duwar•da buminu-war•denama, akena nara arakba ningenikuwena e-yamama ningena,' ki-yaminame-ka ningena nungwarrku-wa-da," ni-lyangkiyama nakina ni-lyangkumakajungwunuma nenungkwarba.²⁰ Biya kembirra nu-mirajanga nakina akwa ni-likena arakba ni-lawurradina nungwenikbalangwu-wa angalya-da.

N-alilikenu...wa. Akena awilyikerra-langwiya ngawa ni-likenu-wiya nakina ambaka nenungkwarba, eneja nungwenikba neni-rringka nubukwaya ni-lawurradinuma. Neni-rringka-manja nakina ni-lawurradinu-manja nenikuwenikba, nerrukwule-ka. Biya n-angkarra nakina nenukwurukwa, akwa nen-engkarrnga akwa neni-lawurangka nenikuwenikba-manja-da.

²¹ Kembirra ni-yama eneja nenikuwenikba nungwenikba-wa, "Ngangwa, ningene-ka ningarriyakajungwuma. Nara k-engkirrikena Neningikarrawaru-wa akwa nungkuwa-wa. Nara kembirra arakba nungkwa-langwa ningenikuwena ningena mena ninguwurrariyababa," ni-yama.

²² Akena eneja nungwenikba nen-ardijuwa wurrumurdakibina warnumamalya nenuminu-

war•duwar•danguma, biya ni-yama aburruwa-wa, “Kwa warenja, wurringa-lyilyiya dumbala dadingaba-langwa aken-awiyebaji-yada naka,” ni-yama. “Akwa wun-awiyebajiya eyukwujiya errumungkwa amamamuwa ena-langwa-manja amamamuwa ayarrka akwa wun-awiyebajina ngarningka ebina eningalika ena-langwa-manja alika. ²³ Akwa yiki-likaja yiku-mena ebina eyukwujiya bulukwa engmurra. Yikuwardena akwa yik-aburdana akina. Kembirra akalyubarinama ababurna amadangkwa iya aninga ngakwurruwa aki-yekirrerrikajungwunama, ²⁴ mena naka nenikuwarrka nganyangwa ni-jungwu-murrada, akena aduwaba n-enibuduma arakba naka-da. Ningen-akburrangama arakba nibina ni-lyumadu-murrada-da,” ni-yama nenyuwangkwa nakina. Biya nuw-alyubarina arakba aninga wurrakina-da.

²⁵ Akini-yada ngawa eneja nuwilyaba nenikuwenikba naruma-dangwa nuwar•danguma warka errekba-manja. Biya ni-lawurradinu-manja nakina angalyu-wa akwa n-akwudangwukajungwunu-manja alikira-wa, n-engkirrika nakina arakba akumalyumalyangka eningalukwanja namalyangkeyinuma. ²⁶ Biya kembirra nenardija nuwilyaba nenikuminuwar•duwar•da nungwenikba-langwa akwa ni-yama, “Neyamarrkinama wurrakina?” ni-yama nakina.

²⁷ Eneja nibina nenikuminuwar•duwar•da ni-yama enuwa-wa, “Nungkwa-langwa nenikumarnjena ni-yar•duma naka. Kembirra eneja nungwena yirrenu-makama yarniku-

warda ebina eyukwujiya bulukwa engmurra, mena ni-lawurradinu-mubaba karninikuwena ngawa neningaba nakina-da,” ni-yama.

²⁸ Eneja kembirra naruma-dangwa nenikuwenikba nenak-ar•darra awinyamba. Nara kini-ngayindanga kin-awiyebena alikira-wa. Kembirra eneja nungwenikba ni-jadinga nakina alikira-langwa akwa ni-yama, “Nara errekba-manja ambilyuma umba kwa, awiyeba-langwa marrakba arrawu-wa,” ni-yama.

²⁹ Akena eneja ni-yama nungwenikba-wa, “Kwuja, ngayuwa yirraminu-war•danguma warka nungkwa-langwa,” ni-yama. “Mababurneka mamarika iya yinungkwura ninguwar•danguma, ninguwar•duwar•denama aduwaba ngawa ningena-da, wurrumurn-dakenena wuburra warnumamalya buminiu-war•denama aburrajukwaba nungkwa-langwa. Nara yibamini-yarrkuwurranga ebina yimaka-mulangwa ayakwa nungkuwa, akena nara kembirra yiku-kwa awilyuwilyaba nenukwuda ngayuwa-wa-da kajungwa yarnikalyubari-yada nganyangwa warnumamalya-da.

³⁰ Akena naka eneja nenikuwena nungkwa-langwa ni-jerrukwama ebina angwarnda nungkwa-langwa wurruwurrariya-manja wurridarrangka. Umba ni-lawurradinu-manja naka nungkwa-langwa nenikuwena angalyu-wa, kembirra nungkwaja ningkarra-makama ningkakina nungkwa-langwa-manja warnikuminuwar•duwar•da, kembirra narruwardanguma engmurra eyukwujiya bulukwa ena-langwi-yada wurrakina-da,” ni-yama nakina

nenikuwenikba nungwenikba-wa.

³¹ Eneja kembirra nungwenikba ni-yama enuwa-wa, “Nenukwa, ngeniyerriya,” ni-yama, “ningkene-ka ningk-ambambilyuma yelakwa ngayuwa-manja, akwa amurndakenena amurndakijika-murriya nganyangwa nungkwa-langwe-ka ababurna-langwa ena. ³² Umba ena yirr-alyubarinama yarna aninga yirri-yekirrerrikajungwunama yarna. Eningabe-ka ena mena naka nenikuwarrka nganyangwa ni-jungwu-murrada, akena aduwaba n-enibuduma arakba naka-da. Ni-lyumadu-murrada, akena ningen-akburrangama ngayuwa,” ni-yama nenyuwangkwa, nenu-makama nenikuwenikba-wa-da. Akwa ena ngawa-da.

Enena abiyakarbiya alawudawarra nenu-makama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnumamalya.

16

*Numinilyenjirra-langwa mangma nenikumin-
uwar•duwar•da*

¹ Biya kembirra nenu-makama Jesus ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa enena alawudawarra nuwilyaba-langwa nenikuminuwar•duwar•da.

Nuwilyaba n-ambilyumurra nenikumin-
uwar•duwar•da nakina. Umba eneja ena-
langwa nubungkawa numinababurne-ka alikira
iya amurndakijika akwa angwarnda nakina.
Nakine-ka kembirra nenikuminuwar•duwar•da
ena-langwa numurndak-akukwurrājuwama

ababurna-langwa eningerribirra ena-langwa-langwa nubungkawa.

Bi...ya aburraja wurrukwala warnumamalya na-likenuma nakinu-wa nubungkawa akwa neyamama, “Nakine-ka nenikuminuwar•duwar•da nungkwa-langwa nibina n-akwurrajinama ababurna-langwa amurndakijika nungkwa-langwa nuwurrariye-ka nenumamalya nakina,” ne-yama. “Ni-jerrukwuname-ka eningerribirra nungkwa-langwa nakina. Ku-mangbijerridinama kembirra adinuba ningkakina,” ne-yama wurrakina nenu-maka nakina-manja nubungkawa-da.

² Eneja kembirra nubungkawa nen-ardijuwa nibinu-wa arakba nenikuminuwar•duwar•da. Nakine-ka ni-likena kembirra enuwa-wa. Umba ni-yama nakina nubungkawa ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da, “Amiyambena ena ayakwa bu-makama warnumamalya nungkuwa-langwa?” ni-yama. “Yirra-ngayindenama nungkuwa ku-murnduwarnama aduwaba ababurna-langwa angwarnda nganyangwa. Akwa yikumin-arrikarrenama jurra-manja akina ababurna-langwa akwa yiku-kwunama akina jurra ngayuwa-wa, mena nara-baba arakba aminu-war•duma ningkena warka nganyangwa yelakwa,” ni-yama nakina nubungkawa enuwa-wa.

³ Umba eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da ni-lyangkumakajungwunuma arakba. “Karukwa!” ni-yama. “Ki-yamarrkiname-ka ningena aduwaba? Nubungkawa nganyangwa nu-warenama

ngayuwa. Nara kembirra arakba aminuwar•duma ningena warka ena-langwa-da. Ningeningarrubuda-me-ka ningena ningenukungkada-langwa edirra-da. Akwa nara eyukwamajuma erribirra angwarnda iya aninga warningerribirru-wa warnumamalya, kiyeliyena-mubaba kembirra ningena ngayuwa akina-langwa-da. ⁴ Wa! Ningeningma kembirra arakba ningeni-yama-langwa ngayuwa kajungwa nari-yada a-waruma wurrukwala warnumamalya ngayuwa-da. Kembirra kijadena-manja ngayuwa nubungkawa-langwa-langwa alikira, aburraja kab-awiyebajinama ambaka-murra ngayuwa wurrakina warnumamalya aburra-langwu-wa alikira-da,” niyama ni-lyangkumakajungwunuma nakina nenikuminuwar•duwar•da-da.

⁵ Biya nen-ardijuwama nakina kembirra wurrumurdakibina warnumamalya warniku-kwi-yada angwarnda iya aninga ena-langwu-wa nubungkawa. Wurruwilyuwilyabawiya nen-ardijuwama nakina enuwa-wa wurrumurdakakina warnumamalya wurrababurna-langwa. Biya ni-yama nakina nuwilyabu-wa, “Ambarrngarna aninga ningkeniku-kwi-yada ningkena nubungkawa nganyangwa?” ni-yama.

⁶ Eneja ni-yama, “Kinu-kwunama-ka ningena arngkumemberrkwa-ma arngkumemberrkwa budila enuwa-wa aliba-langwa amalyirra,” ni-yama.

Kembirra eneja ni-yama nakina nenikuminuwar•duwar•da enuwa-wa, “A•a! Wu-

miya ena jurra nungkwa-langwa. Ambarriya akwa wu-warrukwajiya ena ekirra. Nara arngkumemberrkwa-ma arngkumemberrkwa umba arngkumangbala-ma arngkumemberrkwa k-arrikarrenama ningkakina yelakwa-da. Biya arngkumangbala-ma arngkumemberrkwa kinu-kwunama budila enuwa-wa kembirra-da,” ni-yama nakina.

⁷ Umba ningka-langwa nenungkwarba ni-likenuma enamba-langwa enuwa-wa. Kembirra ni-yama eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da, “Umba nungkwaja, ambarrngarna ningkena aninga ningkeniku-kwi-yada nubungkawa nganyangwa?” ni-yama.

Eneja ni-yama, “Kinu-kwunama-ka ningena 1,000 beka amadidira-murra amaninga nungkwa-langwu-wa nubungkawa,” ni-yama.

Kembirra eneja nakina nenikuminuwar•duwar•da ni-yama, “A•a! Wu-miya ena jurra nungkwa-langwa. Nara 1,000 umba 800 k-arrikarrenama ningkakina,” ni-yama nakina-da.

⁸ Bi...ya n-engkirrika arakba eneja nubungkawa ayakwa nakina-langwa nikalya nenikuminuwar•duwar•da ni-yama-mulangwa nakina. Biya ni-yama, “Nakakirume-ka nakina nenikuminuwar•duwar•da nganyangwa. Milyenjirre-ka mangma ena-langwa,” ni-yama nakina nubungkawa. Ena-bu ngawa-da.

Biya kembirra Jesus nenu-makama ngarningka ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa akwa ni-yama nakina, “Akine-ka ni-yengbinuma nakina nubungkawa ayakwa, mena

warnumamalya wurribina na-lyelyingmina-murrumurra wulkwa amurndakijika-murriya-manja na-likaja-mubaba milyenjirra-murra mangma wurrakina. Warningme-ka wurrakina *warniku-wulda-langwa *warniku-ngwur•da-langwa enena-manja angalya. Warningme-ka warniki-yama-langwa warnumamalya-manja wurribina na-lyangmurukweyina-murrumanja aburrajukwaba amurndakijika-manja umba nara akwala. Umba aburraja warnumamalya wurribina na-lyelyingmina-murrumurra Neningikarrawara-langwa-manja alarradada na-lyangmurukweyinama aburrajukwaba wurrakina enena-manja angalya akwa ngawa ngarningka amurndakibina-manja Neningikarrawara-langwa-manja ngalajukwaba-da. Kembirra enena-manja angalya narruma-wilyakinama wurrakina mangma meningilyenjirra-ma amurndakijika-langwa. Warningbala warniki-yama-langwa warnumamalya-manja wurribina na-lyangmurukweyina-murrumanja amurndakijika-murriya-manja wurrakina umba nara akwala-manja,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

⁹ Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus aburruwa-wa, “Kembirra ngarra-makinama ena ayakwa nungkwurruwa-manja,” ni-yama. “Nungkwurraja yika-mamurikajinama kirrakina wurrukwala-manja warnumamalya. Yika-kwunama aninga iya amurndakijika akwa angwarnda. Ambaka-murra kembirra yiki-jungwuna-manja kirrakina, nara arakba

a-ngayinduma amukwiyadakina kirrakina amurndakijika-murriya. Akini-yada ngawa eneja Neningikarrawara nakina yikenu-wilyakinama kirrakina ena-langwu-wa angalya abalkaya,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

¹⁰ Biya ni-yama nakina Jesus ngarningka aburruwa-wa, “Kirruwilyaba karnumamalya yikinumin-akwurrajina-manja amurn-damurndirra kirrakina eyukwujiya angwarnda ningka-langwa nenumamalya akena nara-manja amini-jerrukwama akina, kembirra ambaka-murra eneja yikenu-werrungwur•denama nungkwurruwa-manja akwa nungkwurraja yikinumin-akwurrajinama kirrakina ena-langwa adirrungrwarna angwarnda-da. Akena kirrikalya-manja kirruwilyaba karnumamalya, nara-manja akwurrajuma eyukwujiya angwarnda ebina ambaka-langwa umba yikinumini-jerrukwuna-manja akina, kembirra nara nakina a-werrungwur•duma nungkwurruwa-manja akwa nara kirrakina amin-akwurrajuma aruma angwarnda ena-langwa-da. ¹¹ Nara-manja nungkuwa akwurrajuma ningkakina angwarnda iya amurndakijika ningku-murndamurndirra enena-manja angalya, amiyambena kembirra Neningikarrawara-langwa kinumin-akwurrajinama ningkakina? Nara-da. Nare-ka a-kwama Neningikarrawara eningerribirra ena-langwa nungkuwa-manja ningkenik-akwurraji-yada ena-langwa akina-da. ¹² Amurndakenene-ka amurndakijika iya angwarnda nara nungkwa-langwa akina.

Umba eneja Neningikarrawara ngingu-kwunama ena-langwa angwarnda iya amurndakijika-murriya eningaduwaya nungkuwa-manja. Kembirra nara-manja akwurrajuma ningkakina amurndakakina eningaduwaya enena-manja angalya, ki-yamarrkinama ningkakina ambaka-murra? Eneja kenu-kwunama ningkakina Neningikarrawara eningaba ebina ena-langwa eningangkawura ena-langwa-manja angalya abalkaya-na? Nare-ka nakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

¹³ Biya ni-yama ngarningka nakina aburruwa-wa, “Neningerribirra nenikuminuwar•duwar•da nare-ka nakina aminu-war•duma warka wunalekbina-kiya-langwa wunubungkawa-kiya-langwa wunambilyuma. Dukwa kini-lyelyingminama nuwilyaba-manja nubungkawa, kinu-werrikambilyama enuwa-manja, umba dukwa kenu-wirrikbinama nakina ningka-manja akwa nara kembirra akwurrajuma angwurra nakina-manja-da. Akine-ka ngarra-makama mena-baba ka-bungkawadina-manja akina angwarnda nungkwurruwa-manja, kembirra Neningikarrawara nara a-bungkawaduma nakina nungkwurruwa-manja-da,” ni-yama Jesus nenu-maka ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa nakina-da.

Jesus ni-yengbinu-mulangwa abiyakarbiya ak-wala ayakwa

¹⁴ Aburraja wurruk-wala WurruBarija warnumamalya aburrajukwaba nuw-engkirrikenuma amurndakibina ayakwa Jesus-

langwa. Kemberra nenu-marngkajuwama enuwa-wa mena na-lyelyingminu-mubaba angwurra angwarnda.

¹⁵ Eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Kirrakina-bina kirra-ngayindenama warnumamalya ke-yamina-mulangwada, ‘Karningabe-ka KirruBarija kirrakina karnumamalya, kirruwerrikidirrbure-ka kirrakina-da.’ Akina kirri-ngayindenama akena eneja Neningikarrawara neningma nakina mangma iya yukwudukwuda nungkwurra-langwa. Neningma angwurra nungkwurruwa-manja karnumamalya. Nara a-lyanguwerribikajungwuma nakina wuburra kirrukwala karnumamalya kirri-lyanguwerribikajungwunama kirrakina-da. Yiki-yamina-manja karnumamalya, ‘Eningaba akina,’ dukwa Neningikarrawara kini-yaminama arrkala, ‘Awurrariya akina,’ kini-yaminama dukwa nakina-da,” ni-yama Jesus nenu-maka WurruBarija-manja-da.

¹⁶ Biya ngarningka ni-yama kemberra Jesus aburruwa-wa, “Arakburakba-kiya-wiya wurribina warnikakakirumaka warnumamalya narr-akakirumakama Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma narra-makama wurrukwala-manja warnumamalya. Akwa narr-akakirumakama ngarningka Neningikarrawara-langwa-langwa ayakwa amurndakibina WurruBuburabuda narra-maka-mulangwa wurrakina ena-langwa-manja warnumamalya. Amurndakakina-langwiya-bina ayakwa narr-akakirumakama

wurrakina warnikakakirumaka wurrukwalamanja warnumamalya wurriyirrbiyirrba ngawada.

“Bi...ya aburraja warningaduwaba warnumamalya kembirra nuw-engkingkirikenuma aburrajukwaba aduwaba amurndakakinu-wabina ngawa ayakwa wurrakina. Eneja kembirra Janjana Nenikumingekekingambaja ni-yar•duma arakba enena-manja angalya. Kembirra ni-yar•dangu-mulangwa nakina Janjana, ngayamba-langwa ningarra-wilyakajuwama warnumamalya-manja eningaba ayakwa kinubungkawadina-mulangwa Neningikarrawara nakina. Kembirra aduwaba aburraja wurrababurna-langwe-ka warnumamalya neningayindenama angwurra wurrakina kinubungkawadina-mulangwa Neningikarrawara nakina aburruwa-manja. ¹⁷ Nungkwurraja kirri-yaminama karna karnumamalya, ‘Nareka a-jerriduma amurndakakina angalya abalkaya akwa amurndakenena angalya arrawa ngalajukwaba,’ kirri-yaminama. Umba amurndakibina ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa ngalajukwaba nare-ka a-jerriduma akina. Akena ngarra-makinama nganja gayuwa, amurndakibina angalya abalkaya iya amurndakenena angalya arrawa dukwa ka-jerridinama akina umba amurndakibina ayakwa eningarumuruma Mawijija-langwa nare-ka a-jerriduma akina. Nara ngawa awilyuwilyaba a-jerriduma akina-da.

¹⁸ “Arakburakba-kiya-wiya nenu-kwa-manja

eneja Neningikarrawara enena ena-langwa ayakwa eningarumuruma nakina-manja Mawijija, ni-yamama nakina Neningikarrawara, 'Nuwilyaba nenungkwarba kininga-lalikina-manja dadingiyenikba ena-langwa, umba kininga-mena-manja dingka-manja didarringka, kembirra wunalakina-kiya ngawa keni-rndirndirrkeyinama arakba. Akwa ngarningka nuwilyaba nenungkwarba kininga-lalikina-manja dadingiyenikba ena-langwa, akwa kembirra eneja ningka-dangwa nenungkwarba kininga-mena-manja dakina, kembirra nakine-ka nenungkwarba akwa ngawa dakina didarringka aburnajukwaba keni-rndirndirrkeyinama arakba wunalakina-da,'

ni-yamama Neningikarrawara," ni-yama Jesus wurrumurndakibina-manja WurruBarija warnungkwarba-da.

Numinababurna-langwa amurndakijika nenumamalya akwa Lajirida-langwa

¹⁹ Biya kembirra arakba nenu-makama enena alawudawarra nakina Jesus wurrumurndakakina-manja WurruBarija warnumamalya.

Nuwilyaba naruma nenumamalya n-ambilyuma nakina awilyaba-manja angalya. Numinababurne-ka nakina amurndakijika iya angwarnda akwa aninga-murriya. Akwa n-awiyuwiyebenuma dumbala dukukwulyubena dibina nu-beyindanguma duminaruma

angwarnda. Akwa n-alyelyubarinuma aninga eninginingaba-wiya mababurna-langwa mamawura iya marringa nakina-da.

²⁰ Eneja nuwilyaba nenungkwarba n-ambilyuma nakina yakwujina enejukwaba ebina-manja ngawa angalya. Nenimikirra nakina Lajirida. Nakine-ka nenungkwarba neningalyingmalyingme-ka. Awurrakwulumide-ka amarmarra n-arrirreyinuma ena-langwa-manja nenumadangkwa. Aburraja wurrukwala warnumamalya ena-langwa neni-lyilyanguma nakina nibinalangwu-wa naruma nenumamalya alikira. Neni-lyilyanguma wurrakina akwa neni-lalikama nen-angmakwulalijuwama nakina akawiyuwiyeba-manja akwudangwa. ²¹ N-alyubarinu-manja nibina naruma nenumamalya ebina aninga, kembirra ngalaja eyukwayuwa aninga n-alyubarinu-mulangwa nakina nengkilarreyinuma akina ajiringka-wa. Eneja nakina Lajirida ni-ngayindanguma ebina aninga ne-ngkilarreyinu-mulangwa nenik-alyubariyada akina. Aburraja wurruwarda na-likenuma enuwa-wa akwa narri-ngbijuwama amarmarra amurndakibina ena-langwa-da.

²² Bi...ya kembirra nakine-ka neningalyingmalyingma nenungkwarba ni-jungwa arakba. Umba aburraja Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja neni-ngkajika wurrakina nibina ni-jungwuma, akwa nenu-wilyakama karrawaru-wa Neningikarrawara-langwu-wa angalya n-ambilyu-murruwa Aburiyama, kajungwa kin-ambilyi-yada ngawa enuwa-manja

yakwujina akwudangwa.

Bi...ya kembirra eneja nibina nenumamalya numinababurna amurndakijika iya aninga ni-jungwa enejukwaba nakina. Aburraja neni-rungkwaba nenumadangkwa ajiringka-manja arakba-da. ²³ Umba ni-likena arakba kembirra awurrariya-wa angalya warninikijungwa-langwu-wa nakina. Akena akina-manja ngawa angalya warninikijungwa-langwa-manja, n-arrkwujeyinuma nakina nenumamalya, ni-lyandinume-ka angwurra nakina-da. Biya nu-ngwundikadinga akwa nenilirraki-rringka wunalakina Aburiyama akwa Lajirida. Umba awilyikerra ngawa angalya aburnaja wunalakina nen-ambilyumurra-da.

²⁴ Eneja kembirra n-ardanga nakina nenumamalya Aburiyamu-wa. “Namira...wu!” ni-yama. “Errukwuliya-langwa nganja akwa nilarrkiya-langwa Lajirida ngayuwa-wa yangkwur-rangwa, kajungwa kin-akumi-yada ayarrka amamuwa ena-langwa akungwa-manja akwa kinu-murndadiki-yada alyelyikba nganyangwa. Mar-rakba! Karukwa! Ningi-lyandiname-ka ningena enena-manja angalya angwura-wiya,” ni-yama nakina nenumamalya Aburiyamu-wa-da.

²⁵ Akena eneja ni-yama Aburiyama, “Engkirrikiya, namira,” ni-yama. “Ningk-ambilyu-wiya ningkeniba nungkuwa ningkakina, ningku-wilyakama ababurna amurndakijika iya aninga. Eneja naka Lajirida nara ebina amurndakijika iya aninga kinu-wilyaka enuwa-manja, neningalyingmalyingma neningangkawura n-ambilyuma nakina.

Umba aduwaba kembirra niyekirrerra arakba naka yelakwa, umba nungkwaja ningkakina yakwujina ningk-arrkwujeyinama ngawa, ningki-lyandinama ningkeningangkawura.

²⁶ Umba ngarningka ngalaja akina laka edirra angwujirira angwurn•dikirra nuw-ambilyama wilyarra, kajungwa wurribina karri-ngayindena-manja warniki-lika-langwa yadada nungkuwa-wa nari-yada wurrakina a-likama-da. Akwa nara warningerribirra yadikina ningk-ambilya-mulangwa ningkakina a-kuwabijanguma yangkwurrangwa yirruwa-wa-da,” ni-yama Aburiyama enuwa-wa-da.

²⁷ Eneja kembirra ni-yama nibina nenumamalya, “Aburiyama, marrakba, namira, ni-larrkiya-langwa kembirra Lajirida nungwarrka-langwu-wa angalya,” ni-yama. ²⁸ “Aburraja wurrakina yakwujina wurrumangbala nganyangwa narrkuwarrka-murriya nuw-ambilyama. Eni-likaja nakina abunu-makina abunu-madumurrkwuna, kajungwa nari-yada a-likama wurrakina enenu-wa awurrariya angalya akwulyandilyandu-wa, wuburra laka ngayuwa ningi-likenuma yangkwurrangwa enenu-wa angalya,” ni-yama nakina nenumamalya Aburiyamu-wa-da.

²⁹ Eneja Aburiyama ni-yama enuwa-wa, “Nungkwa-langwa narrkuwena-murriya narru-wilyakinama wurrumurndakakina akina ayakwa Mawijija-langwa akwa ngawa WurruBuburabuda-langwa,” ni-yama. “Ab-engkirrikaja kembirra wurrakina amurndakakinu-wa ayakwa aburra-langwu-

wa. Narra-madumurrukwa-mulangwa arakba, kembirra abarramin-engkirrikaja wurrakinu-wa akina ayakwa,” ni-yama Aburiyama enuwa-wa-da.

³⁰ Eneja kembirra nenumamalya ni-yama, “Nare-ka, namira,” ni-yama nakina. “Kajungwuna-manja wurruwilyaba warnumamalya biya kembirra kuw-enibudina-manja wurrakina akwa ka-likaja-manja aburruwa-wa, kembirra kuw-engkirrikajame-ka amandangwa wurrakina akina ayakwa-da. Kembirra arakba wurrakina karru-wurrenama awurruwurrariya umba kuw-engkirrikajama arakba eninginingaba-wiya-da,” ni-yama nakina nenumamalya Aburiyamu-wa.

³¹ Eneja ni-yama Aburiyama, “Nara-manja wurrakina engkirrikuma Mawijija-langwu-wa ayakwa akwa WurruBuburabuda-langwu-wa, nara kembirra wurrakina engkirrikuma aduwaba wurrukwalu-wa warnumamalya. Kwuja! Kini-jungwuna-manja nuwilyaba nenumamalya biya kin-enibudina-manja nakina akwa kini-likaja-manja nakina yadada aburruwa-wa, kenu-madumurrukwuna-manja nakina wurrakina-manja, nare-ka wurrakina engkirrikuma ena-langwu-wa ayakwa,” ni-yama Aburiyama nibinu-wa nenumamalya-da. Ena ngawa-da.

Enena alawudawarra nakina Jesus nenu-makama wurrumurdakibina-manja WurruBarija warnumamalya-da.

17

Aka-kwudirrkina-mulangwa

warnuma-

*malya awurruwurrariya-wa akwa akamini-
yakuwabijeyina-mulangwa wurrukwala
warnumamalya*

¹ Biya kembirra Jesus ni-yengbinuma nakina ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. “Wurrukwala warnumamalya yikabu-kwudirrkina-ka amandangwa nungkwurruwa-manja awurrariya-wa wurrakina,” ni-yama Jesus aburruwa-wa. “Akena nara nungkwurraja karna a-ngwanjajuma wurrakina. Kembirra yiki-yamina-manja akina awurrariya, ka-ngekburakajungwunama ngalaja awurrariya nungkwurra-langwa ambaka-murra.

² Umba yika-kwudirrkina-manja wurrukwala warnumamalya awurrariya-wa akwa ke-yamina-manja akina awurrariya, kembirra aminakina-langwa ka-ngekburakajungwunama awurrariya angwurra nungkwurra-langwa ambaka-murra.

³ Nungkwurraja kembirra yiki-rringkajungwunama angwurra kirrakina kajungwa nari-yada a-kwudirrkama wurrukwala warnumamalya awurrariya-wa,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus aburruwa-wa, “Kini-yamina-manja nenikumarnjena awurrariya nungkuwa-manja, kembirra nungkwamba-langwa kinu-makinama enuwa-wa ebina-langwa awurrariya ni-yama-mulangwa nakina nungkuwa-manja. Umba kin-engkirrikaja-manja nakina nenikumarnjena ayakwa nungkuwa-langwa akwa kinumawurrukwajina-manja mangma ena-langwa, kembirra arrkala kinumini-yakuwabijinama

ningkakina-da. ⁴ Umba kini-yamina-manja ngawa nakina, kini-ngekbungekburakina-manja nakina awurruwurrariya nungkuwa-manja neningangkawura, kembirra nungkwaja arrkala kinumini-yakuwabijinama ngawa ningkakina ningkeningangkawura-da. Dukwa arngkababurna kini-yaminjaminama nakina nungkuwa-wa, ‘Marrakba, yimini-yakuwabijiya-langwa nganja akina.’ Dukwa arngkumangbala arngkambilyuma kini-yaminama nakina akina ayakwa nungkuwa-wa muwilyaba-murra-manja ngawa mamawura. Kembirra nungkwambalangwa kinumini-yakuwabijinama ningkakina amurndakibina ena-langwa awurruwurrariya, mama amangbala ambilyuma akina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Aku-werrikambilya-mulangwa ngarna Jesus-manja akwa akinuminu-war·dena-mulangwa warka ena-langwa

⁵ Aburraja kembirra Jesus-langwa warnikilar-rkilarrka warnungkwarba ne-yama wurrakina enuwa-wa, “Bungkawa, yirri-ngayindenama yarna yiku-werrikambilyama angwurra nungkuwa-manja,” ne-yama wurrakina. “Yirru-mamurikajina yirraja kajungwa nari-yada a-minikalyikama nungkuwa, umba yiku-werrikambilyi-yada ngawa nungkuwa-manja yarningangkawura,” ne-yama wurrakina.

⁶ Eneja ni-yama Nubungkawa Jesus aburruwa-wa, “Nara ambaka karna a-werrikambilyuma ngayuwa-manja-na!” ni-yama. “Ku-werrikambilya-manja ngawa

ningkakina ngayuwa-manja, mame-ka ku-warrngkuwerrikambilya-manja ningkakina ngayuwa-manja, ki-yengbinamurra kembirra enena ayakwa ningkakina. Ki-yaminama enenu-wa eka, ‘Warumajungwa, umba jeyi, likaja angerriba makardu-wa. Biya kembirra yakwujina k-akumurna amukayerra nungkwalangwa kuw-arjiyi-yada makarda-manja,’ ki-yamina ningkakina-da. Umba ngalaja enena eka kakumin-engkirrikajame-ka ayakwa nungkwalangwa akina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnungkwarba warnikilarrkilarrka nakina-da.

⁷ Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus aburruwa-wa, “Awurmurra kirruwilyaba karnumamalya yikini-larrkajama nungkwurralangwa nenikuminuwar•duwar•da errekbuwa warki-yada. Dukwa kinu-mungkadinama nakina ajiringka-da, dukwa jiba-manja kinakwurradinama-da. Biya kembirra larruwura kini-lawurradinama awurmurra nakina alikirawa. Nara kembirra e-yamama kirrakina enuwa-wa, ‘Kwa, warenja, ambarriya-langwa yelakwa ng-angkirna-wiya ngayuwa aninga nungkwalangwa k-alyubarini-yada.’ Nare-ka e-yamama nungkwurruwa enena ayakwa nungkwurralangwu-wa nenikuminuwar•duwar•da kirrakina-da. ⁸ Nare-ka! Kirrungkawa enalangwa kirrakina. Kembirra yiki-yaminama kirrakina enuwa-wa, ‘Yimini-dakina aninga nganyangwa. Kembirra k-awiyebenama ningkakina dadingaba-langwa dumbala akwa ku-wilyakinama ebina aninga ningki-dakamulangwa yangkwurrangwa ngayuwa-wa,

kajungwa k-alyubarini-yada ngayuwa akina aninga, akwa ki-bekini-yada akubibeka. Kemberra arija-langwa nungkwamba-langwa ki-jenama aninga nungkwa-langwa-da,' yiki-yaminama nungkwurra-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da kirrakina-da.

⁹ “Nara ningkakina e-yangmarngkwajuma nungkwa-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da nginuminu-war•dangu-mulangwa nungkwa-langwa warka, nginumin-engkirrikenu-mulangwa ayakwa nungkwa-langwa ningkibina ningkubungkawa ena-langwa. Nare-ka-da!

¹⁰ Kemberra nungkwurrajukwaba kirrakina yiki-lyangkumakajungwunama enena ayakwa. ‘Ngarningerribirre-ka yanda ngarna. Ngarnikuminuwar•duwar•da wulkwa ngarri-yaminama, akwa ngarningaruma,’ yiki-lyangkiyaminama kirrakina. Umba yiki-jerrukwuna-manja kirrakina ababurna-langwa ebina Neningikarrawara kirrenu-makamulangwa karniki-yama-langwa, kemberra yiki-lyangkumakajungwunama enena ayakwa. ‘Mama akina, ngarru-war•danguma ngakwurra-langwa warka, umba nara akwala,’ yiki-lyangkiyaminama kirrakina-da,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikilarrkilarrka warnungkwarba nakina-da.

Nen-eningabaka-mulangwa Jesus wurrumem-berrkwa warnungkwarba

¹¹ Bi...ya na-likenuma ngawa wurrakina Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa

mibina-langwiya ngawa mamurukwa numu-likenu-mulangwiya Jirujalemu-wa makina. Na-likenu-manja wurrakina, ngalaja akina angalya Keliliya ekalyarra-langwa nuw-ambilyuma, umba ngalaja Jameriya ekbuda-langwa nuw-ambilyuma akina. Nuw-alilikenu...wa. ¹² Biya ne-yar•danga arakba wurrakina angalya-manja aminambawura-manja alikira iya warnumamalya. Yakwujina ngawa nara-wiya kuw-awiyebena akinu-wa angalya, aburraja wurrumemberrkwa warnungkwarba nenukwurukwa wurrakina Jesus-uwa arakba-da. Wurrakine-ka warnungkwarba nuw-alkilkayanguma ambaka awilyikerra, mena nuw-arrirreyinuma awurrakwulyumida amarmarra wurrakina-baba. ¹³ Biya nuw-ardanga Jesus-uwa. “Jesus...ayi!” ne-yama wurrakina. “Bungkawa...yi, errukwuliya-langwa yirraja...wu!” ne-yama wurrakina warnungkwarba, nuw-ardanguma engka-langwa Jesus-uwa.

¹⁴ Eneja Jesus neni-rringka wurrakina, akwa n-ardanguma nakina engka-langwa aburruwa-wa akwa ni-yama, “Jeyi! Wurri-likaja kembirra arakba Neningikarrawara-langwu-wa alikira...wu, kajungwa yikabu-rringkini-yada yakwujina WurruMinida warnungkwarba...wu! Akwa yikabumini-rringkini-yada nungkwurra-langwa karnumakwulya...wu!” ni-yama nakina Jesus. Kembirra na-likena arakba aburraja wurrakina wurrumemberrkwa warnungkwarba angerriba Neningikarrawara-langwu-wa alikira. Biya na-likenu-manja ngawa mamurukwa-

langwiya, na-mungkwur•dadinuma lukwakwa warnumakwulya wurrakina-da.

¹⁵⁻¹⁶ Umba kembirra nuwilyaba nenungkwarba ni-rringkajungwa nakina n-eningabaduma arakba, akwa ni-lawurrada dirrbura Jesus-uwa. Niminingke-ka nenungkwarba, NeningiJameriya nakina. Biya ni-yangkarjiyajungwunuma nakina neni-yangmarnkwajuwama Neningikarrawaru-wa. “Neningabe-ka Nubungkawa Neningikarrawara!” ni-yama. Biya n-abuluwendinga n-engmudirruwajungwa nenumukwurra nakina ajiringka-wa akwudangwa Jesus-langwamanja alika, akwa ni-yama nakina Jesus-uwa, “Ngeniyerriya, yiminu-mungkwur•dangumurrada nganyangwa ningenumakwulya!” ni-yama nakina-da.

¹⁷ Eneja ni-yama Jesus, “Wurrumemberrkwa warnungkwarba ningarra-mungkwur•danguma warnumakwulya ngayuwa, akena wurrangamba wurrukwala wurrumangbala wurrabiyarbuwa?

¹⁸ Miyambena-burra naka nenungkwarba niminingka ni-lawurradinuma nuwilyabama nakwukawura ngayuwa-wa akwa neni-yangmarnkwajuwama nakina yimbukwa Neningikarrawara?” ni-yama Jesus.

¹⁹ Biya ni-yama nakina Jesus nakinu-wa nenungkwarba, “Mirajanga!” ni-yama. “Jeyi! Likaja arakba. Nara yiku-minikalyika ayakwa nganyangwa, umba ningk-eningmidinuma ngayuwa ka-mungkwur•dena-mulangwa warningerribirra-langwa warnumamalya. Kembirra akina-langwa ningk-eningabaduma arakba ningkakina-da,” ni-yama Jesus nakinu-wa

niminingka nenumamalya NeningiJameriya-wa-da.

Kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara

²⁰ Bi...ya aburraja wurrukuala WurruBarija warnungkwarba neni-yendabena wurrakina Jesus-uwa. “Ngambi-yada-burra Neningikarrawara kinu-bungkawadinama nakina ngarrababurna-manja ngarnumamalya?” ne-yama.

Eneja ni-yama Jesus, “Kinu-bungkawadina-manja Neningikarrawara, nara kirrakina arringkama menba-murra kinu-bungakwadina-mulangwa nakina. ²¹ Akwa nara e-yamama amukwiyadakena ayakwa, ‘Kwuja! Naka-bina!’ akwa ngawa, ‘Nangaba!’ nare-ka e-yamama kirrakina. Ngarra-makinama ngayuwa ningena, Neningikarrawara kinu-bungkawadinama nakina akini-yada ngawa yikinumini-yarrkuwarakina-manja kirrakina ayakwa karnumamalya ena-langwa nungkwurra-langwa-manja mangma iya yukwudukwuda,” ni-yama Jesus wurrumurdakakinu-wa WurruBarija warnungkwarba-da.

²² Biya kembirra ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Arngkingka-manja yiki-ngayindenama kirrakina karniki-rringki-yada ngayuwa kilawurradina-mulangwa yangkwurrangwa ngayuwa, ningibina-murrada ningirukwularrinuma enena-manja angalya. Yiki-ngayindenama karniki-rringki-yada ngayuwa aduwaya, wulkwa muwilyaba-ma ngawa

mamawura, akena nara a-rringkama kirrakina ngayuwa-da.

²³ “Aburraja kirrabu-makinama wurrukwala warnumamalya, ‘Kwuja! Nangaba!’ umba aburraja wurrukwala, ‘Naka-da!’ Akena nungkwurraja nara engkirrikuma aburruwa-wa, e-yuwama aburruwa-manja. ²⁴ Nareka engkirrikuma aburruwa-wa, mena ki-lawurradina-manja ngayuwa, kembirra wurrababurna-langwe-ka warnumamalya kabu-rringkinama ngayuwa-wa. Wuburra laka yibina yibilyibilya kini-ngarningmindena-manja yakina, kembirra yikini-rringkina-manja kirrakina kini-larrkabarrakajinama angalya yakina angerriba iya angerriba, yakine-ka wuburra ki-lawurradinama nganja ningena. Aburraja kembirra kabu-rringkinama wurrababurna-langwa warnumamalya ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya. Kabu-rringkiname-ka aburra-langwamurra menba wurrakina. ²⁵ Akena adinubawiya nganja ki-lyandinama ningena ngayuwa angwurra, ka-warena-mulangwa ngayuwa warna warnumamalya warningaduwaba,” niyama Jesus nakina-da.

²⁶⁻²⁷ Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus, “Arakburakba-kiya-wiya, n-ambilyu-wiya nakina Nawa, aburraja wurrakina warnumamalya namin-engkingkirrikajajungwunuma ngawa warningangkawura. Ne-yaminjamama najianguma aninga, ne-bibekinuma wurrakina akubibeka. Akwa ne-yakiyakeyinuma warnungkwarba iya wurridarringka, nuw-

ambambilyuma ngawa. Ne-yaminjamama wurriyrbiyirra ngawa-da.

“Bi...ya eneja ni-jerrukwama ebina arakba warka nu-war•dangu-mulangwa nakina Nawa, numa-ngekburaka-mulangwa num-ar•dirrangu-mulangwa mibina mijiyanga memikirra arka. Kembirra n-awiyebenuma nakina akwa ena-langwa wurrukwala warnumamalya aburruwa. Kembirra ni-larrinuma ngalaja yibina yelyukwa. Umba nawurraki-jungweyinuma wurrumurdakibina warnumamalya wurruwurrakwulumida. Wurrababurna-langwa na-jungweyinuma. Wulkwa eneja Nawa neniba n-ambilyuma nakina akwa ngawa ena-langwa warnumamalya. Kembirra akine-ka wuburra, ke-yaminama warnumamalya aburrajukwaba ki-lawurradina-manja ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya. Kamin-engkingirrikajungwunama aburrajukwaba wurrakina ngawa-da.

²⁸ “Akwa ngarningka arakburakba-kiya-wiya, n-ambilyu-wiya nakina Lada, aburraja WarningiJaduma warnumamalya namin-engkingirrikajungwunuma warningangkawura wurrakina aburrajukwaba. Ne-yaminjamama na-jijanguma aninga akwa ngawa ne-bibekinuma akubibeka. Namurdaku-beyindanguma akwa ngawa narri-lungkuwabijuwama amamarda aninga, akwa narri-ngekburakama alikira. Ne-yaminjamama wurriyrbiyirra ngawa wurra kinu...wa. ²⁹ Akena ni-lalika-manja

nakina Lada ebina angalya Jaduma, mibina-manja ngawa mamawura, eneja Neningikarawara ni-larrkama angwura angubinalangwa ajiringka-wa. Ngalaja nawurrakikalaridinuma akwa nawurraki-jungweyinuma wurrumurndakibine-ka WarningiJaduma warnumamalya. Wurrababurna-langwa najungweyinuma wurrakina, umba yimbukwa Lada neniba n-ambilyuma nakina. ³⁰ Kembirra akine-ka wuburra, aburrajukwaba keyaminama warnumamalya, akini-yada ngawa k-abilyerrikajungwuna-manja ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya. Aburrajukwaba kamingkirrikajajungwunama wurrakina ngawa-da.

³¹ “Akini-yade-ka ngawa, eneja kin-ambilyamanja nuwilyaba nenungkwarba ena-langwamanja alikira karrawara ekbilyuwalya-manja, nara nakina a-dirrirnduma akwa awiyebuma arrawu-wa angkama amurndakijika enalangwa. Umba enejukwaba ningka-langwa nenungkwarba kinu-war-dena-manja warka errekba-manja, nara nakina errikerruma akwa a-lawurraduma angalyu-wa. ³² Nungkwurraja yik-eningmidinama karna yingi-yamamulangwa ying-errikerrinu-mulangwa dibina dadingiyenibka Lada-langwa. Kembirra yikiyakuwerribikinama ambaka-langwa ngaluwa-wa kirrakina-da.

³³ “Umba eneja nuwilyaba nenungkwarbanibina kini-lyelyingmajungwunama kini-ngayindena-manja ababurna-langwa amurndakijika enena-manja angalya umba kinu-

warena-manja Neningikarrawara, kembirra kini-jungwunama neningangkawura nakina-da. Umba nibine-ka eneja nenungwarba nara-manja a-waruma neniki-jungwangena-langwa umba ken-aburrakiyuwarna-manja ngayuwa-manja nakina, neniba kin-ambilyama neningangkawura nakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

³⁴ Biya kembirra ngarningka ni-yama nakina Jesus, “Ngarra-makinama ningena ngayuwa,” ni-yama nakina, “akini-yada ngawa aburraja wurrambilyuma warnumamalya-kiya ka-mungkwula-manja marringa wurrakina muwilyaba-murra-manja ngawa mamukumungkwulinga alyarrngwalyilya, kembirra aburraja Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja ka-wekbalyinama wurrakina wurruwilyaba-ma ngawa, umba karra-lalikinama wurrakina wurruwilyaba-ma-da. ³⁵⁻³⁶ Umba aburringaja wurringambilyuma wurringidarringka-kiya karringu-war•dena-manja warka wurringalakina akwa karringu-mamurikajeyina-manja karringi-rungkwulena-manja ebina amadidira, kembirra aburraja Neningikarrawara-langwa warnikumamurikaja ka-wekbalyinama wurrakina wurruwilyaba ngawa wurridarringka, umba karra-lalikinama wurrakina wurruwilyaba-ma-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa nakina-da.

³⁷ Aburraja ne-yama wurrakina, “Bungkawa,” ne-yama, “nga-manja ke-yaminama akina?”

Eneja Jesus nenumini-lawurrakajuwa

nakina enena ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. Akwa ni-yama nakina, “Ka-murrkwulijeyina-manja warnumadangkwa warninikijungwa ajiringka-manja, kembirra yakwujina akina-manja ngawa angalya yikini-rringkinama yukwurrijija-murriya kinuwurra-murndukwunama yakina-da,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

18

Dingaya-langwa akwa ngawa nubungkawa-langwa

¹ Biya kembirra nenu-makama Jesus enena alawudawarra ena-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa, kajungwa warningmi-yada ngawa wurrakina ka-buriyamina-mulangwa ngawa mababurna-langwa marringa akwa kembirra nari-yada a-werrikilyangmuriduma a-werrikungwanjuma wurrakina.

² Nuwilyaba nubungkawa n-ambilyuma nakina. Biya ni-lyanguwerribikajungwunuma nakina warnumamalya-langwa warningabamurrikba akwa wurruwurrariya-murrikba, mena ena-langwa warka akina. Akena nara nakina kenumin-engkirrikena Neningikarrawaru-wa iya warnumamalyu-wa. ³⁻⁴ Ngalaja duwilyaba didarringka duminakina angalya yingi-likenuma enuwa-wa. Dingaya dakina. “Marrakba,” yingiyama, “yi-mamurikajiya-langwa nganja,

mena nuwilyaba nenungkwarba nginumini-
ngekburaka-mubaba awurrariya nganyangwa.
Kemba ki-lyangkuwerribikajungwunama
nungkwaja ningkakina yinalakena-langwa
yinenumamalya-kiya, akwa yikumini-
yengbinama ayakwa nungkuwa nganyangwa
enuwa-wa nuwarnkaryerra-baba nakina-da,”
yingi-yama dakina.

Akena eneja nubungkawa nu-waranguma
akwa n-ambudidina neningamiyerra nakina,
akwa nara kininga-mamurikajuwa kembirra
dakina dingaya. Umba ngalaja ying-alilikenuma
ngawa diyirrbiyirra enuwa-wa. Yingi-
yaminjamama dakina ngawa-da. Eneja
nubungkawa nu-waranguma kembirra dakina
ngawa.

Bi...ya arakba-langwa ni-lyangkiyama
nakina kembirra, “Nara engkirrikuma
ningena ngayuwa Neningikarrawaru-wa
iya warnumamalyu-wa akena, ⁵ daka-
langwa dingaya ningu-warenama ning-
erriburandiname-ka. Aminakina-langwa kemba
kinga-mamurikajinama ningena ngayuwa.
Nara-manja a-lyangkuwerribikajungwuma
ningena ngala-langwa-langwa eningaba, ngalaja
kembirra king-alilikajama ngawa dakina
ngayuwa-wa diyirrbiyirra ngawa-da. Kembirra
nganja k-erriburandinama ngayuwa angwurra-
da,” ni-yama arakba nakina nubungkawa, ni-
lyangkumakajungwunuma-da. Enena ngawa-da.

⁶ Enene-ka alawudawarra Nubungkawa
Jesus nenu-makama ena-langwa-manja
warnikabuburrakiyuwa. Biya kembirra ni-yama

nakina aburruwa-wa, “Yiki-yakuwerribikinama karna nakina-langwa nubungkawa ngarra-makamulangwa,” ni-yama. “Arakba-langwa kembirra eneja nanga-mamurikajuwama dakinamanja dingaya, mama nakina nuwurrariya. ⁷ Umba eneja nakina Neningikarrawara nengkingkirrikajama ayakwa ena-langwa-langwa karnumamalya akwa kirren-akukwurrainama nungkwurruwa-manja. Kembirra yik-ardirdenamanja kirrakina enuwa-wa meningilida iya alyarrngwalyilya, kin-engkirrikajama nakina akwa kini-lyanguwerribikajungwunama nungkwurra-langwa-langwa eningaba. Yikenumin-akwurrainama karnumamalya kirribina nu-wekbalyinuma nakina enalangwi-yada karnumamalya kirrakina. Nara nakina ambudirrkajungwuma, ⁸ umba yikenu-mamurikajinama kirrumurdakakina warenja-bawiya-da. Amandangwa nganja kilawurradinama yangkwurrangwa ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya. Dukwe-ka aburraja kuw-embirrarina warnumamalya ngayuwa-wa, akwa ka-werrikambilya ngawa ngayuwa-wa, dukwa nara-da,” ni-yama Nubungkawa Jesus enalangwa-manja warnikabuburrakiyuwa nakina-da.

NuBarija-langwa akwa nenikumurndumurndukwalangwa angwarnda nenungkwarba

⁹ Enena ngarningka awilyaba alawudawarra Jesus-langwa. Nenu-makama nakina enena alawudawarra wurrukwalu-wa warnumamalya

wurribina na-ngkweningabakajungwunu-murruwa. Wurrakine-ka ne-yaminjamama wurrukwalu-wa warnumamalya, “Yirre-ka yarningaba-wiya yarna yarnumamalya umba nungkwurraja kirruwurrariya kirrakina-da,” ne-yama wurrakina warnumamalya-da. Kemberra aminakina-langwa nenu-makama Jesus enena alawudawarra.

10 Wunambilyuma wunenungkwarba-kiya nen-ambilyumurra Jirujalema-manja wunalakina. Nuwilyaba NuBarija nenumamalya nakina, umba nuwilyaba nenuminu-war•danguma warka WarningiRawumalangwa wurrububungkawa akwa nuwurra-murndukwama nakina angwarnda warnumamalya-langwa. Biya neni-likenuma wunalakina-kiya Neningikarrawara-langwu-wa angalya kajungwa yakwujina wunenikuburiyami-yada Neningikarrawaru-wa wunalakina.

11 Nakine-ka NuBarija nenumamalya n-awiyeba akinu-wa angalya biya nu-kuwarjeyuma nakwukawura ngawa, nu-buriyaminuma Neningikarrawaru-wa yakwujina. Biya “Ningkeningikarrawara,” ni-yama, “yirre-yangmarngkwajinama nungkuwa-wa, mena nara-baba e-yamama ngayuwa wuburra wurrukwala warnumamalya ne-yaminjaminama wurrakina aduwaba. Nuw-angmadame-ka wurrakina angwarnda iya amurndakijika-murriya wurrukwala-langwa warnumamalya, akwa wurrumungwur•dangma wurrakina. Warniniyerriye-ka warnumamalya akwa na-

rndirndirrkeyinama erribirra warningerribirra-manja wurridarringka. Nara nganja wurrumurndakakina wuburra warnumamalya e-yamama ningena. Akwa ngarningka nangaba wuburra nenungkwarba nuwurrariya nibina nenuminu-war•denama WarningiRawumalangwa, nara ningena e-yamama enuwa wuburra ningena ningenumamalya ngayuwa. ¹² Ngayuweka ningena k-ambilyama murumureya muwilyaba-manja mamawura akwa mingka-manja ababurna-langwa wika, kajungwa yibayangmarngkwajini-yada ngayuwa nungkuwawa. Akwa ena ngarningka. Ku-menammanja ngayuwa angwarnda nganyangwa, ku-murnduwarnama akina akwa yibakwunama awilyaba akina nungkuwawa umba amangbala abiyarbuwa ku-minambilyama ningeningangkawura-da,” ni-yama nakina NuBarija nenumamalya Neningikarrawaru-wa nakina-da.

¹³ Eneja ningka-langwa nenungkwarba nara kin-akwudangwukajungwuna nakina warnumamalyu-wa umba nu-kuwarjeyuma nakwukawura engka-langwa-langwa. Nuburiyaminu-manja nakina, nara kinu-ngwundikadina angubina-wa umba nuwardijungwunuma yukwudukwuda-manja, mena ni-lyangkiyeliyangu-mubaba nakina. Ni-yama, “Ningkeningikarrawara, ninguwurrariye-ka ngayuwa, umba errukwuliya-langwa nganja ningena,” ni-yama nakina. Ena ngawa.

¹⁴ Biya nenu-maka-mulangwa nakina Jesus enena alawudawarra wurrumurndakibina-

manja warnumamalya, kembirra ni-yama aburruwa-wa, “Amandangwa eneja Neningikarrawara nara kenu-werrungwur•danga nakina nibina-manja NuBarija nenumamalya umba nenu-werrungwur•dangume-ka nakina-manja nenikumurndumurndukwa angwarnda nenungkwarba. Kembirra nara-manja a-ngkweningabakajungwuma kirrakina, kembirra Neningikarrawara enamba-langwa kini-yaminama nakina nungkwurruwa-wa, ‘Ningkarume-ka ningkakina ningkenumamalya,’ kini-yaminama nakina-da. Umba karningerribirra karnumamalya yikungkweningabakajungwuna-manja kirrakina, kembirra Neningikarrawara enamba-langwa keni-yengkiyelijinama nungkwurruwa-wa nakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinuwa warnumamalya-da.

Warnumamalya narra-lyilyangu-mulangwa wurriyukwayuwa Jesus-uwa

¹⁵ Aburraja kembirra wurrukwala warnumamalya narra-lyilyanguma wurriyukwayuwa aburra-langwa Jesus-uwa kajungwa nenikuminjirrkilyingi-yada Jesus wurrakina-manja wurriyukwayuwa. Umba aburraja warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa narrarringkama wurrakina warnumamalya namurndaki-likenuma enuwa-wa. Biya nangwurrkiyengbeyinuma ayakwa aburruwa-wa mena na-warangu-mubaba warniki-lika-langwa wurrumurndakakina wurriyukwayuwa Jesus-uwa-da.

16 Akena eneja Jesus nen-ardijuwa nakina wurrumurndakakinu-wa wurriyukwayuwa warniki-liki-yada enuwa-wa. Ni-yama kembirra nakina ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Nara kirrakina a-murndurkwama wurrakina umba wurra-lalikina, abu-likaja wurriyukwayuwa ngayuwa-wa,” ni-yama. “W-engkirrikiya! Yiki-likaja-manja karningerribirra karnumamalya Neningikarrawaru-wa wuburra laka wurrumurndakenena wurriyukwayuwa nalikenuma aduwaba ngayuwa-wa, kembirra yikeningmidinama kirrakina Neningikarrawareka nakina nu-bungkawadina-mulangwa arakba nungkwurruwa-manja. 17 Akena karningerribirra karnumamalya naramanja a-werrikambilyuma kirrakina Neningikarrawaru-wa, karningbala kembirra kirrakina kinu-bungkawadina-mulangwa Neningikarrawara nungkwurruwa-manja. Umba yiku-werrikambilyame-ka kirrakina Neningikarrawaru-wa nungkwurrajukwaba, wuburra laka wurrumurndakenena wurriyukwayuwa na-werrikambilyama Neningikarrawaru-wa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Numinababurna-langwa amurndakijika-murriya nenungwarba nibina ni-likenuma Jesus-uwa

18 Bi..ya eneja nuwilyaba nubungkawa NeningiJudiya nubukwaya ni-likena nakina Jesus-uwa. Akwa ni-yama, “Ningkeningaba ningkenikakakirumaka, yi-makina, ki-yamarrkinama ngayuwa kajungwa k-ambilyi-

yada ngayuwa ningeniba ningeningangkawura?” ni-yama nakina Jesus-uwa.

¹⁹ Eneja ni-yama Jesus, “Miyambena-burra ningki-yaminama ngayuwa-wa, ‘Ningkeningaba?’ Nara wurribina warnumamalya warningaba-da. Wulkwa Neningikarrawara nuwilyaba-ma neningabe-ka nakina-da. ²⁰ Ningkeningma Neningikarrawaralangwa ayakwa eningarumuruma. Ngarrakumakinama akina ayakwa ngakwurruwa-wa nari-yada a-rndirndirrkajuma ngarna, akwa nari-yada a-lamukwarriduma ngarna, akwa nari-yada angmaduma, akwa nari-yada amini-kikaduma ayakwa wurrukwalalangwa warnumamalya, umba aka-werrikiyangmarngkwajini-yada ngarna wurrungungwanyungwa iya wurrirndirndanyungwa ngakwurralangwa-da,” ni-yama Jesus enuwa-wa.

²¹ Eneja ni-yama nakina nenungkwarba kembirra Jesus-uwa, “Yawe-ka,” ni-yama. “Ningeningma ngayuwa. Ningu-wilyakama amurndakakina ayakwa ningiyukwujiya-wiya ngayuwa, biya ningi-yarrkiyarrkuwarakama akina ningeningangkawura yandalangwa aduwaba-da,” ni-yama.

²² N-engkirrika-manja eneja Jesus amurndakakina ayakwa, kembirra ni-yama nakina enuwa-wa, “Ena engka awilyaba ki-yaminama ningkena,” ni-yama nakina. “Ka-kwunama angwarnda nungkwalangwa warningalyingmalyingma-wa warnumamalya. Adinuba-wiya ki-lyilyenama nungkwalangwa amurndakijika wurrukwalu-wa warnumamalya,

biya ku-warrukwajinama amurndakakina amurndakijika angwarndu-wa. Biya kembirra akine-ka angwarnda ningku-manguma nungkuwa warnumamalya-langwa ka-kwunama ningkakina angkwulyumida-langwa akina wurrukwalu-wa warnumamalya wurribina warningalyingmalyingma-wa. Ki-yamina-manja akina nungkuwa ningkakina, kembirra ambaka-murumurra eneja Neningikarrawara kenu-kwunama nungkuwa-manja ababurna eninginingaba ena-langwa-manja angalya abalkaya. Ki-yaminame-ka adinuba-wiya akina yirra-maka-mulangwa, kembirra arija-langwa ki-lawurradinama nungkuwa ngayuwa-wa akwa yiki-yuwarnama ngayuwa-manja ningkakina-da,” ni-yama Jesus nakinu-wa nenungkwarba.

²³ Eneja n-engkirrika-manja nakina nenungkwarba amurndakakina ayakwa Jesus-langwa, nu-werrikawarriyada arakba. Numinababurna-ka angwarnda iya amurndakijika-murriya nakina-baba, kembirra n-arriiriyade-ka nenumukwurra arakba-da.

²⁴ Umba eneja neni-rringka nakinu-wa nenungkwarba nakina Jesus nu-werrikawarriyadumulangwa akwa ni-yama, “Ke-yamarrkiname-ka warnumamalya wurruminababurna angwarnda iya amurndakijika? Ke-yamarrkinama warnikawiyeba-langwa wurrakina Neningikarrawaralangwu-wa angalya abalkaya? ²⁵ Eneja nuwilyaba nenumamalya, nibina numinababurna-ka angwarnda iya amurndakijika, nara warenjabawiya a-werrikambilyuma Neningikarrawararmanja nakina. Akwa nara ngarningka warenja-

bawiya awiyebuma nakina Neningikarrawara-langwu-wa angalya abalkaya. Yi-makina enena. Ngalaja duwilyaba kamila dibina daruma-dangwa kingi-rukawiyebena dakina e...yukwujiya-langwa edirra-na? Nare-ka-da! Nare-ka a-rukawiyebuma dakina. Umba eneja nenumamalya numinababurna angwarnda iya amurndakijika kin-awiyebenama nakina warenja-bawiya Neningikarrawara-langwu-wa angalya abalkaya-na? Nare-ka-da! Nara nakina awiyebuma-da,” ni-yama Jesus nakinu-wa nenungkwarba.

²⁶ Aburraja wurrukwala warnumamalya nuw-engkirrikenu-mulangwa amurndakakina ayakwa Jesus-langwa ne-yakikbijangeyinuma wurrakina. Biya ne-yama, “Wurrumiyambene-ka kembirra warnumamalya ken-enibikinama eneja nakina Neningikarrawara wurrakina?” ne-yama.

²⁷ Ni-yama kembirra eneja nakina Jesus, “Kini-yaminame-ka Neningikarrawara ababurna-langwa nakina. Aburraja na-lyangmuridinama warnumamalya akena nakina Neningikarrawara nara-da,” ni-yama nakina.

²⁸ Eneja kembirra ni-yama Bida, “Umba yirraja yirruwa yarna yirri-lalikama ababurna-langwa yirra-langwa, akwa nungkuwa-wa ngarre-yuwarnuma,” ni-yama nakina Bida Jesus-uwa.

²⁹ Eneja ni-yama Jesus Bida-wa akwa ngawa wurrumurndakibinu-wa warnumamalya wurrababurnu-wa aburrajukwaba, “Mungkwa-da!” ni-yama. “Umba nungkwurraja

kirruwilyaba karnumamalya dukwa yiki-lalikinama kirrakina alikira nungkwurra-langwa iya nungwenungwa iya dirndenungwa iya nawenungwa iya dadingiyenungwa akwa wurriyukwayuwa nungkwurra-langwa aburrajukwaba. Yiki-lalikinama kirrakina ababurna-langwa nungkwurra-langwa kajungwa Neningikarrawara kinubungkawadini-yada nungkwurruwa-manja nakina. ³⁰ Yiki-lalikinama-manja kirrakina ababurna nungkwurra-langwa, kembirra eneja Neningikarrawara yikenumini-lawurrakajinama nakina ababurna nungkwurruwa-wa. Kembirra nungkwurraja yiku-mename-ka kirrakina eningaba ababurna angwurra enena-manja angalya. Akwa ngarningka yiki-jungwuna-manja kirrakina, yiki-likajama Neningikarrawara-langwu-wa angalya abalkayu-wa akwa yikambilyama yakwujina karningangkawura-da,” ni-yama nakina Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya-da.

Jesus ni-yengbinu-mulangwa ngarningka neniki-jungwangena-langwa

³¹ Bi...ya Jesus nenu-wilyakama arakba nakina ena-langwa warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwa wurrambilyuma naramurruwa wurrukwala warnumamalya. Biya ni-yengbinuma amurndakenena ayakwa aburruwa-manja. Ni-yama nakina, “Wengkirraja ena ayakwa nganyangwa,” ni-yama. “Ngarri-likajama arakba ngarna

angerriba Jirujalemu-wa. Arakburakba-kiya-wiya aburraja wurrumurndakibina WurruBuburabuda warnumamalya ne-yengbinuma ayakwa ngayuwa-langwa, ningibina ningi-rukwularru-mulangwa enena-manja angalya. Kembirra ngalaja ayakwa aburra-langwa nuw-arrikarrijungwunuma jurra-manja akina. Kembirra amurndakakina ababurnalangwa ne-yengbinu-mulangwa wurrakina adinuba-wiya ka-ngekburakajungwunama akina yakwujina Jirujalema-manja-da.

³² “Umba aburraja wurrukwala warnungk-warba yakwujina Jirujalema-manja kabuwilyakinama ngayuwa WarningiJudiya-murru-wa warnumamalya. Aburraja kembirra wurrumurndakakina warnumamalya kabuwurrumalyakinama, kabu-rinjarrkinama akwa kabu-kwurarrkinama ngayuwa-manja wurrakina-da. ³³ Biya kembirra kabularrkbarjenama ngayuwa akwa ngawa kabijungwajinama-da. Akena mabiyakarbiya-manja mamawura ku-mirajanginama ngayuwa kijungwuna-mulangwa-da,” ni-yama Jesus.

³⁴ Akena aburraja wurrumurndakibina warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa nara karru-mumiringka ena-langwa ayakwa. Nuw-engkirrikenuma mada-murra wurrakina akena nawurraki-lyumadinuma amurndakakina ayakwa mena warningbala-wiya-baba ambaka wurrakina-da.

Jesus nen-eningabaka-mulangwa nuwilyaba nimimba

³⁵ Biya kembirra narruma-yuwarnuma ngawa wurrakina Jesus-murriya mibina mamurukwa numu-likenuma makina Jirujalemu-wa. Namurndak-alilikenu...wa. Biya nuw-akwudangwukajungwa wurrakina Jerika-manja arakba. Umba eneja nuwilyaba nenungkwarba nimimba n-angmungmakwulaluma nakina yakwujina mulikarrkbidjina-manja mamurukwa. Kembirra wurrukwa warnumamalya na-likenu-manja neni-yarruwarnu-manja wurrakina nakina-manja nimimba, neni-yukwamajuwama nakina angwarnda aburruwawa. ³⁶ N-engkirrika-manja nakina nimimba wurrumurndakibina wurrababurna warnumamalya wurrarrijinungkwa nawurraki-likenuma, neni-yendabena kembirra wurrukwalu-wa warnumamalya. “Ne-yamarrkinama wurrakina angakuba?” ni-yama nakina.

³⁷ Aburraja ne-yama, “Jesus NeningiNejirida naka-da akwa ni-likajama memema-langwiya mamurukwa-da.”

³⁸ Eneja kembirra nakina n-ardanga nimimba Jesus-uwa. “Jesus...ayi!” ni-yama. “Ningkumirenikba Deyibida-langwa, errukwuliya-langwa nganja ningena...wu!” ni-yama.

³⁹ Aburraja na-lyengmanguma wurribina warnumamalya na-ngwurrkiyengbeyinuma enuwa-wa. “Yengminjada!” ne-yamama wurrakina.

Akena ngarningka ngawa n-ardanga eneja nakina angwurra Jesus-uwa. “Ningkumirenikba Deyibida-langwa...wu!” ni-yama. “Errukwuliya-langwa nganja...wu!” ni-yama.

⁴⁰ Eneja kembirra n-arjiyinga Jesus, akwa nenu-maka wurruk-wala-manja warnungkwarba. “Wunu-wilyakina nangaba yangkwurrangwa ngayuwa-wa,” ni-yama. Aburraja wurruk-wala nenu-wilyaka kembirra nakina Jesus-uwa arakba-da. Umba ni-yama nakina Jesus enuwa-wa, ⁴¹ “Ki-yamarrkinamurra ngayuwa nungkuwa-manja ningena yi-ngayinduma?” ni-yama.

Eneja ni-yama, “Bungkawa, ningi-ngayindenama ningena k-andiyama ngar-ningka,” ni-yama.

⁴² Kembirra ni-yama arakba eneja nakina Jesus nimimbu-wa, “Andiya kembirra arakba! Nara yiku-minikalyika nungkuwa umba ningk-eningmidinuma ngayuwa yib-eningabakina-mulangwa ningkakina. Kembirra aminakina-langwa ningk-eningabaduma arakba-da,” ni-yama Jesus enuwa-wa-da.

⁴³ Arngkawura-wiya ngawa eneja ne-nungkwarba n-andiyinga arakba nimimbaumurrada nakina. Biya neni-yuwarna Jesus-manja, akwa neni-yangmarngkwajuwama Neningikarrawaru-wa nakina. Umba aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya yakwujina nuw-ambilyuma neni-rringkama nakina n-andeyuma arakba menba, akwa neni-yangmarngkwajuwama aburrajukwaba Neningikarrawaru-wa wurrakina-da.

19

Jesus-langwa akwa Jekiyija-langwa

¹ Biya Jerika-manja arakba wurrakina namurndaki-yar•duma Jesus-murriya. Akena nara ka-ngwanjina wurrakina yakwujina umba dirrbura namurndaki-likenuma narruwurraku-warrukwama alikira.

² Umba eneja n-ambilyuma nakina yakwujina nuwilyaba nenungwarba nenimikirra Jekiyija. Numinababurne-ka angwarnda iya amurndakijika nakina. Niyukwujija nubungkawa nakina umba nenuminuwar•danguma warka WarningiRawumalangwa wurrububungkawa. Nuwurramurndukwama angwarnda warnumamalyalangwa kajungwa neniku-kwi-yada akina enalangwu-wa wurrububungkawa. ³ Nakina Jekiyija neningma arakba Jesus-murriya wurrubukwaya namurndaki-likenuma wurrakina. Akwa neni-ngayindanguma neniki-rringki-yada nenumukwurra Jesus-langwa, mena neningbalababa nakina. Akena nirukwudarrbe-ka nakina nenungwarba, akwa aburrajukwaba wurrababurne-ka warnumamalya mamurukwamanja na-murndukwunuma akwa nawurrakilyibilyidanguma wurrakina. ⁴ Nakine-ka kembirra ni-lyengmanga arakba, n-angkarra eningabu-wa eka akuwurduwurdu-wa. Biya nuwurdanga arakba nakina karrawaru-wa eku-wa kajungwa nenik-andiyingi-yada Jesus-uwa kinuwarrukwuna-murruwa akina eka-da.

⁵ Eneja kembirra n-akwudangwukajungwunumurra arakba Jesus ebinu-wa eka n-ambilyu-murruwa Jekiyija. Biya n-andiyinga nakina Jesus karrawaru-wa enuwa-wa. Ni-yama nakina Jekiyiju-wa, “Dirrirndiya warenja enena-wiya

mena-baba ki-likajama ningena nungkwa-langwu-wa alikira aduwaba,” ni-yama.

⁶ Kembirra warenja-bawiya ni-dirrirndinga eneja Jekiyija ajiringka-wa biya nenu-wilyaka Jesus ena-langwu-wa alikira. Niyekirrerre-ka arakba nakina nenungkwarba nen-awiyebajuwa Jesus ena-langwa-manja alikira. ⁷ Umba aburraja wurrukwala warnumamalya neni-rringka Jesus ni-likenuma nakina Jekiyija-langwu-wa alikira akwa na-ngwurrkiyengbeyinuma wurrakina. “Nuwurrariye-ka nakina Jekiyija akena Jesus ni-likenuma ena-langwu-wa alikira-da!” ne-yama wurrakina.

⁸ Eneja Jekiyija n-arjiyinga akwa ni-yama nakina Nubungkawu-wa Jesus, “Ningkubungkawa,” ni-yama, “ka-kwunama ngayuwa ababurna amurndakijika nganyangwa warningalyingmalyingma-wa warnumamalya. Ekuwarra ku-minambilyama nganyangwa umba ekuwarra ka-kwunama aburruwa-wa. Umba ebina angwarnda ningu-manguma ngayuwa wurrukwala-langwa warnumamalya ningarra-kadika-mulangwa, kembirra kamini-lawurrakajinama arakba ababurna, arngkabiyaibuwa-ma ebina ningu-manguma kamini-lawurrakajinama akina ngayuwa-da,” ni-yama nakina Jekiyija-da.

⁹ Eneja ni-yama Jesus, “Aduwaba memema-manja mamawura eneja Neningikarrawara nen-enibikama nakina warna warnumamalya enena-manja alikira. Nake-ka nenungkwarba n-ambilyama nenikaduwa numirenikba Aburiyama-langwa. ¹⁰ Umba ngayuwa,

ningibina-murrada ningi-rukwullarrinuma
 enena-manja angalya, ningi-likenuma
 yangkwurrangwa enenu-wa angalya kajungwa
 k-aburangkini-yada wurribina na-lyumadinu-
 murrada warnumamalya akwa k-enibikini-yada
 ngayuwa wurrakina-da,” ni-yama Jesus Jekiyiju-
 wa-da.

*Akinuminu-war•dena-mulangwa warka
 eningaba Neningikarrawara-langwa*

¹¹ Aburraja wurrumurndakibina warnu-
 mamalya Jekiyija-langwa-manja alikira nuw-
 engkirrikenu-manja ayakwa Jesus-langwa,
 na-lyangkiyama wurrakina, “Adinube-ka
 Neningikarrawara kinu-bungkawadinama
 nakina enena-manja angalya.” Akine-ka na-
 lyangkiyamama mena nakina Jesus Jirujalema-
 manja akwudangwa n-ambilyu-mubaba arakba.

¹² Kemberra nenu-makama arakba nakina Jesus
 enena alawudawarra aburruwa-wa.

Nuwilyaba naruma nenungkwarba n-
 ambilyumurra nakina. Neniki-liki-yada engku-
 wa eminingku-wa angalya kajungwa nakina
 nubungkawa naruma-dangwa neningakwujina
 kenu-bungkawakini-yada nakina nenungkwarba
 nubungkawa wurrababurna-manja warnuma-
 malya ena-langwa-manja angalya. Kemberra
 yadikina neniki-lawurrada nakina ena-langwu-
 wa angalya naruma arakba nubungkawa.

¹³ Akena nara-wiya kini-likena nakina engku-
 wa, nen-ardijuwama lukwuniyawa ena-langwa
 wurrumemberrkwa warnikuminuwar•duwar•da
 enuwa-wa. Biya nenu-kwama angwarnda

aburruwa-wa wurruwilyuwilyaba-wiya-manja nakina. “Ki-likajama ningena,” ni-yama nakina aburruwa-wa. “Nara-wiya ningibina, yikuminu-war•denama enena warka nganyangwa. Yikumin-arumurrkinama ngawa enena angwarnda nganyangwa. Kembirra akine-ka angwarnda nganyangwa kuw-arumidinama ngawa ki-lawurradina-manja ngayuwa yangkwurrangwa,” ni-yama nakina nenungkwarba ena-langwu-wa warnikuminuwar•duwar•da. Biya ni-likena nakina arakba-da.

¹⁴ Akena aburraja wurruminibina angalya warnumamalya nenu-wirrikbama angwurra nakina-manja nenungkwarba. Kembirra narra-larrkenuma wurrukuala warnungkwarba arakba nibinu-wa nubungkawa naruma. Aburraja na-likena wurrakina biya ne-yama enuwa-wa, “Yarne-ka yirrababurna-langwa yarnumamalya yirru-warenama nakina nenungkwarba, nara a-bungkawaduma nakina yirruwa-manja yirrababurna-manja,” ne-yama. ¹⁵ Akena eneja nubungkawa narumadangwa nara kenumin-engkirrikena akina ayakwa aburra-langwa. Aburraja kembirra na-lawurradina arakba yadikina angalyu-wa wurrakina-da.

Bi...ya arakba-langwa enejukwaba ni-lawurradina nakina angalyu-wa nenungkwarba, nibina-murrada nenu-kwa-murrada angwarnda ena-langwa-manja warnikuminuwar•duwar•da. Narume-ka nubungkawa arakba nakina wurrababurna-manja wurruminibina-langwa-

manja angalya warnumamalya. Biya kembirra nen-ardijuwa nakina wurrumurdakibina warnikuminuwar•duwar•da ena-langwa wurruwilyuwilyaba-wiya enuwa-wa, ni-ngayindangu-mubaba ayakwa ebina-langwa angwarnda.

¹⁶ Eneja kembirra neningadinuba-wiya ni-likena nenikuminuwar•duwar•da enuwa-wa. “Bungkawa,” ni-yama, “yu-kwama awilyabama ngawa angwarnda nara-wiya ki-likena nungkuwa engku-wa, umba ememberrkwa arakba amurndakakenena aduwaba-da,” ni-yama nakina.

¹⁷ Eneja kembirra ni-yama nakina nubungkawa enuwa-wa, “Wa! Eningabe-ka! Eningaba warka yiminu-war•danguma, kirrinjeya! Kembirra yiba-kwunama aruma warka mena yirra-werrungwur•dangu-mubaba ngayuwa eyukwujiya-langwa warka yiminu-war•dangumulangwa nganyangwa. Ku-bungkawadinama arakba ningkakina ememberrkwa-manja angalya aminababurna-manja alikira iya warnumamalya,” ni-yama nakina nubungkawa ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da.

¹⁸ Kembirra ngarningka ningka-langwa enejukwaba ni-likena nenikuminuwar•duwar•da enuwa-wa. “Bungkawa,” ni-yama, “ebina-wiya yu-kwama ngayuwa-manja awilyaba angwarnda, umba amangbala arakba amurndakenena nungkwa-langwa aduwaba-da,” ni-yama.

¹⁹ Kembirra ni-yama eneja nakina nubungkawa enuwa-wa, “Kembirra ku-bungkawadinama arakba ningkakina amangbala-manja

angalya aminababurna-manja alikira iya warnumamalya,” ni-yama.

²⁰ Kembirra ngarningka ngawa ningka-langwa nenikuminuwar•duwar•da ni-likena enejukwaba enuwa-wa. “Bungkawa,” ni-yama, “wiya, ena arakba angwarnda nungkwa-langwa yu-kwa-murrada ebina. Ebina-wiya ning-abuwarrkama ngayuwa dumbala-ma. ²¹ Ning-akbar•duma nungkuwa-langwa, ningeningma-baba ngayuwa ningkilyangkarnyerra-baba ningkakina ningkenumamalya. Ningkumumenama ebina aburra-langwa akwa ningk-arrangbinama ebina amaninga narri-lungkuwabijuwamurra wurrukwal-langwa warnumamalya. Akina-langwa kembirra yirraminu-wilyakama ena angwarnda nungkwa-langwa engkinyungwurra ngawa-da,” ni-yama nakina nenikuminuwar•duwar•da ena-langwu-wa nubungkawa-da.

²² Kembirra eneja ni-yama arakba nakina nubungkawa enuwa-wa, “Ningkuwurrariye-ka ningkakina. Yirr-arndirrename-ka ningkakina warka-langwa. Ngayuwa yiba-lekbajama ningkakina amurndakakina-murra ayakwa ningki-yengbinu-mulangwa ningkabakiya-ba. Ningki-yamama dangba nungkuwa ngayuwa-wa, ‘Ningkeningma nungkuwa ningilyangkarnyerra ningubungkawa ningena, ningibina ningumumenama ebina aburra-langwa akwa ning-arrangbinama amaninga aburra-langwa,’ ningki-yamama ningkakina ngayuwa-wa. ²³ Kembirra miyambena-burra nara ka-kwa ena angwarnda nganyangwa wurrukwalu-wa

warningkwarba na-war•duwar•dena-murruwa warka angwarnda-manja? Ka-kwa-manja nungkuwa ebina-wiya nganyangwa angwarnda aburruwa-wa, kamba ku-manguma ngayuwa aduwaba ebina-murrada angwarnda akwa ngawa akwala ngarningka ngayuwa-da,” ni-yama nakina nubungkawa ena-langwu-wa nenikuminuwar•duwar•da-da.

24 Biya kembirra nenu-maka nakina wurrukwala-manja warnikuminuwar•duwar•da, “Wunu-murrakajiya arakba akina angwarnda, umba yikinu-kwuna akina nibinu-wa nu-wilyakina-murruwa ememberrkwa angwarnda nakina,” ni-yama nakina nubungkawa-da.

25 Aburraja ne-yama, “A•a! Ememberrkwa arakba akina ena-langwa-da!” ne-yama wurrakina.

26 Eneja kembirra ni-yama nakina nubungkawa aburruwa-wa, “Mama akina-da. Umba kinu-kwuna-manja ngayuwa nuwilyaba nenumamalya eyukwujiya warka nganyangwa, akwa kenuminu-war•dena-manja nakina eningaba warka akwa kin-aburrakijerrukwuna-manja akina, kembirra ngayuwa kinu-kwunama aruma warka ngarningka enuwa-wa. Umba kinu-kwuna-manja ngayuwa nuwilyaba nenumamalya eyukwujiya warka nganyangwa akena nara-manja a-jerrukwama akina, kembirra kinu-makinama ngayuwa nakina-manja kini-lalikina-mulangwa nakina arakba akina warka. Kembirra ngayuwa kinu-kwunama ebina-murrada warka ningku-wa nenungkwarba

kajungwa nenikuminu-war•di-yada nganyangwa akina warka enamba-langwa-da.

²⁷ “Wurribina-murrada warnumamalya bumurndaku-wirrikba-murrada ngayuwa-wa, akwa namurndaku-warangu-murrada ngayuwa aburra-langwi-yada ningubungkawa, yika-wilyakinama wurrakina yangkwurrangwa ngayuwa-wa. Akwa yika-wardenama kirrakina yelakwa kajungwa ka-rringkini-yada ngayuwa ka-jungwuna-manja wurrakina,” ni-yama nakina nubungkawa-da. Ena ngawa-da.

Ni-jerrukwa-mulangwa akina Jesus alawudawarra, kembirra ni-jadinga nakina Jekiyija-langwa-langwa alikira akwa ni-lalika arakba ebina angalya Jerika-da.

Jesus ni-likenu-mulangwa Jirujalemu-wa dangki-murra

²⁸ Biya ni-likena arakba Jesus num-aburrakiyuwarna ngawa mibina mamurukwa numu-wurdanguma Jirujalemu-wa, aburruwa warnikabuburrakiyuwa ena-langwa. ²⁹ Bi...ya nuw-akwudangwudina ngalaja ambilyuma arakba angalya eyukwujiya-kiya emikirra Bebaja akwa Bediniya. Alakina-kiya nuw-ambilyuma angakarjiyinga-manja narri-lungkuwabijuwa-murrumanja eninganinga eka emikirra aliba. Aminakina-langwa emikirra angalya Alibumanja akina.

³⁰ Biya ni-yama Jesus wunalakina-kiya-wa ena-langwa wunenikaburrakiyuwa, “Jeyi!” ni-yama. “Wuni-likaja amurndakangaba-wa alikira. Yakwujina kinalakina yikining-akburranginama

diyukwujiya dangki dadinungkwarba. Nara ambaka warnumamalya ka-wurdangalangwa ngala-langwa-manja mirirrba. Ying-ararikajungwunama dakina akena yikining-aburawakina dakina akwa yikininga-wilyakina yangkwurrangwa ngayuwa-wa. ³¹ Umba wurruminakina angalya warnumamalya yikabi-yengkilabaja-manja wurrakina, ‘Miyambenaburra kinalakena kining-aburawakinama dakina?’ kembirra yikini-yamina aburruwa-wa, ‘Nubungkawe-ka nanga-ngayinduma daka dangki,’ yikini-yamina kinalakina,” ni-yama Jesus wunalakina-kiya-wa.

³² Kembirra aburnaja neni-likena arakba wunalakina akwa nening-akburranga dibina dangki ebina-langwiya ayakwa ni-yengbinumulangwiya Jesus. ³³ Nening-aburawaka-manja dakina dangki wunalakina wunenungkwarba-kiya, aburraja ne-yama wurruminakina dangki wunalakina-kiya-wa, “Miyambenaburra kinalakina kining-enjungwurrenama dakina dangki yirra-langwa?” ne-yama.

³⁴ Neni-yama aburnaja aburruwa-wa, “Nubungkawa nanga-ngayinduma daka-baba,” neni-yama. ³⁵ Kembirra neninga-wilyaka arakba wunalakina dakina dangki Jesus-uwa-da. Biya nening-akumarna aburna-langwa dumbala dangki-langwa-manja mirirrba, akwa nenu-wurdijuwa arakba nakina Jesus dakina-manja dangki-da.

³⁶ Eneja kembirra ni-likenuma arakba nakina Jesus dangki-murra. Aburraja enalangwa warnumamalya naring-akumarna

aburra-langwa dumbala ajiringka-manja lukwakwa, kajungwa dadiki-liki-yada dumbala-manja dakina dangki. Ne-yamamurra akina kajungwa warningmi-yada warnumamalya Jesus nakina naruma nubungkawa nilyengma.

³⁷ Biya na-wurdanguma ngawa karrawaru-wa angakarjiyinga-wa wurrakina yanda-langwa karrawara ne-yar•duma arakba. Umba wurruwurrakwulyumida warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa namurndaki-likenuma aburrajukwaba Jesus-manja. Biya nawurraki-dirrirndinguwiya amurndurkwangaluba angakbilyuwalyuwa wurrumurndakakina, nawurrakuwerrikilyelyingmajungwunume-ka arakba kembirra wurrakina warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa. Neni-yangmarngkwajuwa wurrakina Neningikarrawara narri-rringka-mulangwa amurndakibina engbingbuda niyama-mulangwa nakina.

Biya ne-yangkarjiyajungwunuma nuwardanguma wurrakina angwurra. ³⁸ Biya neyama wurrakina,

“Ngeni-yangmarngkwajina nubungkawa nibina Neningikarrawara neni-larrkama yangkurrangwa

kajungwa kinu-bungkawadini-yada ngakwurruwa-manja ena-langwa-manja ngarnumamalya!

Neningikarrawara ngarrenumini-lyurkwakinama yukwudukwuda ngakwurra-langwa!

Ngeni-yangmarngkwajina Neningikarrawaru-wa neningaba-baba!”

namurndaki-yama wurrumurndakakina
warnumamalya-da.

³⁹ Yakwujina wurrumurndakakina-manja ngawa warnumamalya wurribina nalikenu-murrumanja Jirujalemu-wa, aburraja warnungkwarba wurrukwa WurruBarija aburrajukwaba nalikenuma wurrakina. Biya ne-yama wurrakina WurruBarija Jesus-uwa, “Bungkawa, wurra-makina warnikabuburrakiyuwa nungkwa-langwa ke-yengminjadini-yada warna!” ne-yama wurrakina-da.

⁴⁰ Ni-yama eneja Jesus, “Ngarra-makinama ngayuwa nungkwurruwa-wa, ke-yengminjadina-manja warna, kembirra ngalaja angwarnda amurndakenena namurrkwulijeyinama ajiringka-manja kuw-ardenama amandangwa akina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa WurruBarija nakina-da.

Jesus nenuminu-ngwadinu-mulangwa angwada Warningijirujalema-langwa warnumamalya

⁴¹ Bi...ya n-akwudangwukajungwunuma arakba nakina Jesus Jirujalemu-wa, akwa enalangwa warnikabuburrakiyuwa aburruwa. Umba ni-rringka-manja akina angalya engkawangwa nakina Jesus, nu-werrikubarrnguma akina-langwa angalya, biya nu-ngwadina arakba angwada. ⁴² “Karukwa, karnumamalya Karningi-Jirujalema,” ni-yama, “yik-eningmidinuma ngayuwa memema-manja mamawura! Eneja nakina Neningikarrawara ngini-larrkama

ngayuwa yangkwurrangwa kajungwa yiki-likaji-yada nungkwurruwa karnumamalya yilyurkwa-murra yukwudukwuda, akena karningbala ambaka ngayuwa kirrakina-da,” ni-yama Yesus.

⁴³ Biya ni-yama ngarningka, “Ambaka-murruurra ka-ngekburakajungwunamurra awurrariya nungkwurra-langwa. Aburraja kembirra wurrawinyamba wurribina yikabu-wirribina-murruurra nungkwurruwa-manja kuw-alkayenama yikabu-ngwurrkwarrnginama wurrakina yalina iya yalina. Karri-didename-ka ababurna-langwa akawiyuwiyebe nari-yada a-jaduma kirrakina a-lyumaduma. Biya karruwurrak-akumurnama engkubar-rngwarrngwa eka iya ajiringka yadada akwa ngawa yadikina biya kembirra karruwurra-dirralijinama, nari-yada a-jaduma nungkwurruwa karnumamalya a-lyumaduma.

⁴⁴ Kembirra karrumurndaku-burrijiname-ka alikira nungkwurra-langwa, yikabumini-jerrukwunama eningangkawura amurndakakina. Biya yikabu-wardenama nungkwurruwa kirrababurna-langwa, nungkwurruwa akwa ngarningka wurriyukwayuwa nungkwurra-langwa aburrajukwaba. Kuw-errikbeyiname-ka ababurna-langwa angwarnda nungkwurra-langwa-langwa alikira arrawu-wa ajiringka-wa. Amandangwa ke-yaminama yikabi-jerrukwunama kirrakina-da, kirru-warangumulangwa Neningikarrawara kirrakina-da. Eneja ni-likenuma nakina yangkwurrangwa yiken-enibikini-yada nungkwurruwa akena kin-

angkungkuwabijuwama nakina-da,” ni-yama Jesus ni-rringka-mulangwa Jirujalema nakina-da.

Jesus ni-yar•dangu-mulangwa Jirujalema-manja Neningikarrawara-langwa-manja angalya

⁴⁵ Bi...ya Jesus ni-yar•da Jirujalema-manja arakba nakina, akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa aburruwa. Biya ni-likena nakina Neningikarrawara-langwu-wa angalya. N-awiyebena nakina arrawu-wa akena neni-rringka yakwujina warnungk-warba narra-kukwama wurrajija-murriya wurrukwalu-wa warnumamalya wurribina na-beyindangu-murruwa angwarnda-murra wurrumurndakakina wurrajija-murriya. Biya kembirra neni-jadijuwa arakba nakina Jesus wurrumurndakakina warnungkwarba wurribina narra-kukwama wurrajija-murriya ebina-ma angwarnda.

⁴⁶ Biya ni-yama nakina Jesus aburruwa-wa, “Arakburakba-kiya-wiya ena ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma Neningikarrawara-langwa-manja jurra. Ni-yamama nakina Neningikarrawara, ‘Nganyangwa angalya karniku-buriyami-yada awilyaba ngayuwa-wa akina,’ ni-yamama Neningikarrawara nakina arakburakba-kiya-wiya. Akena kirr-arriyakama karna ena angalya-da. Kirrengkingkengminalangwa ena angalya karnumamalya aduwaba arakba-da!” ni-yama Jesus wurrumurndakakinu-wa warnumamalya-da.

47 Biya yadikina-langwa nenu-wilyakajuwama Jesus wurrababurna warnumamalya Neningikarrawara-langwa-manja angalya. Mababurna-langwa mamawura nenu-wilyakajuwama. Akena aburraja WurruMinida warnungkwarba wurrarumuruma iya warnikakakirumaka wurribina Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma akwa wurribina wurrubungkawa warnumamalya-langwa neni-ngayindangume-ka wurrakina angwurra warniku-wardi-yada Jesus. Neni-ngayindanguma wurrakina warniku-wardi-yada nakina, 48 akena na-lyangmuridinuma, mena wurrababurna-langwa warnumamalya nara karri-ngayindanga ka-kwiyerrbena awilyuwilyaba ayakwa Jesus-langwa umba nuw-engkingkirrikenuma ngawa ena-langwu-wa ayakwa wurrakina-da.

20

Numiyambena nenumamalya nenu-makama Jesus-manja neniki-yama-langwa nakina?

1 Muwilyaba-manja mamawura nenumurndaku-wilyakajuwama ngawa eneja Jesus wurrumurndakakina warnumamalya Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja. Nenu-wilyakajuwama ayakwa Neningikarrawara-langwa eningaba kajungwa kenumini-yarrkuwarakini-yada ayakwa ena-langwa wurrakina. Aburraja kembirra nawurraki-likena wurrakina Jesus-uwa WurruMinida warnungkwarba wurrarumuruma iya warnikakakirumaka

Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma akwa ngawa wurribina wurrarumuruma aburrajukwaba warnungkwarba. ² Namurndakiyama, “Ningki-yamarrkinamurra ena-manja angalya? Yirru-makina arakba. Numiyambena nenumamalya nginu-makama nungkuwa-manja ningkeniki-yama-langwa amurndakibina ningki-yaminjamamurra yelakwa ena-manja angalya?” ne-yama.

³ Eneja ni-yama Jesus, “Nganjukwaba ngarre-yengkilabajama karna ayakwa nungkwurruwawa. Yirru-makina-langwa ngayuwa-wa.

⁴ Ebina-wiya nenu-mingekingambajuwama eneja Janjana warnumamalya ebina-manja adalyuma. Numiyambena kembirra nenumamalya nenu-makama Janjana-manja neniku-mingekingambaja-langwa warnumamalya nakina? Neningikarrawara yinda warnumamalya?” ni-yama Jesus aburruwa-wa.

⁵ Aburraja kembirra nawurrakilyelyimbukweyinuma. Biya na-makijeyinuma wurrakina akwa ne-yama, “Amiyambena ayakwa akinumini-lawurrakajinama ngarna akinu-kwunama? Aki-yamina-manja ngarna, ‘Neningikarraware-ka nenu-makama Janjana-manja,’ kembirra enamba-langwa nakina kini-yaminama ngakwurruwa-wa, ‘Miyambena-burra kinu-minikalyikama nakina kembirra Janjana kirrakina?’ kini-yaminama nakina.

⁶ Umba aki-yamina-manja ngarna, ‘Wurrukwala warnumamalya nenu-makama Janjana-manja wurrakina,’ kembirra wurrumurndakenena

wurrababurna warnumamalya akabu-ngajinama ngakwurruwa-manja malarra-murra-da. Wurrababurna-langwe-ka warnumamalya akabu-ngajinama ngarna, mena namurndaki-yama-mubaba wurrakina, ‘Janjane-ka nenikumakumaka ayakwa Neningikarrawaralangwa nakina,’ namurndaki-yamama wurrakina-baba,” namurndaku-makijeyinuma wurrumurndakakina warnungkwarba-da.

⁷ Biya kembirra ne-yama Jesus-uwa, “Kada! Yarningbala. Dukwa angkaburra nenu-makama nakina-manja Janjana?”

⁸ Eneja ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Nara kembirra a-makama arakba ngayambalangwa nungkwurruwa-manja nganjukwaba nibina-langwa nenumamalya nenimikirra nginu-maka-mulangwa ningeniki-yami-yada amurndakenena,” ni-yama Jesus nakina-da.

Warnikakukwurrjungwa-langwa warnungkwarba akwurena

⁹⁻¹⁰ Biya kembirra Jesus nenu-makama arakba enena alawudawarra yakwujina wurrumurndakakina-manja wurruwurrakwulyumida warnumamalya.

Nuwilyaba nenungkwarba ni-lungkuwabijuwama nakina akwurena ena-langwa-manja angalya. Ababurne-ka akina akwurena awurrakawura-ma ni-lungkuwabijuwama. Biya nenu-kwama warka wurrukwala-manja warnungkwarba kajungwa warnik-embirraji-yada akina-manja akwurena ena-langwa. Kembirra ngalaja ekuwarra ebina amaninga ena-langwi-yada umba ekuwarra

aburra-langwi-yada akina. Biya ni-lalikama ebina angalya arakba ena-langwa, umba ni-likenuma engku-we-ka nakina eminingku-wa angalya. Biya yakwujina ngawa n-ambilyumurra nakina-da.

N-ambambilyumurra ngawa nakina, bi...ya akilarrkawkurena arakba. Kembirra ni-ngayindanguma nakina arakba ena-langwa akwurena. Biya neni-larrka nuwilyaba nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa yadikina angerriba ena-langwu-wa angalya, kajungwa kenumin-angkarni-yada nakina amurndakibina akwala akwurena awalyuwa-dangwa ena-langwa. Eneja kembirra ni-likena arakba nakina nenikuminuwar•duwar•da.

Biya yakwujina ni-yar•da. Biya neni-yukwamajuwa wurrumurdakibinu-wa warnungkwarba akwala akwurena kajungwa kenuminu-wilyakini-yada akina ena-langwu-wa nubungkawa. Akena aburraja wurrumurdakakina warnungkwarba narru-marrukwama nara kenu-kwa umba neni-larrkbarjanga nakinamanja nenikuminuwar•duwar•da biya naminangkirreyinuma engku-wa wurrakina-da. Kembirra eneja ni-lawurradina nakina arakba ena-langwu-wa nubungkawa, akena nara kinuwilyaka akina akwurena, numamungkwur•da ni-likenuma nakina-da.

¹¹ Bi...ya kembirra ngarningka eneja nibina nabalija angalya neni-larrka arakba nakina ningka-langwa nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa nenik-angki-yada akina akwurena. Akena aburraja warnungkwarba wurruwurrariye-

ka ngawa wurruwarnkarnyerra wurrakina. Akwa ayarrkawarriya ne-yengbinuma ayakwa wurrakina enuwa-wa, neni-rinjarrkame-ka. Biya angwurre-ka neni-larrkbarjanguma ngawa biya na-minangkirreyinuma enejukwaba-da. Kembirra ni-lawurradinuma enejukwaba nakina numamungkwur•da ena-langwu-wa nubungkawa nakina-da.

¹² Bi...ya ngarningka eneja nibina-murrada nabalija angalya neni-larrka nuwilyaba ningka-langwa nenikuminuwar•duwar•da ena-langwa angerriba wurrumurdakibinu-wa warnungkwarba. Neni-larrkbarjanguma ngawa enejukwaba akwa na-minangkirreyinuma wurrakina-da. Kembirra eneja ni-lawurradinuma nakina amarmarra-wiya neni-larrkbarjangu-mulangwa wurrakina-da.

¹³ Eneja ni-yama nabalija angalya nakina, “Kiyamarrkinama ngayuwa?” ni-yama. “Karukwa! Kini-larrkajama ngayuwa nenikuwarrka. Ningilyelyingminama nakina akena ke-yamarrkina dukwa wurrumurdakibina warnumamalya wurruwurrariya? Nenikuwarrka naka-baba akwa nara dukwa warna a-larrkbarjuma-da,” ni-yama. Biya kembirra neni-larrka arakba ena-langwa nenikuwenikba ebinu-wa angalya ena-langwu-wa. Eneja kembirra ni-likena arakba-da.

¹⁴ Akena aburraja wurrumurdakibina warnungkwarba neni-rringka-manja nubukwaya ni-likenuma nakina nenikuwenikba, na-lyelyimbukweyinuma arakba. Biya na-makijeyinuma ayakwa. “Naka-bina

nenikuwenikba arakba nubungkawa-langwa,” ne-yama. “Kini-jungwuna-manja nakina nungwenikba, kembirra naka-bina nenikuwenikba kini-lyinginama enena angalya enamba-langwa nakina-da. Ngenu-wardena arakba enena-wiya, kembirra enena angalya akwa ngawa amurndakenena akwurena ngakwurra-langwi-yada!” ne-yama namakijeyinuma wurrakina. ¹⁵ Biya kembirra neni-rndirrka, akwa neni-jadijuwa wurrakina ebina-langwa angalya akwa na-lamukwarridinuma nakina-manja arakba-da. Ena-bu ngawa-da.

Jesus nenu-makama enena alawudawarra wurrumurndakibina-manja warnumamalya biya ni-yama aburruwa-wa, “Kini-yamarrkiname-ka kembirra nibina nabalija angalya? Ka-makinama ngayuwa. ¹⁶ Kini-likajama nakina ena-langwu-wa angalya akwa kenu-wardenama wurrumurndakibina warnungkwarba wurruwurrariya. Biya kenu-kwunama akina angalya ena-langwa arakba wurringku-wa warnungkwarba kajungwa kini-likaja-manja nakina engku-wa, kembirra kenumin-akwurracijini-yada ena-langwa akwurena yakwujina,” ni-yama Jesus aburruwa-wa.

Aburraja kembirra nuw-engkirrika-mulangwa wurrakina akina ayakwa Jesus-langwa, namurndaki-yama, “Kardi! Nare-ka akina e-yamama nakina-da!” ne-yama wurrakina-da.

¹⁷ Eneja kembirra nenumurndaki-rringka Jesus wurrakina-murru-wa arakba-da. Biya ni-yama, “Amurndakenena ayakwa nuw-

arrikarrijungwunuma arakburakba-kiya-wiya
Neningikarrawara-langwa-manja jurra. Ne-
yaminama akina,

‘Wurrukuala warnungkwarba nuw-
ambilyumurra wurribina warniki-
likiraki-yada alikira angwarnda-murra.
Kembirra narruwurra-murndukwama
ebina ababurne-ka angwarnda adinakba
wurrakina. Biya awilyaba angwarnda
eyebijeba narr-akumarnuma engka-
langwa-langwa mena na-warangu-
mubaba akina. Umba ambaka-murra
ngarningka narru-manguma ebina-
murrada angwarnda na-warangu-
murrada adinuba-wiya. Akena eningaba-
dangwa amurndangekburna-dangwa
alyengma akina eningadinuba-wiya
angwarnda-da,’

ne-yaminama akina ayakwa.”

Biya kembirra ngarningka ni-yama Jesus
aburruwa-wa, “Yiki-yakuwerribikajama karna
ambaka-langwa amurndakakinu-wa ayakwa,”
ni-yama, ¹⁸ “mena yikaku-mungkwurrarjiya-
manja kirruwilyaba karnumamalya ebina
angwarnda, kembirra adidira nungkwurra-
langwa ke-ngkarrnginama eyukwayuwa-wiya.
Umba ke-ngkilarrina-manja akina angwarnda
nungkwurruwa-manja kembirra yikakuminu-
wurrakadabajenama adidira nungkwurra-
langwa amangwarra-wiya,” ni-yama Jesus
wurrumurndakibinu-wa warnumamalya.

*WarningiJudiya warnumamalya narra-kwa-
mulangwa angwarnda WarningiRawumu-wa*

wurrububungkawa

¹⁹ Aburraja kembirra wurrumurndakakina warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma akwa ngawa WurruMinida warnungkwarba wurrarumuruma aburra-jukwaba neni-ngayindangume-ka wurrakina warniki-rndarrki-yada Jesus akina-wiya ngawa. Na-lyandarrkenume-ka wurrakina ni-yengbinu-mulangwa Jesus ayakwa aburruwa-langwa nenu-maka-mulangwa nakina ebina alawudawarra wurruwurrariya-langwa warnumamalya. Akena nuw-akbar•danguma wurrakina wurrumurndakibina-langwa warnumamalya nenuwurraki-ngayindangu-murrilangwa Jesus wurrakina-da. ²⁰ Biya neni-rruburringkama ngawa wurrakina Jesus-uwa mamawura iya marringa-da.

Biya narra-makama arakba wurrukwalu-wa warnungkwarba wurruwurrariya-wa, “Jeyi! Wurri-likaja Jesus-uwa,” ne-yama. “Kwureya, yikini-yendabaja ayakwa enuwa-wa wuburra laka wurrilyangmilyangmandukwuna warnumamalya ne-yaminama wurrakina. Akena yikini-kadikinama kirrakina. Yikini-yendabaja ayakwa kini-lawurrakajiya-murrikba nakina awurrariya ayakwa nungkwurruwa-wa, kajungwa yikini-lekbaji-yada yirruwa nakina-manja. Yiki-likaja-manja karna, ka-kwunama angwarnda yarna-da,” ne-yama. Neni-ngayindanguma wurrakina neniki-yengbi-yada nakina Jesus awurrariya ayakwa, kajungwa kenu-kwuni-yada kembirra nubungkawu-wa nakina Jesus NeningiRawumu-wa wurrakina-da.

21 Aburraja kembirra wurrumurndakibina warnungkwarba wurruwurrariya na-likena wurrakina arakba Jesus-uwa. “Bungkawa,” ne-yama, “yarningma yarna ayakwa nungkwalangwa ayarrkidirrbura-wiya. Ka-rringkinama ningkakina warnumamalya wurrarumuruma akwa ngawa warningaruma-ma wurruwurrakididirrbura wurrakina. Kembirra kadirrburakina-manja nungkuwa ningkakina warnumamalya-manja, kembirra ki-yengbinama ningkakina alyangmilyangmandukwunawiya ayakwa Neningikarrawara-langwalangwa. 22 Kembirra yirru-makinalangwa. Karru-murndukwuna-manja

warnungkwarba angwarnda ngakwurralangwa, Ngarningijudiya-langwalangwa angwarnda, kajungwa karri-larrkaji-yada akina angerriba engku-wa Rawumu-wa Nubungkawu-wa Kajara, kembirra eningaba akina? Akinu-kwunama ngarna yinda nara a-kwama nakina?” ne-yama.

23 Eneja Jesus neningma mangma aburralangwa. Neningma narrumayangkwuruwurrkama aburralangwa mangma wurrakina. 24 Biya ni-yama, “Yu-kwalangwa angwarnda awilyaba. Yi-mukangbijiya-langwa. Yindukwureya, numiyambena naka nenumukwurra enena-manja angwarnda yikini-rringkinama? Akwa amiyambena ekirra kirri-rringkinama?” ni-yama.

Aburraja ne-yama, “Nubungkawa Kajara-da akwa ena-langwa ekirra-da.”

25 Ni-yama kembirra Jesus aburruwa-wa, “Nakina-bina-da. Kembirra yikinu-kwunama

enuwa-wa ababurna-langwa ebina ena-langwa umba yikinu-kwunama enejukwaba Neningikarrawaru-wa ababurna-langwa ebina ena-langwa kirrakina-da,” ni-yama Jesus aburruwa-wa-da.

²⁶ Aburraja kembirra warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma akwa ngawa WurruMinida warnungkwarba wurrarumuruma kembirra nawurraki-yengminjada arakba. Ne-yakibijangeyinuma amurndakibina-langwa ayakwa Jesus-langwa. Kembirra na-lyangmuridinuma arakba wurrakina, akena nara ken-arndiranga Jesus wurrakina, mena wurrababurna-baba warnumamalya nuw-ambilyumurra wurrakina yakwujina-da.

Ak-enibudina-mulangwa aki-jungwuna-murrada ngakwurruwa

²⁷ Aburraja kembirra wurrukwala warnungkwarba na-likenuma Jesus-uwa. WarningiJudiya wurrakina warnumamalya warnimikirra WurriJedija. Wurrumurndakakine-ka WurriJedija warnumamalya ne-yaminjamama, “Aki-jungwuna-manja ngarna ngarnumadangkwa, kembirra nare-ka ngarna enibuduma ngarningka,” ne-yaminjamama wurrakina. Biya wurrukwala na-likenuma Jesus-uwa.

²⁸ “Bungkawa,” ne-yama, “arakburakba-kiya-wiya Mawijija n-arrikarranguma nakina enena ayakwa eningarumuruma ngakwurra-langwa-manja jurra. Ni-yamama,
 ‘Kini-jungwuna-manja neningiyadikba
 duwilyaba-langwa didarringka

akwa wuneningarijira-murra-manja wunalakina-kiya, kembirra nenikumarnjenikba enamba-langwa kininga-menama dakina dingaya ena-langwi-yada didarringka-da. Kininga-menama dakina dingaya kajungwa aburna-langwa warijira wuburra nawenikba-langwa, nenikijungwa-langwa, kuw-ambilyi-yada wurrakina,'

ni-yamama nakina Mawijija.

²⁹ “Umba aburraja arngkawura wurru-mangbala wurrambilyuma warnungkwarba wurrumangadiyerra-manja nuw-ambilyumurra wurrakina. Biya neningadinuba-wiya nadarringka-ma nakina, akena wuneningarijira-ma wunalakina. Biya kembirra ni-jungwuma arakba nakina.

³⁰ “Bi...ya nenikumarnjenikba nuwilyaba nanga-manguma enamba-langwa dibina-murrada didarringka. ³¹ Akena neningarijira-ma ngawa ni-jungwuma enejukwaba nakina.

“Bi...ya enamba-langwa nuwilyaba ningka nenikumarnjenikba nanga-manguma dibina-murrada. Akena neningarijira-ma ngawa ni-jungwuma enejukwaba nakina.

“Bi...ya ne-yaminjamama wurrakina ngawa, wurrababurna-langwe-ka wurruwilyuwilyaba-wiya narringa-manguma dibina didarringka duwilyaba-murrada ngawa-da. Akena warningarijira-ma ngawa wurrakina najungweyinema-da. ³² Biya arakba-langwa yingijungwuma ngalamba-langwa dakina-da arakba-da.

33 “Yirru-makina kembirra, Bungkawa. Makina-manja mamawura ak-enibudina-manja ngarrakina aki-jungwuna-murrada, kingiyamarrkiname-ka kembirra dibina didarringka? Wurrumurndakibina warnungkwarba wurrumangbala wurrambilyuma narringamanguma ne-yakiyakeyinuma ngaluwa-manja. Wurruwilyuwilyaba-wiya ne-yuweyinuma wurrakina. Numiyambena kembirra neningiyadikba?” ne-yama wurrumurndakakina WurriJedija warnumamalya.

34 Eneja kembirra arakba ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Enena-manja angalya warnungkwarba akwa wurridarringka ne-yar•dijeyinama wurrakina. ³⁵⁻³⁶ Akena Neningikarrawara-langwa-manja angalya abalkaya nara arakba e-yakajuma ena-langwa warnumamalya. Ka-jungwuna-manja wurrumurndakakina-bina warnumamalya ena-langwa, kembirra eneja Neningikarrawara ken-enibikinama wurrakina, akwa kini-yaminama, ‘Warningabe-ka warna warnumamalya.’ Akwa kenu-wilyakinama wurrakina ena-langwu-wa angalya kajungwa enuwa-manja kuw-ambilyi-yada warningangkawura wurrakina. Nara a-jungwuma ngarningka akwa nara e-yakajuma wurrakina. Akena aburraja warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa nara wurrakina a-jungwuma-da. Kembirra wurrumurndakakina wuburra warnikumamurikaja Neningikarrawara-langwa ke-yaminama kuw-ambilyama wurrakina aburrajukwaba warnumamalya-da. Kembirra

Neningikarrawara-langwa wurriyukwayuwa kuw-ambilyama wurrakina, mena-baba ka-jungwuna-manja wurrakina kuw-enibudina-mubaba ngarningka-da.

³⁷ “Umba nungkwurraja KirriJedija karnumamalya kirri-yaminame-ka, ‘Nara ngarna enibuduma aki-jungwuna-murrada,’ kirri-yaminama kirrakina. Akena nare-ka. Eneja Mawijije-ka nakina ngarrenumin-abilyerrikama ayakwa akina amandangwa ak-enibudina-mulangwa aki-jungwuna-murrada. Karningme-ka karna Mawijija-langwa ayakwa n-arrikarranguma nakina arakburakba-kiya-wiya. N-arrikarranguma nakina ayakwa ebina-langwa eka. Nara ambaka akina ka-jerridina nadadinu-murrada akina. Akwa akini-yada ngawa n-arrikarranguma ngarningka amurndakenena ayakwa Neningikarrawara-langwa. Ni-yamama Neningikarrawara Mawijiju-wa, ‘Ngayuwe-ka ningena Ningeningikarrawara Aburiyama-langwa akwa ngawa Ajika-langwa akwa ngarningka Jekaba-langwa,’ ni-yamama nakina. ³⁸ Nakine-ka Neningikarrawara nara warninikijungwa-manja warnumamalya a-bungkawaduma nakina umba Nubungkawa nakina n-ambilyama warnibalangwa warnumamalya, mena wurrababurnalangwa warnumamalya wurribina namurndaku-werrikambilyama Neningikarrawara-manja enena-manja ngawa angalya warniba-babe-ka arakba wurrakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnungwarba WurriJedija-da.

39 Aburraja wurrukwala warnikakakirumaka warnungkwarba Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma ne-yama wurrakina Jesus-uwa, “Akina-bina-da. Eningaba ayakwa ayarrkidirrbura nungkwa-langwa ningkarra-makama ningkakina WurriJedija-wa warnumamalya-da,” ne-yama wurrakina.
 40 Kembirra nara arakba keni-ngayindanga wurrakina keni-yendabena ayakwa Jesus-uwa, ne-yeliyangu-mubaba-da akwa nuw-akbar•dangu-mubaba wurrakina-da.

Ayakwa NuMejaya-langwa-langwa

41 Eneja kembirra Jesus ni-yengbinuma ayakwa wurrumurndakakinu-wa warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma akwa ni-yama, “Na-lyelyimbukweyinama NuMejaya-langwa-langwa warnumamalya wurrakina. Na-makijeyinama akwa ne-yaminama wurrakina, ‘Nakine-ka NuMejaya nenikaduwa numirenikba Deyibida-langwa nakina,’ ne-yaminama wurrakina. Amandangwa akina ayakwa aburra-langwa? 42 Ngarningma ngarna amurndakenena ayakwa Deyibida-langwa ebina n-arrikarranguma nakina jurra-manja. Ni-yamama nakina,
 ‘Nubungkawa Neningikarrawara ni-yamame-ka nakina nganyangwu-wa Nubungkawa:
 Ambarriya-langwa yelakwa ningekbudalangwa.

K-ambilya ngayuwa-manja akwudangwa

⁴³ yanda-langwa yiba-bungkawakinama ngayuwa ningkakina wurrumurndakibinamanja warnumamalya b-angmar•denamurrumanja nungkuwa-da,’ ni-yamama arakburakba-kiya-wiya Deyibida-da.

⁴⁴ “Ni-yengbinu-manja nakina Deyibida amurndakenena ayakwa NuMejaya-langwawangwa neni-yengbijuwama nakina enalangwa Nubungkawa nakina-da. Kembirra aminakina-langwa ngarningma ngarna nakina NuMejaya nenikaduwa numirenikba Deyibidawangwa nakina akwa ngawa Deyibida-langwanubungkawa ngarningka-na?” ni-yama Jesus wurrumurndakibinu-wa warnikakakirumaka Mawijija-langwu-wa ayakwa eningarumurumada.

Jesus nenu-madumurrukwa-mulangwa warnumamalya-manja warnikakakirumakalangwa warnumamalya

⁴⁵ Biya kembirra nakina Jesus ni-yengbinuma arakba akwala ayakwa ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. Umba aburraja wurrababurna warnumamalya nuwengkirrikenuma ayakwa ena-langwa aburrajukwaba. ⁴⁶ Ni-yama Jesus, “Wurri-rringkajungwuna kembirra wurrumurndakakina-langwa warnungkwarba warnikakakirumaka Mawijijalangwa ayakwa eningarumuruma. Wurri-rringkajungwuna kajungwa nari-yada wurrakina e-kadikama nungkwurruwamanja. Aburraja wurrumurndakenena warnikakakirumaka ka-lyelyingminame-ka kuwawiyuwiyebeyinama dumbala dilingajirrirra,

kajungwa wurrukwala warnumamalya
 karra-rringkini-yada wurrakina. Aburraja
 karra-rringkinama akwa ke-yaminama,
 ‘Wurrarumurume-ka warnungkwarba
 wurrakina,’ ke-yaminama wurrakina.
 Akwa ngarningka, aburraja ka-likaja-manja
 wurrumurndakakina warnikakakirumaka
 warnungkwarba wurruwurrakuwilyarru-
 wa warnumamalya, ka-lyelyingminame-
 ka ke-yengbina-mulangwa warnumamalya
 eninginingaba-wiya ayakwa aburruwa-
 wa. Akwa ngarningka ka-lyelyingminame-
 ka wurrakina angalya eninginingaba
 warnik-ambarringi-yada wurrakina, waka
 Neningikarrawara-langwa-manja alikira,
 waka wurrukwala-langwa-manja alikira
 akini-yada ngawa ke-yebukeyina-manja
 aninga wurrakina. ⁴⁷ Akwa ngarningka
 nuw-angmungmadama wurrakina alikira
 wurringaya-langwa wurridarringka. Biya kem-
 birra ka-buriyaminama Neningikarrawaru-wa
 ababurna-murra ayakwa. Ke-yengbiyengbinama
 ngawa ayakwa wurrakina karra-rringkina-
 murrumanja warnumamalya. Amukwiyadakina
 ne-yaminjaminama wurrakina-da. Kembirra
 nungkwurraja wi-yakuwerribikina karna
 meningarija-langwu-wa mamawura, mena akini-
 yada ngawa Neningikarrawara keni-lekbajama
 wurruwurrariya-wa warnumamalya. Umba
 warnikakakirumaka ayakwa Mawijija-langwa
 angwurra keni-lekbajama Neningikarrawara
 nakina-da!” ni-yama Jesus ena-langwu-wa
 warnikabuburrakiyuwa-da.

21

Dingaya yinginu-kwa-mulangwa angwarnda Neningikarrawaru-wa

¹ Biya n-ambilyu-manja nakina Jesus Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja, n-andeya nakina akena neni-rringkama wurrakina warnumamalya wurruminababurna angwarnda na-likenuma yenjerrickina. Aburraja narr-akumarnuma angwarnda wurrakina bada-manja, kajungwa warniku-kwi-yada akina Neningikarrawaru-wa.

² Umba Jesus nanga-rringka ngarningka nakina duwilyaba dingaya dadingalyingmalyingma dubukwaya yingi-likenuma ngalajukwaba ebinu-wa bada. Umba ying-embirrkawiyebajuwama ngalamba-langwa akina angwarnda, akena embirrkambilyuma eyukwujiya-kiya akina-da.

³ Kembirra eneja Jesus ni-yama ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Arume-ka angwarnda narr-akumarnuma wurrukwa warnumamalya bada-manja, umba ngalaja daka dingaya eyukwujiya angwarnda ying-akumarnuma. Akena ngaluwa eningaba angwurra yingiyamama amandangwa dakina-da. ⁴ Aburraja wurrumurndakangaba warnumamalya narr-akumarnuma aruma angwarnda, akena aruma ngawa na-minambilyama aburra-langwa. Umba daka dadingalyingmalyingma dingaya ying-akumarnuma arngkuwilyaba ababurna-langwa angwarnda ngala-langwa. Arngkawura yingijerrukwama-da, kembirra nara ebina ambilyuma

arakba ngaluwa-manja-da,” ni-yama Jesus nakina-da.

Warnumamalya karru-burrijina-mulangwa Neningikarrawara-langwa angalya Jirujalema-manja

⁵ Aburraja kembirra wurrukwala warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa nalyelyimbukweyinuma wurrakina yakwujina ngawa Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja. “Eningabe-ka akwulyubena ena alikira,” ne-yama. “Eninginingaba-wiya amurndakeyena angwarnda. Ngaljajukwaba eninginingaba-wiya amurndakijika narruwilyakama warnumamalya yangkwurrangwa akwulyubeni-yada angalya Neningikarrawara-langwa,” ne-yama na-makijeyinuma wurrakina.

Eneja ni-yama Jesus, ⁶ “Amurndakenena amurndakijika-murriya kirri-rringkinama karna aduwaba, nara eningangkawura ambilyuma akina yelakwa. Umba aburraja wurruwurrariya warnumamalya karru-burrijinama ambakamurumurra ena-da. Karru-burrijiname-ka ababurna-langwa angwarnda, kembirra kawurra-murrukwulijeyinama akina ajiringkamanja-da,” ni-yama Jesus nakina-da.

Jesus nenu-madumurrkwa-mulangwa warnumamalya-manja meningarija-langwa-langwa mamawura

⁷ Aburraja Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa ne-yama wurrakina enuwa-wa, “Bungkawa, yirru-makina angwurra. Ngambi-yade-ka akina? Umba ke-yamarrkinama akina

kajungwa yik-eningmidini-yada yirruwa nara-wiya a-larruma enena alikira?” ne-yama.

8 “Wurri-rringkajungwuna kirrumurn-damurndirra,” eneja ni-yama Jesus. “Wurri-rringkajungwuna nari-yada e-kadikama kirrakina wurribina wurrikikalya warnumamalya. Wurrababurne-ka warnungkwarba kamurndaki-yaminama wurrakina, ‘Ngarramakinama yarna Neningikarrawara-langwa ayakwa nungkwurruwa-wa,’ ke-yaminama wurrakina. Biya yikabi-kadikinama wurrakina akwa ke-yaminama wurruwilyuwilyabawiya, ‘W-engkirraja ena ayakwa nganyangwa. Ngayuwe-ka ningena NinguMejaya!’ ke-yaminama wurrakina, akwa ngarningka, ‘Aduwaba memema-manja marringa ababurnalangwa ka-jerridinama akina angkawura!’ ke-yeminama. Kembirra nare-ka engkirrikuma amurndakakinu-wa ayakwa aburra-langwu-wa ekikalyu-wa akwa e-yuwama aburruwamanja.

9 Umba yik-engkirrikaja-manja kirrakina ayakwa awinyamba-langwa, dukwa nungkwurra-langwa-manja angalya, dukwa engka-manja iya engka-manja angalya, mama ka-wardiyinama aburruwa-kiya, mama ka-wardiyinama wurriminingka warnumamalya, nare-ka akbar•duma. Amukwiyadakina awurruwurrariya ka-ngekburakajungwunama adinuba-wiya, akena nara warenja-bawiya a-jerriduma ababurnalangwa,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

10 Biya kembirra ngarningka ni-yama nakina Jesus aburruwa-wa, “Wurruwur-

rakuwilyaba warnumamalya ka-likajama wurrakina karri-ngekburakinama awinyamba wurruwurrakuwilyaba-manja warnumamalya. Ka-ngajeyiname-ka. ¹¹ Engka-manja iya engka-manja angalya ngalaja ajiringka ka-makburridenama angwurra akwa ka-makbarrinama akina-da. Akwa ngawa aburraja warnumamalya ka-jungweyinama ka-likajamulangwa murumureya wurrakina-da. Akwa ngawa ngalaja angbilyuwa adirrungwarna karraku-wardenama warnumamalya-manja, biya ke-ngbijangeyinama warnumamalyuwa angerriba iya angerriba akina-da. Ngalaja eminiminingka awurruwurrariya kangekburakajungwunama angubina-manja. Kembirra aburraja warnumamalya kuwakbar•denama angwurra amurndakakinalangwa, ka-murndaburridenama-ka wurrakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

¹² Biya ni-yama ngarningka Jesus, “Akena nara-wiya a-ngekburakajungwuma ababurna-langwa amukwiyadakina awurruwurrariya, adinubawiya kembirra aburraja wurruwurrariya warnumamalya yikabu-menama kirrakina, akwa yikabumini-ngekburakinama awinyambanungkwurra-langwa. Yikabu-wilyakinama wurrakina jinikakwu-wa amurndakibinuwa alikira Neningikarrawara-langwu-wa. Umba aburraja wurruubungkawa yikabulekbajama kirrakina yakwujina akwa yikabudidenama wurrakina medirra-manja arrawa kirrakina. Yikabu-wilyakinama ngarningka

wurrarumuruma-wa wurrububungkawa, akwa ngawa wurrukwalu-wa wurriyukwayuwa wurrububungkawa. Ke-yaminjaminama ngawa amukwiyadakina wurrakina bu-wirrikbina-mulangwa ngayuwa akwa yikabu-wirrikbina-mulangwa nungkwurrajukwaba kirrakina-da.

¹³ “Akini-yada-bina ngawa kirrakina yikumini-yengbinama ayakwa. ¹⁴ Kemberra adinakbakiya-wiya yiki-lyangkuwerribikajungwunama kirrakina nari-yada a-werrikawarriyaduma ayakwa-langwa. Nara a-lyangkiyamama, ‘Kabu-lekbaja-manja wurrakina ngayuwa-manja, amiyambene-ka ayakwa ki-lawurrakajinama ningena aburruwa-wa?’ Nara a-lyangkiyamama aduwaba akina, ¹⁵ mena ngayuwe-ka-bina kawkunama akini-yada ngawa amurndakingekburna ayakwa nungkwurruwa-manja, kajungwa yikumini-yengbini-yada ayakwa kirrakina. Ka-kwuname-ka milyenjirra mangma akwa ngawa engbingbuda ayakwa. Aburraja warnumamalya wurribina yikabu-wirrikbinama nungkwurruwa-wa kuw-engkirrikaja-mulangwa amurndakakina ayakwa nungkwurra-langwa, kemberra ka-lyangmuridiname-ka wurrakina akwa nara a-lawurrakajuma nungkwurruwa-wa awilyuwilyaba ayakwa wurrakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

¹⁶ Biya ngarningka ni-yama nakina, “Nungkwurra-langwe-ka warnumamalya akwa ngarningka wurrungungwenungwa iya wurrirndirndenungwa akwa wurrarrkwurkuwenungwa yikabu-wilyakinama kirrakina wurrububungkawu-wa. Kemberra aburraja

wurrububungkawa yikabi-jungwajinama
 kirrakina kirrukwala.¹⁷ Wurrababurna-
 langwa warnumamalya yikabu-wirrikbinama
 wurrakina mena nganyangwa kirrakina-
 baba karnumamalya.¹⁸ Akena nare-ka
 akbar•duma,¹⁹ mena yiki-likaja-manja
 kirrumungkwurkidirrbura Neningikarrawara-
 langwa-manja mamurukwa, kembirra
 Neningikarrawara yikenumin-enibikinama
 karnumawurrina nungkwurra-langwa
 karningangkawura nakina-da,” ni-yama Jesus
 ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

*Warnumamalya karru-burrijina-mulangwa
 Jirujalema*

²⁰ Biya kembirra ni-yengbinuma ngarningka Je-
 sus amurndakenena ayakwa ena-langwa-manja
 warnikabuburrakiyuwa. Ni-yama, “Yikawurraki-
 rringkina-manja wurruwurrakwulyumida
 wurrawinyamba warnungkwarba kawurrak-
 alkayena-manja karru-ngwurrkwarngina-
 manja enena angalya Jirujalema erreka-
 langwiya, kembirra yik-eningmidinama
 kirrakina kumu-darrbudinama arakba
 mamawura makina warniku-burrija-langwa
 wurrakina nungkwurra-langwa alikira.

²¹ “Kembirra akini-yada ngawa kirrababurna-
 langwa karnumamalya kirribina Judiya-manja
 kirr-ambilya-murumurra yikumurndak-
 angkirreyinama kirrakina akwa yiku-
 wurdenama angakarjiyinga-wa, kajungwa yik-
 abuwarrkajungwuni-yada kirrakina yakwujina.
 Nungkwurrajukwaba kirribina kirr-ambilya-
 murumurra yelakwa Jirujalema-manja arrawa

yiki-lalikinama kirrakina alikira nungkwurra-langwa umba yik-angkirreyinama engku-wa. Umba kirribina errekba-manja-wiya kirrambilya-murumurra karnumamalya nara kirrakina awiyebuma Jirujalemu-wa arrawu-wa-da.

22 “Akini-yade-ka ngawa eneja Neningikarrawara yikenu-banijumindenama enalangwa karnumamalya. Akini-yada ngawa ngalaja ababurna-langwa awurruwurrariya amurndakibina nuw-arrikarrijungwunuma arakburakba-kiya-wiya amandangwa kangekburakajungwunamurra akina-da. Kangekburakajungwunama akina kajungwa alyangmandukwuni-yada amurndakakina ayakwa-da,” ni-yama nakina Jesus.

23 Biya ni-yama ngarningka nakina, “Ngeniyerriya nungkwurraja kirridarringka kirribina yiku-mambakina-murumurra wurrangariya nungkwurra-langwa akini-yada, akwa ngarningka kirribina yika-ngwunjikina-murumurra wurriyukwayuwa nungkwurra-langwa yiku-werrikawarriyadiname-ka. Yikenu-banijumindena-manja Neningikarrawara enalangwa karnumamalya awurruwurrariya-langwa, kembirra kirrababurna-langwa karnumamalya yiki-lyandiname-ka angwurra.

24 “Kirrukwale-ka yikuwurraki-jungweyinama karnumamalya yelakwa Jirujalema-manja yikab-ar-dirrena-mulangwa wurrukwala kaliwanga-murra. Umba kirrukwala yikilikajama engku-wa kirrakina eminiminingku-wa

angalya, mena wurrakina wurriminiminingkeka warnumamalya yikabu-wilyakina-mubaba aburra-langwu-wa angalya akwa yikabu-didenama yakwujina akididijungwamanja wurrakina-da. Aburraja kembirra wurruminjirringka warnumamalya kabungkawadinama Jirujalema-manja wurrakina-da. Ke-yaminjaminama wurrakina yanda-langwa Neningikarrawara yiken-enjungwurrenama nakina karnumamalya ena-langwa. Nakineka Neningikarrawara yiken-enjungwurrenama kirrakina mibina-manja ngawa mamawura ni-lyanguwerribikajungwunu-murrumanja enabakiya-ba adinakba-kiya nakina-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwada.

Jesus kini-lawurradina-mulangwa ngarningka yangkwurrangwa

²⁵ Biya kembirra ngarningka ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Yiku-ngwundikadina-manja kirrakina angubina-wa yikumarringkinama mamawura kuma-miningkadinama makina. Ngalajukwaba yimawura kinu-miningkadinama yakina. Ngalajukwaba dakilyingajanga kingu-miningkadinama dakina. Umba yik-andiya-manja kirrakina angerriba makardu-wa yikumarringkinama kumarumidinama. Kembirra yik-akbar•dename-ka angwurra kum-akakadena-mulangwa makarda akwa kumarumidina-mulangwa makina. Kirrangkwulyumida-langwe-ka karnumamalya

ababurna-manja angalya yikumurndaku-werrikawarriyadinama kirrakina. ²⁶ Kembirra yikumurndaki-yendabijeyinama kirrakina. ‘Amiyambene-ka akwala awurruwurrariya ka-ngekburakajungwunama aduwaba?’ yiki-yaminama kirrakina-da. Yik-akbar•dename-ka kirrakina angwurra-da. Kembirra yikumurndaburridenama iya yiki-yikarrnginama, yiki-kbilyarrnginama ajiringka-wa kirrakina, mena nakina Neningikarrawara kini-yerrerrikinama eningerribirra angubina-manja amurndakibina engbingbuda ababurna-langwa akina-da.

²⁷ “Biya kembirra yiki-rringkinama arakba ngayuwa ningibina-murrada ningirukwularrinuma enena-manja angalya. Yiki-rringkinama akini-yada ngawa ki-lawurradina-manja ngayuwa enenu-wa angalya. Ngayuwa ki-dirrirndama angubina-langwa yangkwurrangwa ningibina ningingbuda ningilyengma akwa ku-kwulyarriyiname-ka.

²⁸ “Umba ka-ngekburakajungwuna-manja amurndakakina eminiminingka, kuwaburradadijungwuna-manja akina, kembirra nara akbar•duma kirrakina karnumamalya nganyangwa wuburra kuw-akbar•denama wurrukwala warnumamalya. Umba kirrumungkwurrrkidirrbura yiki-likajama ngawa Neningikarrawara-langwa-manja mamurukwa kirrumarngba-da, mena-baba adinube-ka arngkidarrba-langwiya Neningikarrawara nakina yiken-enjungwurrenana kirrakina-da,” ni-yama nakina Yesus ena-langwu-wa

warnikabuburrakiyuwa.

²⁹ Biya ni-yama ngarningka nakina Jesus aburruwa-wa, “Wi-yakuwerribikaja mibinuwawa manyungwunya akwa ngarningka akwaluwawa eka. ³⁰ Kumu-lingbijangina-manja mamangwurrajija ngala-langwa, kembirra ngarningma ngarrakina akaburarruwa arakba, umba akilarrkardidarra abukwaya adinuba akina. ³¹ Kembirra yiki-rringkina-manja ababurna-langwa amurndakibina awurruwurrariya ngarra-maka-mulangwa nungkwurruwa-wa ngayuwa aduwaba, kembirra yik-eningmidinama nungkwurrabakiya-ba akiniyada ngawa kinu-bungkawadinama nakina Neningikarrawara adinuba-da.

³² “Ababurna-langwe-ka amurndakibina ngarra-makama ngayuwa nungkwurruwamanja aduwaba ka-ngekburakajungwunama akina nara-wiya a-larruma kirrababurna-langwa karnumamalya karningaduwaba. ³³ Ngalaja angubina iya enena angalya ka-jerridinama alakena, akena ngalaja ababurna-langwa ayakwa nganyangwa nara akina a-jerriduma. Eningangkawura ngawa kuw-ambilyama akina-da,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

Aki-rringkajungwuna-mulangwa ngarrumurn-damurndirra

³⁴ Akwa ni-yama ngarningka nakina Jesus, “Wurri-rringkajungwuna kirrumurndamurndirra,” ni-yama. “Nara

engkirrikuma aninga-wa yimbukwa iya anija-wa yimbukwa. Yiki-lyangmurukweyina-manja kirrakina amukwiyadakina-manja, akwa yiku-werrikawarriyadina-manja yik-engkingkirrikaja-manja amurndakakinu-wa amurndakijika yiki-ngayindena-murruwa karna yik-ambilyi-yada enena-manja angalya, kembirra warenja-bawiya yikam-akburranginama mibina meningarija-langwa mamawura nara-wiya engkirrikuma kirrakina makinu-wa. ³⁵ Aburraja wurrababurna-langwa warnumamalya amurndakenena-manja angalya awurrakwulumida-manja karrumar-ringkinama makina mamawura nara-wiya engkirrikuma wurrakina makinu-wa. Wuburra laka yibina yinungwakarda ni-dirrindama nu-menama warenja-bawiya akwalya, ngalajukwaba kumi-ngbijanginame-ka warenja-bawiya mamawura meningarija-langwa makina-da.

³⁶ “Aminakina-langwa kirrinjeya kembirra, ngarra-makinama, yiki-rringkajungwunama karningangkawura. Nara a-ngwanjuma umba yiku-buburiyaminama ngawa Neningikarrawaru-wa, kajungwa kangekburakajungwuna-manja amurndakibina awurruwurrariya, kembirra yikeningbudirrkini-yada nakina kirrakina karnumamalya. Kembirra nara e-ngkilarruma kirrakina umba kirringbuda ngawa yik-arjiyama, yanda-langwa aku-kwurukweyinama ngarrakina, ngayuwa, ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya,

akwa nungkwurruwa-da. Akina-bina ngawa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa nakina-da.

³⁷ Biya mababurna-langwa mamawura nen-akakirumakama warnumamalya-manja, neni-dirrburakama nakina Jesus yakwujina Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja. Umba mababurna-langwa meningalyarrngwalyilya nu-wurdanguma nakina ebinu-wa angakarjiyinga angalya emikirra Alibumanja. Biya yakwujina ngawa n-ambilyuma nakina marringa-ma. ³⁸ Biya mababurna-langwa meninguwurdarriya-wiya mamawura ngarningka ni-lawurradinuma nakina Jesus Jirujalemu-wa Neningikarrawara-langwu-wa angalya ayakwi-yada. Aburrajuk-waba wurrababurna-langwa warnumamalya namurndaki-likenuma yenjerrikina kajungwa warnik-engkirriki-yada wurrakina ayakwa ena-langwa yakwujina-da.

22

Neni-ngayindangu-murrilangwa wur-rububungkawa warniku-wardi-yada Jesus

¹ Akwudangwe-ka arakba kuw-ambarrinama ebina Akwurungkuwarrukwa WarningiJudiya warnumamalya akwa kuw-alyubarinama wurrakina ebina damba eningakubudika-murra. Wurruwurrakwulyumide-ka warnumamalya nawurra-murndukwunuma arakba Jirujalema-manja Akwurungkuwarrukwi-yada wurrakina.

Namurndaki-likenuma yenjerrickina engka-langwa iya engka-langwa angalya. ² Aburraja wurrumurndakibina wurrarumuruma WurruMinida warnungkwarba akwa ngarningka wurrumurndakibina warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma aburrajukwaba neni-ngayindangume-ka warniku-wardi-yada Jesus. Akena na-lyangkirerrminuma mena nuw-akbar•dangu-mubaba wurrakina wurribina-murra-langwa warnumamalya narri-ngayindangu-murrilangwa ayakwa warnik-engkirriki-yada wurrakina Jesus-langwa. Kembirra nuw-embirrarinuma wurrakina kenu-menamurruwa nakina Jesus kin-ambilya-murruwa nakwukawura nakina-da.

Ni-lyanguwama-mulangwa Judija neniku-kwi-yada Jesus wurrubungkawu-wa

³⁻⁴ Kembirra arakba eneja Namukwa n-awiyebuma nakina nuwilyaba-manja nenikaburrakiyuwa. Nenimikirra nakina Judija Yijikariyada. Kembirra Judija neni-lalika nakina Jesus akwa wurrumurndakibina wurrukwala warnikabuburrakiyuwa umba ni-likena nakina wurrumurndakibinu-wa wurrarumuruma WurruMinida warnungkwarba. Biya Judija na-lyelyimbukweyinema wurrarumuruma-manja WurruMinida warnungkwarba akwa ngawa wurrukwala-manja wurrubungkawa wurribina na-bungkawadinuma warnungkwarba-manja warnikakukwurra-jungwa Neningikarrawara-langwa-manja

angalya. Na-lyelyimbukweyinuma biya nenu-makama wurrakina warnungkarba Judija-manja kenu-kwunama nakina Jesus aburruwa-wa, ⁵⁻⁶ umba kenu-kwunama arrkala angwarnda Judija-manja. Biya ni-lyangkuwama-manja Judija, kembirra na-lyelyingmeyinuma arakba wurrumurdakakina wurrububungkawa. Eneja ni-likena Judija arakba nakina-da. Biya n-embirrarinuma nakina ambaka neniku-kwi-yada Jesus aburruwa-wa, warningbala-wiya wurrababurna warnumamalya-da.

Nenu-maka-mulangwa Jesus wunenikabur-rakiyuwa ena-langwa wunenik-akumi-yada adinakba aninga Akwurungkuwarrukwa-langwa

⁷ Kembirra nuw-arakbada akina arakba warnik-alyubari-yada wurrakina WarningiJudiya warnumamalya akina damba eningakubudika-murra. Kembirra nuw-arakbada ngalajukwaba warniku-wardi-yada wurrakina eyukwayuwa jiba Akwurungkuwarrukwa-langwa. ⁸ Kembirra eneja nenilirraki-larrka arakba Jesus wunalekbina Bida akwa Janjana wuneniki-lyengmi-yada Jirujalemu-wa wunalakina. “Wuni-likaja arakba Jirujalemu-wa,” ni-yama Jesus aburnuwa-wa. “Yikini-lyengmena kinalakina, biya yikinu-mena amadangkwa iya aninga akwurdukwurda Akwurungkuwarrukwa-langwa biya yikin-akumurna adinakba kajungwa ak-alyubarini-yada akina,” ni-yama Jesus wunalakina-kiya-wa.

⁹ Aburnaja neni-yama, “Nga-manja akina?”

¹⁰ Eneja ni-yama Jesus, “Yikini-yar•diya-manja Jirujalema-manja kinalakina yikin-akburrangama yakwujina nuwilyaba nenungkwarba. Nakine-ka kinuma-wilyakinama maruma menarlamba meningamilyumilyinja. Ngalaja akungwa akina ka-lyangburrukwunama. Kemba nungkwurnaja yikini-yuwarna nakina-manja. Biya kin-awiyebena-manja nakina alikira-manja, yikin-awiyebena nungkwurnajukwaba akinu-wa alikira. ¹¹ Biya yikini-yamina nabaliju-wa numinaku-wa alikira, ‘Nenikakakirumaka yirra-langwa kin-alyubarinama amadangkwa iya aninga Akwurungkuwarrukwa-langwa yelakwa enena-manja alikira nungkwa-langwa, enuwa akwa yarnikabuburrakiyuwa ena-langwa. Angamba kemba angalya yarnik-alyubari-yada aninga?’ yikini-yamina enuwa-wa. ¹² Kembirra nakina eneja nenungkwarba yikenu-wilyakajinama aruma angalya karrawara. Eningaba akina angalya, mena eningerribirra aki-ngayindenama amurndakakina yakwujina. Kemba yakwujina ngawa yikin-akumurna adinakba amadangkwa iya aninga-murriya kinalakina-da,” ni-yama nakina Jesus Bida-wa akwa Janjanu-wa.

¹³ Aburnaja neni-likena arakba wunalakina wunenungkwarba-kiya. Biya nen-akburranga ababurna-langwa nenu-maka-mulangwiya ebina Jesus. Biya yakwujina ngawa nen-akumurna adinakba eyukwujiya jiba awalyuwa iya aninga iya akubibeka, kajungwa Jesus akwa ena-langwa warnikabuburrakiyuwa kuw-alyubarini-yada Akwurungkuwarrukwa-langwa amadangkwa

iya aninga-da.

Nubungkawa Jesus akwa ena-langwa warnikilarrkilarrka ne-yebukeyinu-mulangwa amadangkwa iya aninga Akwurungkuwarrukwa-langwa

¹⁴ Kembirra nuw-arakbada warniki-yebukaji-yada amadangkwa iya aninga Akwurungkuwarrukwa-langwa. Kembirra ni-likena arakba eneja Jesus Jirujalemu-wa nakina akwa ena-langwa warnikilarrkilarrka warnungkwarba aburruwa. Biya nuw-awiyebeyina arakba aburrajukwaba ebina-manja alikira nen-awiyebeyinu-murrumanja adinakba Bida akwa Janjana. Biya yakwujina akina-manja ngawa alikira namurndak-ambarringa karrawara wurrakina Jesus akwa ena-langwa warnikilarrkilarrka wurrumemberrkwa wurrambilyuma.

¹⁵ Ni-yama kembirra nakina Jesus aburruwa-wa, “Ngayuwe-ka ningena ngarra-ngayindanguma angwurra ak-alyubarinama ngarna enena amadangkwa iya aninga Akwurungkuwarrukwa-langwa nara-wiya a-lyanduma ngayuwa. ¹⁶ W-engkirrikiya! K-alyubarinama aduwaba enena ngayuwa, akena nara arakba alyubaruma ningena ngayuwa Akwurungkuwarrukwa-langwa amadangkwa iya aninga kinu-bungkawadina-murruwa Neningikarrawara nakina ena-langwa-manja warnumamalya. Kembirra akini-yada ngawa kuw-eningmidinama aburraja

warnumamalya, karru-mumiringkinama enena-langwa Akwurungkuwarrukwa,” ni-yama Jesus nakina-da.

¹⁷ Kembirra nu-manga arakba amalyirra akwurena-langwa menarlamba-murra akwa neni-yangmarngkwajuwa nakina Neningikarrawaru-wa akina-langwa. Biya ni-yama nakina ena-langwu-wa warnungkwarba warnikilarrkilarrka, “Kirruwilyuwilyaba-wiya yikuma-mena memema menarlamba, biya yiki-bekina yiku-kweyina kirrababurna-langwa.

¹⁸ Ngarra-makinama ngayuwa, nganja kibekinama enena aduwaba, kembirra nara arakba e-bekuma ningena akwurena-langwa amalyirra aduwaba-langwa kinu-bungkawadina-murruwa Neningikarrawara nakina-da,” ni-yama Jesus. Biya kembirra namurndaki-bekina wurruwilyuwilyaba-wiya arakba wurrakina-da.

¹⁹ Kembirra nu-manga Jesus damba akwa neni-yangmarngkwajuwa nakina Neningikarrawaru-wa akina-langwa. Biya ni-ngkarrngarna akina akwa nenu-kwa aburruwa-wa. Ni-yama nakina, “Enena amadangkwa wuburra nganyangwa ngarra-kwunama nungkwurra-langwi-yada. Yik-alyubarinama enena kajungwa yiki-yakuwerribikaji-yada ngayuwa-langwa,” ni-yama Jesus.

²⁰ Biya ne-yebukeyinuma wurrakina arakba akina amadangkwa iya aninga Akwurungkuwarrukwa-langwa. Kembirra narri-jerrukwama arakba. Umba ne-yebukeyinu-mulangwa wurrakina, numa-manga Jesus muwilyaba mingka menarlamba, ebina-wiya

wuburra, nara-wiya ke-yebukeyina wurrakina. Nenu-kwa makina menarlamba aburruwa-wa akwa ni-yama nakina, “Enena amalyirra akwurena-langwa merra wuburra mema nganyangwa. Enene-ka kirraku-wilyakajinama Neningikarrawara kini-yarrkakumurna-mulangwa nakina ayakwa eningarumuruma enikaduwa-dangwa nungkwurra-langwi-yada. Kini-yaminama nakina akina nganyangwa-murra merra mibina kaminu-kwularrijinamura ningena,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnungkwarba warnikilarrkilarrka nakina.

²¹ Kembirra ni-yama ngarningka Jesus, “Kirruwilyaba karna karnungkwarba yelakwa yika-kwunama ngayuwa wurrububungkawu-wa kajungwa kabu-wardeni-yada. Ngayuwa-manja kirr-alyubarinuma arakba kirrakina aduwaba amadangkwa iya aninga yelakwa enena-manja angalya, akena yika-kwunama ngayuwa wurrububungkawu-wa kajungwa kabu-wardeni-yada ngayuwa wurrakina-da. ²² Ngayuwa ningibina-murrada ningirukwularrinuma enena-manja angalya kijungwunama amandangwa ngayuwa, ni-lyangkuwerribikajungwunu-mulangwiya nakina adinuba-wiya Neningikarrawara ningeniki-jungwa-langwa. Akena kangekburakajungwunama awurrariye-ka kirrakina-langwa karnumamalya kirribina yika-kwuna-mulangwa ngayuwa wurrububungkawu-wa-da kajungwa kabu-wardeni-yada ngayuwa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikilarrkilarrka-da.

23 Aburraja kembirra namurndaki-lyelyimbukweyinuma arakba wurrumurdakakina warnungkwarba. Namurndaki-yendabijeyinuma akwa ne-yama wurrakina, “Ngarrumiyambene-ka kembirra ngarnungkwarba ngarna ngarruwilyaba aki-yaminama enena aduwaba?” namurndaki-yama wurrakina-da.

Aki-yamina-mulangwa wuburra ngarnikumin-uwar•duwar•da

24 Biya kembirra wurrumurdakakina warnikabuburrakiyuwa namurndakumerribeyinuma wurrakina. Biya ne-yama, “Ngarrumiyambena angwurra ngarraruma ngarrumurdakeyina-manja? Umba ngarrumiyambena aku-bungkawadinama ngarrukwala-manja ngarnungkwarba?” nawurraki-yama wurrakina.

25 Umba eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa arakba, “Wurrumurdakakina warnumamalya wurribina warningbala-murruurra Neningikarrawara, aburraja aburra-langwa wurrububungkawa wurringbingbuda-wiya wurrakina. Narra-war•dikinama angwurra aburra-langwa-manja warnumamalya akena karra-makinama wurrakina enena ayakwa wurrumurdakakina-manja warnumamalya. Ke-yaminama, ‘Kirrakine-ka karnumamalya yiki-yengbinama enena ayakwa yirruwa-wa. Yiki-yaminama, Kirrumarngkirra iya kirrumekba karna kirrububungkawa-da, yiki-yaminama kirrakina-da,’ ke-yaminama wurrakina wurrububungkawa-da.

26 “Akena nara akina e-yamama yelakwa nungkwurruwa-manja nganyangwa-manja karnikabuburrakiyuwa. Umba kirruwilyaba karnumamalya kirraruma-dangwa yiki-yaminama kirkakina wuburra laka niyukwujiya nenungkwarba kini-yaminama nakina-da. Akwa kirruwilyaba kirrubungkawa yiku-war•denama kirkakina warka wuburra laka nenikuminuwar•duwar•da nenumamalya nenuminu-war•denama warka wurrukwalalangwa nakina-da.

27 “Eneja nuwilyabe-ka nenumamalya kin-alyubarinama aninga ebina nenuminidaka-mulangwa wurringka warnumamalya. Kembirra nungkwurraja yirru-makina, numiyambene-ka nenumamalya yikini-yengbijnama kirkakina naruma angwurra? Ka-makinama ngayuwa nungkwurruwa-wa. Wurrukwala warnumamalya kenuminidakinamanja aninga ena-langwa, kembirra nakinabina nenumamalya nibina nara a-dakuma iya a-war•duma nakina-bina kembirra naruma-da. Akena nganja ngayuwa ning-ambilyama ningena yelakwa enena-manja angalya nungkwurruwamanja wuburra ningenikuminuwar•duwar•da karnumamalya-langwa ngayuwa-da,” ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa.

28 Akwa ni-yama ngarningka nakina Jesus aburruwa-wa, “Ebina-wiya bu-wirrikbawiya ngayuwa-wa warnumamalya akwa ngawa bumini-ngekburaka-manja wurrakina awurrariya nganyangwa, nungkwurraje-ka kirru-manjikbudangumurra ngayuwa-

manja angwurra kirrakina karningangkawura.
²⁹ Eneja nakina Nungwarrka nginu-
 bungkawakama arakba ngayuwa. Kembirra
 ngayamba-langwa ka-bungkawakinama
 ngayuwa nungkwurruwa karnumamalya
 nungkwurrajukwaba. ³⁰ Ngayuwe-ka ka-
 bungkawakinama karna ambaka-murruurra
 kenu-bungkawakina-manja ngayuwa Nung-
 warrka wurrababurna-manja warnumamalya.
 Kembirra yiku-bungkawadinama kirrakina
 wurrilyimberrkumemberrkwa-manja
 wurrilyimberrkambilyuma WarningiYijireyila
 warnumamalya. Akini-yada ngawa yik-
 alyubarinama aninga iya yiki-bekinama
 akubibeka ngayuwa-manja nganyangwa-manja
 angalya-da,” ni-yama Jesus aburruwa-wa.

*Jesus nenu-maka-mulangwa Bida-manja kin-
 eningbalikajungwuna-mulangwa nakina*

³¹ Biya ni-yama Jesus Jayumuna Bida-wa,
 “Nungkuwa Jayumuna, engkirrikiya-langwa.
 Nakina Namukwa eneja kirreni-ngayindanguma
 yikenilabajama kirrakina karningaba-
 murrikba. Kembirra neni-yendabenuma
 nakina Neningikarrawaru-wa akena nara
 nakina Neningikarrawara a-ngwanjajuma
 nakina Namukwa-da. Kembirra yikenilabaja-
 manja Namukwa nungkwurruwa-manja, yiken-
 eyebijebakinama kembirra karnumamalya
 karningaba-langwa iya kirruwurrariya-langwa
 nakina-da.

³² “Akena yirraminu-buriyaminuma
 arakba ngayuwa Neningikarrawaru-wa,

Jayumuna, kajungwa ku-werrikambilyi-yada ningkiyirrbiyirba ningkakina ngayuwa-manja. Adinube-ka yiki-lalikinama ngayuwa ningkakina. Kembirra k-eningbalikajungwunama ngayuwa-langwa. Akena ambaka kembirra ki-lawurradinama ngarningka ngayuwa-wa. Akwa ki-lawurradina-manja nungkuwa ngayuwa-wa kembirra ke-ngbudirrkina ningkakina nungkuwa-langwa warnumamalya-da,” ni-yama Jesus Jayumuna Bida-wa.

³³ Eneja ni-yama Jayumuna Bida Jesus-uwa, “Bungkawa, ngayuwa ningeniki-lika-langwa eningerribirru-wa angalya nungkuwa ki-likaja-murruwa. Aburraja kabu-didenamanja nungkuwa medirra-manja, kembirra nganjukwaba kabu-didenama ngayuwa. Kabi-jungwajina-manja nungkuwa wurrakina, kembirra nganjukwaba kabi-jungwajinama ngayuwa. Nare-ka a-waruma ningena arukuwurruma ningkakina!” ni-yama Bida Jesus-uwa.

³⁴ “A•a!” ni-yama Jesus. “Mema-manja ngawa meningalyarrngwalyilya, nara-wiya ng-arduma dadinungkwarba jukwujukwa, ki-yaminama nungkuwa arngkabiakarbiya-ma enena ayakwa, ‘Ningeningbala ngayuwa naka nenungkwarba,’ ki-yaminama ningkakina-da,” ni-yama nakina Jesus Jayumuna Bida-wa-da.

Angwarnda-langwa iya amurndakijika-langwa akwa kaliwanga-langwa

³⁵ Biya ni-yama kembirra Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Ebina-wiye-ka ngarralarrkena-manja ngayuwa kirrakina engku-

wa iya engku-wa angalya, nara yiku-wilyaka angwarnda iya amurndakijika akwa eningalika nungkwurruwa-manja, umba erribirra kirrumamungkwur•da ngarra-larrkenuma ngayuwa kirrakina karnumamalya. Akena kirri-likenuma karningaba, kirr-ambilyuma wurrukwala-langwa-manja alikira akwa kirr-alyubarinuma aninga aburra-langwa-na?”

Aburraja, “Yawe-ka,” namurndaki-yama.

³⁶ “Umba aduwaba-langwa,” ni-yama Jesus, “yiki-likaja-manja yiku-wilyakina angwarnda iya amurndakijika akwa kaliwanga nungkwurruwa-manja. Nara-manja ebina kaliwanga nungkwurruwa-manja, kembirra yiku-warrukweyinama dumbala akwa wurrukwala-langwa kaliwanga. Nungkwurra-langwa kembirra akina kaliwanga-da.

³⁷ “Arakburakba-kiya-wiya enena ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma. Ne-yaminama akina,

‘Ni-jungwuma nakina wuburra laka warniniyerriya warnungkwarba na-jungweyinamurra wurrakina,’

ne-yaminama akina ayakwa. Ngarra-makinama ngayuwa aduwaba, ene-ka ayakwa namakijajungwunuma ngayuwa-langwa ena-da. Ki-jungwunama-ka amandangwa ngayuwa wuburra laka warniniyerriya warnungkwarba na-jungweyinamurra wurrakina-da. Kembirra amandangwa akina-langwiya ayakwa kangekburakajungwunama akina-da,” ni-yama Jesus aburruwa-wa-da.

38 Aburraja ne-yama, “Kwuja, Bungkawa! Alakena-kiya kaliwanga-kiya nungkwa-langwi-yada!” ne-yama.

Akena ni-yama eneja Jesus aburruwa-wa, “Ngawa arakba!”

Nu-buriyaminu-mulangwa *Jesus*
angakarjiyinga-manja angalya Alibumanja

39 Biya ni-dirrirndingu-manja Jesus arrawu-wa ni-jadinga nakina alikira-langwa erreku-wa. Biya ni-likena arakba angerriba angakarjiyinga-wa angalya Alibumanju-wa ebinu-wa adaka angalya n-alilikenu-murruwa nakina. Aburraja ena-langwa warnikabuburrakiyuwa namurndaki-likenuma enuwa-manja wurrakina.

40 Biya kembirra yakwujina ne-yar•da arakba. Ni-yama Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa, “Yelakwa-wiya wurr-ambilya akwa yiku-buriyamina Neningikarrawaru-wa arakba, kajungwa yikenilabaja-manja nakina Namukwa nungkwurruwamanja, kembirra kirringbuda ngawa yikarjiyi-yada,” ni-yama nakina aburruwa-wa.

41 Biya yakwujina ngawa neni-lalikama Jesus wurrumurndakakina warnungkwarba umba ni-likena nakina arngkidarrba akwa ni-nginakilarrina ajiringka-manja akwa nu-buriyamina nakina Neningikarrawaru-wa.

42 “Ngangwa,” ni-yama nakina, “ningenikijungwi-yada arakba ngayuwa, akena nareka! Yimini-larrkaja, marrakba, nari-yada alyanduma ngayuwa aduwaba. Akena ningkiyangkuwerribikajungwunu-mubaba arakba

nungkuwa, kembirra mama ngawa ki-yaminama ngayuwa nungkwa-langwa-langwiya mangma aduwaba. Mama ku-warenama ngayuwa umba ki-lyandinama amandangwa ningena,” ni-yama nakina Jesus Nungwenikba-wa.

⁴³ Kembirra nu-buriyaminu-wiya ngawa nakina Jesus Nungwenikba-wa, aburraja wurruwilyaba warniku-mamurikaja Neningikarrawara-langwa nuw-abilyerrikajungwa enuwa-manja. Neningikarrawara-langwa-langwa angalya abalkaya-langwa na-likenuma na-larrinuma wurrakina akwa neni-ngbudirrkama kembirra arakba Jesus-manja. ⁴⁴ Akena angwurra ngawa nu-werrikawarriyadinume-ka nakine-ka Jesus. Akwa ngarningka nu-buriyaminuma nakina Nungwenikba-wa. Nu-buburiyaminu...wa. Mukwene-ka numi-jadanguma arakba makina wuburra merre-ka ena-langwa-langwa nenumadangkwa akwa numu-kwularrinuma ajiringka-wa-da.

⁴⁵ Biya ni-jerrukwa arakba nakina Jesus ayakwa nu-buriyaminu-mulangwa. Biya nu-mirajanga akwa ni-lawurrada arakba nakina ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa. Umba aburraja na-mungkwulijeyina ngawa marringa mena na-werrikawarriyadinu-mubaba wurrakina.

⁴⁶ Ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Wa! Marringa-manja karna-na? Wurru-mirajangina arakba, kajungwa yiku-buriyamini-yada, kajungwa yikeni-labaja-manja nakina Namukwa nungkwurruwa-

wa, kembirra kiringbuda ngawa yik-arjiyi-yada-da,” ni-yama nakina Jesus-da.

Wurrukwala warnungwarba nenu-mangumulangwa Jesus

⁴⁷ Akena ni-yengbinu-wiya ngawa ayakwa nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabubur-rakiyuwa, aburraja wurrubukwaye-ka wurrababurna warnumamalya namurndakilikenuma nawurraki-lyibilyidanguma wurrakina. Wurrumurndakibina warnungwarba WurruMinida wurrarumuruma wurrukwala akwa wurrumurndakibina wurrububungkawa warnikakukwurrjungwalangwa Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema wurrukwala akwa wurrumurndakibina wurrarumuruma warnungwarba wurrukwala nawurraki-likenuma kajungwa warniki-rndarrki-yada Jesus. Umba eneja nibina nuwilyaba nenikaburrakiyuwa nenungwarba Jesus-langwa nenimikirra Judija ni-lyengmanguma nakina akwa nenu-wilyakama wurrumurndakakina Jesus-uwa. Biya ni-likena dirrbura Jesus-uwa akwa neni-lawurangka nakina-da.

⁴⁸ Eneja ni-yama Jesus Judiju-wa, “Ningkena yilawurangkama ngayuwa-manja kajungwa kabumeni-yada ngayuwa warna warnumamalya wurrawinyamba-na! Yi-lawurangkama ngayuwa ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya-da!” ni-yama nakina Jesus Judiju-wa.

49 Umba aburraja wurrumurndakibina wurrukwala warnikabuburrakiyuwa Jesus-langwa neni-rringka-mulangwa nakinu-wa Judija, warningma arakba wurrakina ke-yamina-mulangwa akina. Biya, “Bungkawa,” ne-yama, “yirrumini-ngayindenama yiku-wardiyinama kaliwanga-ma-na?” 50 Biya nuwilyaba ningkarbaja kaliwanga ena-langwa biya neni-ngaja nuwilyaba-manja nenungkarba akwa nenumini-ngarrkarrngarna ena-langwa mada mekbuda-langwa nakina. Nakine-ka nenungkarba nenuminu-war•duwar•danguma warka naruma nubungkawa NuMinida Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja.

51 Umba eneja ni-yama Jesus, “Ngawa arakba! Ni-lalika!” Biya numa-lyinga arakba mibina mada akwa num-eningabaka makina-da.

52 Biya kembirra ni-yengbina Jesus ayakwa wurrumurndakibinu-wa WurruMinida wurrarumuruma iya wurrumurndakibinu-wa wurrubungkawa warnikakukwurrjungwa-langwa akwa wurrumurndakibinu-wa wurrarumuruma warnungkarba. Akwa ni-yama, “Kirri-likenuma karna ngayuwa-wa kaliwanga-murra akwa eka-ma, akena ningeningengkengmina-ma nganja ningena. 53 Ning-ambambilyuma ngawa ngayuwa nungkwurruwa-manja Neningikarrawara-langwa-manja angalya arngkababurna-langwa. Akena nara nungkwurraja yiku-manga umba aduwaba-manji-kba. Akena yiku-menama ngayuwa ningena aduwaba mena nakina

Neningikarrawara nara a-ngwanjajuma kirrakina, akwa ngawa kiringbuda-baba karna karniniyerriya karnungkwarba aduwaba-da,” ni-yama Jesus aburruwa-wa nakina-da.

Bida n-eningbalikajungwunu-mulangwa Jesus-langwa

⁵⁴ Kembirra aburraja wurrukuala warnungkwarba neni-rndarrka nakina Jesus, akwa nenuwilyakama angerriba nubungkawa-langwu-wa angalya nibinu-wa naruma nubungkawa NuMinida. Umba eneja engka-langwiya nenyuwarna nakina Bida. ⁵⁵ Wurrakine-ka neyar•da arakba nubungkawa-langwa-manja angalya. Biya wurrakina warnungkwarba nenawiyebajuwa Jesus angerriba alikira-wa umba errekba-manja-wiya ngawa nuw-ambilyuma wurrakina. Biya nawurrak-ambarringa angwura-manja yakwujina.

Eneja arija-langwa ni-yar•da Bida akwa n-ambarringa enejukwaba yakwujina angwura-manja. ⁵⁶ Umba ngalaja duwilyaba dadikuminuwar•duwar•da yinginu-miringka Bida n-angmakwulaluma angwura-manja nakina, akwa yingini-rringka dirrbura enuwa-wa. Yingi-yama, “Naka nenungkwarba enejukwaba n-ambilyumurra Jesus-manja.”

⁵⁷ Eneja Bida n-eningbalikajungwuna nakina. “Ningeningbale-ka nakina nenungkwarba-da!” ni-yama nakina-da.

⁵⁸ Kembirra arngkidarrba-langwiya nuwilyaba enejukwaba nenungkwarba nenu-miringka

nakina Bida. “Nungkwajukwabe-ka nangaba-langwa ningkenumamalya ningkena-da!” ni-yama.

Eneja Bida ni-yama, “Nara ngayuwa!”

⁵⁹ Bi...ya eneja ningka-langwa arakba ngar-ningka nenungkwarba ni-yama, “Amandangwa, ningkena-bina ningk-ambambilyumurra nangaba-manja nenungkwarba-da. KineningiKeliya kinalakina-da!” ni-yama.

⁶⁰ Eneja ni-yama Bida, “Ningeningbala akinalangwa!” ni-yama. Umba awilyaba-wiya ayakwa Bida-langwa ngalaja jukwujukwa dadinungkwarba ying-ardanga arakba dakina-da.

⁶¹ Eneja Nubungkawa ni-nyakuwarrukwajungwa nakina akwa neni-rringka dirrbura Bida-wa. Akini-yada ngawa eneja n-engkirrikenuma nakina Bida Jesus-langwu-wa ayakwa ni-yengbinu-murruwa. Ebina-wiya ni-yamama Jesus enuwa-wa, “Nara-wiya arduma jukwujukwa mema-manja ngawa meningalyarrngwalyilya nungkuwa ningkakina k-eningbalikajungwunama ngayuwa arngkabiya karbiya-ma,” ni-yamama nakina Jesus Bida-wa-da. ⁶² Biya kembirra ni-jadinga arakba nakina Bida ebina-langwa angalya-da. Nu-werrikawarriyadinume-ka, biya nu-ngwadina arakba aruma angwada-da.

Nenu-marngkajuwa-mulangwa warnungkwarba Jesus-uwa akwa neni-ngaja-mulangwa

⁶³ Aburraja wurrukwala warnungkwarba nen-embirrajuwama Jesus-manja wurrakina. Nenu-marngkajuwama akwa neni-ngajama

wurriyirrbiyirra ngawa wurrakina. ⁶⁴ Kemberra nenuminu-mungkwurkararikama menba ena-langwa dumbala-murra. Biya ne-yama, “NingkuBurabude-ka ningkenumamalya ningkakina, kemberra kwurukwa! Numiyambena nenungkwarba ngini-ngajama nakina?” ⁶⁵ Akwa ababurne-ka amukwiyadakina ayakwa awurruwurrariya ne-yengbinuma enuwa-wa. Neni-rinjarrkame-ka enuwa-manja wurrakina warnungkwarba.

*Nenu-wilyaka-mulangwa
wurrububungkawu-wa*

Jesus

⁶⁶ Ne-yaminjamama ngawa wurrakina warnungkwarba makina-manja ngawa meningal-yarrngwalyilya. Bi..ya marngkirngkuwilyarra. Ne-yaminjamama ngawa wurrakina yandalangwa ne-kbadanguma arakba akina-da. Kemberra aburraja nawurra-murndukweyinuma arakba wurrarumuruma WarningiJudiya warnumamalya, akwa ngawa wurrarumuruma WurruMinida akwa ngawa warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma. Nawurra-murndukweyinuma akwa namurndakalambarringa ayakwi-yada. Biya nen-ardijuwa arakba Jesus-uwa kajungwa kini-likaji-yada nakina aburruwa-wa. Aburraja kemberra wurrawinyamba nenu-wilyaka arakba Jesus angerriba aburruwa-wa ayakwi-yada.

⁶⁷ Aburraja ne-yama enuwa-wa wurrakina wurrububungkawa, “NingkuMejaya-manja ningkakina ningkenumamalya, kemberra yirru-makina arakba,” ne-yama.

Eneja ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Ka-makina-manja ayakwa ngayuwa nungkwurruwa-manja kembirra yiku-minikalyikinama ngayuwa-da. ⁶⁸ Umba ngayuwa ke-yendabaja-manja ayakwa arrkala ngayambalangwa nungkwurruwa-wa, nara kembirra kirrakina a-lawurrakajuma ayakwa ngayuwa-wa-da. ⁶⁹ Akena aduwaba-langwa ngayuwa ningibina-murrada ningi-rukwularrinuma enena-manja angalya k-ambarrinama k-angmungmakwulalinama nekbuda-langwa Neningikarrawara nibina narrubuda-dangwa,” ni-yama Jesus.

⁷⁰ Aburraja namurndaki-yama, “Kembirra Neningikarrawara-langwa Ningkenikuwenikba ningkakina-na?”

Enamba-langwa ni-yama Jesus aburruwa-wa, “Amandangwa akina akena nara nganyangwa ayakwa umba nungkwurra-langwa akina,” ni-yama.

⁷¹ Aburraja kembirra na-makijeyina arakba ayakwa wurrakina wurrububungkawa. “Ngawa arakba,” ne-yama, “mena enabakiya ni-yamama nakina-baba, ‘Ningenikuwenikba ngayuwa Neningikarrawara-langwa,’ ni-yamama. Nara kembirra ardiyuma ngarna wurrukwala warnumamalya yangkwurrangwa a-lekbuma enuwa-wa, mena ngarr-engkirrikenu-mubaba ngakwurrabakiya ena-langwa ayakwa ngarnada,” namurndaki-yama wurrakina-da.

23

Neni-lyilyangu-mulangwa Jesus Balidu-wa

1 Biya kembirra nawurraku-warumajungwa arakba wurrumurndakakina wurrububungkawa wurrababurna-langwa akwa nenu-wilyaka wurrakina Jesus Balidu-wa. Balide-ka nakina nubungkawa NeningiRawuma akwa nubungkawadinuma wurrababurna-manja warnumamalya WarningiJudiya-manja.

2 Kembirra yakwujina Balida-langwa-manja ngawa angalya nenumurndaki-lekbenuma arakba Jesus-uwa wurrakina.

Ne-yama wurrakina Balidu-wa, “Naka nenungkwarba yin-akburrangama yarna ni-yengbiyengbinuma ayakwa awurruwurrariya. Nenu-wilyuwilyakajuwama warnumamalya-manja awurruwurrariya ayakwa. Akwa ni-yama aburruwa-wa, ‘Nare-ka a-kwama angwarnda angerriba Nubungkawu-wa Kajara,’ ni-yamame-ka naka nenungkwarba. Akwa ngarningka ni-yamama, ‘NinguMejaya ngayuwa, Ningubungkawa ningena,’ ni-yamame-ka naka nenungkwarba-da,” namurndaki-yama wurrakina Balidu-wa-da.

3 Ni-yama eneja Balida Jesus-uwa, “Nungkuwa ningkakina WarningiJudiya-langwa Ningkubungkawa-na?”

Eneja ni-yama Jesus, “Nungkwa-langwa-bina ayakwa akina-da.”

4 Kembirra ni-yengbina arakba eneja Balida ayakwa wurrarumuruma-manja WurruMinida warnungkwarba akwa wurrumurndakibina-manja warnumamalya wurruwurrakwulyumida-manja aburrajukwaba. Ni-yama nakina, “Nara ngayuwa

k-akburrangarna awurrariya naka-manja nenungkwarba-da,” ni-yama nakina Balida.

⁵ Akena wurriyirrbiyirrba ngawa aburraja namurndaki-yama Balidu-wa, “Amandangwa, awurruwurrariya ayakwa nenu-wilyuwilyakajuwama warnumamalya-manja nakina. Akwa n-aburradadanguma awinyamba aburruwa-manja. N-aburradadanguma adinuba-wiya angaba-manja angalya Keliliya-manja nakina, kembirra yadikina ababurna-manja ngawa angalya Judiya-manja yandalangwa enena-manja angalya arakba ni-yar•duma naka. Kembirra yelakwa ngawa ni-ngekbungekburakinama awinyamba niyirrbiyirrba ngawa naka-da,” namurndaki-yama wurrakina warnungkwarba-da.

Neni-larrka-mulangwa Jesus Yeridu-wa

⁶ N-engkirrika-manja eneja nakina Balida akina ayakwa, ni-yama nakina, “NeningiKeliliya naka nenungkwarba-na?” Aburraja nalyangkuwamina. ⁷ Kembirra warenja-bawiya nakina Balida neni-larrka arakba Jesus angerriba Nubungkawu-wa Yerida, mena Yerida nu-bungkawadinu-mubaba nakina WarningiKeliliya-manja warnumamalya. Yerede-ka nakina Jirujalema-manja n-ambilyuma enejukwaba akini-yada.

⁸ Aburraja arakba nenu-wilyaka wurrukwala wurrawinyamba nakina Jesus Yeridu-wa. Eneja Yerida ni-yekirrerride-ka neni-rringka-mulangwa nakina Jesus. Nenungkwurakbe-ka neni-ngayindanguma nakina keni-rringkama

Jesus, n-engkirrikenu-mulangwa ababurna alawudawarra ena-langwa-langwa. Biya neni-ngayindanguma nakina keni-rringkama neniki-yama Jesus eningerribirra engbuda eminingka nakina. ⁹ Aminakina-langwa kembirra neni-yendiyendabenuma arakba nakina Yerida ababurna ayakwa Jesus-manja. Akena ni-yengminjada eneja Jesus. Nara kini-lawurrakajuwa ayakwa Yeridu-wa-da.

¹⁰ Aburraja wurrarumuruma WurruMinida warnungkwarba iya warnikakakirumaka Mawijija-langwa ayakwa eningarumuruma warnungkwarba nuw-alkilkayanguma yakwu-jina akwa namurndaki-yama, “Nuwurrariye-ka naka. Amandangwa naka nuwurrariya nenumamalya!” Ne-yaminjamama ngawa ne-yengbiyengbinuma neni-lekbulekbenuma ayarrkingbuda-murra ayakwa wurrakina-da.

¹¹ Kembirra eneja Yerida akwa ngawa ena-langwa wurrawinyamba neni-rinjarrkama Jesus-uwa akwa nenu-marngkajuwama nakina. Biya nakina Yerida nenu-makama ena-langwa-manja wurrawinyamba biya nen-awiyebajuwa kembirra wurrakina dumbala dukwulyubena Jesus-manja, akwa nenu-wilyakama arakba neni-lawurrakajuwama nakina Balidu-wa. ¹² Yadikina-langwa aburnaja wunalakina wunubungkawa-kiya Yerida akwa ngawa Balida wunenubiyakaja arakba, nen-awinyambakeyinu-murrada wunalakina-da.

*Balida nenu-kwa-mulangwa Jesus
wurrarumuruma-wa WurruMinidu-wa*

warningkwarba warniku-wardi-yada Jesus wurrakina

¹³ Biya kembirra Balida nenuwurra-murndukwama wurrumurndakibina wur-rarumuruma WurruMinida warningkwarba iya wurrumurndakibina wurrubungkawa wurrarumuruma WarningiJudiya akwa wurrumurndakibina wurruwurrakwulyumida warnumamalya aburrajukwaba. ¹⁴ Biya ni-yama Balida aburruwa-wa, “Kinu-wilyakama karna naka nenungkwarba yangkwurrangwa ngayuwa-wa mena kirri-yama-mubaba kirrakina, ‘Nuwurrariya nilyengma naka akwa awurruwurrariya-wiya ayakwa nenu-wilyakajuwama warnumamalya-manja,’ kirri-yamama kirrakina. Umba nganja ningeni-yendabenuma ebina-wiya ngayuwa enuwa-wa, kirr-engkirrikenu-wiya ayakwa nganyangwa. Akena nare-ka k-akburrangarna ngayuwa awurrariya kini-lekbenu-mulangwa kirrakina. ¹⁵ Enejukwaba nakina Yerida nara kin-akburrangarna awurrariya enuwa-manja. Kembirra erribirra neni-lawurrakajuwama naka yangkwurrangwa ngarningka ngakwurruwa-wa. Eneja naka nenungkwarba amandangwa nara kini-yama awurrariya akwa nara kembirra nganja a-warduma nakina-da. ¹⁶ Kembirra ngayuwa ka-makinama arakba nganyangwa-manja wurrawinyamba akwa keni-larrkbarjenama wurrakina nakina-manja. Kembirra ngayuwa kin-enjungwurrenama naka nenungkwarba-da,” ni-yama nakina Balida wurrumurndakakinu-wa wurrababurnu-wa

warnumamalya nakina-da.

¹⁷ (Akini-yada ngawa Akwurungkuwarrukwa-manja neniki-jadija nakina nubungkawa Balida nuwilyaba nenungkwarba ni-didikajungwunumurrada. Kenumini-jadijinama warnumamalya-langwa nuwilyaba nenungkwarba nakina Balida mena ni-yaminjama-mubaba nubungkawa Judiya-langwa ababurna-manja Akwurungkuwarrukwa.)

¹⁸ Akena aburraja wurrumurndakibina warnumamalya wurruwurrakwulyumida namurndak-ardanguma wurrakina. “Yikuminu-wardena nakina nenungkwarba umba yikuminijadijiya Baraba,” namurndaki-yama. ¹⁹ Ebina-wiya eneja nakina Baraba akwa wurrakina wurrababurna WarningiJudiya warnumamalya na-wardiyinuma WarningiRawuma-manja warnumamalya yakwujina Jirujalema-manja. Umba Baraba nenu-wardanguma nuwilyabamanja nenungkwarba. Akina-langwa nididijungwunuma nakina. Akwa nakinabina neni-ngayindanguma arakba aburraja wurrumurndakibina warnumamalya umba nararanguma Jesus wurrakina-da.

²⁰ Nakine-ka Balida neni-ngayindanguma ken-enjungwurranguma ngawa nakina Jesus, kembirra n-ardanga ngarningka wurrumurndakakinu-wa warnumamalya nakina. ²¹ Akena nuw-ardanguma angwurra aburraja wurrakina. “Wun-ar•dirrena eka-manja na-mambalinu-murrumanja...wu! Wun-ar•dirrena...wu!” namurndaki-yama.

22 Eneja kembirra ngarningka ni-yama arakba Balida aburruwa-wa, “Miyambena-burra karna yirru-makina, mena amiyambena awurrariya ni-yamama naka nenungkwarba-burra? Nare-ka k-akburrangarna ngayuwa awurrariya enuwa-manja, akwa nara kembirra a-jungwajuma ningena. Kembirra aburraja kenilarrkbarjenama nganyangwa wurrawinyamba akwa ken-enjungwurrenama naka-da,” ni-yama nakina Balida-da.

23-24 Akena aburraja ne-yengbiyengbeyinuma wurrakina wurriyirrbiyirra amurndakibina ayakwa Jesus-langwa-langwa. Nuwardanguma, ne-yangkarjiyajungwunuma wurrumurndakakina. Bi...ya eneja ni-lyangukwaminuma arakba nakina Balida neni-ngayindangu-mulangwa wurrakina akwa neni-yengkiyengkilabenu-mulangwa enuwa-wa akwa nuwardirdangu-mulangwa enuwa-wa wurriyirrbiyirra ngawa wurrakina-da. Biya ni-yama nakina Balida aburruwa-wa, “Nake-ka nenungkwarba kini-jungwunama-da!” ni-yama nakina-da.

25 Biya kembirra nen-enjungwurranguma arakba nakina Balida nibina neni-ngayingayindanguma wurrumurndakakina, nibina ni-didijungwunu-murrada awinyambalangwa akwa nilamukwarra-baba nakina. Umba nenu-kwama Balida nakina Jesus ena-langwu-wa wurrawinyamba kajungwa ke-yamini-yada kenar-dirreni-yada nakina ebina-langwiya narri-ngayindangu-mulangwiya wurrumurndakakina WarningiJudiya warnumamalya-da.

*Wurrawinyamba nen-ar•dirrangu-mulangwa
Jesus na-mambalinu-murrumanja eka*

²⁶ Aburraja kembirra wurrumurndakakina wurrawinyamba nenu-wilyaka arakba Jesus Balida-langwa-langwa angalya akwa angerriba warnik-ar•darri-yada nakina eka-manja. Akena eneja Jesus enabakiya-ba ni-ngabukweyina ebina eka. Biya lukwakwa nuw-akburranganja wurrakina nuwilyaba nenungwarba nenimikirra Jayumuna. NeningiJarena nakina, akena engka-langwa ni-likenuma nakina Jirujalemu-wa. Aburraja wurrumurndakibina wurrawinyamba neni-rndarrka Jayumuna-manja, nenu-mambambijuwa ebina eka ena-langwa-manja mirirba akwa nenu-maka kenumini-ngabukweyini-yada akina eka Jesus-langwa. Kembirra ni-lyengmanguma eneja Jesus umba n-arijidinuma Jayumuna arija-langwa nakina.

²⁷ Aburraja wurruwurrakwulumide-ka warnumamalya narre-yuwarnuma wunalakina-kiya-manja arija-langwa. Aburrajukwaba wurrukwala wurridarringka narre-yuwarnuma akwa na-ngwadeyinuma lukwakwa na-ringirriyadinuma wurrakina. ²⁸ N-errikerra eneja Jesus akwa ni-yengbina ayakwa wurrumurndakakinu-wa wurridarringka. “KarningiJirujalema kirridarringka,” ni-yama, “nara a-ngwaduma ngayuwa-langwa, umba wurruminu-ngwadijungwuna nungkwurra-langwa-langwa akwa wurriyukwayuwa nungkwurra-langwa-langwa. ²⁹ Adinube-ka aburraja ke-yaminama warnumamalya,

‘Wurriyekirrerre-ka wurridarringka wurribina warningarijira-ma wurruburubura!’ ke-yaminama wurrakina-da.

³⁰“Akini-yada ngawa ke-yaminama ngarningka wurrakina, ‘Karukwa, enu-murndurkwularrina yinijirra yamakumakwulyumida ngakwurruwa-wa, akwa ngarningka akenumurdak-abuwarrka yinijirra, nari-yada ambilyuma ngarniba ngarna amiyerra enena-manja angalya aduwaba,’ ke-yaminama wurrakina.

³¹Kwuja, mama ningeningaba ningenumamalya ngayuwa umba nungkwurra kirri-ringkinama amurndakenena awurruwurrariya warne-ka wurrububungkawa bumini-ngekburakinama wurrakina aduwaba. Karri-ngekburakinamanja amurndakenena awurruwurrariya ngayuwa-manja ningeningaba-manja aduwaba, kembirra ambaka-murumurra amandangwa karramini-ngekburakinama arija-langwa awurruwurrariya angwurra warniniyerriyalingwa warnumamalya wurrilyengma wurrakina-da,” ni-yama nakina Jesus wurrumurndakakinu-wa wurridarringka-da.

³² Aburraja wurrumurndakibina wurrawinyamba narra-wilyakama ngarningka wunambilyuma wunenungkwarba-kiya wunuwurrariya-kiya, kajungwa warnik-ar•darri-yada wunalakina aburnajukwaba Jesus aburrubukwurruwa. ³³Nuw-alilikenu...wa. Biya narr-akburrangarna arakba angalya emikirra “Aringka-langwa-manja amadidira.” Biya yakwujina ngawa nen-ar•dirranguma Jesus eka-manja na-mambalinu-murrumanja. Akwa narralirrak-

ar•dirranguma aburnajukwaba wunalekbina wunuwurrariya-kiya wunenungkwarba eka-manja, nuwilyaba nekbuda-langwa, nuwilyaba nekalyarra-langwa umba Jesus wilyarra.

³⁴ Eneja kembirra nu-buriyamina nakina Jesus Neningikarrawaru-wa. “Ngangwa,” ni-yama, “wurramini-yakuwabijina warna b-ar•dirrangumulangwa, mena wurrikikamarra-baba ne-yamina-mulangwa,” ni-yama.

Aburraja wurrumurndakibina wurrawinyamba na-malyangkeyinuma akumalyangka kajungwa karringa-mangi-yada dibina dumbala Jesus-langwa. Biya kembirra arija-langwa na-murnduweyinuma dakina.

³⁵ Aburraja wurruwurrakwulyumida warnumamalya nuw-alkilkayanguma yakwujina neni-rruburringkamura Jesus-uwa. Umba aburraja wurribina wurrububungkawa nenu-marngkajuwama nakinu-wa wurrakina akwa ne-yama, “Naka nenungkwarba nen-enibikama wurrukwala-manja warnumamalya, kembirra eni-dirrirndiya enabakiya-ba ajiringkawa. Ni-likenuma yangkwurrangwa nakina Neningikarrawara-langwa-na? Akwa nakineka Neningikarrawara nu-wekbalyinuma amandangwa ena-langwi-yada NuMejaya-na? Kembirra eni-dirrirndiya akwa nara kembirra a-jungwuma nakina-da!” ne-yama wurrakina-da.

³⁶ Aburrajukwaba wurrawinyamba nenu-marngkajuwama wurrakina nakinu-wa Jesus-da. Narru-wilyakama ajirrkarnyerra amalyirra akwurena-langwa enuwa-wa kajungwa kini-bekini-yada nakina. ³⁷ Akwa ne-yama wurrakina

Jesus-uwa, “Ningkubungkawa WarningiJudiya-langwa warnumamalya ningkakina-na! Kembirra dirrirndiya arakba yadikina enenawiya nari-yada a-jungwuma ningkakina!” ne-yama wurrakina-da.

³⁸ Umba ebina-wiya aburraja wurrakina wurrawinyamba narr-akumarnuma ekirra karrawara eka-manja. Ngalaja ne-yamama amurndakakina ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma, “Naka nenungkarba Nubungkawa WarningiJudiya-langwa warnumamalya,” ne-yamama akina ayakwa.

³⁹ Kembirra eneja nuwilyaba nenungkarba n-alyiyaduma eka-manja akwudangwa Jesus-manja neni-rinjarrkama arakba Jesus-uwa nakina. “Neningikarrawara-langwa ningkakina NingkuMejaya-na!” ni-yama. “Kemba dirrirndiya angerriba ajiringka-wa akwa yik-enibikina yinalakena yinenumamalya-kiya yinajukwaba!” ni-yama nakina-da.

⁴⁰ Eneja ni-yama ningka-langwa nenungkarba enuwa-wa, “Yengminjada arakba! Miyambena-burra ningkakina nara e-yeliyuma n-engkirrikaja-mulangwa Neningikarrawara amurndakakina ayakwa nungkwa-langwa?” ni-yama. “Ngarrubukwurruwa akubukijungweyinama ngarrubukalakena, ngarrubulekbenu-mubaba wurrububungkawa ngarrubukididirrbura. ⁴¹ Yarrabu-wardenama awurrariya-langwa yi-yama-mulangwa yalakena yakuwa, aken naka eneja nenumamalya nara kini-yama awurrariya,” ni-yama nuwilyaba nuwurrariya nenungkarba ningku-wa.

⁴² Kembangra ni-yama arakba Jesus-uwa nakina, “Jesus, ki-yakuwerribikina ngayuwa-wa akini-yada ngawa ku-bungkawadina-manja ningkakina,” ni-yama.

⁴³ Eneja ni-yama Jesus enuwa-wa, “Amandangwa yirra-makinama, mema-manja mamawura yak-akburrangeyinama yalakena akwulyubena-manja angalya aduwaba Neningikarrawara-langwa-manja,” ni-yama nakina.

Jesus ni-jungwunu-mulangwa

⁴⁴ Bi..ya ngalaja mamawura numu-wurduwurdanguma makina karrawaru-wa. Memerrkuwilyarra arakba makina, akena ngalaja alarrumur•da nuw-abuwarrka makina mamawura. Nara arakba kumu-larrkabarrakina makina. Alyarrngwalyilya wuburra ne-yamama ngalaja akina arakba angalya. Bi..ya numi-yaminjamama makine-ka mamawura yanda-langwa numu-larruwurada makina. ⁴⁵ Ngalaja kembangra Jirujalema-manja Neningikarrawara-langwa-manja alikira arrawa yingi-ngkarrnguma dibina dumbala ying-anjalkalyilyaduma yingungwurrkwarrngarnuma akawiyuwiyeba akwurdukwurda-manja angalya yakwujina. Wilyarra-langwa yingu-kuwarruma kembangra dakina-da.

⁴⁶ Kembangra n-ardanga eneja Jesus. “Ngangwa,” ni-yama, “yirra-kwunama arakba nganyangwa ningenumawurrina nungkuwa-wa,” ni-yama. Biya nu-werrikarrnga arakba-da.

⁴⁷ Umba eneja nubungkawa wurrawinyambalangwa ni-rringka-manja amurndakibina neyamama, neni-yangmarngkwajuwa kembirra nakina Neningikarrawaru-wa akwa niyama, “Nake-ka nenungkwarba amandangwa nilyangmandukwuna-da!” ni-yama.

⁴⁸ Aburraja wurrababurne-ka warnumamalya wurribina nawurra-murndukwunuma yakwujina warniki-rringki-yada Jesus nawurraki-lawurradina angalyu-wa narri-rringka-mulangwa ebina ne-yama-mulangwa. Biya namurndaki-ngajajungwunuma yukwudukwuda-manja lukwakwa nawerrikawarriyadinu-mubaba wurrakina.

⁴⁹ Umba aburraja Jesus-langwa warnumamalya nuw-alkilkayanguma ngawa neni-rringkama engka-langwa wurrakina Jesus-uwa. Wurrukwala wurrakina wurridarringka nawurrakilikenu-murumurra Jesus-manja Keliliya-langwa akwa Jirujalemu-wa. Wurrababurna-langwa nuw-alkayanguma engka-langwa akwa neni-rringkama wurrakina enuwa-wa.

Nen-akumarnu-mulangwa Jesus nenumadangkwa medirra-manja

⁵⁰⁻⁵¹ Eneja nuwilyaba nenungkwarba nenimikirra Jawijiba neningaba nakina nilyangmandukwuna. NeningiJudiya nubungkawa nakina, umba Arumudiya enalangwa angalya. Nara keni-ngayindanga nenikijungwangena Jesus nakina nenungkwarba, umba n-embibirrarinuma kinu-bungkawadina-murruwa Neningikarrawara nakina. Mama

wurrukwala wurrububungkawa neni-ngayindanguma neniku-wardi-yada Jesus, umba nakina Jawijiba nenuminu-waranguma. ⁵² Biya ni-likena nubungkawu-wa arakba Baliduwawa. Neni-yendabena nakina-manja kajungwa neniki-rndirrki-yada nakina nenumadangkwa Jesus. Eneja ni-lyangkuwama kembirra Balida. Nakine-ka kembirra ni-lawurradina arakba Jawijiba n-ambilyu-murruwa Jesus. ⁵³ Biya neni-larrijuwa nenumadangkwa Jesus, akwa nenyukumurdanga dumbala-murra akwa nenuwilyaka engku-wa menikaduwa-wa medirra. Ebina-wiya makina aburraja wurrukwala warnungkwarba na-mungkadinumurra malarralangwa, akena nara ambaka karr-akumarna warninikijungwa makina-manja. ⁵⁴ Makineka mamawura Buradi akina. Kembirra akwudangwa mibina mamawura Jebuda, mena mamawura mamuk-awiyebi-yada arakba makina.

⁵⁵ Umba aburraja wurrumurdakibina wurridarringka na-likenu-murruwurra Jesus-manja Keliliya-langwa akwa Jirujalemu-wa nalikenuma wurrakina Jawijiba-manja medirrawa aburrajukwaba. Narruma-rringkama kembirra makina medirra akwa ngarningka narri-rringkama angalya nen-akumarnumurruwanja Jesus nenumadangkwa medirra-manja arrawa. ⁵⁶ Biya na-lawurradina arakba angalyu-wa, akwa narru-manguma adinakba bungabungwa amalyirra akwa engburingka amangwarra karr-akumurni-yada Jesus-langwa-manja nenumadangkwa ambaki-yada

wurrakina. Biya na-ngwanjinuma arakba wurrakina Jebuda-manja, ebina-langwiya ayakwa eningarumuruma Neningikarrawaralangwa-da.

24

Murn•debirra-langwa medirra

¹ Bi..ya Jandi arakba akina buwa-wiya. Biya wurrumurndakibina wurridarringka nalikenuma medirra-wa narruma-wilyakama mibina mirrijina. Wurrubukalakina wurrubukidarringka nabuki-likenuma makinu-wa medirra warnimikirra Meri DadinguMakidala iya Jawena akwa duwilyaba dingka Meri Jaminja-langwa dirndenikba. Wurrubukalakina-bina akwa ngawa wurrukwala wurridarringka aburrajukwaba namurndakilikenuma wurrakina aburruwa. ² Biya narrumakburranga-manja makina medirra wurrakina, nuw-andeya akena aburraja wurrukwala warnumamalya narri-rnjirrkawajuwama akina arakba adirrungwarna angwarnda ebina narruma-ngwurrkididanguma. ³ Kembirra nuw-awiyebeyina medirra-wa, akena nara kenakburrangarna nenumadangkwa Nubungkawa Jesus arrawa-da.

⁴ Biya nuw-alkayanguma ambaka medirra-manja. Na-minandabumeyinuma angwurra wurrakina. Nuw-alkayangu-manja yakwujina ngawa wurrakina wurridarringka, aburnaja wunambilyuma wunenungkwarba-kiya neni-jadingama adirrariyaba nen-alkayanguma

yakwujina aburruwa-manja akwudangwa. Neni-awiyebeyinuma wunalakina dukwulyadada dumbala yingu-kwulyarriyina. ⁵ Wurrakineka wurridarringka nuw-arndirndadinuma nuw-akbar•danguma angwurra akwa nuw-abuluwendijaja wurrakina ajiringka-wa-da.

Aburnaja neni-yama wunalakina aburruwa-wa, “Miyambena-burra kirr-aburangkinama yelakwa kirrakina nenibu-wa nenungkwarba warninikijungwa-langwa-manja angalya?

⁶ Nara arakba nibina yelakwa. Umba eneja Neningikarraware-ka nen-enibikama nakina arakba-da. Wi-yakuwerribikaja ebina Jesus-langwa ayakwa ni-yengbinuma nungkwurruwa-wa ebina-wiya n-ambilyu-wiya nakina Keliliya-manja. ⁷ Eneja ni-yamama nakina, ‘Wurrukwala warnungkwarba kabumenama ngayuwa ningibina-murrada ningurukwularrinuma enena-manja angalya. Kabumenama karra-kwunama warniniyerriyawa warnumamalya. Kembirra aburraja kab-ar•dirrenama ngayuwa eka-manja kamambalina-murrumanja. Umba mabiyakarbiyamanja mamawura k-enibudinama ki-jungwunamurrada ngayuwa,’ ni-yamama,” neni-yama wunalakina wunenungkwarba-kiya wurrumurndakakinu-wa wurridarringka-da.

⁸ Aburraja nuw-engkirrikenuma akwa narru-marngkirringkama wurrakina ebinu-wa ayakwa ni-yengbinu-murruwa Jesus adinuba-wiya. ⁹⁻¹⁰ Biya narruma-lalika mibina medirra akwa na-lawurradina arakba angalyu-wa. Biya narra-makama

amurndakibina ne-yama-mulangwa akina Jesus-langwa-manja warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwa wurruwilyaba-manja, akwa ngawa wurrukwala-manja warnumamalya Jesus-langwa aburrajukwaba.

¹¹ Akena nuw-engkirrika-manja aburraja wurrakina warnikilarrkilarrka amurndakakina ayakwa aburra-langwa, narra-minikalyikama ebina. Wuburre-ka enubuwakida ayakwa ne-yamama akina aburra-langwa. ¹² Umba nu-mirajanga arakba eneja Bida akwa n-angkarra mibinu-wa medirra nakina. Biya num-akburranga arakba. N-abuluwendinga n-andirrarina. Nanga-rringka dumbala yimbukwa, nara akwala. Kembirra arakba ni-lawurrada angalyu-wa enejukwaba nu-minandabumeyinuma ni-yakikbijanginuma angwurra nakina Bida-da.

Wunenungwarba-kiya neni-likenu-mulangwa Emeyiju-wa

¹³ Mibina-manja ngawa mamawura Jesus n-enibudu-manja, aburnaja wunambilyuma-kiya wunenikabuburrakiyuwa ena-langwa neni-likenuma wunalakina Jirujalema-langwa angerriba awilyabu-wa angalya emikirra Emeyija. Akine-ka angalya Emeyija awarrngkuwilyikerra akina. Biya neni-likenu-manja mamurukwa-langwiya wunalakina, ¹⁴ neni-lyelyimbukweyinuma ababurna-langwa ne-yama-mulangwa akina. ¹⁵ Neni-lyelyimbukweyinumanja lukwakwa, kembirra

eneja Jesus n-akwudangwukajungwa aburnuwanmanja akwudangwa. Biya nabuki-likena arakba aburrubukwurruwa mamurukwa-langwiya. ¹⁶ Neni-rringkame-ka wunalakina Jesus akena nen-angkungkuwabijuwame-ka nakina, nara kenu-mumiringka wunalakina Jesus nakina-da.

¹⁷ Eneja Jesus ni-yama, “Amiyambena ayakwa kini-lyelyelyimbukweyinama kinalakina kini-yengbiyengbinama lukwakwa?” ni-yama.

Aburnaja nenu-ngwanja arakba wunalakina, akena wunuwerrikawarriya-kiye-ka akwa nen-arriyadinuma wunenumukwurra-kiya ngawa.

¹⁸ Biya nuwilyaba nenimikirra Kiliyubeja ni-yama nakina Jesus-uwa, “Mena Jirujalemanja ningkakina ningk-ambilyuma nungkuwa akwa kembirra ningkeningbala ayakwa ningkakina? Umba aburraja wurrababurne-ka warnumamalya warningma umba nungkuwa yimbukwa ningkuwilyaba-ma ningkeningbala akina-na!” ni-yama nakina.

¹⁹ “Amiyambena ayakwa?” ni-yama eneja Jesus.

“Kada. Jesus NeningiNejirida nen-ar•dirrangumulangwa nakina akwa ni-jungwunumulangwa mingki-yada nakina-da,” neni-yama wunalakina. “Nakine-ka nenungkwarba Neningikarrawara-langwa nenikumakumaka ayakwa nakina. Ngalaja engbingbuda warka amurndakibina nu-war•dangumulangwa akwa engbingbuda ayakwa ni-yengbinu-mulangwa ngarraku-wilyakajuwama amurndakakina Neningikarrawara-langwa nenu-werrungwur•dangu-mulangwa nakina.

Aburrajukwaba wurrababurna-langwa warnumamalya nenu-werrungwur•danguma nakina. ²⁰ Akena aburraja ngakwurralangwa wurrarumuruma WurruMinida warnungkwarba akwa ngawa ngakwurralangwa wurrububungkawa nenu-kwama nakina Jesus Balidu-wa kajungwa enalangwa wurrawinyamba warniku-wardi-yada nakina-da. Wurrakine-ka kembirra nenar•dirranguma arakba eka-manja na-mambalinumurrumanja-da. ²¹ Yirraja yirri-lyangkiyamama, ‘Dukwa nakina-bina nibina keni-larrkajama Neningikarrawara nenik-enjungwurri-yada NgarningiYijireyila ngarnumamalya,’ yirriyamama. Akena nara-da. Akwa ngarningka ena engka. Mabiyakarbiya arakba mamawura nakina ni-jungwunuma yanda-langwa aduwaba.

²²⁻²³ “Aburraja wurrukwalē-ka wurridarringka yirra-langwa na-likenuma wurrakina buwa-wiya medirra-wa, akena nara ken-akburrangarna nenumadangkwa. Biya na-lawurradinuma wurrakina yirruwa-wa akwa ne-yama, ‘Yirralirradi-rringkama yarna wunambilyumakiya wunenikumamurikaja Neningikarrawaralangwa nen-abilyerrikajungwunuma yirruwamanja. Umba yirrabu-makama wunalakina n-enibudu-mulangwa arakba nakina Jesus,’ ne-yama wurrakina wurridarringka. Yirraja kembirra yirri-yakikbijangeyinume-ka akinalangwa ayakwa n-enibudu-mulangwa Jesus yirrakina. ²⁴ Umba aburrajukwaba wurrukwala warnungkwarba yirra-langwa na-likenuma medirra-wa. Biya amandangwa narruma-

rriŋkama wurrakina mibina medirra meyebirra, amurndakakina-langwiya-bina ayakwa wurridarringka-langwa ne-yengbinumada. Akena nara keni-rriŋka nakina Jesus-da,” neni-yama wunalakina Jesus-uwa-da.

²⁵ Kembirra ni-yama eneja Jesus wunalakina-kiya-wa, “Kineningbala-kiya-burra kinalakena Neningikarrawara-langwa ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma jurra-manja? Nara ambaka yikin-eningmidina alyangmandukwuna akina-na? Muwurrariye-ka mangma nungkwurna-langwa. ²⁶ Nungkwurnuwa yikin-eningmidinuma nakina NuMejaya neniki-larrka-langwa Neningikarrawara yangkwurrangwa nungkwurruwa-wa, neniki-lyandi-yada nakina nara-wiya Neningikarrawara a-bungkawakama nakina-da,” ni-yama Jesus aburnuwa-wa-da.

²⁷ Biya nenu-wilyakajuwama Jesus wunalakina-kiya-manja ababurna-langwa ayakwa ena-langwa-langwa nuw-arrikarrijungwunu-mulangwa arakburakba-kiya-wiya Neningikarrawara-langwa-manja jurra. Nenu-makama Mawijija-langwa ayakwa akwa ngarningka akwala warnikumakumakalangwa ayakwa Neningikarrawara-langwa.

²⁸ Biya kembirra akwudangwa arakba nabuki-likena nabuk-akwudangwukajungwuna Emeyiju-wa. Umba Jesus kinu-warrukwajungwuni-yada ngawa narrijinungkwa kini-likeni-yada nakina, ²⁹ akena nenu-murndurkwa wunalakina-kiya. Neni-yama wunalakina, “Ambilya yelakwa yinuwa-manja,”

neni-yama. “Arngkidarrba arakba ena ka-larrumur•duma,” neni-yama.

Eneja kembirra n-awiyebena nakina Jesus aburna-langwu-wa alikira arrawu-wa akwa n-ambilya aburnuwa-manja yakwujina. ³⁰ Biya n-ambarringa nakina aningi-yada arakba akwa ni-rndarrka damba akwa neni-yangmarngkwajuwa Neningikarrawaru-wa akina-langwa. Biya kembirra ni-ngkarrngarna akina damba akwa nenu-kwa. ³¹ Ngalaja kembirra numu-rngbala menba aburna-langwa, akwa kembirra nenu-mumiringka arakba-da, akena eneja numarngkilyumada arakba Jesus nakina-da.

³² Aburnaja nenu-makijeyina wunalakina akwa neni-yama, “Yu-werringekburadinume-ka yalakena ni-yengbinu-mulangwa nakina Jesus yakuwa-wa lukwakwa, akini-yada ngarrubukilikenu-manja yangkwurrangwa mamurukwalangwiya. Yu-werringekburadinuma yarrenuwilyakajuwa-mulangwa amurndakibina Neningikarrawara-langwa ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma,” neni-yama.

³³ Biya arngkawura-wiya nenilirraku-warumajungwa wunalakina akwa neni-lawurradina arakba Jirujalemu-wa. Biya narr-akburranga wurrumurndakibina Jesus-langwa warnikabuburrakiyuwa wurrumemberrkwa wurruwilyaba. Aburraja nawurramurndukwunuma wurrakina akwa ngarningka wurrukwala Jesus-langwa warnumamalya aburruwa. ³⁴ Biya namurndaki-yama, “N-enibuduma amandangwa Nubungkawa! Ni-

jadingame-ka Jayumuna-manja nakina-da!” ne-yama wurrumurdakakina warnumamalya-da.

³⁵ Kembirra aburnamba-langwa Kiliyubeja-kiya narra-makama ayakwa nabuk-akburranganju-mulangwa Jesus mulikilikar-rkuwilyarra mamurukwa, akwa ebina ayakwa ni-yengbinu-mulangwa Jesus Neningikarrawara-langwa-langwa akwa ngarningka nenumumiringka-mulangwa wunalakina ningkarrngarnu-manja ebina damba nakina Jesus-da.

N-abilyerrikajungwunu-mulangwa Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa

³⁶ Kembirra neni-yengbinu-wiya wunalakina wunenikabuburrakiyuwa-kiya, adirrariyaba ni-jadinga eneja Nubungkawa Jesus wurruwurrakuwilyarra. Ni-yama aburruwa-wa, “Yilyurkwa yukwudukwuda wurr-ambilya,” ni-yama.

³⁷ Akena aburraja warnikabuburrakiyuwa ena-langwa nuw-arndirndadinume-ka wurrakina akwa nuw-akbar•duma angwurra. Wurremukwa-bu namurdaki-yama wurrakina.

³⁸ Eneja Jesus ni-yama aburruwa-wa, “Miyambena-burra kirr-akbar•denama karna? Umba ngarningka mena-burra yirru-minikalyikinama? ³⁹ Yirrumini-rringka alakena ayarrka-kiya akwa alika-kiya nganyangwa. Ngayuwe-ka ningena ningenumamalya! Yirru-minjirrkilyingina ningenumadangkwa

nganyangwa kajungwa yik-eningmidini-yada amandangwa ningena ngayuwa. Yirri-rringkinama karna ningenumadangkwa iya ningenumadidira. Nara wurramukwa a-wilyakuma wurrakina adidira iya amadangkwa, kembirra ningeningamukwa-ma umba ningenumamalya amandangwa ningena,” ni-yama Jesus aburruwa-wa-da.

⁴⁰ Biya kembirra nenu-mukangbijuwa arakba Jesus ayarrka akwa alika ena-langwa.

⁴¹ Aburraja kembirra ne-yekirrerriduma arakba. Akena na-minandabumeyinuma ngawa wurrumarngkeningbala-wiya-baba ambaka wurrakina. Ni-yama kembirra eneja Jesus aburruwa-wa, “Akina aninga k-alyubarini-yada ngayuwa?” ⁴² Aburraja nenu-kwa akwalya awalyuwa. ⁴³ Biya neni-rringka kembirra wurrakina n-alyubarinuma nakina-da.

⁴⁴ Eneja ni-yama nakina Jesus, “Yirri-rringkama arakba ngayuwa ning-enibuduma amandangwa ningi-jungwu-murrada. Akina-bina ngarra-makama ebina-wiya ngarri-yakeyinu-wiya ngarna ngarruwurrakawura-ma. Arakburakba-kiya-wiya aburraja Mawijija akwa ngawa wur-rumurdakibina warnikumakumaka ayakwa Neningikarrawara-langwa ne-yengbinuma ayakwa ngayuwa-langwa wurrakina. Akwa ngawa wurrumurdakibina warnumamalya wurribina narr-arrikarranguma emeba Neningikarrawara-langwa-langwa warniki-yangmarngkwaji-yada Neningikarrawara aburrajukwaba ne-yengbinuma ayakwa ngayuwa-langwa. Ababurna-langwe-ka

ayakwa amurndakibina ne-yengbinuma wurrakina na-lyangmandukwunadinume-ka kembirra akina, mena Neningikarrawara ni-lyangkuwerribikajungwunu-mubaba nakina-da,” ni-yama Jesus wurrumurndakakina-murru-wa-da.

⁴⁵ Biya neni-dirrburakama nakina Jesus wurrakinu-wa warnikabuburrakiyuwa ena-langwa kajungwa karru-mumiringkini-yada Neningikarrawara-langwa ayakwa.

⁴⁶ Biya ni-yama, “Enene-ka ayakwa nuw-arrikarrijungwunuma akina. Ne-yamama akina, ‘Neniki-lyandi-yada nakina NuMejaya, akwa neniki-jungwi-yada nakina akwa ngarningka mabiyakarbiya-manja mamawura nenik-enibuda-langwa nakina,’

ne-yamama akina ayakwa. ⁴⁷ Aburraja Neningikarrawara-langwa warnumamalya karra-makinama wurruk-wala-manja warnu-mamalya akina ayakwa NuMejaya-langwa-langwa engka-manja iya engka-manja angalya. Adinuba-wiya Jirujalema-manja bi...ya kembirra ababurna-manja angalya karra-makinama wurrababurna-manja warnumamalya akina ayakwa. Karra-makinama warnumamalya-manja kajungwa warniki-larrngkuwurri-yada ebina awurruwurrariya aburra-langwa ne-yama-mulangwa akwa ngawa warnikumini-yarrkuwaraki-yada ayakwa Neningikarrawara-langwa, kajungwa Neningikarrawara arrkala kenumini-yakuwabijini-yada ebina nakina awurruwurrariya ne-yama-mulangwa

wurrakina-da. ⁴⁸ Umba nungkwurraja kirrakina karnikabuburrakiyuwa nganyangwa karningma karna ababurna-langwa ne-yama-mulangwa akina enena-manja angalya, mena kirri-rringka-mubaba nungkwurra-langwa-murra menba akina. Kembirra aminakina-langwa nungkwurruwa-bine-ka yika-makinama wurrukwalamanja warnumamalya ababurna-langwa kirri-rringka-mulangwa akwa ngawa kirr-engkirrikenumulangwa kirrakina.

⁴⁹ “Nungwarrke-ka nakina kirreniyarrkakumarnuma ena-langwa ayakwa yikumenamulangwa kirrakina Amawurrina ena-langwa. Kembirra ngayuwe-ka-bina kilarrkajama akina Amawurrina nungkwurruwawa. Umba nungkwurraja karna yikambilyama yelakwa Jirujalema-manja, yikembirrarinama Amawurrina Neningikarrawara-langwa kadirrirnda-murruwa engbuda akina, akwa yikaki-lyingina-murruwa nungkwurruwamanja akina-da,” ni-yama nakina Jesus ena-langwu-wa warnikabuburrakiyuwa-da.

Jesus ni-lawurradinumulangwa angubina-wa Nungwenikba-wa

⁵⁰ Biya ni-jerrukwamanja nakina Jesus amurndakakina ayakwa, nenu-wilyakama wurrumurndakakina warnikabuburrakiyuwa ena-langwa Jirujalema-langwa akwa angerriba akwudangwa Bediniyu-wa. Kembirra yakwujina ngawa n-alkayijuwa ayarrka ena-langwa karrawaru-wa akwa ni-yengbinuma

eningaba ayakwa kajungwa eningaba kangekburakajungwuni-yada aburra-langwa.

⁵¹ Biya ni-yengbinu-wiya ambaka nakina ayakwa, nuw-errbalina arakba nakina Jesus aburruwalangwa, biya ni-rukwilyumada arakba angubinawa nakina-da.

⁵² Aburraja kembirra warnikabuburrakiyuwa ena-langwa neni-yangmarngkwajuwa nakina Jesus biya na-lawurradina arakba wurrakina Jirujalemu-wa. Nu-ngwurrkbalinuma angwurra yukwudukwuda aburra-langwa. ⁵³ Biya yadikina Neningikarrawara-langwa-manja angalya Jirujalema-manja nuw-ambilyuma ngawa wurrakina. Neni-yangmiyangmarngkwajuwame-ka Neningikarrawaru-wa yakwujina wurrakina-da. Ena-bu ngawa-da.

ccclxxviii

Anindilyakwa Bible
Portions of the Holy Bible in the Anindilyakwa
language of Australia

copyright © 2019 Bible Society of Australia

Language: Anindilyakwa

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-05-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

93266950-789d-563b-b824-7dc9dd3865ce